

Meetjeslandse Toponiemen tot 1600

bijeengezant door
Achiël De Vos en Luc Stockman
aangevuld en verklaard door
MA Thalia Verbeken en lic. Jan Luysaert

Deel III
Het Gentse

Band 6

WONDELGEM

WOORD VOORAF

Dit boek over de Wondelgemse plaatsnamen is het vijftiende in de reeks *Meetjeslandse toponiemen tot 1600*, uitgegeven door de Stichting Achiël De Vos. Met deze publicatie is Deel IV van deze reeks, ‘Het Gentse’ op één monografie na voltooid. Eerder verschenen de afleveringen over Lovendegem (1993), Hansbeke (1995), Merendree (1999), Vinderhoute (2001), Landegem (2009) en Nevele (2011). Enkel Mariakerke wacht nog op bewerking.

Zoals de eerdere verschenen toponymische studies in deze reeks, steunt het deel over Wondelgem voornamelijk op de verzameling Meetjeslandse plaatsnamen die door wijlen Achiël De Vos en Luc Stockman gedurende vele jaren uit allerhande archiefbronnen is bijeengebracht. Om dat gigantische archief van ruim twintigduizend toponiemen - op handgeschreven of getypte fiches en geordend per gemeente - toegankelijk te maken voor de wetenschap en het geïnteresseerde publiek, werd in 1989 onder impuls van Achiël De Vos een werkgroep opgericht van taal- en heemkundigen, met als opdracht voor elke gemeente van het Meetjesland een naamkundige monografie uit te geven, waarin niet enkel de historische attestaties van de plaatsnamen, maar ook een uitvoerig verklarend hoofdstuk zou worden opgenomen. Datzelfde jaar verscheen een eerste monografie, over Adegem, met een inleiding van Achiël De Vos en met verklarend commentaar door Johan Taeldeman. Enkele maanden later overleed de bezieler van de onderneming, van dan af werd de werkgroep naar haar stichter ‘Stichting Achiël De Vos’ genoemd. In de loop van de jaren 1990 zette wijlen Jozef Vandeveire – tevens de hoofdauteur van de toponymie van Ussel – zich aan het overnemen van het archief De Vos – Stockman en de integratie daarvan in een digitaal bestand. Voor Wondelgem omvat het op die manier vervaardigde glossarium ongeveer 725 plaatsnamen uit bronnen van circa 1235 tot even na 1600. Recent zijn aan dat glossarium ook de Wondelgemse toponymische attestaties toegevoegd uit de nalatenschap van dr. Maurits Gysseling en het archiefonderzoek van dr. Luc Van Durme.

Voor de systematische indeling van de plaatsnamen naar benoemde werkelijkheidscategorie en vervolgens naar benoemingsmotief, alsook voor de verklaring van de namen, is vertrokken van de masterscriptie van Thalia Verbeken, voorgelegd aan de Universiteit Gent in het academiejaar 2008-2009. Dat werk kwam tot stand onder begeleiding van Magda Devos, die in de opleiding Nederlands het vak naamkunde doceerde en haar studenten probeerde te motiveren om als afstudeerwerk een toponymische studie te maken van een Meetjeslandse gemeente, op basis van de gegevens van de Stichting Achiël De Vos. Zo’n scriptie kon dan naderhand worden omgewerkt tot een publiceerbare monografie in de reeks *Meetjeslandse toponiemen tot*

1600, iets wat eerder al met succes was verwezenlijkt door Geert Andries voor Lovendegem, Kris Mattheeuws voor Zomergem en Flor Van de Walle voor Oostwinkel en Ronsele. Voor Wondelgem was Jan Luyssaert bereid de redactie van de monografie op zich te nemen. Niet alleen zorgde hij voor de vervollediging van het glossarium, hij geeft ook commentaar bij toponiemen die in Thalia's werk onverklaard waren gebleven en breidde een aantal commentaren uit met nuancerings- en nieuwe hypothesen.

Door de stadsuitbreiding zijn vanaf de 18^e eeuw grote delen van Wondelgem naar Gent overgeheveld. Gelukkig is er in het Rijksarchief Gent (achter glas!) een kaart van Wondelgem bewaard zoals dit plattelandsdorp er in 1576 uitzag. Deze ingekleurde zogenoemde Vigliuskaart geeft ons een mooi beeld van Wondelgem in de 16^e eeuw. Met grote precisie en geduld heeft Geert Andries de kaart op verkleind formaat overgetekend. Voor de lokalisering van de belangrijkste toponiemen was Viglius zijn betrouwbare gids.

Tot slot danken de auteurs en de Stichting Achiël De Vos allen die op de een of andere manier hebben bijgedragen aan deze monografie. Bijzondere dank gaat uit naar Luc Van Durme, die niet alleen de gegevens uit zijn archief welwillend ter beschikking stelde, maar ook steeds bereid was zijn licht te laten schijnen op moeilijk te interpreteren toponiemen.

Magda Devos en Jan Luyssaert

INHOUD

Woord vooraf	3
Verklaring van de belangrijkste plaatsnamen	7
1. De naam Wondelgem	7
2. Namen van wijken en gehuchten	9
3. Landschappelijke complexen	13
3.0 Inleiding	13
3.1 Benoemingsmotieven voor landschappelijke complexen	13
3.1.1 Naar de eigenaar, de pachter of de gebruiker	13
3.1.2 Naar de ligging	14
3.1.3 Naar de grootte	18
3.1.4 Naar de vorm	18
3.1.5 Naar de vroegere toestand of de wijze van ontginning	18
3.1.6 Naar de omheining en de begroeiing erop, errond of erbij	20
3.1.7 Naar het gewas dat erop geteeld werd	22
3.1.8 Naar een reliëfkenmerk	22
3.1.9 Naar de bodemgesteldheid	23
3.1.10 Naar het juridische statuut	23
3.1.11 Andere benoemingsmotieven	24
3.1.12 Benoemingsmotief onzeker	24
4. Straten, toegangen en kruispunten	26
4.0 Kernbestanddelen in straatnamen	26
4.1 Benoemingsmotieven voor straten	27
4.1.1 Naar de eigenaar, een aangelande of een ander persoon	27
4.1.2 Naar de ligging	27
4.1.3 Naar de vorm	30
4.1.4 Naar de bedekking, de begroeiing of het uitzicht	31
4.1.5 Naar een reliëfkenmerk	31
4.1.6 Naar de functie	32
4.2 Toegangen	32
4.3 Kruispunten	32
5. Hoeven, woningen en andere gebouwen	33
5.0 Kernbestanddelen in hoevenamen	33
5.1 Benoemingsmotieven voor hoeven	34
5.1.1 Naar de ligging	34
5.1.2 Naar de eigenaar, de pachter of de gebruiker	36
5.1.3 Ander benoemingsmotief	38
5.1.4 Benoemingsmotief onzeker	38

6. Terreinnamen	39
6.0 Inleiding	39
6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen	40
6.2 Benoemingsmotieven voor onderdelen van het terrein	47
6.2.1 Benoemingsmotieven voor akkerland en grasland	47
6.2.1.1 Naar de eigenaar, de pachter of de gebruiker	47
6.2.1.2 Naar de ligging	54
6.2.1.3 Naar de grootte	63
6.2.1.4 Naar de vorm	65
6.2.1.5 Naar de vroegere toestand of wijze van ontginning	67
6.2.1.6 Naar de omheining of de begroeiing erop, errond of erbij	71
6.2.1.7 Naar het gewas dat erop geteeld werd	74
6.2.1.8 Naar een reliëfkenmerk	75
6.2.1.9 Naar de bodemgesteldheid	77
6.2.1.10 Naar de dieren die er huisden	80
6.2.1.11 Andere motieven	80
6.2.1.12 Benoemingsmotief onzeker	81
6.2.2 Benoemingsmotieven voor bossen	83
6.2.3 Benoemingsmotieven voor boomgaarden	84
6.2.4 Benoemingsmotieven voor onontgonnen grond	84
6.2.4.1 Naar de vorm	84
6.2.4.2 Naar de eigenaar, de gebruiker of aangelande	85
6.2.4.3 Naar de ligging	86
7. Heuvels en hoogten	87
7.0 Kernbestanddelen in hoogtenamen	87
7.1 Benoemingsmotieven voor hoogtenamen	87
8. Stromend water en stilstaande water	89
8.0 Kernbestanddelen in waternamen	89
8.1 Kanalen en rivieren	89
8.2 Bruggen en voorden	93
8.3 Beken en sloten	94
8.4 Vijvers en putten	95
9. Omheiningen, kruisen, molens, grenstekens, versterkingen en varia	95
10. Werkelijkheidscategorie onzeker	98
Bibliografie	101
Kleine verklarende woordenlijst	109
Index	111
Glossarium	121

VERKLARING VAN DE BELANGRIJKSTE PLAATSNAMEN

1. DE NAAM WONDELGEM

Wondelgem, een Germaanse nederzettingsnaam die teruggaat tot in de Merovingische tijd (6^e-7^e eeuw), werd voor het eerst vermeld in een oorkonde van 5 mei 966, waarin Lotharius, koning van Frankrijk, de bezittingen van de Gentse Sint-Baafsabdij bevestigde. Wondelgem, dat deel uitmaakte van die bezittingen, verscheen in de oorkonde als de *villa Gundinglehem*, in 1130 *Gundlegem*, 1153 *Gundelgem*, 1210 *Gondelghem*, 1223 *Wondelgem* (TW).

Wondelgem is een samenstelling van de Germaanse persoonsnaam *Gundilo* verbonden met het verzamelsuffix *-inga* en *heem*, de naam betekent ‘woonplaats van de lieden van Gundilo’ (TW). *Gundilo* is een diminutief, met *-l*-suffix afgeleid van een *Gund-* of *Gond-*naam. De vorm met *w* aan het woordbegin is wellicht een hypercorrecte ontromanisering door de Germaanssprekende bevolking in de tijd toen de ruime omgeving van Gent nog tweetalig was. *Gundlinghem* werd dan verkeerdelijk opgevat als een Romaanse vorm, waarin de beginmedeklinker werd vervangen door zijn klankwettig Germaanse pendant *w-* (vergelijk Algemeen Nederlands *wesp* tegenover Frans *guêpe*, uit Latijn *vespa*) (VGN 2010: 283).

De oude nederzetting Wondelgem, *villa Gundinglehem*, lag niet op dezelfde plek waar Wondelgem nu ligt, maar ten zuiden daarvan, ongeveer ter hoogte van het huidige *Van Beverenplein* (Verhulst 1958: 236). Zij werd van de huidige gemeente gescheiden door de Rietgracht, een waterloop die Gent volledig omgaf en zo een gebied afbakende, dat *het Vrije* of *Vrijdomme van Gent* werd genoemd. Daarbinnen verwierf het Gentse stadsmagistraat een beperkte juridische en administratieve bevoegdheid. Het grondgebied van het oude Wondelgem lag binnen dat Vrije van Gent en zou in de 18^e eeuw definitief bij de stad worden aangehecht (Vanaverbeke 1968: 7-9).

Villa Gundinglehem, dus het oude Wondelgem, maakte deel uit van de domeinengroep of *fiscus* Marka, waartoe onder andere ook Ekkergem en Evergem behoorden. Die *fiscus* werd in de 7^e eeuw waarschijnlijk door de Merovingische koning Dagobert aan de Sint-Baafsabdij geschonken (Vanaverbeke 1968: 3-4). Het centrum ervan of de *capitanea villa*, heette ook *Marka*: een *fiscus*, met alle afhankelijkheden erin begrepen, werd immers gewoonlijk genoemd naar het *caput fisci* of de *capitanea villa* van waaruit hij bestuurd werd (Verhulst 1958: 233). Qua ligging kwam Villa Marka overeen met het huidige Wondelgem (Vanaverbeke 1968: 4). De naam *Marka* is een

vorm van de prehistorische nederzettingsnaam *Marinkon*, die op zijn beurt is afgeleid van het adjectief *mer-*, dat ‘vuil, zwart’ betekent (Gysseling 1980: 181). Zie ook **Morek/Marek/Meerek**.

In de 10^e eeuw was die villa echter verdwenen (Verhulst 1958: 236) en in de oorkonde van 966 wordt *curtis Fronestalla* als *caput fisci* genoemd. Deze *curtis* of vroonhof was waarschijnlijk het centrum van de verdwenen villa en de reden waarom die als *caput* van de *fiscus* vermeld werd, was dat zij het belangrijkste deel van de gebieden van Villa Marka omvatte die nog in het bezit waren van de Sint-Baafsabdij (Verhulst 1958: 235). Door de invallen van de Noormannen in de tweede helft van de 9^e eeuw, en de daarmee gepaard gaande vlucht van de abt van de abdij, had een medewerker van de graaf immers de kans gekregen om zich gronden van Villa Marka toe te eigenen. Onder die ontnomen landen bevonden zich bijvoorbeeld de wijken Houtje en Spesbroek/Speibroek en juist omdat zoveel gebied afgenomen was, kon in de oorkonde van 966 (die de bezittingen van de Sint-Baafsabdij bevestigde) Villa Marka moeilijk nog als bestuurlijk centrum genoemd worden. Later werden de onwettige bezittingen van de graaf en zijn medewerker met een belening geregulariseerd (Vanaverbeke 1968: 18), maar ondertussen hadden zij wel de klassieke domaniale structuur aangetast, die de *fiscus* voordien had gekend. Voor gedetailleerde informatie over de verdere desintegratie van dit domein, zie Verhulst (1958: 249- 284).

Het nieuwe exploitatiecentrum van de *fiscus* Marka was in de 10^e eeuw de *curtis Fronestalla* of het vroonhof **Vroonstalle**. *Vroonstalle*, dat samengesteld is uit *frauna* ‘heerlijk’ (Gysseling 1980: 190) en *stalla* ‘erf’ en in zijn geheel ‘erf van de heer van het domein’ betekent (Verhulst 1958: 235), verschijnt in het toponymische bestand van Wondelgem zowel als enkelvoudig toponiem als in de samenstellingen **Vroonstalledries** en **Goed te Vroonstalle**. In de secundaire literatuur vinden we ook *Vroonstallekouter* terug (bv. Verhulst 1995: 177). De naam *Vroonstalle* verwijst wellicht naar het grote geheel waarvan *Vroonstalledries* en *Vroonstallekouter* deel uitmaakten, en waarbij het Goed te Vroonstalle het eigenlijke vroonhof was. Aan dat vroonhof was de dichtstbijzijnde nederzetting, namelijk het oude Wondelgem, ondergeschikt gemaakt en dat op meer directe wijze dan de andere elementen van de *fiscus* Marka, zoals Ekkergerm of Evergem. Zo waren de inwoners van Wondelgem verplicht om landbouwherendiensten te verlenen op de hofkouter van de *curtis*, de Vroonstallekouter (Verhulst 1966: 114-115). Verder fungeerde Wondelgem als rechterlijk centrum van de *fiscus* en dat wegens de standplaats van de schout aldaar, die belast was met de lagere jurisdictie op het land (Verhulst 1958: 269).

Net als Villa Marka, zou ook Vroonstalle aan belang inboeten en nam Wondelgem zelfs de rol als domaniaal-bestuurlijk centrum van het voormalige

exploitatiecentrum over (Verhulst 1958: 269). De teloorgang van Vroonstalle als *caput fisci* vond plaats tussen de 10^e en 13^e eeuw, toen het veel van zijn domaniaal grondbezit verloor. Zo kwam het grootste gedeelte van Wondelgem in het bezit van Wessegem (Vanaverbeke 1968: 19). **Wessegem**, waarvan de naam dezelfde opbouw kent als **Wondelgem** en verklaard kan worden als ‘woning van de lieden van Wasjo’ (TW), was een heerlijkheid die zich o.a. over Wondelgem, Mariakerke, Knesselare, Eine en Ursel uitstreckte en waarvan de heerlijke woonplaats zich te Ursel bevond (De Potter- Broeckaert 1864-1870: Wondelgem, 30).

In de 12^e eeuw werd de parochie Wondelgem opgericht. Die omvatte ook het gebied van de vroegere Villa Marka en bijgevolg van de huidige gemeente Wondelgem (Verhulst 1958: 269). De parochiekerk, die in de oude nederzetting Wondelgem was gebouwd (dus binnen de Rietgracht), werd door de godsdiensttroebelen van de tweede helft van de 16^e eeuw vernield. De bouwwerken van de nieuwe en huidige kerk op Vroonstalledries begonnen in 1683 en in 1686-1687 was de bidplaats al afgewerkt (Vanaverbeke 1968: 4 en 39-40). Naar die plek werd in dezelfde periode ook de dorpskern verplaatst en daar ligt ze nu nog steeds (Verhulst 1966: 114). In de 18^e eeuw ten slotte werd het grondgebied van de oude nederzetting binnen het Vrije van Gent definitief aan Wondelgem ontnomen en werden ook de gemeentegrenzen vastgelegd. Die grenzen stemmen niet helemaal overeen met die van het huidige Wondelgem, aangezien ook in de 19^e en de 20^e eeuw Gent zich systematisch grond zou toe-eigenen voor de uitbreiding van de voorhaven, waardoor de oppervlakte van Wondelgem uiteindelijk zou dalen tot 581 ha 82 a (Vanaverbeke 1968: 9-10).

2. NAMEN VAN WIJKEN EN GEHUCHTEN

BELAU

De oudste attestaties *Roelf de Belau* (ca. 1212), *Roelf de Belau* (1223) en *Petr. de Balau* (1280), waarin de plaatsnaam als aardrijkskundige bij- of familienaam voorkomt, doen vermoeden dat dit toponiem een bewoonde entiteit benoemde. Bovendien vermeldde De Potter en Broeckaert (1864-1870: Wondelgem, 3) in de 19e eeuw *Blauw* als een gehucht/wijk van Wondelgem. Dat we *Blauw* mogen identificeren met het historische *Belau* wordt aangetoond door de ligging van de huidige *Blauwstraat*, die (ongeveer) hetzelfde tracé volgt als de **Belastraat** en daar dus de opvolger van is. Op het eerste gezicht lijkt *blauw* een volksetymologische aanpassing van *belau*; op een bepaald moment werd *belau* niet meer begrepen en omgevormd tot *blauw*, dat wel nog tot het alledaagse lexicon behoorde. *Belau* moeten we volgens Gysseling (1980: 181) echter terugbrengen op Germaans *bhel* ‘wit’. Een plaats kon *wit* worden genoemd naar aanleiding van de bodemgesteldheid

of de begroeiing. Zo werden minder humeuze bodems van een lichte kleur bijvoorbeeld *wit* genoemd, alsook kale bodems waar het zand zichtbaar bleef en terreinen die begroeid waren met witte populieren of berken (Maas 1990: 59-60). Een andere reden om een landschappelijk component met de kleur *wit* aan te duiden, was het bestaan van een *zwarte* referent. Inderdaad was er in Wondelgem een complex waarvan de naam ‘zwart’ betekent, namelijk **Morek/Marek/Meerek**. Die plaatsnaam is het enige toponymische relict van de Villa Marka (Gysseling 1980: 181). Die villa gaat verder terug in de tijd (*Marka*, 864) dan de wijk Belau, zodat we vermoeden dat het toponiem met de betekenis ‘zwart’ er eerst was en dat de naam *Belau* als tegenhanger van dat toponiem gekozen werd, m.a.w. dat er geen bepaalde eigenschap van de wijk zelf aan de basis van de naamgeving lag.

Voor de lokalisatie van het gehucht kunnen we ons laten leiden door de ligging van de Belastraat. Waarschijnlijk lag Belau ten oosten van deze straat. Een verdere aanwijzing betreffende de ligging, menen we te kunnen vinden in een latere attestatie van het toponiem: *up Wondelghem cautere ghenaeempt tbelau* (1601). Hieruit leiden we af dat de naam ook gebruikt werd voor een kavel gelegen op Wondelgemkouter en dat die wellicht zo werd genoemd omdat hij grensde aan het gehucht Belau. Als deze hypothese klopt, kunnen we het gehucht situeren tussen de Belastraat en Wondelgemkouter.

BUGEM

Dit toponiem is afkomstig van *bodinga-heem* en betekent ‘het heem van de clan van Bodo’ (VGN, s.v. Budingen).

HEEGSMERE/DIKSMERE

Het is niet met zekerheid te zeggen tot welke werkelijkheids categorie de hier benoemde referent behoort. Verscheidene citaten doen vermoeden dat het om een grotere entiteit gaat, andere citaten spreken van een omheind perceel. Het bestaan van een hofstede met de naam *Goed te Heegsmere/Diksmere* pleit ervoor dat *Heegsmere/Diksmere* een gehucht benoemde; op de kaart van Viglius kunnen we dan weer een akkerperceel lokaliseren met de naam *Dixmeere*. Het toponiem duidde beide realia aan: een groter landschappelijk geheel met de naam *Heegsmere* waarvan de naam vervolgens is overgegaan op een hofstede en op een akkerperceel gelegen in dat geheel.

Het bestanddeel *mere* verwijst naar de oorspronkelijke toestand, namelijk een waterplas (Gysseling 1978: 23), die dan op een bepaald moment werd drooggelegd. De naam *Heiges* maakte waarschijnlijk volgende evolutie door: *Heigsmere* > *heegsmere* > *ter heegsmere* > *deegsmere* > *dexmere* > *diksmere*. *Heiges* is de sterke genitief van de Germaanse naam *Haio*, *Heio*,

uit *Hagio* (schriftelijke mededeling van dr. Luc Van Durme). *Heigesmere* betekent dus ‘waterplas van Haio’.

HOUTJE

Een wijk ten oosten van Kuipen en ten zuiden van de Kale(ne), die oorspronkelijk deel uitmaakte van de Villa Marka, het vroegere centrum van de fiscus Marka en dus eigendom was van de Sint-Baafsabdij (zie **Wondelgem**). Bij de invallen van de Noormannen in de 9^e eeuw zou Houtje, samen met de wijk Spesbroek/Speibroek in beslag genomen worden door een medewerker van de graaf. Die medewerker stond de gronden en heerlijke rechten die hij er bezat echter al vlug in leen af. Zo kwam *Houtje* in handen van de heren van Gavere, die op hun beurt de gronden ervan in leen uitgaven aan de heren van *Houtkine* (Vanaverbeke 1968: 18-19). Die familie bewoonde vanaf de 13^e eeuw tot de 18^e eeuw het kasteel dat in die wijk lag. Daarna werd het eigendom van enkele andere families, maar uiteindelijk wachtte het hetzelfde lot als verscheidene andere kastelen in Wondelgem: zij moesten plaatsmaken voor de bouw van nieuwe woningen (Vanaverbeke 1968: 63 en 66). De oudste attestatie *Arnout Vitte de Houtekine*, dateert pas uit ca. 1215/27, het begin van de 13^e eeuw, toen de familie Houtkine het gebied in leen kreeg. De kans bestaat dus dat de wijk zijn naam aan zijn eigenaar ontleende. In het bestanddeel *hout* kunnen we echter ook het gewone woord voor ‘bos’ zien (Gysseling 1980: 187) en samen met Verhulst (1958: 263) stellen dat het toponiem op de oorspronkelijke bebossing van het gebied wijst.

KOLEGEM

Ligt op de grens van Wondelgem en Mariakerke (Gysseling 1980: 184). Het toponiem is een *ingaheem*-naam en komt uit het Germaanse *Kulinga haim*, dat ‘woning van de lieden van Kulo’ betekent (TW). Uit de naam blijkt dus dat er een collectieve nederzetting achter schuilgaat (Devos 2000: 70), die dan naar het hoofd ervan, ene Kulo, genoemd is.

KUIPEN

Bevond zich in het noorden van Wondelgem, ten oosten van het complex Durme(n) en ten westen van Houtje. De wijk lag waarschijnlijk in een komvormige diepte die de naamgevers vergeleken met een kuip (Mattheeuws-Devos 1997: 129).

MEULESTEDE

Blijkens de kaart van Viglius was *Meulestede* een wijk in het zuidoosten van Wondelgem. Het bestanddeel *stede* werd van oudsher gebruikt om een plaats

waar iemand woont aan te duiden (Mattheeuws-Devos 1997: 56) en het is ook in die toepassing dat het hier moet worden begrepen. In *Meulestede* verwijst het woord *meule(n)* naar de aanwezigheid van windmolens op die plek (Gysseling 1954b: 62).

OVERBROEK

Uit de attestatie *bachten casteele toverbrouck* (1474) kunnen we concluderen dat op de benoemde plek een kasteel gebouwd was en dat het toponiem dus een (voormalig) bewoonde entiteit aanduidde. Volgens De Potter en Broeckaert (1864-70: Wondelgem, 30) lag Overbroek op de wijk Ekkerghem, die op de grens tussen Wondelgem en Gent kan worden gesitueerd. Het kasteel was vanuit een bepaald beschouwingspunt *over*, d.i. ‘aan de andere kant’ van een broek gelegen (Mattheeuws-Devos 1997: 20).

SPESBROEK/SPEIBROEK

Dit is een *contreye* (1576) in het oosten van Wondelgem, palend aan de wijk Houtje. De naam is een samenstelling van *broek*, met de vogelnaam *specht* als voorbepaling, zoals aangegeven wordt door de op één na oudste attestatie: *in loco qui dicitur specht brouc* (1259). In de oudste attestatie *specbroc* is de eind *-t* van het eerste deel weggefallen en staat de *c* mogelijk voor de klank *ch*, tenzij die de *k*-klank weergeeft die optrad in sommige verbogen vormen, zoals in de genitiefverbinding *jan specs scip*, die we aantreffen in een Hollandse bron uit de late 13^e eeuw (VMNW i.v. *specht*). Uit de genitiefvorm *spech(t)sbroek* of *spec(t)sbroek* ontstond de variant *spesbroek* (*te spesbrouc waert, ca. 1300*), die op zijn beurt volksetymologisch werd aangepast tot *speis(e) broek* en *speibroek*. Net als Houtje maakte Spesbroek in de 9^e eeuw deel uit van de Villa Marka en werd tijdens de invallen van de Noormannen, toen de abt op de vlucht was, ingenomen door de medewerker van de graaf. Later gaf die de gronden en de rechten die hij er bezat in leen aan de heren van Evergem, die op hun beurt de gronden aan de heren Onredene uitleenden (Vanaverbeke 1968: 18-19).

VROONSTALLEDRIES

Dit toponiem benoemde een gehucht in het centrum van Wondelgem en verwijst nog steeds naar deze plaats. Het bestanddeel *dries* moeten we hier wellicht begrijpen als ‘dorps- of gehuchtplein’ (zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen). Zowel op de kaart van Viglius als op de Popp-kaart zien we immers rond deze centraal gelegen dries een groot aantal woningen gegroepeerd.

De voorbepaling *vroonstalle* betekent ‘erf van de heer van het domein’ (Verhulst 1958 : 235) en verwijst naar het exploitatiecentrum van de fiscus

Marka (zie **Wondelgem**). De dries is tegenwoordig als natuurmonument beschermd en geldt als toeristische bezienswaardigheid (Van de Veire 1969: 59).

WESTERGEM/WESTREM

Deze twee naamsvarianten doen vermoeden dat de wijk in kwestie ten westen van een bepaald beschouwingspunt lag. De kaart van Viglius leert ons dat dit punt de *Vroonstallekouter* moet zijn geweest. *Westrem* is een samenstelling van *wester* ‘westelijk’ met *heem* (TW), die ‘westelijke woonplaats’ betekent. De vorm *Westergem* kan niet regelmatig uit *westrem* worden afgeleid en moet dus een jongere aanpassing zijn, misschien naar analogie van andere Wondelgemse -gem-namen, zoals *Wondelgem* zelf, *Kolegem* en *Ekkergem*. Uit het glossarium blijkt dat beide namen lange tijd naast elkaar bestonden, zeker tot in 1539. Daarna komt enkel nog *Westergem* voor.

3. LANDSCHAPPELIJKE COMPLEXEN

3.0 INLEIDING

Onder deze rubriek zijn de toponiemen opgenomen die naar grotere entiteiten binnen het Wondelgemse landschap verwijzen. Het verschil met wijken/gehuchten is dat er binnen deze landelijke buurten geen spoor van bewoning teruggevonden is (Mattheeuws-Devos 1997: 26). Zulke complexen kunnen gekenmerkt zijn door het gelijke uitzicht of de gelijkaardige begroeiing van hun percelen, maar ook kunnen ze verschillende agrarische terreintypes omvatten. (Vandeveire-Devos 2008: 22). Een voorbeeld daarvan is het complex Gavers dat we in de bronnen omschreven vinden als *winnende lant ende meersch ghenaeemt de ghavers* (1616); het omvat dus zowel bouw- als weiland.

3.1 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR LANDSCHAPPELIJKE COMPLEXEN

3.1.1 Naar de eigenaar, de pachter of de gebruiker

Heinakker: Een groot akkercomplex waarvan de percelengroep **Uitvang** deel uitmaakte. *Hein(e)* is een afkorting van Hendrik. Zoals **Heinebilk** is deze akker genoemd naar de eigenaar of gebruiker.

Hellins Voorde: Deze *voorde* of ‘doorwaadbare plaats in een waterloop’ werd genoemd naar een zeker *Hellin*.

Hendriks Voorde, Hoerix Voorde: Hoewel beide toponiemen verschillende

familienamen bevatten, respectievelijk *Hend(e)riks* en *Ho(o)rick(x)*, doen de gelijkaardige vorm en de gelijke ligging (**Meulestede**) vermoeden dat zij dezelfde plaats benoemen. Wellicht is de persoonsnaam in de vroegst geattesteerde variant, nl. 1403 *hoerixvoerde*, de oorspronkelijke, en werd die later vervangen door het fonetisch verwante en wellicht vaker voorkomende *Hendrik(s)*. De naam *Horiks* is een genitief van de de naam (*Van*) *Horick*. Naast de naam van de eigenaar geeft het toponiem ook informatie over de ligging van die plaats, nl. aan een *voorde* of ‘doorwaadbare plaats in een waterloop’ (TW). Wellicht betreft het hier een voorde in de vroegere Schipgracht.

’s Commers/Commere: Aan de basis van dit toponiem ligt de naam van een zekere *Commer(e)*, *Commers* (Debrabandere 2003: 265). Mogelijk maakte **Comersheede** deel uit van dit complex en kunnen we dankzij de attestaties bij dat toponiem ‘s Commers ten noorden van de Buntstraat lokaliseren. Deze veronderstelling kan worden bevestigd door de lokalisatie van het toponiem *Commensche* waarin de *n* mogelijk een verschrijving is voor de *r* en de naam in zijn geheel dus misschien een verbastering is van *Commere*. Uit de omschrijving van *Commensche* in het bronnenexcerpt (*een bilck Lants ghenaeempt de Commensche zuut de buentstraete*) vernemen we dat *Commensche* ook aan de Buntstraat lag; in dat geval verwijst *Commensche* naar dezelfde plaats als *Commere*.

Terrins Voorde: Dit toponiem benoemt twee kenmerken van dit complex: de ligging aan een *voorde* of ‘doorwaadbare plaats in een waterloop’ (TW) en de eigenaar/gebruiker, een zekere *Terrin* (Debrabandere 2003: 1200).

3.1.2 Naar de ligging

Bachten, gevormd met het voorvoegsel *be-*, *acht* en het achtervoegsel *-en* (vergelijk *binnen*, uit *be-in-en* en *buiten* uit *be-uit-en*), duidt aan dat een plaats achter een andere plaats ligt: **Bachten de Stede** (we weten niet om welke stede het hier gaat), **Bachten Hendrik Damman** (lag achter het eigendom van een zekere Hendrik Damman).

Bachten ’t Kasteel (wellicht het Wondelgemkasteel), **Bachten Kolegem**, **Bachten (de) Oude Akker** (zie **Oude Akker**), **Bachten (de) Wijngaard** (zie **Wijngaard**).

Boven duidt aan dat een plaats gelegen is aan de andere kant van of verder dan een andere plaats: **Boven Beke**, **Boven den Hulle** (zie **Hul(le)**/ **Hulle(n)**) en **Boven Vennen** (zie **Venne(t)**).

Achter de Kerk: Oorspronkelijk stond de parochiekerk van Wondelgem, die

uit de 12^e eeuw stamt, binnen het Vrije van Gent. In de 17^e eeuw werd ze vervangen door een nieuwe kerk, waarvan de bouwwerken in 1683 op Vroonstalledries van start gingen. De enige attestatie van dit toponiem (*achter de kercke binnen vrijen*) dateert uit 1603 en toont aan dat het hier om de oude kerk gaat, zodat het complex binnen het Vrije van Gent gesitueerd moet worden (Vanaverbeke 1968: 4 en 39-40).

Appeltere Akker/Appelakker/Appelterkouter: Deze akker, gelegen tussen de Belastraat en de Westergemstraat, was wellicht een vrij uitgestrekt complex, zoals we kunnen afleiden uit de citaten *Int gheweste ghenaeempt den appelacker* (1627) en *appelter cauter* (1610). Blijkbaar werd die plaats zowel *akker* als *kouter* genoemd, waaruit we kunnen afleiden dat we *akker* hier nog in zijn oorspronkelijke betekenis mogen beschouwen ‘gezamenlijk bouwland van een dorp of boerderij’ (zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen). De oudste naam van het complex luidt *apeltron akker* (1483). *Apeltron* is afkomstig van het Germaans *apuldrum*, een datief meervoud bij *apuldra* ‘appelboom’ (TW) met als betekenis ‘bij de appelbomen’ (Gysseling 1978: 20). *Appeltere* ontstond uit de samenstelling van *appel* met het Germaanse woord *dra*, dat evolueerde tot *ter/teer* ‘boom’ (VGN). Later werden de vormen *Appeltere Akker* en *Appelakker* door elkaar gebruikt, waarbij de lettergreep *tere* niet meer werd begrepen en gemakshalve werd weggelaten. Dat het bestanddeel *tere* ondoorzichtig was geworden, blijkt ook hieruit dat het in bepaalde citaten werd geherinterpreteerd als het plaatsbepalend voorzetsel *te*, zoals bijvoorbeeld bij *appel ten ackere* (1569). *Appeltere Akker* betekent dus ‘akker gelegen bij een appelboom’.

Durme(n): Dit meersencomplex lag tussen de **Kale(ne)** en de **Lieve** en herinnert aan de periode dat de **Kale(ne)** nog *Durme* werd genoemd (zie 8.1 Kanalen en rivieren: Durme en Kale). Het complex heeft dus zijn naam te danken aan zijn ligging bij deze waterloop. **Durme(n)** was oorspronkelijk een collectief gebruikt meersgebied, dat in de volle of late middeleeuwen opgedeeld werd in verschillende kavels, die dan geprivatiseerd werden, zoals toponiemen als **Seghers Durme**, **Populierdurme** en **Kleine Durme** doen vermoeden. De productiviteit van *Durme*-toponiemen in Wondelgem was zo overvloedig dat *durme* er als soortnaam werd gebruikt in de betekenis ‘meersland langs de Durme’ (De Vos 1958: 7).

Kleemput(ten): Het betreft hier een groter complex, gelegen in de **Boterstraat**. Het was verkaveld in **Achterste**, **Grote**, **Kleinste** en **Voorste Kleemput**. *Kleem* is een oude naam voor klei en voor leem, een ‘kleiachtige grondsoort met een zandgehalte groter dan 20%’ (WVD I, Afl.1, 39, 44). Een *kleemput* was dan een put waaruit leem of klei werd opgedolven. Men gebruikte die grondsoort bijvoorbeeld om lemen huizen te bouwen, de grond te verbeteren, vloeren te verharderen of stenen te bakken (Vandeveire-Devos

2008: 79).

(ter) Linde(n): Een complex genoemd naar zijn ligging aan een of meerdere lindebomen. Een aantal gegevens pleiten ervoor dat het hier meer bepaald om de *Dikke Linde* gaat, de befaamdste boom in Wondelgem. Deze alleenstaande kolos was gedurende eeuwen één van de belangrijkste oriëntatiepunten in het Wondelgemse landschap. Eind de jaren zestig moest de boom echter wijken voor de verkavelingswoede (van Acker 1997: 10).

Dat het hier besproken complex naar deze beroemde boom werd genoemd, valt af te leiden uit zowel de ligging als de datering ervan in de bronnen. De Dikke Linde bevond zich op het kruispunt van enkele veldwegen. Eén veldweg liep via het **Belau** naar de **Boterstraat**, een andere verbond het **Belau** met de **Westergemstraat** en een derde vormde de rechtstreekse verbinding met **Kolegem** (van Acker 1997: 10). Vandaag herinnert de *Dikkelindestraat* in het zuidoosten van Wondelgem nog aan de aanwezigheid van deze boom en toont zij ook de locatie ervan. Ten westen van die straat ligt dan de huidige *Molenwalstraat*, die wellicht genoemd is naar de hoogte **Molenwal** en het is bij deze hoogte waar in het enige overgeleverde citaat het complex **(ter) Linde(n)** gelokaliseerd wordt. Die attestatie dateert van 1575 en dat de Dikke Linde in de 16e eeuw – en misschien ook al vroeger – het benoemingsmotief kan hebben geleverd voor landerijen in zijn omgeving, kunnen we afleiden uit de gigantische omvang die de boom had bereikt toen hij kort voor 1970 werd geveld. Die omvang geeft immers aan dat deze lindeboom toen zeker al meer dan vier eeuwen oud was (Van Acker 1997: 10). Uiteraard was zijn stam in de 16e eeuw nog veel bescheidener van omvang, waardoor het adjectief *dik* dan nog niet van toepassing was.

Mesvoorde: Een *voorde* is een doorwaadbare plaats in een waterloop. **Mesvoorde**, gelegen te **Meulestede**, is genoemd naar een voorde in de vroegere **Schipgracht**. Het bestanddeel *mes* is vanouds en tot op heden de gewone dialectbenaming voor *mest* (WVD I, Afl. Bemesting, 316 e.v.). De bodem in *Mesvoorde* moet bijzonder drassig zijn geweest, m.a.w. vuil en drekkig als mest (Devos 1992: 48).

Smalle Dam: Dam komt uit het Germaanse *damma*- en betekent ‘afdamming, versperring in een waterloop’ (Gysseling 1983: 57). De term werd ook gebruikt voor een rechte verhoogde weg door moerassig gebied (Luyssaert 2009: 23). Het complex is dus genoemd naar zijn ligging aan één van deze realia. In het laatste geval weten we niet of het adjectief smal op de straat slaat, dan wel op het land.

Smesken: Lag wellicht bij het **Goed te Smeskens**.

Spesbroekdries/Speibroekdries: Deze *dries* (zie kernbestanddelen **dries**) was gelegen te **Spesbroek/Speibroek** en heeft daar dan ook zijn naam aan te danken.

(ten) Stijle: *Stijl* refereert onder andere aan een houten constructie van palen en dwarslatten, waarlangs voetgangers over de omheining konden klauteren, maar het kon ook een gewone paal zijn die bijvoorbeeld de grens van een perceel aanduidde (Luyssaert 2001: 29).

Waaldamme: *Dam* kent verschillende toepassingen (zie 4.0 Kernbestanddelen in straatnamen), maar verwijst in dit geval wellicht naar een dijk of opgeworpen wal langs een waterloop of rond een stilstaand water als bescherming tegen overstroming (Vandeviere-Devos 2008: 27). Het eerste deel van het toponiem kan daar immers mee in verband gebracht worden, aangezien *waal* refereert aan een kolk achter een dijk geslagen bij dijkdoorbraak (Gysseling 1980: 185). Het hier genoemde landschappelijk complex zal dus wellicht aan een waterloop gelegen hebben waar een kolk of een doorbraak van water was.

Walsdonk/Was(sen)donk: Dit complex is gelegen op een *donk* of zandige hoogte in een moerassige omgeving (zie 7.0 Kernbestanddelen in hoogtenamen). De vorm *Walsdonk* is de etymologisch oorspronkelijke; hij is al in 1383 opgetekend en blijft de enige vorm tot 1603, dan duikt voor het eerst de *l*-loze variant *Wassendonk* op. Enkele jaren daarna is er in een bron sprake van *beede de Wasdoncken*, die in 1625 worden aangeduid als resp. de **Grote** en de **Kleine Wasdonk**. Toen *Walsdonk* niet meer werd begrepen heeft men er *Wassendonk* van gemaakt. *Wals* is een genitief van de familienaam (Van de) Walle.

Winkel: Uit de ligging van de huidige Winkelstraat kunnen we afleiden dat we *Winkel* in de omgeving van **Vroonstalledries** en Vroonstallekouter moeten situeren. De plaats was dan gelegen in een *winkel* ‘hoek’ (Gysseling 1981: 78) van een van deze twee grotere buurten.

Wondelgemmeers: Dit uitgestrekt meersgebied lag in het oosten van het oude Wondelgem. Aangezien de meersen de naam kregen van het oude Wondelgem, lijkt het logisch dat het gebied eigendom was van de inwoners van die nederzetting, net zoals de **Wondelgemkouter** een dorpskouter was, die de boeren voor zichzelf bebouwden (Verhulst 1966: 114).

Het uitgestrekte gebied moet in de loop der tijden, net als het complex **Durme(n)**, opgedeeld zijn in grotere en kleinere delen. Dat bewijzen de vele toponiemen die stukken van *Wondelgemmeers* benoemen, zoals bijvoorbeeld **Bek 3, Elshage** en **Hoge Meers**.

3.1.3 Naar de grootte

Bunders: Het komt vaak voor in de toponymie dat een groot, onverkaveld complex (bv. een meerscomplex) aanvankelijk ongeveer een bunder groot was en daarom *de/het Bunder* werd genoemd. Naderhand werd dat opgedeeld in kleinere entiteiten, en werd het geheel dan collectief met de meervoudsvorm genoemd. De grootte van de verschillende kavels speelt daarbij geen rol.

Groot Houtje: Een relatief groot complex gelegen in de wijk **Houtje**.

3.1.4 Naar de vorm.

Brede Broek: Een complex begrensd door de **Buntstraat**, de **Boterstraat** en het **Vrouwenstraatje**. De historische attestaties beschrijven de referent als een *stick landts* (1610), maar zowel op de Popp-kaart als op de kaart van Viglius duidt *Brede Broek* een uitgestrekte entiteit aan. De kleur op de kaart van Viglius toont bovendien dat het een groepje van zowel akker- als graslandpercelen was. Ten slotte zijn er eveneens toponiemen geattesteerd die een aantal afzonderlijke percelen binnen het complex benoemen: **Achterste** en **Voorste Breebroek** benoemen meersen, **Grote** en **Kleine Bredebroek** wellicht akkerland.

Voor meer uitleg over het bestanddeel *broek*, zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen. Het adjectief *brede/bree* kent in de toponymie twee toepassingen. Ten eerste betekent het ‘van aanzienlijke breedte, wijd’ en dan staat het in tegenstelling tot lang. De tweede betekenis is ‘groot, uitgestrekt’ (Vandeveire-Devos 2008: 87).

3.1.5 Naar de vroegere toestand of de wijze van ontginning

Bedelf: Lag bij de kerk in het oude Wondelgem en paalde *an beede zijden vander lieve* (ca. 1505). Een bedelf is een nat perceel grond waarvan men de waterhuishouding verbeterd heeft door het te *bedelven*, dit is door het graven van evenwijdige afwateringsgreppels (Vandeveire-Devos 2008: 89). Het glossarium bevat ook het toponiem **Oosterbedelf**. Daarvan kennen we de ligging niet, maar misschien was het wel een oostelijk gelegen deel van **Bedelf**.

Biest/Biezen: Lag in de omgeving van **Vroonstalledries**. Een bies is een plant die op vochtige gronden of in water groeit (WNT). Het collectiefsuffix *-t* draagt hier nog zijn oorspronkelijke betekenis ‘veelheid van’ (wat bevestigd wordt door *Biezen* met de meervoudsvorm op *-en*) en wordt gebruikt om de plantnaam *bies* tot een plaatsnaam om te vormen (Vandeveire en Devos 2008: 79 en 89).

Braakbosselkens: Dit toponiem is het eindproduct van verschillende naamgevingsprocédés, die terug te voeren zijn op de zakelijke verandering van de benoemde referent (Devos 1995: 233). Oorspronkelijk moet er een bos geweest zijn in Wondelgem, dat *braakbos* heette of, omdat het tamelijk klein was, *braakbosselken*, een diminutiefvorm met dubbel achtervoegsel *-el* en *-ken*. Die naam had het te danken aan zijn ligging nabij een *braakveld* ‘land dat men geregeld braak liet liggen, waarop men m.a.w. gras en onkruid liet opschieten dat daarna diende als groenbemesting (Vandeveire-Devos 2008: 89). Later werd dat bos gerooid en in cultuurland omgezet, dat uit verschillende kavels/percelen bestond, vandaar de meervoudsvorm.

Gavers: Een complex dat bestaat uit *winnende lant ende meersch* (1616). In het glossarium vinden we de akkers **Gaverbilk** en **Bovengaver** en de graslanden **Gaver 1**, **Gaver 2**, **Gaverken** en **Grote Gaver**.

Gaver, is een bij uitstek Oost-Vlaams toponiem dat zou teruggaan op een Germaanse vorm *gabhara*, zelf een afleiding van een Indo-Europese wortel *ghabh-* met betekenis ‘hol zijn’. Volgens Gysseling is *gaver* verwant met o.m. *Gave* (8^e eeuw *Gabarus*), naam van holle beken in de Pyreneeën, alsook met Vlaams *gabbe* ‘gapende wonde’ en Oudfrans *gove* ‘keel’. De basisbetekenis moet ‘uitholling’ geweest zijn; van daaraf kon het woord in de sfeer van het landschap evolueren tot benaming voor lage, moerassige complexen (Gysseling 1986: 7; Van Durme, ter perse 2). *Gaver* sluit met die betekenis dicht aan bij *broek* (Luyssaert 2001: 46). Het is dan ook geen toeval dat het complex **Gavers** vlak naast **Brede Broek** lag: dat aangrenzende land was van dezelfde soort. Toch moet er een verschil geweest zijn tussen de referenten die door *broek* en *gaver* worden benoemd. Devos (1997: 73) schrijft dat de broeken al heel vroeg, misschien zelfs al vanaf de Germaanse landname enig economisch nut hadden, voornamelijk als hooiland, in tegenstelling tot de gavers, die zo moerassig en ontoegankelijk waren dat er niets mee aan te vangen viel. In het geval van Wondelgem kunnen we ons de situatie als volgt voorstellen: oorspronkelijk waren **Gavers** en **Brede Broek** nog echte gavers, dus moerassen. Op een bepaald ogenblik heeft men het terrein van **Brede Broek** gedraineerd en zo een economisch nut als broekland gegeven. Naar analogie van andere broeklanden, noemde men dat complex vervolgens *broek*. De bodem van de **Gavers** zal op het tijdstip van de naamgeving echter nog onbruikbaar en ontoegankelijk zijn geweest, wat de naam dan ook verklaart. Toch zal men in de loop van de geschiedenis ook dat terrein verbeterd hebben, zodat er op de duur geen wezenlijk verschil meer bestond tussen de complexen *Brede Broek* en *Gavers*. Op Viglius’ kaart zien we inderdaad dat beide zowel gras- als akkerland bevatten. Een deel van de Gavers werd in 1539 **Verloren Gavere** genoemd. *Verloren* komt in de toponymie o.m. voor in de betekenis ‘geïsoleerd’ of gelegen in een verre uihoe (Vandeveire-Devos 2008: 134).

Hurst: *Hurst* komt voor in verscheidene Wondelgemse toponiemen voor. Vier daarvan kunnen we min of meer lokaliseren, namelijk de meers **Hurst 2** aan de oude kerk, waar ook de straat **Hurstweg 1** loopt, de akker **Hurstweg 2** en **Hurst** zelf op Wondelgemkouter. Die vier naamdragers lagen in elk geval dicht bij elkaar, wellicht maakte **Hurstweg 2** zelfs deel uit van **Hurst** en misschien gold dat ook voor de overige *hursten* in ons glossarium, maar dat is niet met zekerheid te zeggen. *Hurst*, van het Germaanse *hursti*-, betekent ‘een beboste opduiking in moerassig terrein’ (Gysseling 1954a: 102). De vorm *hust* (*daerment zeeght up de hust*) is de plaatselijke variant van het woord *host*. In het plaatselijke dialect evolueert *-orst* vaak tot *-ust*. Zo zegt men *wust*, *dust* en *kuste* en voor *worst*, *dorst* en *korst* (Vandeveire-Devos 2008: 90).

Mere: De bronnen geven allerlei informatie over dit toponiem. Zo wordt *Mere* vermeld in de buurt van **Meulestede**. De attestatie uit 1405 *bruuns meere* wijst erop dat ooit een zekere *Bruun* daar eigenaar was van perceel. In enkele citaten wordt *Mere* als een stuk meers beschreven en in 1574 duidt dit toponiem een *gheweste* aan, d.i. een vrij uitgestrekt gebied. Die laatste twee gegevens en de betekenis van *mere* indachtig benoemt het toponiem een graslandcomplex, gelegen op een drooggelegde waterplas (Gysseling 1978: 23).

Varentdonk: Tot dit landschappelijk complex lijken de percelen **Hoge Varendonk**, **Nedervarendonk** en **Varen(t)donkskens** te behoren. Dankzij de attestaties van het laatste toponiem kunnen we deze terreinen in **Houtje** lokaliseren. De mogelijkheid bestaat dat **Varentdonk** zelf een subcomplex van **Varent** was.

Op deze *donk* of ‘hoogte in een drassig gebied’ (zie 7.0 Kernbestanddelen in hoogtenamen) was blijkens het collectiefsuffix *-t* bij *varent* oorspronkelijk een grote hoeveelheid varens aanwezig (Vandeveire-Devos 2008: 95).

Veld: Dit toponiem duidt *tgheweste* (1610/1611) aan, gelegen achter **Bennins Brugge**. Blijkens deze naam was de buurt oorspronkelijk een open, woeste vlakte, die op een bepaald tijdstip in cultuur werd gebracht (zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen).

3.1.6 Naar de omheining en de begroeiing erop, errond of erbij

Doorn: Een *doorn* is een struik of heester waarvan de takken met dorens of stekels bezet zijn (WNT). Het landschappelijke complex in kwestie was ofwel bij een doornbos gelegen ofwel uit zo’n bos gewonnen (Vandeveire-Devos 2008: 94).

Elst: Het collectiefsuffix *-t* betekende oorspronkelijk ‘veelheid van’ (Vandeveire-Devos 2008: 79) en moet hier ook nog zo begrepen worden. *Elst*

duidt dus een veelheid of bos van elzen aan. Dit niet-gelokaliseerde complex ontleende zijn naam aan een nabijgelegen elzenbos of was oorspronkelijk zelf zo'n bos, waarvan de naam na rooing bewaard bleef.

(ten) Elze: Misschien duidde dit toponiem hetzelfde complex aan als **Elst**. In elk geval lag ook **(ten) Elze** aan een elzenbos of op een plaats waar zo'n bos gerooid was.

Kromme Tuin: Maakte wellicht dat deel uit van **Wondelgemmeers** en van **Geest(en)**. *Tuin* verwijst naar de omheining (van vlechtwerk) van een stuk grond, en ook naar het omheinde terrein zelf (Gysseling 1981: 78). Het adjectief krom wijst op de onregelmatige vorm van het perceel.

Lest: Lag in de omgeving van Wondelgemkouter. *Lest* is gevormd uit *les*, een uitspraakvariant van het woord *lis* (WVD III, Afl. 3, 470), waaraan het collectiefsuffix *-t* werd toegevoegd. Het *lis* is een in het wild, aan waterkanten en in moerassen veel voorkomende plant. Op *Lest* moeten dus veel lissen gegroeid hebben.

Lestriet/-rijt: Een groter landschappelijk geheel dat grasland bevatte en zich in **Wondelgemmeers** bevond. Het eerste deel van de naam is hetzelfde als in het hiervoor besproken toponiem. Misschien bestaat er een verband tussen beide toponiemen, die immers bij elkaar in de buurt lagen: ze zouden bijvoorbeeld naast elkaar gelegen kunnen hebben of het één zou een onderdeel van het ander geweest kunnen zijn.

Wat het grondwoord *riet/rijt* betreft, verwijzen we naar **Rietgracht**. Het zou kunnen dat zowel **Lestriet/-rijt** als **Ser Boudins Riet/Rijt** hun grondwoord ontleenden aan de naburige waterloop **Riet-/Rijtgracht** of aan het nabijgelegen **Rietje**, de verbinding tussen de **Lieve** en de **Schipgracht**. Voor **Lestriet** wordt deze hypothese gesteund door de ligging: we weten dat dit toponiem in de buurt van een waterloop lag in **Wondelgemmeers**. Wat **Ser Boudins Riet/Rijt** betreft, hebben we echter geen aanwijzingen over de ligging.

Mispelarewinkel: Het grondwoord *winkel* betekent 'hoek' (Gysseling 1981: 78). *Mispelare* was het gewone woord voor 'mispelboom'. Dit complex lag dus bij een mispelboom. Het kan ook genoemd zijn naar een zekere (De) Mispelaere. Indien het perceel **Mispelbilkken** deel uitmaakte van het complex, kunnen we Mispelarewinkel ongeveer lokaliseren bij de grens tussen Wondelgem en Mariakerke.

Populier: Dit complex is ofwel genoemd naar de ligging aan één of meerdere populieren, ofwel naar de vroegere aanwezigheid van een populierenbos,

waarvan de naam na rooing overgegaan is op het cultuurland dat eruit gewonnen werd.

3.1.7 Naar het gewas dat erop geteeld werd

Vlasmere: Ligt ten westen van de **Rietgracht** bij het **Doornstraat(je)**. *Mere*, uit *mari*, was het gewone woord voor ‘waterplas’ (Gysseling 1978: 23). Vermoedelijk lag er vroeger een waterplas op die plek, die dan op een bepaald moment werd drooggelegd en vervolgens als motiefleverancier diende bij de naamgeving van het nieuw gewonnen complex. De vrijgekomen grond werd bovendien zodanig verbeterd dat er vlas op kon worden geteeld (Luyssaert 2001: 38).

3.1.8 Naar een reliëfkenmerk

Bodem: *Bodem* betekent ‘laagste gedeelte van een hellend akkercomplex’ (Van Durme 1988: 75).

Hoge Hoek: Het grondwoord *hoek* is een courant woord voor ‘wijk, gehucht, buurt’, maar ook onbewoonde plaatsen kunnen *hoek* genoemd worden. Daarnaast betekent het ‘de plaats waar twee wegen elkaar kruisen en dus een hoek vormen’. Naast deze drie toepassingen uit de dagelijkse taal wordt in de toponymie *hoek* ook gebruikt voor ‘uithoek, plaats ver van de dorpskern’ (Mattheeuws-Devos 1997: 17).

Hoge Kuipen: Wellicht was dit complex een onderdeel van het gehucht **Kuipen**. Het adjectief *hoge* wijst dan op de relatief hoge ligging t.o.v. het overige land in Kuipen (Mattheeuws-Devos 1997: 108).

Hul(le), Hulle(n): Wellicht benoemden beide toponiemen hetzelfde subcomplex van **Wondelgemkouter**. De meervoudsvorm **Hullen** geeft aan dat het om meerdere percelen ging, het bestanddeel *hul* ‘heuvel (zie 7.0 Kernbestanddelen in hoogtenamen) wijst erop dat die op een hoogte gelegen waren.

Nedervenne: Een niet-gelokaliseerde, laaggelegen landerij op een voormalig *ven* of ‘moerassig stuk grond’ (WNT). Zie ook **Venne(t)/Venhout**.

Nederlieve: Dit toponiem benoemde een laaggelegen complex aan de **Lieve**.

Poshole/Popshole: *Hole* is de verbogen vorm van het adjectief *hol* (Mattheeuws en Devos 1997: 52). Dit complex lag in een *hol* of ‘komvormig perceel’ (ONW). Het eerste bestanddeel *pops* of *pos* met syncope van de *p*, is een genitiefvorm van de familienaam *Poppe* (Van de Woestijne-Devos, 2010: 32 en 38).

3.1.9 Naar de bodemgesteldheid

Geest(en): Volgens een attestatie uit 1610 gaat het hier om meersen en bos. *Geest*, afkomstig van *gaistu-*, betekent ‘hogere zandstrook in of langs zee- of rivierkleigebied of moeras’ (Gysseling 1954a: 100). Het staat in tegenstelling tot veen- en poldergrond (WNT). Het toponiem verwijst dus naar de bodemgesteldheid van het complex dat inderdaad aan de oever van een rivier, nl. de **Lieve**, lag.

Ruw Zand: Een complex gelegen bij **Hullen**, dat op zijn beurt aan **Wondelgemkouter** lag. *Ruw* betekent ‘ruig, dicht begroeid (met vegetatie)’ (VMNW) en heeft vaak betrekking op onvruchtbaar land (Vandeveire-Devos 2008: 102). Het grondwoord *zand* wijst op de zandachtige bodem.

Schore: Deze naam komt van het Germaanse *skaurno-* en heeft twee betekenissen ‘aangeslibd land dat rijp is om ingedijkt te worden’ en ‘moeras’ (TW).

Venne(t)/Venhout: Deze grotere entiteit ligt binnen de **Rietgracht**, in het zuiden van het oude Wondelgem. *Ven(ne)* betekent ‘moerassig stuk grond, veenland’ (WNT). In de historische bronnen verschijnt het toponiem meestal met het collectiefsuffix *-t* dat oorspronkelijk ‘veelheid van’ betekende. In de middeleeuwen was het suffix echter zeer productief bij de vorming van toponiemen, waardoor het zich gaandeweg als een pure markeerder van plaatsgebondenheid ging gedragen en zijn oorspronkelijke betekenis dus verloor (Vandeveire-Devos 2008: 79). *Vennet* betekende dus ‘plaats waar de bodem venig is’. De vorm *venhout* is jonger en is wellicht, net als het Urselse *Venhout* (Vandeveire-Devos 2008: 92), ontstaan door een volksetymologische herinterpretatie, waarbij het element *-et* geïdentificeerd werd met het woord *hout*, dat in het dialect immers als *aet* wordt uitgesproken. Toch tonen de attestaties aan dat de oorspronkelijke vorm de volksetymologische heeft weten te overleven: in de jongste attestaties verschijnt immers alleen nog maar *venne(t)*.

Zand: De naam verwijst naar de zandige droge bodem.

3.1.10 Naar het juridische statuut

Gemene Meers(en): *Gemeen* duidt het ‘gemeenschappelijke’ aan, iets wat ‘aan alle leden van een zekere kring behoort’ (WNT). Deze *Gemene Meers(en)* lagen in het oude Wondelgem en uit een excerpt van 1603 (*ghemeen Wondelghem meersch*) mogen we besluiten dat *Gemene Meers(en)* samenvalt met **Wondelgemmeers**. Het betrof dus een complex meersen dat door alle inwoners van het oude Wondelgem gebruikt mocht worden.

Groot Gemeente, Klein Gemeente: Een groter en kleiner complex, wellicht in elkaars buurt gelegen. **Groot Gemeente** was een *gheweste* (1620) in **Wondelgemmeers**. Die ligging wordt aangegeven door de citaten die bij het lemma **Rijspier** opgenomen zijn: daar staat immers dat **Rijspier** zich zowel in **Wondelgemmeers** bevond als in **Groot Gemeente**. **Groot Gemeente** zal dus een groter deel van het graslandencomplex **Wondelgemmeers** geweest zijn. Verder kunnen we uit het grondwoord *gemeente*, dat in de eerste plaats verwijst naar gemeenschappelijk bezit, afleiden dat zowel **Groot Gemeente** als **Klein Gemeente** weiden waren die door de bewoners van een dorp gebruikt mocht worden.

3.1.11 Andere benoemingsmotieven

Altenay: Gysseling (1954b: 89) lokaliseert de buurt aan de rand van Wondelgem, dus inderdaad op een grote afstand van het centrum **Vroonstalledries**, maar tegelijk ook heel dicht bij de grens van het dorp.

Hij verklaart dit toponiem als een spotnaam: deze plaats zou *al te na* ‘al te dichtbij’ genoemd zijn wegens de afgelegen ligging ervan (Gysseling 1954b: 37), vgl. *Alteveer*.

Morek/Marek/Meerek: Deze buurt bevond zich ten oosten van **Vroonstalledries** en behoorde tot het vroomhof **Vroonstalle**. De naam van het complex, ook bewaard in de nog bestaande straatnaam **Morekstraat**, is het enige toponymische relict van de verdwenen villa **Marka** (zie Wondelgem; Verhulst 1958: 235). *Marka* zelf is een vorm van de prehistorische nederzettingsnaam *Marinkon*, die op zijn beurt afgeleid is van *mer-*, dat ‘vuil, zwart’ betekent (Gysseling 1980: 181). Net zoals de kleurnaam *wit* (zie **Belau**) kon ook *zwart* verwijzen naar de bodemgesteldheid of de begroeiing van de benoemde landschappelijke component. Zo duidde *zwart*, i.t.t. *wit*, onder andere sterk humeuze gronden aan en was het in dat geval min of meer synoniem met ‘vruchtbaar’. Ook een donker uitzicht door begroeiing (zwarte heide, bomen, struiken) gaf aanleiding tot het gebruik van *zwart* (Maas 1990: 59-60). We kunnen echter niet bepalen welk kenmerk ervoor gezorgd heeft dat de villa Marka zwart werd genoemd.

3.1.12 Benoemingsmotief onzeker

(ter) Lucht/Goed ter Lucht: *Lucht* is de dialectische tegenhanger van twee Nederlandse woorden, namelijk *lucht* en *licht*. Beide kennen verschillende toepassingen (Devos 1992: 25), maar welke hier de juiste is, konden we niet achterhalen. Daarom geven we de verschillende verklaringsmogelijkheden op een rijtje.

Ten eerste zou *ter lucht* zoveel kunnen betekenen als ‘in de lucht’, dus ‘in de hoogte’. In dat geval lag het complex in kwestie op een waarneembare hoogte. Ten tweede kan *lucht* worden beschouwd als een vorm voor *licht*, dat ‘helder, klaar’ betekent en toepasbaar was op een open plek in een bos of een met kreupelhout begroeid heideveld (Devos 1992: 25) en is dan te vergelijken met het Duitse *Lichtung* ‘open plek in het bos’. De ligging bij de **Buntstraat**, waarlangs percelen lagen die op de kaart van Viglius lichtgroen zijn ingekleurd en dus wellicht onontgonnen gebied voorstellen, vormt een argument ten gunste van deze verklaring. Ten derde konden *licht* en *lucht* in het Middelnederlands ‘links’ betekenen, dat bij topografische oriëntatie gelijkstond met ‘ten noorden’ of ‘ten oosten’, al naargelang men zich op de opgaande of op de middagzon richtte (Devos 1992: 25). Logisch zou zijn dat men bij zulke oriënteringen uitging van het centrum van Wondelgem, **Vroonstalledries**. **(ter) Lucht** lag daar echter ten westen van.

Rijspier: Dit subcomplex van **Groot Gemeente** lag nabij de **Lieve** en de **Rietgracht**. Het probleem bij de verklaring zit in de vraag uit welke grondwoorden de samenstelling is opgebouwd: *rijs+pier* of *rij+spier*. In het eerste geval benoemde **Rijspier** wellicht grasland dat met rijshout omheind is. *Rijs* betekent immers ‘rijshout’ en diende als beschutting tegen het water (van Loon 1977, 143). In Beernem is in 1493 *riesperremersch* geattesteerd en in Zuidkerke (Frans-Vlaanderen) in 1445 *riespiersbeque* (Du Flou 1932, 13: 549). Het element *pier* in dat laatste toponiem en in het Wondelgemse *Rijspier* is ongetwijfeld een verbastering van Vlaams *perre*, dat niet meer werd begrepen omdat het uit de gewone woordenschat verdwenen was. *Perre* stamt van middeleeuws Latijn *parricus*, dat ‘omheinde plaats’ en ‘omheining’ betekende en waarop ook de nog gebruikelijke woorden *park* en *perk* teruggaan. In de Vlaamse toponymie slaat *perre* vaak op een omheining in vlechtwerk, vooral rond akkerland (Luyssaert 2011: 28). Indien de ontleding van de samenstelling als *rijs-pier* de juiste is, was **Rijspier** een complex omgeven door rijshout.

Is het toponiem daarentegen gevormd uit *rij* en *spier*, dan gaat *rij* terug op het Middelnederlandse *rijt* ‘stroom, beek, greppel, afwateringsloop’ (WNT). Dat element zou net zoals in **Lestriet/-rijt** en in **Ser Boudins Riet/Rijt** eventueel naar de naburigheid van de Rietgracht of van de waterloop Rietje kunnen verwijzen. Wat het tweede bestanddeel van de samenstelling betreft, namelijk *spiere*, verwijst Gysseling (1983: 42) naar *speir*, een uitbreiding van *spei*, dat ‘modderig’ betekent. Hij legt daarbij echter niet uit hoe de klank *ei* van *speir* tot een *ie* kon evolueren. Vandaar dat deze verklaring ons minder waarschijnlijk voorkomt.

Vogelenzang: Een subcomplex van **Wondelgemmeers**. Het toponiem *Vogelenzang* is in het Meetjesland geattesteerd in Eeklo, Lembeke en Nevele.

In Eeklo (Van de Woestijne 1994: 64) en in Nevele (Luyssaert 2011: 33) is het een huisnaam. In Lembeke is het een perceel land. Van de Woestijne (2010: 49) vermoedt dat dit perceel aan een hoeve genaamd *Vogelenzang* paalde. De oudste attestaties van een perceel genoemd *Vogelenzang* vinden we in Gent (Gysseling 1954b: 83) in *agro qui dicitur voghelsanghe* (1307) in de betekenis ‘plaats waar de vogels zingen’. Debrabandere (2003) verklaart de familienaam *Vogelzang* als een plaatsnaam met de betekenis ‘vogelweide, braakliggend terrein’ en als huisnaam.

4. STRATEN, TOEGANGEN EN KRUISPUNTEN

4.0 KERNBESTANDDELEN IN STRAATNAMEN

DAM

Dam, uit het Germaanse *damma*, betekent oorspronkelijk ‘waterkering door een waterloop’. Daaruit ontstonden de afgeleide betekenissen van dam als straatnaam, namelijk ‘verhoogde weg in een moerassig gebied’ en ‘opgehoogd pad door laaggelegen terrein’ (Mattheeuws-Devos 1997: 41).

DREEF

Dreef is een afleiding van het werkwoord *drijven* en verwijst oorspronkelijk naar een weg waarover het vee naar de graasplaatsen werd gedreven. Al vroeg verruimde de betekenis naar vrij brede, onverharde landwegen die meestal aan beide zijden door bomen werden begrensd. Vaak leidden zij naar de ingang van een kasteel of belangrijke boerderij (Mattheeuws-Devos 1997: 41).

STRAAT

Door zijn oorspronkelijke, aan het Latijnse *strata* ontleende betekenis van ‘geplaveide weg’, ontstond het vermoeden dat de oudste *straten* refereerden aan verharde wegen uit de Romeinse tijd. Al in Middenlands werd het begrip ruimer gebruikt voor allerlei al dan niet verharde wegen, breed genoeg voor een gespan (Mattheeuws-Devos 1997: 41).

WEG - WEGEL

Onder de straatnamen was *weg*, uit het Germaanse *wega*, het ruimst toepasbaar. Het kon namelijk worden gebruikt voor allerlei soorten wegen: smal of breed, verhard of onverhard, door- of doodlopend. Minder belangrijke of eerder korte wegen werden *wegje* of *weggetje* genoemd.

De vorm *wegel*, met het diminutiefsuffix *-el* (dat we ook terugzien in *druppel*,

eikel...), duidde onverharde voetwegen door de velden aan. Toen het diminutiefsuffix niet meer als verkleinend werd begrepen, voegde men aan *wegel* dikwijls nog het achtervoegsel *-ken* toe (*wegelken*) (Mattheeuws-Devos 1997: 41-42).

4.1 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR STRATEN

4.1.1 Naar de eigenaar, een aangelande of een ander persoon

Impens Straatje: Gelegen aan Spesbroekdries en genoemd naar een zekere *Impe(ns)*.

's Coemans Straatje: Een straatje genoemd naar een zekere *Coeman(s)*, die langs dat straatje woonde of door wiens landerijen het liep. Zie **Coemans Hinghers Akker**.

Cooryns Straat: Genoemd naar een zekere *Coryn(s)*.

Maeyens Straatje: In deze straatnaam herkennen we de familienaam *Maeyens*.

Molenaarstraat: Deze niet-gelokaliseerde straat was wellicht genoemd naar iemand die molenaar was van beroep of *Molenaar* heette met zijn bij- of familienaam.

Vrouwenstraat(je): Deze straat verbindt de Boterstraat met de Buntstraat. Het bestanddeel *vrouwen-* moeten we als een genitief enkelvoud opvatten met als betekenis ofwel '(toebehorende aan een Altaar) van O.L. Vrouw', ofwel 'eigendom van een adellijke of geestelijke vrouw', bv. een gravin of de abdis van een klooster (Van de Woestijne 1994: 56).

4.1.2 Naar de ligging

Heel wat Wondelgemse straatnamen zijn samengesteld uit een grondwoord met de betekenis 'straat, weg' en een voorbepalend bestanddeel dat de plaats noemt waar de weg vandaan komt, naartoe loopt, langs passeert of doorheen loopt. Vaak is die voorbepaling zelf een toponiem dat in het Wondelgemse bestand geattesteerd is: **Belastraat**, **Doornstraat(je)**, **Durmestraatje**, **Gaverstraat(je)**, **Heegsmerestraatje** (zie **Heegsmere**), **Hoge Hurstweg**, **Kallemerestraat** (zie **Kalfsmere**), **Kolegemse Weg**, **Kouterstraatje** (wellicht naar of door Wondelgemkouter), **Kuipstraatje**, **Molengrachtstraat**, **Molenwalstraat**, **Morek-/Marek-/Meerekstraat(je)**, **Vernaystraatje**, **Westergemstraat**, **Wijngaardstraat(je)**, **Zwaanaardstraatje** en **Zwanestraatje**. Van deze straten vinden we in het huidige Wondelgem nog de

volgende terug: de Belastraat (nu bekend onder Blauwstraat), het Durmestraatje (vroeger loodrecht op de Buntstraat, nu daar in het verlengde van), de Gaverstraat, de Kolegemse Weg (nu Kolegemstraat), de Molenwalstraat en de Morekstraat.

Eenmalig is de straat die de naam van het aanpalende gehucht heeft overgenomen zonder bijkomend grondwoord, namelijk **Houtje 2**.

Achterdreve: Aangezien een dreef vaak naar een kasteel of een belangrijke boerderij leidde (zie 4.0 Kernbestanddelen in straatnamen), vermoeden we dat deze weg genoemd is naar zijn ligging ‘achter’ een dergelijk gebouw. Misschien mogen we dit toponiem associëren met de **Voordreve** die dan, naar de naam te oordelen, aan de voorkant van hetzelfde kasteel of dezelfde hoeve gelegen zal hebben. We kunnen echter niet bepalen om welk gebouw het precies gaat, aangezien we geen van beide wegen hebben kunnen lokaliseren.

Bogaardstraatje: Het Wondelgemse bestand bevat verschillende *bo(om)gaard-* toponiemen: *Boomgaard*, *Nieuwe Boomgaard*, *Oude Boomgaard*, *Kleine Bogaard*. Wellicht liep de straat langs een of meerdere boomgaarden.

Boonstraat, Buntstraat: Deze twee toponiemen verwijzen naar dezelfde straat, die op de Popp-kaart wordt aangeduid als *Boone Straat*, op de kaart van Viglius als *De Buen Straete* en vandaag bekend is als *Buntstraat*. Deze straat liep langs het (voormalige) complex **Bunt** en is ernaar genoemd.

Boterstraat: Het bestanddeel *boter* verwees ofwel naar een straat waarlangs boter naar de markt werd gebracht, ofwel naar de ligging bijv. bij de **Botermeers**.

Boterstraatje: Het gaat hier wellicht om een klein zijstraatje van de lange **Boterstraat**. Dit straatje stond ook als **Buntstraatje** bekend. Het gaat om een straatje dat de grote Boterstraat en de Buntstraat met elkaar verbond, en dat vanuit het perspectief van die eerste straat *Boterstraatje* werd genoemd en vanuit de invalshoek van die tweede *Buntstraatje*.

Broekstraatje: Wellicht liep dit straatje langs of naar een van de Wondelgemse *broek-* complexen, zoals bijvoorbeeld **Brede Broek**, **Oostbroek** of **Overbroek**.

Evergemse Weg: Deze straat, vandaag *Evergemsesteenweg* genoemd, leidde naar het naburige Evergem. Ze stond ook bekend onder de naam **Evergemse Heerweg** (1576). Het bestanddeel *heer* in de Vlaamse toponymie kan op twee etymologisch verschillende woorden teruggaan, nl. *heer* uit Germaans *harja* ‘leger, krijgsmacht’, en

heer in de betekenis ‘heerser, machtshebber’. Wegen die *Heerweg* of *Heerstra*at heten, kunnen dus zo genoemd zijn omdat ze oorspronkelijk voor legerverplaatsingen werden gebruikt of omdat ze aan een (feodale) heer toebehoorden. Later verzwakten beide oorspronkelijke toepassingen van *heerweg*/-*straat* en ging men die benamingen gebruiken voor verbindingswegen van bovenlokaal belang, bv. tussen steden of belangrijke regionale centra (Vandeveire-Devos 2008: 40). Het is dat interlokaal belang dat ertoe zal geleid hebben de Evergemse Weg ook *Heerweg* te noemen, aangezien hij voor een verbinding tussen Wondelgem en Evergem zorgde.

Gentweg: Naar de naam te oordelen liep deze weg naar de stad Gent.

Haagstraatje: *Haag* betekent ‘een omheining door levend houtgewas’ en ‘een omheind bosje’ (Gysseling 1981: 76). Deze straat liep langs of naar een haag.

Kerkweg: Een kerkweg was een pad door de velden waarlangs kerkgangers naar de kerk werden geleid. Aangezien het toponiem al in 1374 is geattesteerd en de huidige kerk op Vroonstalledries pas in 1683 werd opgericht, gaat het hier om een pad naar de oude kerk van Wondelgem, binnen de Rietgracht (zie **Achter de Kerk**).

Hurstweg 1: Deze straat lag nabij de oude kerk van Wondelgem en is wellicht genoemd naar percelen met in hun naam het bestanddeel *hurst* (zie **Hurst**). Zelf leende zij op haar beurt haar naam uit aan de akker **Hurstweg 2**.

Kapellestraatje: Dit toponiem is slechts eenmalig in 1606 geattesteerd en is genoemd een of andere kapel gaat, misschien een wegkapelletje, met een kruisbeeld of een afbeelding van een heilige.

Leistraat/Leestraat: Het Middelnederlandse *lede*, *leede*, *leide* en de nevenvormen *lee* en *lei* betekenen ‘watergang, waterloop’ of ‘waterleiding, afwatering, afvoerkanaal, watering’ (VGN: 143 en Van de Woestijne 1994: 117). Op de kaart van Viglius zien we duidelijk dat de Leistraat naar de Rietgracht leidde, die in 1415 gedeeltelijk opnieuw gegraven werd.

Lendstraat: In Lendstraat herkennen we *lende* ‘linde’ (MNW). De hier benoemde straat zal dus ofwel naar lindebomen genoemd zijn, ofwel haar naam te danken hebben aan haar ligging bij landschappelijke componenten die in hun naam het element linde hebben.

Meerstraatje: Deze straat liep vanuit Houtje richting Meulestede. Die ligging bewijst dat de straat genoemd is naar het graslandencomplex Mere, dat volgens de bronnen in de omgeving van Meulestede lag (*thenden meeren up de zijde ter muelenstede*, 1418).

Meulestedestraat, Meulestedeweg: Beide straten vertrokken vanuit **Meulestede**, waar ze dan ook hun naam aan te danken hebben. De Meulestedestraat liep in noordwestelijke richting naar de Vroonstalledries en komt overeen met de huidige Kapiteinstraat (Schreibers 1994: 22). *Meulestedeweg* is blijkens een notitie van Achiël De Vos en Luc Stockman in het handgeschreven Meetjeslandse toponymische archief een oudere naam voor de huidige Panterschipsstraat. De Meulestedeweg liep evenwijdig met de Schipgracht, naar het noordoosten van Wondelgem.

Molenstraat: Vandaag vertrekt de Molenstraat vanuit de Morekstraat. Volgens Schreibers (1994: 34) stond op de hoek van de Morek- en de Molenstraat de houten korenwindmolen van Colpaert. Het zal dan ook naar deze molen geweest zijn dat de straat werd genoemd.

Ser Brandins Straatje: Deze straat lag in de omgeving van Gaverstraat(je) en leidde wellicht naar **Ser Brandins Goed**.

Westweg: Het excerpt uit 1502 situeert dit toponiem *ande veste*. Blijkens het citaat van 1605: *ande Rietgracht oft oudde veste van ghendt* (1605) slaat *veste* op de Rietgracht. Verder kunnen we uit de bronnen afleiden dat die veste zich boven de Westweg bevond, zodat we de straat binnen het Vrije van Gent en in het westen van de oude nederzetting Wondelgem kunnen lokaliseren.

Winkelstraat: Deze straat liep wellicht langs het complex **Winkel** of kwam uit op de toegang van dat complex, het **Winkelgat**.

Wondelgemstraat: Volgens de attestaties lag deze straat binnen de Rietgracht en dus binnen het oude Wondelgem, wat meteen de naam verklaart.

Zompelstraat: Deze straat lag ten zuiden van het **Goed ter Sompele** en is dus hoogstwaarschijnlijk naar die hofstede genoemd.

4.1.3 Naar de vorm

Brede Dreve: Een *dreef* duidde een vrij brede landweg aan (zie 4.0 Kernbestanddelen in straatnamen), wat hier nog eens extra beklemtoond wordt door het adjectief breed.

Breestraat: Ofwel was dit een brede straat, ofwel verwees dat bestanddeel naar de ligging van de straat aan percelen met namen als **Brede** en **Bre(e)ken**.

Lange Dreve: Deze *dreef* (zie 4.0 Kernbestanddelen in straatnamen), genoemd naar zijn lengte, lag in de omgeving van Kiekenbos, waardoor de kans bestaat dat ze de toegangsweg vormde tot het naburige goed Everstein.

Langedurmestraatje: Het bestanddeel *durme* doet vermoeden dat deze straat naar of langs het complex **Durme(n)** liep. We vinden echter op de kaarten nergens een straat met die naam terug. Wel konden we het Durmestraatje lokaliseren op de kaart van Viglius (1576): het vertrekt vanuit de Buntstraat en loopt naar het complex Durme(n). Verder zien we op deze kaart tussen de Lieve en dat complex een heel smal, maar lang wegje lopen, dat bovendien loodrecht op de Durmestraat staat. Het lijkt ons plausibel dat het deze straat was die men *Langedurmestraatje* noemde. Samengevat verwijst het toponiem dus naar de vorm van de straat (lang) en naar de ligging langs het complex Durme(n). Het Langedurmestraatje stond ook bekend onder de naam **Zandweg** (1610). Misschien wees deze alternatieve naam op de zandige bodem van de straat.

Lange Straat: Zoals de naam zegt, was deze straat, die naar Spesbroek/Speibroek leidde, een lange straat.

4.1.4 Naar de bedekking, de begroeiing of het uitzicht

Groen(e) Wegel(ken): Dit kleine wegje liep volgens de attestaties achter de kerk van Wondelgem, dus binnen de Rietgracht. De verbinding *groene weg* duidt een onverharde, met gras begroeide weg aan waarop het vee mocht grazen (Vandeveire- Devos 2008: 39). *Wegelken*, zie 4.0 Kernbestanddelen in straatnamen.

4.1.5 Naar een reliëfkenmerk

Damstraat: Deze straat scheidt Wondelgem van Mariakerke. Wellicht mogen we uitgaan van de jongste betekenis van *dam* (zie 4.0 Kernbestanddelen in straatnamen) en was deze straat een rechte verhoogde weg door moerassig gebied (Gysseling 1981: 75).

Hoge Kerkweg: Dit pad liep net als de kerkweg naar de kerk in het oude Wondelgem, maar was blijkens zijn naam hoger gelegen.

Hoge Weg: Het bestanddeel *hoog* zinspeelt op het reliëf en duidt aan dat die weg hoger gelegen was of enigszins steil naar omhoog liep (Vandeveire-Devos 2008: 31).

Ne(d)erstraat: Het bestanddeel *neder* betekent ofwel ‘laaggelegen’ ofwel ‘naar beneden’ (Devos 1992: 22). De tweede toepassing lijkt ons het aannemelijkst, aangezien de straat richting Sassevaart liep en waterlopen lager liggen dan hun omgeving.

4.1.6 Naar de functie

Koestraat: Wellicht werd via deze straat het vee naar de graasweide gedreven (Luyssaert 1999: 21).

4.2 TOEGANGEN

De volgende toponiemen duiden wellicht toegangen tot complexen aan. Het gebeurde echter dikwijls dat de naam van een toegang overging op het aanpalende perceel (Vandeveire-Devos 2008: 42), waardoor de kans bestaat dat de geattesteerde toponiemen niet de toegang zelf, maar wel het perceel dat ernaast lag, benoemden.

Winkelgat: *Gat* betekent ‘opening’ (Gysseling 1951: 224) en ‘toegang tot een akker, een weide, een boerderij, enz.’ (Vandeveire-Devos 2008: 27). Volgens Gysseling (1979: 97) was *Winkelgat* de hoofdtoegang tot de Vroonstallekouter.

Zottinnengat: Uit een attestatie blijkt dat dit gat aan de Appelakker grensde en dus de toegang tot dat complex vormde. Het eerste deel verwijst naar een persoon en is waarschijnlijk afgeleid van de familienaam (*de*) *Zot*, oorspronkelijk een bijnaam voor een gek, een dwaas of voor de hofnar. Dit toponiem herinnert vermoedelijk aan een vrouwelijke telg van een familie (*de*) *Zot* of aan de echtgenote van een man die zo heette.

4.3 KRUISPUNTEN

Drieweegschede: *Drieweegschede* betekent letterlijk ‘scheiding van drie wegen’, en duidt een plaats aan waar een weg zich in drieën splitst’. Dankzij **Drieweegschedebilk** kunnen we dat kruispunt in de omgeving van Bennins Brugge lokaliseren.

Kruisweg: Het gaat hier om hetzelfde kruispunt als de **Vierweegse**.

Vierweegschede/Vierweegse: Net zoals *drieweegschede* was *vierweegschede* in de gewone woordenschat een gebruikelijke benaming voor een kruispunt, in dit geval van vier wegen. Het grondwoord *schede* (van het werkwoord *scheden*, de Vlaamse vorm van *scheiden*) evolueerde door wegval van *-d-* tot *schee*, waarna in de samenstelling dit element verdoofte tot *-se*. Het bedoelde kruispunt kan worden gelokaliseerd in de omgeving van Morek en Vroonstalledries. Vandaag benoemt de Vierweegsestraat een zijstraat van de Morekstraat.

5. HOEVEN, WONINGEN EN ANDERE GEBOUWEN

5.0 KERNBESTANDDELEN IN HOEVENAMEN

GOED* en *HOF

De benamingen *goed* en *hof* wijzen op een landbouwbedrijf van aanzienlijke omvang. De Germaanse voorloper van *hof*, *hofa*, was de meest algemene boerderijbenaming. In het domaniale tijdperk (9^e tot 11-12^e eeuw) zou de betekenis van *hof* zich echter beperken tot ‘centrale domeinhoeve’, waardoor aan het begrip ook de bijklank ‘groot, belangrijk’ werd verbonden. Die associatie heeft het domaniale stelsel tot op vandaag overleefd.

Goed is niet alleen een hoevebenaming, maar werd ook algemener voor ‘eigendom, grondbezit’ gebruikt. Hoewel het dus meestal een voormalig exploitatiecentrum aanduidde, was dat niet noodzakelijk altijd het geval. (Mattheeuws-Devos 1997: 55)

STEDE* en *HOFSTEDE

Deze twee benamingen refereerden aan bescheidener boerderijen dan *goed* en *hof*. *Stede* komt uit het Germaanse *stadi* en betekent eigenlijk gewoon ‘plaats, plek’. In het bijzonder werd het gebruikt voor een plaats waar iemand woont, dus voor boerderijen en gewone huizen met medegaande grond, in of buiten het dorp of gehucht.

Onder *hofstede* begreep men in de domaniale tijd een perceel waarop een woning stond voor een on- of halfvrije boer, die tot karweien op het hof of de centrale domeinhoeve verplicht was. Toen het domaniale systeem en de horigheid afbrokkelden, verruimde de betekenis en werd elk landbouwbedrijf dat geen ‘hof’ was, *hofstede* genoemd. Zo werd het woord synoniem met *stede*.

Niet alle *stede*-toponiemen duiden echter (boeren)woonsten of percelen met een woning aan. Ook stukken cultuurland konden zo worden genoemd, waarbij ze hun naam weliswaar aan de oorspronkelijk aanwezigheid van een dergelijk gebouwte te danken hadden. Vaak zijn deze toponiemen gecombineerd met een familienaam die aan de vroegere bewoner herinnerde. Voorbeelden daarvan in Wondelgem zijn **Lybaerts Stede** en **Neeseste(d)eken**. Dat er geen spoor meer van bewoning was, hoeft trouwens niet te verwonderen. Kleine boeren woonden immers in povere huisjes, die uit een houten geraamte bestonden, een lemen wand en een dak van stro, riet of zoden. Wanneer die werden verlaten, raakten ze gauw vervallen en na verloop van

tijd verdwenen ze volledig. Bovendien was het geen uitzondering dat bij verhuis deze kleine lieden het geraamte van hun huis demonteerden en weer op een andere plek opbouwden. (Mattheeuws-Devos 1997: 56-57).

5.1 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR HOEVEN

5.1.1 Naar de ligging

Burg: De oorspronkelijke betekenis van *burg* (in het Middelnederlands *borch*) is ‘vluchtburch, (berg)vesting’, maar in de Germaanse talen kende het woord al vroeg een betekenisovergang tot ‘stad’, terwijl in de middeleeuwen de betekenis verengde tot ‘kasteel, burcht, slot’ en ‘versterkte hoeve, door een gracht omringde hoeve’ (VGN, 57). Deze burg was omringd door grachten en had een neerhof: *de borch metten grachten ende de tweedeel van den nederhove*. De enige overgeleverde attestatie dateert van 1371; enkele jaren later in 1379 werd dit kasteel grotendeels vernield (zie **Wondelgemkasteel**).

Goed te Heegsmere/Diksmere: Dit goed is genoemd naar zijn ligging in het gehucht **Heegsmere/Diksmere**. Het was gelegen op de hoek van de huidige Botestraat-Lusthoflaan en bestond uit drie losse gebouwen, die omgeven waren door een gracht (Vanaverbeke 1968: 8).

Goed ten Houtkine: Dit goed, gelegen in **Houtje**, was de voormalige woonplaats van de heren van Houtkine (De Potter-Broeckaert 1864-1870: Wondelgem, 29). In 1901 en 1911 werd het geheel nog uitgebreid, in 1934 werd het vervolgens verkocht aan de maatschappij ‘Le Lion d’Or’ en in 1953 werd het ten slotte volledig afgebroken. Een deel van het domein diende daarna als kerkhof, op een ander deel liggen nu de zandbergen van het recreatieterrein langs de Zeeschipstraat (Schreibers 1994: 59).

Goed te Kolegem: Naar de naam te oordelen, lag dit goed in **Kolegem**. Op de kaart van Viglius zien we op die plaats een vijftal verspreide en relatief grote woningen liggen. Naar welk(e) gebouw(en) het toponiem verwees, weten we niet.

Goed ter Linden: Dit goed is genoemd naar de ligging bij een of meer lindebomen. *Goed ter Linden* lag ter hoogte van Houtje en werd opgenomen in de bedding van de Ringvaart (Schreibers 1994: 53).

Goed te Smessen/Smeskens: Dit toponiem verwijst naar hetzelfde geheel van land en meers, gelegen aan de Morekstraat. Omdat we niet zeker zijn over de exacte ligging, weten we niet of dit goed ook gebouwen bevatte of alleen maar gronden (zie 5.0 Kernbestanddelen in hoevenamen). We vermoeden het eerste, aangezien het geheel wellicht genoemd is naar een *smesse* of ‘werkplaats van

een smid' (MNW). Zie ook **Smesken**.

Het goed behoorde toe aan de abten van Sint-Baafs en werd door hen in pacht gegeven. In 1576 was dat aan een zekere Zegher Neyt, zoals we uit de legger van Sint-Baafs kunnen afleiden. In het begin van de 18^e eeuw werd het in tweeën opgesplitst en hadden twee personen, Lieven de Backer en Lieven Grootaert, elk een deel in huur. (De Potter-Broeckaert 1864-1870: Wondelgem, 10-11).

Goed te Spesbroek: Lag te **Spesbroek/Speibroek** tussen twee dreven die naar Everstein leidden, zoals we kunnen aflezen op de kaart van Viglius. Op die kaart is eveneens te zien dat het hoofdgebouw omwald was en omgeven door een aantal bijgebouwen.

Goed te Vroonstalle: Dit toponiem verwijst naar het exploitatiecentrum van de fiscus Marka, waaraan de oude nederzetting Wondelgem een tijdlang ondergeschikt was (zie **Wondelgem**). De centrale hoeve vinden we op de kaart van Viglius ten noorden van **Vroonstalledries**. Het betrof een groot gebouw omringd door een gracht, met daarvoor nog negen verspreide alleenstaande hoeven. Vanuit het hoofdgebouw vertrok er een dreef richting Vroonstalledries en één de andere kant op, naar de Lieve. Vanuit deze laatste dreef vertakte zich een ander weggetje richting Vierweegse. Volgens Verhulst (1958: 254-255) werd deze hoeve door een meier beheerd tot in de 13e eeuw, toen de rol van Vroonstalle als exploitatiecentrum uitgespeeld was en de functie van de meier in verval raakte. Op een later tijdstip kwam het goed in handen van de familie van de Sompele (zie **Goed ter Sompele**).

Goed te Westergem: Dit goed, waarvan het gebouw op een *wal* of kunstmatige verhoging (Vandeveire-Devos 2008: 48) aan de Westergemstraat stond (1534), hing van de Sint-Baafsabdij af. Oorspronkelijk werd het bewoond door de familie van Westergem, maar in 1394 was het al grotendeels in andere handen overgegaan (De Potter-Broeckaert 1864-1870: Wondelgem, 29). Zie **Westergem/Westrem**.

Knokke: Deze behuuste hofstede lag blijkens de historische bronnen in de nabijheid van Vroonstalledries (1603). *Knokke* is een datief van *knok*, dat in de toponymie enerzijds 'hoogte' kan betekenen, zoals in de gemeentenaam *Knokke (-Heist)*, anderzijds 'bocht in een weg, hoek gevormd door samenkomende wegen, kruispunt' (Devos e.a. 2015: 28-30). Misschien verwees het Wondelgemse *Knokke* naar het kruispunt van de Koestraat en de Boterstraat en ging de naam over op de woning die daar op de kaart van Viglius (1576) te zien is. **Krokke** is wellicht een verschrijving van **Knokke**.

Mote: Dit *schoon steenen huys genaemt de mote* (1609, RAG-Ev 577, 32v) lag

blijkbaar op een mote en is ernaar genoemd. *Mote*, ontleend aan Frans *mote*, duidt een kleine kunstmatige heuvel aan. In de Vlaamse toponymie is *mote* meestal een heuveltje waarop een boerderij of een kasteel staat, vaak omgeven door een ringgracht (OVEW: 255).

Aan de Vierweegschee: Deze hofstede werd genoemd naar zijn ligging aan het kruispunt **Vierweegschede/Vierweegse**.

Wondelgemkasteel: Dit kasteel, dat zich aan de kerk van het oude Wondelgem bevond, kwam in de 14^e eeuw in handen van Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen. Die liet het in 1370 herbouwen en gebruikte het voornamelijk voor de bewaring van zijn schatten. Tijdens de Gentse opstand tegen de graaf, in 1379, werd het kasteel in brand gestoken en grotendeels vernield. Toen later vrede werd gesloten tussen de stad en de graaf, was één van de voorwaarden van de graaf dat het kasteel op kosten van de stad Gent zou worden heropgebouwd (De Potter-Broeckaert 1864- 1870: Wondelgem, 17-19).

Tijdens de oorlog van de Gentenaren tegen Maximiliaan van Oostenrijk (eind 15e eeuw) werd het kasteel, of wat ervan overbleef, volledig afgebroken. Een citaat uit 1553 maakt inderdaad gewag van *daer wijlent tcasteel ghestaen heeft* (1553). In de 16^e eeuw was het alweer herbouwd en werd het bewoond door een zekere Dirk Jooris (De Potter-Broeckaert 1864-1870: Wondelgem, 19). Het perceel **Kasteelken** herinnert aan de plaats van het vroegere kasteel stond: *eene partije ghenaeemt het Casteelken* (1625).

5.1.2 Naar de eigenaar, de pachter of de gebruiker

Vele namen van eigenaars of gebruikers zijn zo doorzichtig, dat ze geen verdere uitleg nodig hebben: **Bloems Goed** (*Lauwereins Bloume verkoopt aan Janne Bloume, pr, zijnen goede ... te Wondelghem gheheeten bloums goed*, 1454), **Hackaerts Goedeken**, **Jan Liefs Goed** (zie ook **Jan Liefs Bilk**), **Jans vanden Heede Stede**, **'s Kempe(n) Stede** (zie ook **'s Kempen Geest** en **Kempenbilk**) en **Ser Brandins Goed**.

Goed te Everstein: Dit toponiem benoemt het geheel van gebouwen en omringende grond bij *het huys ghenaeemt Eversteyn* (1600). Het element *stein* komt uit het Germaanse *staina-* en betekent 'steen, kasteel' (VMNW). *Stein* met *ei* is evenwel bevreemdend, want in de Vlaamse dialecten is de oorspronkelijke Germaanse tweeklank van *staina* tot een scherplange *ee* geëvolueerd. Toch komt het toponiem onder de gedaante *Stein* nog meer als perceelsnaam voor in Vlaanderen, onder meer in Velzeke (Van Durme 1991: 656) en Nevele (Luyssaert 2011: 229). Het eerste bestanddeel *Ever* verwijst

naar de eerste eigenaars van het kasteel, de heren van Evere (Vanaverbeke 1968: 64).

Everstein, een leen dat afhing van de Sint-Baafsabdij, was het oudste kasteel van Wondelgem (Vanaverbeke 1968: 64) en lag blijkens de kaart van Viglius ten noordwesten van Spesbroekdries. Het slot was opgetrokken midden in de weiden en werd omgeven door een brede gracht, waarover een houten loopbrug lag. Voor en naast het kasteel stonden vijf bijgebouwen. Het volledige complex werd dan nog eens door een gracht begrensd. Van het kasteel liepen drie dreven weg: één naar het **Goed ten Houtkine**, één naar de Sassevaart en één naar **Spesbroekdries** (Vanaverbeke 1968: 64).

Het kasteel, dat gaandeweg in verval raakte, werd in de 18e eeuw herbouwd, maar zou in 1958 uiteindelijk toch worden afgebroken. Het enige wat ervan overbleef, was de toegangspoort, maar ook die verdween in 1982 (Schreibers 1994: 54-55).

Goed ter Sompele: Bij zijn zoektocht naar een hoevencomplex dat het centrum was van de fiscus Marka, stootte Verhulst (1958: 250-255) op de familie van de Sompele. Hij stelde vast dat die familie vanaf de 14^e eeuw tot het begin van de 16^e eeuw de belangrijkste bezitter was van gronden te Vroonstalle. Zo overleed er omstreeks 1370 *ver lisbetten vanden soomple*. Bovendien bezat een zekere Katerine van de Sompele omstreeks het midden van de 15^e eeuw een stede te Vroonstalle, samen met gronden die gelegen waren ten noorden van Vroonstalledries (Verhulst 1958: 250-255). Uit dit alles concludeerde Verhulst dat het *Goed ter Sompele* vereenzelvigd mag worden met het centrale hoevencomplex waar hij naar op zoek was en dat wij uit het toponymisch bestand van Wondelgem ook kennen onder de naam **Goed te Vroonstalle**. Een bijkomend argument daarvoor is de ligging van de Zompelstraat, ten zuiden van het betreffende complex (Verhulst 1958: 253).

Het Goed te Vroonstalle werd vanaf de 13^e eeuw *Goed ter Sompele* genoemd, naar aanleiding van de komst van nieuwe bewoners, de familie van de Sompele.

Katelingen Hofstede, Kateline van Oost Stede: Het is zeer waarschijnlijk dat beide toponiemen dezelfde hofstede (zie 5.0 Kernbestanddelen in hoevenamen) benoemen, die bewoond was of eigendom was van een zekere Kateline van Oost. *Katelingen* is een zwakke genitiefverbuiging op *-(e)n* van de vrouwennaam *Kateline*.

Sint-Janshuisgoed: Dit *goed* lijkt het bezit te zijn geweest van het Brugse Sint- Janshospitaal, dat inderdaad veel goederen bezat in het Meetjesland (Van de Woestijne 1994: 60).

5.1.3 Ander benoemingsmotief

Hoog Hof: Misschien was dit *hof* op een hoogte gelegen of hoog verrees misschien naar een hoog gebouw.

Hutte: Een *hut* is een ‘eenvoudige kleine woning’ (EWN).

Koninginne: In de enige attestatie lezen we *teghen over de coninghinne up de vaert* (1581). Dat *Koninginne* langs een vaart ligt, zou er kunnen op wijzen dat het om een herbergnaam gaat. *Koninginne* als herbergnaam komt o.m. voor in Assenede en in Sint-Niklaas (Kerckhaert 1983: 80).

Pesterie: *Pesterie* is ontleend aan het middeleeuws Latijn *pestarius*, mogelijk via een -weliswaar niet geattesteerde - Oudfranse vorm *pestier* en betekent ‘bakkerij’ (MNW). Ons toponiem verwijst naar een bakhuis, maar dat kan ook een gebuurtbakoven of gemeenschappelijke bakoven zijn geweest, waarin dus de hele gemeenschap zijn deeg kon bakken (Weyns 1974: deel 3, 869; deel 4, 1450 i.v. *pesterie*). *Pesterie* ‘bakkerij, bakhuis’ is ook geattesteerd in 1472 in Opwijk (Weyns 1963: 10).

Schud den Boer: Van Durme (2010: 711) ziet in *Schud den boer* een humoristische benaming, die de molenaar afschildert als de doortrapte bedrieger, die zonder schroom telkens een schep van het gemalen graan dat de boer toekomt, voor zichzelf houdt. Ook volgens Kerckhaert (1991: 43) is dit een molentoponiem. Dat hetzelfde geldt voor ons toponiem, wordt bevestigd door volgende attestaties: *eenen huuse ende eerfve metten muelewal ghestaen ende gheleghen binnen der prochie van Wondelghem tusschen de twee straeten ghenaeft schut den boer* (1623); *een huus ende herberghe ghenaeft Schutdenboer met een meulewalleken* (1648). Bij of de molenwal lag ook een herberg die de naam van de molen erfde. *Schud den Boer* kunnen we vergelijken met de herbergnaam *Schuddebeurs*. In beide benamingen moet *schudden* begrepen worden als ‘door schudden leegmaken’.

Ziekelieden: Dit toponiem verwijst naar een afgelegen plaats waar melaatsen en pestlijders afgezonderd werden van de bewoningskernen (Lindemans 1933: 31).

5.1.4 Benoemingsmotief onzeker

Goed te Ruwenhove: Het bestanddeel *ruwen-* kan verwijzen naar de eerste eigenaar van het geheel, namelijk een zekere (*de*) *Ruwe* (Debrabandere 2003: 1066), maar volgens Schreibers (1994: 67) dateert het complex pas uit de 16^e eeuw en was de eigenaar toen Pieter van Tessele. Het is dus onwaarschijnlijk

dat de familienaam (*de*) *Ruwe* in het toponiem vervat zit en moeten we wellicht in het bestanddeel *ruwen* het adjectief *ruw* ‘ruig, dicht begroeid (met vegetatie)’ zien (VMNW). In dat geval was de omgeving van het hof met ruig struikgewas begroeid of was het gebouw opgetrokken op een plaats die vroeger door zulke begroeiing gekenmerkt was.

Het kasteel van *Goed te Ruwenhove*, gelegen aan de Boterstraat en de huidige Cieterslaan (Schreibers 1994: 67), werd door een brede gracht omringd. Voor het kasteel stonden er bijgebouwen. Dat geheel werd opnieuw door een gracht afgebakend, waarnaast een dreef lag die naar de Boterstraat leidde (Vanaverbeke 1968: 64). De laatste bewoners van het domein, de familie de Ghellinck, zorgden ervoor dat het gebouw vandaag beter bekend staat als het *kasteel van de Ghellinck de Walle* (Schreibers 1994: 67). In 1964 ten slotte werd het omliggende domein verkaveld en het kasteel als gemeentehuis ingericht (Vanaverbeke 1968: 65).

6. TERREINNAMEN

6.0 INLEIDING

Tot de terreinnamen rekenen we de toponiemen die enerzijds verwijzen naar cultuurland, d.w.z. (percelen) akker- en grasland, boomgaarden en aangeplante bossen en anderzijds naar onontgonnen grond. Een groot deel van deze toponiemen zijn gevormd met een grondwoord dat op het moment van de naamgeving tot de gewone woordenschat behoorde en gebruikt werd om een terreintype of een component van het cultuurland te benoemen, bv. *land*, *meers*, *heide*, *bos*.... Zo’n woord geeft de aard aan van de benoemde landschappelijke werkelijkheid op het moment dat het toponiem ontstond. Die werkelijkheid is echter niet noodzakelijk nog dezelfde op het ogenblik dat het toponiem in een bron wordt geregistreerd. Het landschap kan immers door allerlei natuurlijke omstandigheden en menselijke ingrepen van uitzicht veranderen terwijl de microtoponiemen die op dat landschap betrekking hebben, ongewijzigd blijven.

Tal van factoren konden er in de loop van de geschiedenis voor zorgen dat de aard en het uitzicht van het landschap en zijn onderdelen gewijzigd werd. De belangrijkste daarvan is het onophoudelijke ingrijpen van de mensen op het landschap: zij rooiden bos en heide, legden moerassen en vijvers droog en maakten van akkerland weiland en omgekeerd. Soms echter gebeurde het ook dat vroeger gewonnen cultuurland weer moest worden prijsgegeven aan de natuur. De Tachtigjarige Oorlog was zo’n periode waarin heel wat akker- en weiland verloren ging door de ravages die op het platteland werden aangericht en door de emigratiestroom in de richting van de noordelijke Nederlanden, wat een ware ontvolking betekende voor de Meetjeslandse dorpen. In de eerste

plaats is onze landschapsgeschiedenis echter gekenmerkt door een uitbreiding van het cultuurlandareaal. Een scharniermoment in de landaanwinst is de laatmiddeleeuwse ontginningsgolf van de late 11^e tot het midden van de 14^e eeuw. Een ware bevolkingsexplosie alsook de ontwikkeling van de steden vroegen om meer bebouwbare oppervlakte en om een diversificatie van de teelten. Er kwamen dan ook nieuwe werktuigen en bebouwingstechnieken in gebruik, die op hun beurt gevolgen hadden voor de kavelstructuur. Het is in die periode dat het Meetjesland zijn typische landschapspatroon kreeg van overwegend besloten percelen met hier een daar een open landerij.

De actuele status van een referent op een bepaald moment in de geschiedenis moet in principe uit andere informatie dan de etymologische betekenis van zijn naamsbestanddelen worden vastgesteld, meer bepaald uit de zakelijke omschrijving van het benoemde in het bronnenexcerpt of uit het kaartmateriaal. We hebben ons voor de indeling van de toponiemen in zakelijke categorieën zoveel mogelijk op dat soort gegevens gebaseerd. Alleen waar de bronnen helemaal niets onthulden over aard en uitzicht van de referent, hebben we toch het grondwoord als indicatie genomen.

In wat volgt behandelen we eerst de belangrijkste soortnamen waarmee Wondelgemse toponiemen zijn gevormd en aan de hand daarvan wordt ook de landschapsgeschiedenis verder geschetst. Natuurlijk zijn niet alle Wondelgemse terreinnamen met zo'n soortnaam gevormd en die waar dat wel het geval is, bevatten meestal ook nog een ander woordbestanddeel. Deze elementen verwijzen dan naar een of ander opvallend kenmerk van de referent in kwestie, dat als identificerend werd ervaren. Welke soort eigenschappen dat kunnen zijn, wordt duidelijk in het onderdeel 6.2 Benoemingsmotieven voor onderdelen van het terrein.

6.1 KERNBESTANDELEN IN TERREINNAMEN

AKKER

Het woord *akker*, uit het Germaanse *akra*, is tussen de vijfde en de zevende eeuw door de Germanen naar onze streken gebracht en heeft zich in de Vlaamse dialecten verspreid als de oudste benaming voor bouwland. Oorspronkelijk duidde het woord vrij uitgestrekt complexen aan die door de bewoners van een dorp of nederzetting waarschijnlijk gemeenschappelijk werden bewerkt. Ze waren niet verkaveld door omheiningen van houtgewas. Deze betekenis 'gezamenlijk bouwland van een dorps- of wijkgemeenschap' is bewaard in enkelvoudige *akker*-toponiemen als **Akker** en **Akkerken**, alsook in namen waarbij het grondwoord *akker* gecombineerd is met een nederzettingsnaam: **Meulestedeakker**.

Van de 11^e tot de 14^e eeuw werd het bouwland in Vlaanderen uitgebreid met nieuwe ontginningen en grondig geherstructureerd. De verspreid liggende middeleeuwse akkers werden met nieuwe ontginningen uitgebreid en tot uitgestrekte blokken samengevoegd, *kouters* genoemd.

De kouters waren gemeenschappelijke open bouwlanden die volgens de techniek van het drieslagstelsel (één jaar wintergraan – één jaar zomergraan – één jaar braak) werden bewerkt. Bij het aanleggen van de kouters werd gebruikt gemaakt van de al bestaande dorps- of gehuchtakkers en soms werd de *akker*-naam gewoon door een *kouter*-naam vervangen. Het gevolg is dat *kouter*-toponiemen naast de oudere *akker*-toponiemen voorkomen. Dat was meestal het geval in de vruchtbare (zand-)leemstreken van zuidelijk Oost-Vlaanderen en West-Brabant. In die gebieden waren het meestal wereldlijke en geestelijke grootgrondbezitters die het initiatief namen, maar in de zandstreken was de ontginning het werk van kleine, particuliere ondernemers. Zo was in het zuidelijke Meetjesland de individuele exploitatie de regel.

In het Meetjesland heeft de kouterstructuur maar op bescheiden schaal ingang gevonden. Bijgevolg is het woord *akker* in de gewone woordenschat niet door *kouter* verdrongen, wat we ook weerspiegeld zien in het toponymische bestand van Wondelgem: we vinden daar slechts één belangrijk *kouter*-toponiem, namelijk **Wondelgemkouter**. Ander uitgestrekt en (oorspronkelijk) gemeenschappelijk bouwland behield zijn *akker*-naam, zoals bijvoorbeeld **Appeltere Akker**, die echter wel eenmaal in de vorm van *appelter cautere* (1610) geattesteerd is.

Het Wondelgemse bouwland dat na de late middeleeuwen en nog later werd ontgonnen en buiten de kouterstructuur bleef, kreeg meestal namen op *-akker*, *-bilk* en *-stuk*. Vooral bij de laatste twee bestanddelen gaat het om afzonderlijke percelen, maar ook *akker*-toponiemen duiden vaak gewone partijen aan (bv. **Eindenakker** en **Doets Akker**). Toch kunnen zij ook nog naar grotere complexen verwijzen (bv. **Heinakker**), zoals ze oorspronkelijk deden. Het verschil zit hierin dat waar deze uitgestrekte entiteiten vroeger gemeenschappelijk bewerkt werden, zij nu bestonden uit bijeenliggende, vaak apart omheinde, individueel bewerkte kavels.

BILK

Bilk is een afleiding uit het Germaanse werkwoord *bilûkan*, de voorloper van het Nederlandse *beluiken* ‘omsluiten, omheinen’. Hetzelfde grondwoord komt terug in woorden als het zelfstandige naamwoord *luik*, het adjectief *oogluikend* en het Gentse *beluik* (een doodlopend smal straatje met aan beide kanten werkmanswoningen van één kamer diep en op het einde een aantal wc's voor

de hele straat).

Een *bilk* was een perceel dat (meestal met levend houtgewas) omheind was. Het woord werd gebruikt voor omheinde perceeltjes bouw- of grasland in de nabijheid van een woning die geëxploiteerd waren als bijvoorbeeld moestuin of huisweide. Vanaf de tijd van de grote middeleeuwse ontginningen (11^e-14^e eeuw) neemt het aantal *bilk*-toponiemen in zandig Vlaanderen en met name het Meetjesland aanzienlijk toe, wat wijst op het gesloten karakter van het cultuurlandschap. Deze bilken waren dan ofwel nieuw gerooide gronden, ofwel herindelingen van de oude akkers.

Op de bilken werden allerlei vruchten gekweekt die tot dan niet bekend waren. Deze nieuwe gewassen waren niet onderworpen aan de driejaarlijkse wisselbouw (zoals dat bij broodgraan het geval was), maar werden jaren na elkaar op dezelfde *bilk* geteeld, die bijgevolg naar dat gewas werd genoemd. In het Wondelgemse glossarium vinden we daar twee voorbeelden van: **Haverbilk** en **Evenbilksken**.

Naast bouwland konden *bilk*-namen ook weiland benoemen. Dat waren dan grasweiden voor paarden en jong- of kleinvee in de buurt van een woning of particuliere, verder afgelegen hooi- en weilanden in vochtige gebieden, die weinig voor de akkerbouw geschikt waren. In het Wondelgemse bestand vinden we twee toponiemen die naar een grasweide verwezen, namelijk **Kalverbilk** en **Koebilk**.

(Vandeveire-Devos 2008: 57-58, Mattheeuws-Devos 1997: 68-69)

BOS

De oudste betekenis van *bos*, een afleiding van het Germaanse *busku*, is 'struikgewas, kreupelhout', zoals het Engelse *bush* vandaag nog steeds aanduidt. Onder invloed van het Franse *bois* werd het woord vanaf de late middeleeuwen gebruikt voor (meestal aangeplant) hoogstammig bos. Zo kwam het in de plaats van het oude *hout*, dat tot dan de gewone term was voor bos (Gysseling 1978: 18).

BROEK

Oorspronkelijk was *broek*, uit het Germaanse *brôka* 'moeras', een natuurlandnaam. Broeken refereerden aan drassige laaglanden langs beken, rivieren en in zompige komgebieden. Tot aan de grote middeleeuwse ontginningen vormden zij een overgangsfase tussen cultuur- en natuurland. Zij overstroomden in de winter en waren in de zomer geschikt om te worden gemaaid. De nood aan cultuurland zette onze voorouders er echter toe aan de waterzieke bodems van de broeken te verbeteren door middel van

afwateringsgreppels. Dat zorgde ervoor dat zij ook dienst konden doen als nagrasweide voor het vee in het najaar. Dikwijls plantte men er ook een bos aan, dat de drassige bodems kon ontwateren en bovendien zorgde voor een humuslaag, zodat het terrein eveneens voor de akkerbouw geschikt werd.

Aanvankelijk waren de broeken gemeenschapsgronden die gebruikt werden voor collectieve hooiwinning en gemeenschappelijke beweiding. Met de veralgemening van de individuele landbouw werden zij echter opgedeeld in privé-percelen, die vervolgens door levend houtgewas werden afgebakend (Mattheeuws-Devos 1997: 70-71)

Hoewel alle Wondelgemse *broek*-toponiemen al allemaal ontgonnen zijn op het moment van de attestatie, kunnen zij toch dateren uit de natuurlandfase. Wij denken dan aan **Brede Broek** of **Oostbroek**, die uitgestrekte entiteiten benoemden. De verkaveling van deze omvangrijke terreinen zien we weerspiegeld in toponiemen als **Achterste Breebroek**, **Voorste Breebroek**, **Grote Breebroek** en **Kleine Breebroek**. Wellicht duidt ook **Broekelken** zo'n kleinere kavel aan. Tenslotte groeiden een aantal Wondelgemse broeken ook uit tot gehuchten, zoals **Overbroek** en **Speibroek**.

DRIES

Dries is een zeer oud en ruim verspreid woord dat een ingewikkelde betekenisgeschiedenis kent, waarin het kon worden toegepast op uiteenlopende realia. In de vroege middeleeuwen waren driesen uitgestrekte gemeenschapsgronden die zich buiten het vaste bouwlandareaal van de dorpsbewoners bevonden. Op die gronden werd volgens een apart systeem van wisselbouw ook aan agricultuur gedaan: nadat er een aantal jaren na elkaar gewassen op werden geteeld, was de bodem uitgeput, waarop men die weer op krachten liet komen door er gras en onkruid te laten opschieten. Vervolgens deed de dries een tijdlang dienst als gemeenschappelijke weide.

Al vlug, ten laatste in de 11^e eeuw, zouden de *gemene*, d.i. gemeenschappelijk gebruikte, driesen hun bouwlandfunctie verliezen en werden zij permanente graaslanden, begroeid met laagstammig bos en struikgewas. Daarop konden de dorpelingen hun beesten drijven en staken snijden voor de afrastering rond hun akkers. **Kolegemdries** en **Wondelgemdries** waren wellicht van die aard.

Toch zou het systeem van wisselbouw dat oorspronkelijk op deze driesen werd toegepast, niet teloorgaan. Privé-boeren zouden het nog courant toepassen op percelen van geringe kwaliteit om extra gewassen te verbouwen in tijden van gunstige conjunctuur. Aan deze praktijk herinnert het toponiem **'s Linden Dries**.

Tenslotte kon dries ook verwijzen naar een dorps- of gehuchtplein. Deze waren qua uitzicht en functie miniatuurversies van de oude driesen: ook zij omvatten graasland, houtgewas en af en toe een stukje akkerland en konden worden gebruikt door de omwonenden. De meeste stammen uit de tijd van de middeleeuwse agrarische expansie, toen ook nieuwe woonkernen werden opgericht. Een voorbeeld van een dergelijke Wondelgemse dries was **Vroonstalledries**.

ETTING

Etting is afgeleid van het werkwoord *etten* dat ‘beweiden, laten afgrazen’ betekent. Het duidt zowel het recht op beweiding aan als de weide zelf waarop men het vee dreef. In tegenstelling tot meersen waren ettingen enkel graasweide en werden zij niet gebruikt voor de hooiwinning.

De Oost-Vlaamse ettingen zijn van middeleeuwse oorsprong en schijnen meestal in het bezit te zijn geweest van grote boerderijen (Vandeveire-Devos 2008: 61). In het toponymisch materiaal van Wondelgem verschijnt het woord slechts een keer als naam voor een grasland, namelijk **Ettinge**.

KOUTER

Kouter is afkomstig uit het Latijnse *cultura* ‘bebouwde grond’, dat zelf een afleiding is van het werkwoord *colere* ‘het land bewerken’. Lange tijd domineerde de opvatting van de Brabantse naamkundige J. Lindemans, als zou dat het begrip in de Romeinse tijd zou zijn overgenomen door de hier wonende Kelten, die het op hun beurt in de vijfde eeuw doorgaven aan de Germaanse kolonistoren. Deze theorie is echter achterhaald en we kunnen met zekerheid zeggen dat *kouter* zich pas eeuwen na de Germaanse landname over de zuidelijke Nederlanden verspreidde. Alleen de vraag wanneer blijft voorlopig onbeantwoord. De mogelijkheid bestaat dat de introductie van woord en zaak niet overal en ook niet gelijktijdig gebeurde.

Voor de omgeving van Gent associeert de historicus A. Verhulst de intrede van het *kouter*-begrip met de opkomst van een nieuw bouwlandcomplex ten tijde van de grote ontginningen van de 11^e tot de 14^e eeuw. Door de bevolkingsexplosie ontstond de nood aan nieuw bouwland en aan de herverkaveling van het vroegmiddeleeuwse akkerareaal. Waar mogelijk werden bestaande akkers uitgebreid en eventueel samengevoegd tot uitgestrekte open bouwlanden: de kouter. Op deze kouters, die vaak vele hectaren groot waren, paste men het drieslagstelsel toe, een verplichte driejaarlijkse vruchtafwisseling.

De kouterstructuur kende niet overal een even groot succes. In Zuid-Oost-Vlaanderen waren er twee factoren die gunstig waren voor de ingang van het stelsel: ten eerste, de vruchtbare zandleemgrond die zeer geschikt was voor de aanleg van reusachtige blokken zoals de kouters waren; ten tweede, de lange traditie van gemeenschappelijke bebouwing. In de Noord-Vlaamse zandstreek waren deze factoren echter afwezig: aan de ene kant waren grote terreinen met een gelijke bodemhoedanigheid en een goede natuurlijke afwatering (die de kouterstructuur vereiste) daar een zeldzaamheid en aan de andere kant viel de individualistische mentaliteit aldaar ook niet te verzoenen met het nieuwe, collectieve stelsel. De omgeving van Gent, de streek Nevele-Deinze en de zuidrand van het Meetjesland vormden een overgangszone tussen het typisch open kouterlandschap van de Zuid-Oost-Vlaamse zandleemstreek en het gesloten landschap in Noord-Vlaanderen. Het landschapstype aldaar is dus eerder een mengeling van relatief hoog gelegen, open blokken kouterland en kleinere omsloten percelen, die op lagere, vochtigere bodems lagen gegroepeerd (Mattheeuws-Devos 1997: 76).

Het aantal *kouter*-toponiemen in Wondelgem beperkt zich tot **Kouterken**, **Kouterken voor 't Hof** (dat misschien dezelfde referent als het vorige toponiem benoemde) en **Wondelgemkouter**. Uit de secundaire literatuur leiden we echter af dat er nog een andere kouter moet zijn geweest, namelijk de *Vroonstallekouter*. Deze stamt uit de tijd dat de oude nederzetting Wondelgem afhankelijk was van **Marka-Vroonstalle**, waartoe de Vroonstallekouter behoorde (zie **Wondelgem**). De dorpelingen waren dan ook verplicht tot landbouwherendiensten op deze hofkouter, die in zeer grote blokken was opgedeeld. Die boeren bebouwden echter ook land voor zichzelf en dat lag gegroepeerd op **Wondelgemkouter**, die naar het zuiden bij Vroonstallekouter aansloot. In tegenstelling tot deze laatste, betrof het een typische dorpskouter die geheel onder de bewoners was opgedeeld in talrijke repelvormige percelen (Verhulst 1995: 177).

LAND

Land, uit het Germaanse *landa* 'grond', heeft van alle terreinnamen de ruimste betekenis en kan zowel gebruikt worden om natuur- als cultuurland aan te duiden. Toch refereert het meestal aan ontgonnen grond en in het bijzonder aan akkerland.

MEERS

Meers is afkomstig van het Germaanse *marisk*, een afleiding van het woordje *mari*, dat zelf ook evolueerde tot *mere/meer*, het gewone woord voor een waterplas. (Gysseling 1978: 23). *Meers* duidde oorspronkelijk aangeslibde

grond langs beken en rivieren aan, maar evolueerde in veel Vlaamse dialecten, waaronder de Meetjeslandse, tot benaming voor weiland in het algemeen.

De meersen hadden vroeger een dubbele functie. Eerst werden ze gebruikt voor hooiwinning en nadat de oogst was binnengehaald, dienden ze als graasweide. Het ‘nagras’ dat men er liet opschieten, mocht dan door het vee worden genuttigd. Aangezien blijvende graasweiden een zeldzaamheid waren, was dat dan ook een belangrijke vorm van beweiding (Mattheeuws-Devos 1997: 77-78).

In de vroege middeleeuwen waren er vooral grote meerscomplexen die aan de boerengemeenschap toebehoorden, zoals het Wondelgemse **Durme(n)** en **Wondelgemmeers**. Later, vooral tijdens de grote ontginningen, werden die echter in kleinere stukken opgedeeld en geprivatiseerd. Daaraan herinneren onder andere toponiemen als **Grote Durme**, **Kleine Durme** en **Kloosterdurme**, die kleinere kavels benoemen van het Durme(n)-complex.

STUK

Stuk betekende aanvankelijk ‘deel van een geheel’ en werd dan ook gebruikt als hoeveelheidsaanduidend woord ter benoeming van onderdelen van een terrein. Tijdens de middeleeuwse ontginningsgolf evolueerde het tot een perceelsbenaming met de welomschreven betekenis ‘partij bouwland, bestemd om een gewas op te telen’. In die zin wordt het nog in het huidige dialect gebruikt, als alternatief voor het Nederlandse *akker* of *veld*. De oorsprong van deze betekenis vinden we in de kuststreek, waar men omtrent het jaar 1000 de term toepaste op nieuw ontgonnen akkers op ontzoute schorregrond. Vanuit de polders, toen een toonaangevend landbouwgebied in volle expansie, verspreidde het begrip zich over de West-Vlaamse zandstreek en het Meetjesland. Als benaming voor een afzonderlijk bouwlandperceel had het zijn succes te danken aan het individuele karakter van de laatmiddeleeuwse ontginningen in noordelijk Vlaanderen, waardoor het overgrote deel van het akkerland in privé-kavels werd verdeeld.

(Vandeveire-Devos 2008: 65)

WEIDE

Weide en de gewestelijke vorm *weede*, die blijvende graasweiden aanduiden, zijn vrij jong zijn in de Vlaamse toponymie. Net als de meersen waren ze eerst gemeenschapsgrond die aan de boerengemeenschap toebehoorde en werden ze pas in de late middeleeuwen geprivatiseerd (Mattheeuws-Devos 1997: 77).

Het enige Wondelgemse graslandtoponiem dat dit bestanddeel bevat,

Middelwee, weliswaar in de typisch Vlaamse gedaante *wee*, getuigt inderdaad van die privatisering, aangezien het een kavel is van het grote graslandencomplex Wondelgemmeers.

VELD

Veld, uit het het Germaanse *feldu*, betekent ‘woeste land, heide’ en was in de middeleeuwen een verspreide benaming voor onontgonnen gebied. Op deze terreinen, die de cultuurzones rondom dorpen en gehuchten van elkaar scheidden, wisselden kreupelhout en heidevegetatie af met zure, moerassige plekken, poelen en vijvers.

De nood aan meer bouwland in de volle en late middeleeuwen heeft ertoe genoopt hele stukken veld onder de ploeg te leggen. In het Meetjesland zorgden de zandige bodems er echter voor dat het tot de 18^e eeuw zou duren voordat de laatste veld- complexen in cultuurland waren omgezet (Mattheeuws-Devos 1997: 79).

In ons materiaal is het dan ook niet altijd even duidelijk of *veld*-toponiemen onontgonnen, dan wel ontgonnen land benoemen.

6.2 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR ONDERDELEN VAN HET TERREIN

6.2.1 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR AKKERLAND EN GRASLAND

6.2.1.1 Naar de eigenaar, de pachter of de gebruiker

AKKERLAND

Zoals blijkt uit het toponymisch materiaal van Wondelgem, had de individuele exploitatie tot gevolg dat veel akkerpercelen naar hun eigenaar of gebruiker werden genoemd. Vaak volstond alleen de familienaam om ook de kavel aan te duiden (bv. *Vernayken*). De meeste toponiemen met een persoonsnaam zijn echter samenstellingen met soortnamen die toen gebruikelijk waren om te refereren aan bouwlandpercelen, namelijk *akker*, *bilk*, *land* en *stuk*. Voorbeelden daarvan zijn **Bortoens Bilk**, **Celisakker**, **Fobberechts Bilk**, **Claeys Bilk(en)**, **Cocx Bilk**, **Lieven(s) Stuk**, **Lieven van Bijsteele Stuk**, **Maeyens Stuk**, **’s Nekkers Bilk**, **Raes’ Akker**, **Roegers Akker**, **Scheers Bilk**, **Symoen van Dyckens Land** en **Vriesland**.

Alegheers Akker: *Allegeer* is een verdwenen voor- of familienaam, uit de Germaanse voornaam *Adelgeer* (uit *athil* ‘edel’ + *ger* ‘speer’). Tussen 996 en

1029 is de naam *Adelgerus* geattesteerd (Tavernier-Vereecken 1968: 7).

Bastuk: Misschien kunnen we dit toponiem interpreteren als *Bas 'Stik*, waarbij *Bas* een korte vorm en vleivorm van de heiligennaam Sebastianus. Of is *Baasstik* de etymologisch juiste vorm, en is het eerste deel de voor- of familienaam *Baes*, uit de Germaanse mansnaam *Baso* ?

Begijnenstuk: Deze partij behoorde hoogstwaarschijnlijk toe aan een of ander begijnhof. Het Wondelgemse bestand bevat nog twee andere toponiemen met *Begijn-* als eerste deel: **Begijnenbucht** en **Begijnenhage**. We veronderstellen dat de referenten van deze toponiemen dicht bij elkaar lagen en dankzij Begijnenhage kunnen we die plaats binnen de Rietgracht lokaliseren.

Bertenakker: *Berten* is een vleivorm van een Germaanse *berht*-naam.

Doets Akker: *Doets* is de genitief van Germaanse mansnaam *Dodo*.

Erps Land: Eigendom van een zekere (Van) Erp(e).

Heiliggeestlandeken: De eigenaar van deze kleine kavel was de Heilige Geesttafel, kortweg ook *Heilige Geest*, een aan een kerk verbonden instelling voor armenzorg.

Kempenbilk: Deze akker lag aan de Molengrachtstraat. In het Wondelgemse glossarium zijn 's **Kempen Geest** en ('s) **Kempen Stede** aanwezig. De genitiefvorm - 's doet veronderstellen dat we bij deze twee toponiemen met een familienaam te maken hebben, die weliswaar terugwijst naar de plaatsnaam (De) Kempen (Debrabandere 2003: 676). De kans bestaat dat we deze persoonsnaam ook in **Kempenbilk** zien terugkeren.

('s) **Coemans Hinghers Akker:** Het is enigszins vreemd dat dit toponiem bestaat uit de genitief van twee familienamen: *Coemans* en *Hinghers*. Twee interpretaties zijn mogelijk. *Coeman*, een schrijfwijze van Mnls. *coman* 'koopman', is de beroepsbijnaam van de persoon in kwestie, dan betekent het toponiem 'de akker van koopman Hinghers'. Ofwel is *Coeman(s)* de familienaam van de bewuste persoon, en *Hinghers* de genitiefvorm van zijn (verbasterde) voornaam: *Ingel*, zoals in de Germaanse voornamen *Ingelbrecht* en *Ingelram*. Gesteld dat *Hinghers* de genitiefvorm is van de tot *Hinger* verbasterde voornaam *Ingel*, dan is de juiste interpretatie: 'de akker van Ingel van de familie Coeman'. Dit naamgevingsprocédé, waarbij dus eerst de tegenitiverende familienaam komt en dan de voornaam, bestaat nog in sommige Brabantse dialecten, bv. *Keyzers Maria* voor ene Maria De Keyzer. Misschien kwam dat procédé vroeger ook in de Vlaamse dialecten voor. Aangezien er ook een Coemansstraatje voorkomt in Wondelgem, wat bewijst dat die familienaam daar inheems is, komt deze laatste interpretatie als de

meest plausibele voor: Ingel Coeman(s) is de eigenaar van die akker (schriftelijke mededeling van prof. dr. Magda Devos).

Molenare: Land genoemd naar een molenaar of naar een eigenaar of gebruiker die *Molenaar* heette. Voor 1539 werd deze akker met het perceel Smesse tot één geheel samengevoegd.

Reusbilk: In het Middelnederlands werd *eu* ook als *ue* geschreven, zodat we *Ruesbilk* kunnen lezen als *Reusbilk*. *Reus* kan dan verwijzen naar de familienaam *de Reuse*, maar achter *rues* kan ook de familienaam (*van*) *Rues* schuilen (Debrabandere, 1970, 382: Boudin van Rues).

Schaloen: Een stuk land gelegen aan de Lieve en de Koestraat. *Schaloen* verwijst naar een voormalige eigenaar of gebruiker (*lieviyn van scaloen*, 1345).

Sernayken, Vernayken: Vermoedelijk duiden *Sernayken* en *Vernayken* hetzelfde perceel aan. *Ser-* in familienamen, zoals ook *Servranckx* en *Serpieters*, is een samentrekking van *des heren*. *Sernayken* betekent dus ‘de heer Naye’. De diminutievorm wijst op de geringe omvang van het perceel. Zoals in de familienaam *Vernail* betekent *ver-* ‘vrouw’. *Vernayken* is dus een klein perceeltje van ‘vrouw Naye’ (Debrabandere: 2003 i.v. Naeye).

Snoek: Dit stuk land kan genoemd zijn naar iemand met de de familienaam (*de*) *Snoek* of naar een nabijgelegen herberg met de naam *Snoek*.

Klein Vosstuk, Lang Vosstuk en Vosstuk(ken): Naar deze akkerpercelen, gelegen in de omgeving van Wondelgemkouter, werd mogelijk gemeenschappelijk verwezen met *Vosstukken*, zoals een citaat uit 1618 blijkt. De toponiemen zijn waarschijnlijk genoemd zijn naar ene (de) Vos.

Wijk: Betekent ‘streek, gebied, rechtsgebied’ (MNW) en zou ook ‘tiendenwijk’ kunnen betekenen (Van Durme 1988: 92).

In een aantal gevallen refereert het grondwoord niet eenduidig aan bouwland, maar draagt het door zijn specifieke betekenis nog een ander benoemingsmotief. Zo verwijzen grondwoorden als *veld* en *meers* naar de oorspronkelijke toestand, *hul* naar het reliëf, *put* naar de ligging van het perceel.

Beyens Veld: Dit veld was zeker al in 1610 ontgonnen en in landbouwgrond omgezet. *Beyen(s)* is een vorm van *Boudin*, zelf een vleivorm van *Boudewijn*.

Herenbouds Meers: Dit bouwlandperceel was oorspronkelijk meers en is genoemd naar een zekere Herenboud (Debrabandere 2003: i.v. Eerebout).

Cam(m)ackers Hul: De naam moet worden gelezen als *Cammakere* ‘maker van wol- of weverskammen’ (Beele 1975: 269). Deze akker, gelegen op een *hul* of ‘heuvel’ (Gysseling 1978: 16) in Houtje, is naar deze persoon genoemd.

Neckers Put: Dit stuk, gelegen aan een put, was in handen van een zekere (de) Neckere. *Nekkersput* kan ook verwijzen naar een put waar volgens het volkse bijgeloof watergeesten of neckers huisden (WNT). Toch lijkt de familienaam waarschijnlijker, aangezien we in het toponymisch bestand eveneens *Neckers Bilk* aantreffen.

GRASLAND

Zoals bij de akkertoponiemen kon de persoonsnaam alleen al voldoende zijn om naar de kavel te verwijzen, zoals bij **’s Karpers**. Hij kon ook worden gecombineerd met een soortnaam waarmee men naar weiland verwees (*bilk, meers*), bijvoorbeeld **Eeckaerts Meersch, (H)eeckaerts Bilk, Haenkens Meers, Iweins Meers, ’s Konings Meersen**.

Alins Meers: *Alins* is de genitief van de naam Alin.

Eigen: Het zelfstandig naamwoord *eigen* betekent ‘eigendom, grondeigendom’, en staat in tegenstelling tot *leen* (MNW).

Ekkergermeers(en): Deze meersen, gelegen in het zuidoosten van Wondelgem, waren in het bezit van een wereldlijke of geestelijke eigenaar uit Ekkergergem. Ekkergergem behoorde net zoals het oude Wondelgem en Vroonstalle tot de domeinengroep Marka (Vanaverbeke 1968: 3-4). *Ekkergergem* is een Germaans woord en komt van *Aggiharinga haim* dat ‘woning van de lieden van Aggihari’ betekent (TW).

Gasthuismeers: Dit perceel was eigendom van een *gasthuis*, waaronder in de middeleeuwen een armenhuis of een ziekenhuis werd verstaan.

Gemet van Hamme: Dit perceel maakte deel uit van Wondelgermeers. Een gemet is een oppervlaktemaat ter grootte van 300 vierkante roeden of 44 are 55,99 centiare (WVD I, Afl.1, 92). De naam verwijst naar een persoon met de naam (*Van*) *Hamme* of iemand die afkomstig is uit een plaats met de naam *Hamme*.

Gruterigge: Deze naam voor een deel van Wondelgermeers duidt hetzelfde perceel aan als **Iweins Meers**. In het woord *gruterigge* kan de beroepsnaam *gruter* herkend worden. Een *gruter* was belast met de levering, de menging en de verkoop van gruit, het mengsel van kruiden dat aan het bier de gewenste smaak geeft. Het achtervoegsel *-igge* wijst er op dat het om de vrouwelijke

variant van de beroepsnaam gaat (MNW). Dat suffix werd eertijds in de Vlaamse dialecten veelvuldig gebruikt om vrouwelijke beroeps- en bezighedsnamen te vormen (Devos-Vandekerckhove 2006: 74), en ook om de vrouw van een ambachtsman aan te duiden die dan een rol speelde in de bezigheden van haar man.

Heiligegeesthulle(n): Blijkens het bestanddeel *hul* (zie 7.0 Kernbestanddelen in hoogtenamen) is het stuk meers naar zijn reliëf genoemd. Uit de naam blijkt dat de *Heilige Geest* (zie **Heiligegeestlandeken**) eigenaar was van die meers.

Campens Veld: Dit stuk meers is genoemd naar de vroegere toestand. *Veld* duidt oorspronkelijk een open, woeste vlakte aan, die later door ontginningen cultuurland geworden is (zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen; Gysseling 1978: 21). Hier is het omgevormd tot grasland. De vorm *Campens* is een genitiefvorm van *Campe* (*Campes*) met epenthese van de *-n*.

's Carpers: De toponiemen 's Carpers, **Karkerken/Karpelken** en **Karkelbilk/Karpkerbilk/Karpelbilk** duiden dezelfde werkelijkheid aan nl. een meers. Zowel Karkelbilk/Karpkerbilk/Karpelbilk als Karkerken/Karpelken liggen in de omgeving van de Rietgracht.

Aan de oorsprong van deze plaatsnamen ligt de familienaam (*de*) *Carper*, oorspronkelijk een bijnaam naar de vis. In Wondelgem is die persoonsnaam slecht één keer en pas in 1505 geattesteerd: *mersch gheheeten scarpers*. Uit een West-Vlaamse bron noteert Debrabandere (1993: i.v. Kerpel) in 1219 *henricum Carpre* en in 1433 ene *Arnoud de Caerpere*, wat aantoont dat *Carper* de oudste vorm is van deze visnaam.

Het element *-karpel* in Karpelbilk en in Karpelken is een jongere dissimilatievorm van *Karper*. De vormen *Karkel* en *Karker* zijn gemakkelijk te duiden als verbasteringen van *Karpel* en *Karpel*.

's Kempen Geest: Dit grasland maakt deel uit van het complex Geest(en) en was eigendom van een zekere Kempen (Debrabandere 2003: 676).

Kieken(en), Kiekenmeers(en): Beide toponiemen benoemen wellicht grotere entiteiten grasland in het NO van Wondelgem, ten zuiden van de Kale(ne). De naam is afkomstig van de eigenaar, die Kieken als bij- of familienaam had. Die naam is al vroeg geattesteerd in Wondelgem: een bron uit 1345 vermeldt namelijk een zekere Wouter Kiekin.

Kloosterdurme: Een stuk grasland in het complex Durme(n), dat in het bezit was van een kloostergemeenschap.

Munkhul: Was de naam voor een graasweide die eigendom was van de monniken van St.-Baafsabdij te Gent. *Munk* is een vorm Middelnederlandse variant van *monnik* en *hul* verwijst naar een hoogte in het landschap (zie 7.0 Kernbestanddelen in hoogtenamen).

Pachtgoed: Een meers waar de Lieve door stroomde. *Pachtgoed* betekent ‘vast goed dat in pacht of erfpacht is uitgegeven’ (WNT).

Seghers Durme: Een kavel in het complex Durme(n), genoemd naar zijn eigenaar, een zekere Zeger.

Ser Boudins Riet/Rijt: Een perceel dat genoemd is naar een zekere Boudin; de naam is een vleivorm van *Boudewijn* (Debrabandere 2003: 165). *Ser* is een samentrekking van *des heren* en betekent ‘van heer’, zie ook **Sernayken**.^[1]^[SEP] Voor de betekenis van het grondwoord verwijzen we naar **Rietgracht**.

Ser Boudins Bilk: Zie **Ser Boudins Riet/Rijt**.

Spierings Bilk: Dit grasland dat eigendom was van iemand met de naam *Spiering* (Debrabandere 2003: 1151).

AKKER- OF GRASLAND

Van de volgende toponiemen weten we niet of ze akker- of grasland benoemen. De meeste zijn combinaties van een persoonsnaam als bepalend bestanddeel en het grondwoord *bilk*, dat naast akker- ook grasland kan benoemen (zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen): **Bakker**, **Erps Bilk** (zie **Erps Land**), **Michiels Bilk**, **’s Molenaren Bilk** (zie **Molenare**), **Neckers Bilk** (zie **Neckers Put**), **Roegiers Bilk**. Verder komen we ook hier op zichzelf staande familienamen tegen en combinaties met bestanddelen die verdere informatie geven over de benoemde referent.

Bassevelds Bilk: Genoemd naar een zekere (van) Bassevelde.

Begijnenbucht: Deze partij was, net als het **Begijnenstuk**, eigendom van een begijnhof. *Bucht* is de West-Vlaamse vorm van *bocht* in de betekenis ‘afgeperkte ruimte waar men ’s nachts het weidende vee schut’.

Boelbilksken: In dit toponiem kunnen we de persoonsnaam (*de*) *Boel* herkennen. Een andere mogelijkheid is dat het eerste deel een verschrijving is van *boekbilksken* gaat, dat ook voorkomt in **Boekstuksken** en waarbij het eerste bestanddeel *boek* ‘beuk’ betekent (Gysseling 1978: 18). In dat geval is het perceel genoemd naar de ligging aan beuken of, wat nog waarschijnlijker

is door het grondwoord *bilk*, naar de omheining met deze bomen.

Bueninc: Een terrein naast Kwaad Veldeken en dus in de omgeving van de Buntstraat. Het gaat hier om een vorm van de familienaam *Beuninck*.

's Heers Bilk: Een perceel aan de Boterstraat en Belaustraet. De vorm *'s Heers* vertoont een dubbele genitief aanduiding. *'s Heers Bilk* was eigendom van een wereldlijke of geestelijke heer, bijv. de abt van de Sint-Baafsabdij, die de titel van 'heer van Wondelgem' aannam (De Potter- Broeckaert 1864-1870: Wondelgem, 13).

Heinakkerken, Heinebilk: Beide percelen zijn genoemd naar de eigenaar (zie **Heinakker**). Heinebilk en Heinakkeren lagen waarschijnlijk binnen het complex Heinakker. Het diminutiefsuffix *-ken* duidt de relatieve grootte van Heinakkerken ten opzichte van de overige percelen aan.

Jan Liefs Bilk: Deze bilk was eigendom van een zekere Jan Lief.

Keuveldbilk/Kieveldbild/Keuveldse Veld: Het Middelnederlandse woord *kovele*, betekent 'hut, stal, kooi, schuur'. *Keuvele* is een gepalataliserde westelijke diminutievorm van *kove* en betekent oorspronkelijk 'stalletje, kooitje, schuurtje' en later 'stal, schuur, hofstede' (De Langhe 1972: 153-154). *Keuveld* is een volksetymologische aanpassing van *Keuvel* en *Kievelde* is een nevenvorm van *Keuveld*.

Kiekenbilk: Dit perceel was eigendom van iemand die luisterde naar de bij- of familienaam *Kieken*.

Kloosterbilk: Volgens een notitie van Achiël De Vos en Luc Stockman in het Meetjeslandse toponymische archief, behoorde deze partij het Sint-Claraklooster te Gentbrugge toe.

Knippendam: Deze partij is wellicht naar een zekere Knip(p) genoemd (Debrabandere 2003: 692). De persoonsnaam in het eerste deel vertoont de zwakke genitiefverbuiging (Devos-Vandekerckhove 2006: 59). Voor dam, zie 4.0 Kernbestanddelen in straatnamen).

Larsijn/Latsijn: Twee varianten van dezelfde familienaam *Larsin* (Debrabandere 2003: 733). Misschien is *latsijn* een verschrijving van de scribe of verkeerde lezing van *larsijn*.

Seynken: Deze naam verschijnt in de historische bronnen als *tseinkijne*, dit is de verkleinvorm van de familienaam *(de) Sein*.

's Heersbilk/Sersbilk: Dit perceel is naar de eigenaar genoemd. *Ser* betekent 'van (de) heer' en kan verwijzen naar een wereldlijke of geestelijke heer.

Suelman: Dit toponiem lijkt een vorm van de familienaam *Suliman/Sul(e)man* te zijn (Debrabandere 2003: 1183).

Verheilenbilk: Deze bilk was eigendom van of werd gebruikt door een zekere Verheilen.

Wienskens: Dit toponiem is samengesteld uit de familienaam *Wiens/Wijns* en het diminutiefsuffix *-ken*, gevolgd door een genitief *-s*. Naar de naam te oordelen betrof het verscheidene kleine percelen.

Zickelvoets Bilk, Zickelvoets Gemet: Een zekere Zickelvoet gaf zijn naam aan dit perceel. Een sikkelvoet is een hakvoet, dit is een voet die naar binnen buigt.

6.2.1.2 Naar de ligging

AKKERLAND

Verschillende kavels zijn genoemd naar hun ligging in of ten opzichte van een bepaald complex. In dat geval gaat de naam van dat complex ofwel in zijn geheel over op de kavel (bv. **Stede te Westergem**), eventueel voorzien van een diminutiefsuffix (**Bunderken, Varen(t)donksken(s)**), ofwel wordt hij daar een bestanddeel van. Binnen die laatste categorie vallen dan nog verschillende types te onderscheiden: (1) complexnaam als voorbepaling + grondwoord voor het terreintype (bijvoorbeeld namen als **Meulestedeakker, Morek-/Marekbilk, Morekstuk, Spesbroekakker/Speibroekakker, Gaverbilk**), (2) complexnaam als grondwoord + voorbepaling (type **Grote Kleemput, Bovengaver**). Al deze bijkomende bestanddelen (in de vorm van een voorbepaling, grondwoord of van woorddelen) geven ook verdere informatie over het perceel in kwestie. Zo geeft het element *boven* in **Bovengaver** aan dat de benoemde kavel bovenaan in het complex Gavers lag; in **Boven Winkel** kunnen we er wellicht uit afleiden dat het stuk zich ten noorden van Winkel bevond. De adjectieven *groot* en *klein* duiden respectievelijk relatief grote en relatief kleine partijen binnen het benoemde complex aan: **Grote Kleemput, Grote Wasdonk, Kleine Kleemput, Kleine Wasdonk**. **Stede te Westergem** wijst dan weer op een voormalige *stede* aan of op de akker in kwestie en **Varen(t)donksken(s)** duidt meerdere kleine percelen te **Varentdonk** aan.

Natuurlijk kunnen niet alleen complexen, maar ook andere landschappelijke verschijnselen als oriëntatiepunt dienen. We denken daarbij aan wijken,

bomen, straten, gebouwen en allerlei andere opvallende verschijnselen in het landschap.

Een aparte groep vormen de *put*-toponiemen : bijna altijd betreft het percelen die aan of nabij een put liggen en ook daarnaar genoemd zijn (Vandeveire-Devos 2008: 74). In Wondelgem is dat het geval voor het complex **Kleemput(ten)** en de akkers **Neckers Put** en **Zavelput**. Bij **Burreput(je)** is het echter niet zeker of het de naam voor akkerland was, waardoor we dat toponiem bij waternamen hebben opgenomen.

Beke: Een perceel op Wondelgemkouter, genoemd naar zijn ligging aan een beek.

Dam: Een stuk land gelegen bij een dam (zie 4.0 Kernbestanddelen in straatnamen).

Galgenstuk: Lag bij een galg. In Wondelgem stonden twee galgen, namelijk die van Gent en die van het graafschap Evergem (De Potter-Broeckaert 1864-1870: Wondelgem, 16). De galg van Evergem bevond zich oorspronkelijk op de hoek van de huidige Liefkensstraat en de Evergemsesteenweg. In de 17e of de 18e eeuw werd deze galg verplaatst naar de overkant van de weg, waar Vanaverbeke (1968: 9) het Galgenveld lokaliseert.

In het glossarium vinden we inderdaad één *Galge* terug die we in de buurt van de Rietgracht en van Wondelgemmeers kunnen lokaliseren. We vermoeden dat het hier om de galg van Gent gaat, aangezien die van Evergem zich aan de andere kant van Wondelgem, in het noorden, bevond.

Het Galgenstuk echter lag volgens de citaten in de Boterstraat, die vandaag ongeveer in het midden van Wondelgem ligt en dus niet in de buurt van een van de twee galgen.

Hoekstuk: Een perceel gelegen op een hoek van een kouter (*upden Cautre gheheeten touchstic*), we veronderstellen de Wondelgemkouter.

Hurstweg 2: Een stuk op Wondelgemkouter, genoemd naar de **Hurstweg 1**, die er langs liep.

Ijpe: *Ijp* is een spellingvariant van *iep*: de *ie* werd wel vaker als *ij* gespeld (Luyssaert 1999: 39), zie ook **Wijlstuk**. Deze partij is dus genoemd naar zijn ligging bij zo'n boom.

Kamerken: Een stuk land in de buurt van Vroonstalledries. *Kamerken* is het verkleinwoord van *kamer*, dat een woning aanduidt, bestaande uit slechts één

vertrek (VMNW). Blijkbaar lag er naast of oorspronkelijk op het perceel in kwestie een huis van die aard. Of het verkleinwoord nu slaat op de omvang van de kamer zelf dan wel op die van het perceel, is niet duidelijk.

Kasteelakkerken: Dit kleine perceeltje akkerland lijkt op het eerste gezicht genoemd te zijn naar zijn ligging bij een kasteel, wellicht dat van Wondelgem (zie **Wondelgemkasteel**). Het kan echter ook zijn naam ontleend hebben aan het complex Bachten 't Kasteel, waarvan het dan deel uitmaakte.

Kouterken voor 't Hof: Dit kouterken was, zoals we uit het toponiem zelf en de kaart van Viglius kunnen afleiden, voor een hof gelegen, nl. het Goed te Heegsmere/Diksmere.

Kromme Waal: Een *waal* of *wiel* is een kolk of een waterplas achter een dijk waarin een bres was ontstaan (Gysseling 1954b: 56). In de bronnenexcerpten wisselt de vorm met lange *aa* af met de variant *wal*. Wellicht is die laatste een jongere aanpassing van het in onbruik geraakte woord *waal* aan het bekendere *wal*, dat een kunstmatige hoogte aanduidt waarop een hoeve, een molen of een kasteel is gebouwd. Dat de vorm *waal* in *Kromme Waal* wel degelijk de oorspronkelijke is, wordt ondersteund door de bevinding dat het element *wal* in toponiemen die met zekerheid verwijzen naar een hoogte, zoals *Molenwal*, in het Wondelgemse bestand nooit met een lange *aa* wordt geschreven.

Of het adjectief *kromme* slaat op de onregelmatige vorm van de waterplas dan wel van het benoemde perceel, valt niet uit te maken. Zeker is dat het stuk land in kwestie te Meulestede gelegen was, dus aan de oostgrens van Wondelgem, wat aannemelijk maakt dat het zich nabij de Schipgracht bevond. Blijkens het citaat uit 1502 stond op de Kromme Waal een zogenaamde *meestove* (1502), d.i. installatie waarin men de wortels van de *mede* of meekrap droogde en verpulverde tot een roodachtig verfpoeder voor de textielververij.

Kruisbilk 1, Kruisbilk 2: Beide bilken lagen in het noordoosten van Wondelgem. Het bestanddeel *kruis* kan op twee manieren geïnterpreteerd worden. De percelen kunnen genoemd zijn naar hun ligging aan een kruispunt van wegen (Van Durme 1988), of naar de aanwezigheid van een veldkruis of van een kruis dat in een boom was gekerfd (Luyssaert 1999: 36). Oorspronkelijk dienden wegkruisen als merktekens aan de grenzen van dorpen of heerlijkheden (Vandeveire-Devos 2008: 146). We vermoeden dat het bij ons toponiem gaat om een kruis als grensteken, aangezien deze percelen dicht bij de grens tussen Wondelgem en Oostakker lagen.

Kruiseeksen(s): Dit toponiem is een duidelijk voorbeeld van een gefaseerde naamgeving (Devos 1995: 233), waarvan we de verschillende stadia als volgt kunnen weergeven: in Wondelgem stond er (in de nabijheid van de Rietgracht) een eikenboom, waaraan een kruisbeeld hing of waarbij een kruis was

opgericht (zie ook **Kruisbilk 1**, **Kruisbilk 2**). Dat gaf aanleiding tot het bestanddeel *kruiseek* ‘kruiseik’, dat vervolgens overging op het aanpalende cultuurland. Dat cultuurland was opgedeeld in meerdere kleine percelen, zoals we kunnen afleiden uit de diminutief- en meervoudssuffixen *ke(n)* en *s*.

Lange Els: Een perceel dat we bij de Vier Gemeten in de Belastraat kunnen lokaliseren. Het toponiem is een aantal keren geattesteerd met collectiefsuffix *-t*. Het is niet zeker of dit suffix hier nog in zijn oorspronkelijke betekenis gebruikt werd of slechts als pure markeerder van plaatsgebondenheid diende (zie **Venne(t)/ Venhout**) (Vandeveire-Devos 2008: 79). Dit langgerekte perceel is dus ofwel genoemd naar de ligging bij een elzenboom (waarbij het suffix *-t* dus gewoon als plaatsmarkeerder geldt), ofwel lag er aan- of misschien oorspronkelijk op het perceel een *elst* of elzenbos.

Lange Hage: Bij de naamgeving van dit stuk land speelden drie benoemingsmotieven een rol. Ten eerste de vorm van het perceel, dat langgerekt was, ten tweede de ligging aan of de vroegere aanwezigheid van een haag op deze plek en het perceel kan ook aan één zijde door een lange haag zijn begrensd (zie hieronder **Stuk aan de Hage**).

Liefbilk: Naar de naam te oordelen lag dit omheinde perceel aan de Lieve.

Lindenvijver: Dit stuk is genoemd naar zijn ligging aan de **Lindenvijver**.

Middelakker: Deze kavel lag in het midden van een groter complex.

Oostakker: Dit perceel heeft zijn naam te danken aan zijn oostelijke ligging, maar omdat we de akker niet hebben kunnen lokaliseren, weten we niet ten oosten waarvan. Waarschijnlijk moeten we Vroonstalledries, het centrum van Wondelgem, als beschouwingpunt veronderstellen en lag de kavel ergens in het oosten van Wondelgem, wat mogelijk ook het geval was voor de andere niet-gelokaliseerde *oost-* toponiemen, **Oostbrake** en **Oostmeers**.

Oostbrake: *Brake* betekent ‘stuk land gaat dat men geregeld braak liet liggen’ (zie ook **Hoge Brake**). Misschien was het gelegen in het oosten van een (niet geattesteerd) groter complex Brake, maar het zou ook kunnen dat het zich ergens in het oosten van Wondelgem bevond.

Schipgrachtakker: Een akker gelegen aan de Schipgracht.

Smesse: Dit perceel was in 1539 samen met de akker Molenare tot één geheel versmolten. Vermoedelijk was het in Goed te Smeskens gelegen. De partij is dus naar zijn ligging genoemd.

Smoutpot: Dit perceel heeft zijn naam wellicht te danken aan zijn ligging bij de **Smoutpotmolen**.

Stuk aan de Hage: Een stuk akkerland gelegen aan een *haag* d.i. een heining bestaande uit levend hout of een omheind bosje (Gysseling 1981: 76).

Tussen Grachten: Uit het toponiem blijkt duidelijk dat het bouwland in kwestie tussen grachten lag.

Vondel: Dit stuk land is genoemd naar een nabijgelegen *vondel*. Dat was een smal, houten bruggetje over een sloot of gracht, al dan niet met leuning, uitsluitend voor voetgangers bestemd. Soms was het niet meer dan een losse plank (WNT).

Voorstuk: Waarschijnlijk lag dit perceel vanuit het blikveld van de naamgevers voor iets anders, bv. voor een boerderij, ofwel aan de voorkant van een complex. Minder plausibel is dat voor hier ‘ploegvoor’ of ‘greppel’ betekent en verwijst naar één of meer afwateringsvoren op of om de akker. In dat geval zouden we in westelijk Vlaanderen immers een vorm als *vore-*, *veure-* verwachten, zoals in het toponiem **Lange Veure**.

Voortakker: In dit toponiem herkennen we het bestanddeel *voorde*, dat ‘doorwaadbare plaats in een beek’ betekent en dus naar de ligging van de akker verwijst. Door apocope van de *e* en een verscherping van de *d* ontstond de vorm *voortakker*.

Waalbilk(sken): Dit *bijlstick* (1610) was gelegen aan een *waal* of ‘kolk, diepe poel’ (Gysseling 1953/54: 30) ten oosten van de Waalbrug en ten zuiden van de Kale(ne). Deze *waal* was naar alle waarschijnlijkheid ontstaan door een dijkbreuk in de Kalene. Zie **Waaldamme** en **Kromme Waal**.

Westakker: Net als bij **Oostakker** kan Vroonstalledries als beschouwingspunt gegolden hebben en lag deze akker dus in het westen van Wondelgem.

Wijlstuk: Zoals bij het Merendreeze *Wijl*, is het eerste bestanddeel van dit toponiem een alternatieve schrijfwijze van *wiel* (Luyssaert 1999: 39), dat zelf een variant is van *waal* en *weel*. In het Wondelgemse glossarium verschijnt ook *Biezen* eenmalig als *bijsen* (1529). *Wiel* betekent, net als *waal*, ‘kolk of waterplas overgebleven na een dijkbreuk of overstroming’. De akker in kwestie lag wellicht aan zo’n waterplas.

Winkelstuk: Lag ergens op of in een hoek (Gysseling 1981: 78) ofwel een deel van het complex Winkel.

Zandeken: Dit kleine perceel kunnen we op dezelfde plek lokaliseren als Ruw Zand, waardoor we vermoeden dat het deel uitmaakte van dat complex en er dus ook zijn naam aan ontleende.

Zandput: Een stuk land, gelegen aan een put. Het bestanddeel *zand* verwijst ofwel naar de eventuele ligging binnen het complex Ruw Zand of het complex Zand, ofwel naar de zandige bodem van de akker.

Zavelput: Een stuk akker gelegen aan een put waaruit zavel werd gedolven. Zavel is een kleihoudende, vette zandgrond (20 à 40% klei) , die vaak werd gebruikt om metselspecie te maken (WVD I, Afl. 1, 47).

GRASLAND

Net zoals akkers zijn tal van graslanden genoemd naar hun ligging in een of ander gehucht of complex, waarvan de naam dikwijls in zijn geheel overgaat op de kavel in kwestie, eventueel in combinatie met een diminutiefsuffix (bv. **Geestje, Gaver 1, Gaver 2, Gaverken**). Een andere mogelijkheid is dat de naam van het desbetreffende gehucht/complex aangevuld wordt door een ander bestanddeel. Dat kan enerzijds een soortnaam zijn die een bepaald terreintype benoemt, zoals bijvoorbeeld in **Bugemmeers, Houtjes Meers** en **Meulestedemeers**. Anderzijds kan het bijkomende element wijzen op een bijkomend kenmerk van de kavel in kwestie, zoals in **Achterste Breebroek** (genoemd naar zijn ligging achteraan in het complex Brede Broek), **Grote Gaver** (een relatief groot onderdeel van Gavers), **Grote Mere** (een relatief groot perceel binnen Mere), **Middelmere** (kavel in het midden van datzelfde complex), **Hoge Geest** (een hoger gelegen perceel in Geest[en]), **Ne(d)ergeest/Lage Geest** (een lager gelegen perceel in datzelfde complex), **Voorste Breebroek** (een partij vooraan in Brede Broek).

Achtermeers: Het bestanddeel *achter* maakt duidelijk dat deze meers ofwel achteraan in een complex lag ofwel achter iets anders, bv. een boerderij.

Het toponymisch materiaal bevat ook **Voormeers**, maar aangezien we niets weten over de ligging van Achtermeers, is het niet zeker of we die twee toponiemen op elkaar mogen betrekken.

Boomgaard: Waarschijnlijk genoemd naar een nabijgelegen boomgaard. Een verwijzing naar een persoon met de naam (*vanden*) *Bogaert/Boomgaert* is ook mogelijk. Op de kaart van Viglius merken we dat Wondelgem inderdaad heel wat hoeven had met een boomgaard eromheen. Veel van die hoeven bevonden zich rondom Vroonstalledries, in Speibroek en in Houtje. Bovendien vinden we ook in het glossarium twee boomgaarden terug, die *Oude Boomgaard* en *Nieuwe Boomgaard* heten. Naar welke boomgaard dit toponiem zou zijn

genoemd, is onbekend.

Boomkens: Deze kleine meers hoort bij een hoeve en is ten noorden van de Gaverstraat en ten westen van de Boterstraat gelegen. *Boomkens* is de meervoudsvorm van het diminutief van *boom* en wijst mogelijk op een aantal kleine bomen die aan het perceel in kwestie grensden. Bomen dienden immers vaak als topografisch oriëntatiepunt en de namen van dergelijke oriëntatiepunten werden ook vaak gebruikt om aangrenzende percelen te benoemen (Devos 2000: 71). Het kan echter ook dat de diminutief en het meervoud niet op de bomen, maar wel op het land zelfs slaan en dat het dus meerdere kleine percelen betrof.

Galgenmeers: Zoals al vermeld bij **Galgenstuk** had Wondelgem twee galgen. We kunnen deze meers echter niet lokaliseren, zodat we niet weten naar welke galg hij genoemd is.

Kriekerij: In 1619 lag dit stuk grasland volgens de bronnen binnen Gent, terwijl het daarvoor tot Wondelgem behoorde. Hieruit valt af te leiden dat het stuk binnen het Vrije van Gent lag. Een *kriekerij* is een kriekenboomgaard (WNT). Waarschijnlijk lag er zo'n boomgaard aan of op dit perceel.

Melkbrugge: Een hooimeers in Wondelgemmeers die zijn naam heeft gekregen door zijn ligging aan de **Melkbrugge**.

Middelwee: Lag in Wondelgemmeers. *Middel* wijst erop dat dit stuk grasland ofwel tussen twee andere percelen ofwel in het midden van een groter complex lag (Devos 1992: 40).

Oosterbedelf: Het woord *ooster* betekent 'in het oosten gelegen, oostelijk' en is dus een indicatie voor de ligging van het complex. Jammer genoeg is het ook de enige indicatie en weten we dus niet in het oosten waarvan. De kans bestaat echter dat het deel uitmaakte van Bedelf en dus in het oosten van dat complex lag.

Oostmeers: Misschien was het perceel gelegen in het oosten van Wondelgem, of lag het in het oostelijke deel van een of ander complex, bijvoorbeeld Wondelgemmeers.

Paradijs, Paradijsmeers, Paradijzeken: Deze drie percelen grasland lagen achter Wondelgemkasteel en dus ook in de buurt van de kerk van Wondelgem. Volgens Van Durme (1991: 542) kan *paradijs* o.m. betekenen 'voorhof of portaal van een kerk', in welk geval het woord naar de omgeving van een kerk verwijst. en 'boomgaard of lusthof'. Gezien de ligging van de percelen, lijken de toepassingen die Van Durme voorstelt de meest aannemelijke in ons geval.

Dus ofwel werd het stuk grond *Paradijs* genoemd omdat het in de omgeving van de kerk lag; ofwel heeft het zijn naam gekregen door zijn ligging aan een lusthof of een boomgaard, die bij het kasteel behoorde.

Populierdurme: Een perceel van 400 vierkante roeden dat deel uitmaakt van het complex Durme(n) en ten zuiden van de Kale(ne) ligt. Het bepalende bestanddeel *populier* wijst er op dat het perceel aan een populier lag of met populieren omplant was.

Voor de Galge: Dit deel van de Wondelgemmeers lag, zoals de naam suggereert, ‘voor de galg’. Het betrof hier de galg van Gent, aangezien we die ook aldaar kunnen lokaliseren (zie **Galgestuk**).

Voormeers: Het toponiem benoemde grasland dat in het noordwesten langs de Lieve lag tot op het punt waar die laatste een zuidwaartse bocht maakte. Misschien percipieerden de Wondelgemnaren Voormeers als gelegen ‘voor de Lieve’. Denkbaar is ook dat *Voormeers* de tegenhanger is van *Achtermeers*, maar bij gebrek aan gegevens over de ligging van de Achtermeers, valt dat niet na te gaan.

Vroonmeers: *Vroon* betekent ‘van de landheer’ (WNT). De naam van de meers doet ook denken aan Vroonstalledries. We vermoeden dan ook dat het perceel naar de ligging aldaar genoemd is.

Zwaanaard, Grote Zwaanaard: Zwaanaard lag naast de weilandpercelen **Zwane**. Misschien was de Grote Zwaanaard een (voormalig) onderdeel van de Zwaanaard. Het substantief *aard* duidt oorspronkelijk een gemeenschappelijke weide aan, maar in Oost-Vlaanderen krijgt het woord al vlug de betekenis ‘aanlegplaats’ (Gysseling 1978: 21). Beide toepassingen zijn hier verdedigbaar. In het laatste geval zijn de percelen dan, gezien hun ligging in het noordoosten van Wondelgem, genoemd naar een aanlegplaats aan de Kale(ne). (zie 10. **Aard**).

Zwane, Zwanenbilk: *Zwane* duidt twee percelen blijvende graasweide aan, die in het westen aan Zwaanaard grensden; Zwanenbilk kan akker of gras zijn gelegen bij Spesbroekdries. Beide referenten lagen dus in elk geval in elkaars buurt. In het bestanddeel *zwane* is *zwaan* hier niet de naam van de bekende watervogel, maar een meervoud van *zwade*, dat in het plaatselijke dialect zonder *-d-* wordt uitgesproken. De betekenis van dit toponiem houdt verband met het hooien van gras ‘breedte die een maaier met één slag van een zeis kan bewerken, kale strook van deze breedte die door maaien is ontstaan’, ‘hoeveelheid gras die door één slag met een zeis wordt afgemaaid; snede gras’ (WNT, Teirlinck 1908: 335, De Bo 1873: 1249 en OVEW: 454). Volksetymologisch is *zwaan* tot *zwane* geworden.

AKKER- OF GRASLAND

De volgende toponiemen bevatten zowel de naam van het complex/gehucht waarbinnen de benoemde referent gelegen was, als een bestanddeel dat het terreintype of een ander kenmerk van de kavel in kwestie benoemt (zoals de specifieke ligging binnen het complex, de grootte...): **Achterste Kleemput, Bilk ter Durmen, Groot Bunder, Voorste Kleemput, Winkelbilsken en Winkelken.**

Achterbilk: Naar zijn naam te oordelen lag dit perceel ergens achter, bv. een boerderij, of bevond het zich achteraan in een complex (Luyssaert 2001: 29).

Bachter Galgen: Dit perceel lag *bachten der galgen*, dus achter de galg. Aangezien we het perceel niet hebben kunnen lokaliseren, weten we niet achter welke galg: die van Gent of die van Evergem (zie **Galgenstuk**).

Boven Meerse: Deze kavel bevond zich ‘boven’, d.i. vanuit het beschouwingspunt van de naamgevers ‘voorbij’ een of andere meers.

Dreefbilskens: Deze kleine percelen waren langs een dreef gelegen.

Drieweegschede-bilk: Dit perceel lag volgens de historische bronnen onder Bennins Brugge en volgens de naam aan de Drieweegschede.

Gewad: *Gewad* is afgeleid uit het werkwoord *waden* en betekent ‘doorwaadbare plaats’ (VMNW). Dit toponiem verwijst in de 16^e eeuw nog naar zo’n doorgang aan het Wondelgemkasteel, dus in een van de twee grachten die het kasteel omgaven, of in de Lieve. In de 17^e eeuw is de naam overgegaan op een aanpalend perceel.

Kasteelken: Een kleine partij akker- of grasland, genoemd naar zijn ligging ofwel bij Wondelgemkasteel, ofwel in het complex Bachten ’t Kasteel.

Kwaad Straatje: Dit toponiem benoemt een *ghemet eerfven* (1496), wellicht gelegen naast een *kwaad* straatje, dat - zo mogen we afleiden uit het adjectief *kwaad* - een slijkerig wegdek had (Devos 1992: 37). Waarschijnlijk had de nabijgelegen straat zelf de naam *Kwaad Straatje* of *Kwade Straat*, waarbij in het laatste geval het diminutiefsuffix op het erf zelf betrekking had.

Lindenbilk: Een omheind perceel genoemd naar de ligging bij één of meerdere lindebomen.

’s Linden Dries: Op geen enkele kaart is een uitgestrekt complex zichtbaar met die naam, waardoor we vermoeden dat de naam *dries* hier herinnert aan

de wisselbouw die op de vroegere driesen toegepast werd (zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen). Het bestanddeel *linden* verwijst wellicht naar de ligging bij een of meerdere lindebomen.

Meerbeke: Deze *stede* lag in de nabijheid van de Meerbeke (zie **Meerakker**).

Molenbilk: Deze partij lag volgens de historische bronnen aan het Morekstraatje, van waaruit ook de Molenstraat vertrok. Op de op de hoek van de Morek- en de Molenstraat stond de houten korenwindmolen van Colpaert (Schreibers 1994: 34). Wellicht is de Molenbilk naar deze molen genoemd.

Poortbilksken: Deze kleine partij lag nabij een poort of toegang tot een of andere woning of boerderij.

Servoorbilk: Deze bilk lag aan een *servoor*, d.i. een waterkuil bij een vijver of een met vlechtwerk afgesloten deel van de vijver zelf. Zo'n servoor diende om gevangen vis levend te bewaren (Devos 1991: 36). Naast *servoor* verschijnen in de Vlaamse toponymie ook de vormen *savoir* en *savor*. Ze gaan terug op het Oudfranse *sauvoir*, van het werkwoord *sauver* dat 'redden, behouden, bewaren' betekent.

Varentbilk: Dit perceel kunnen we situeren bij Spesbroekdries. Mogelijk was het een kavel van Varent.

Vondelken 1, Vondelken 2: Twee kleine percelen gras- of akkerland, genoemd naar de nabijheid van een *vondel* of smal, houten bruggetje over een sloot of gracht (WNT).

Wallekens: Uit de enige attestatie waarover we beschikken (1600), blijkt dat dit toponiem slechts één partij benoemde, zodat de meervoudsvorm niet voor de hand ligt. Misschien gaat het hier om de landerij die door **Walleken** wordt aangeduid en zich aan de oostgrens van Wondelgem bevond, ten westen van de Schipgracht. We weten niet zeker in welke toepassing we *wal* moeten beschouwen, maar misschien verwees het bestanddeel naar de verhoging die ontstaan was bij het graven van de genoemde vaart (zie 7.0 Kernbestanddelen in hoogtenamen).

6.2.1.3 Naar de grootte

AKKERLAND

De absolute of relatieve grootte van een perceel was een belangrijke motiefleverancier. De absolute grootte in het burggraafschap Gent en in het Land van Waas werd door de volgende maten weergegeven: één roede was 3, 8542 m; 300 vierkante roeden vormden één gemet (44 a 55,99 ca) en drie

gemeten stemden dan weer overeen met één bunder (1 ha 33 a 67 ca) (WVD I, Afl.1, 92). Deze maten zien we vaak terugkeren in toponiemen: **Elfhonderd Roeden, Gemet, Twee Gemeten, Twee Viergemeten, Vierbunders en Vier Gemeten**. De relatieve grootte wordt door voorbepalingen als *groot* en *klein* weergegeven (bv. **Groot Stuk**). Meestal gaat het daarbij om kavels die deel uitmaken van een groter complex of een percelengroep (waarvan ze de naam hebben overgenomen) en die verder bepaald worden door hun relatieve grootte t.o.v. de andere percelen: **Grote Bogaard, Grote Bredebroek, Grote Celisakker, Grote Elst, Groot Gemet, Grote Kleemput, Grote Uitvang, Groot Vlienderstuk, Grote Wasdonk, Kleine Bogaard, Kleine Bredebroek, Kleine Celisakker, Kleine Kleemput, Kleine Uitvang, Kleine Wasdonk**.

Vierendeelbunders: *Vierendeel* betekent ‘kwart, een vierde deel’ (VMNW). Het toponiem zou in zijn geheel dus een grootte van een kwart ‘bunder’ aanduiden. In het WVD (I, Afl.1, 98-99) vinden we echter dat de traditionele oppervlaktemaat vierendeel voor een oppervlakte gelijk aan 1/4 bunder alleen in de rechtsgebieden van Kortrijk en Oudenaarde voorkwamen, maar niet in het burggraafschap Gent. Dit toponiem wijst erop dat die maat toch in het Gentse rechtsgebied werd gebruikt, ook bijv. in Nevele (Luyssaert 2011:237). Het suffix *-s* is ofwel het meervoudssuffix, in welk geval het toponiem dus meerdere kavels aanduidt, ofwel een genitief *-s*, zoals in de uitdrukking *een vierendeels jaars*, die volgens het WNT (i.v. vierendeel) nog een enkele maal in de algemene taal in gebruik is.

GRASLAND

Ook graslanden kunnen worden genoemd naar hun absolute grootte (**Achthonderd Roeden**) en naar hun relatieve grootte t.o.v. andere kavels binnen hetzelfde complex (**Grote Durme, Grote Mere, Grote Gaver, Grote Zwaanaard, Grote Knabbelare/Knobbelare, Kleine Durme, Kleine Knabbelare**).

AKKER- OF GRASLAND

Percelen die naar hun absolute of relatieve grootte genoemd zijn, al dan niet t.o.v. ander percelen binnen hetzelfde complex, zijn: **Groot Bunder** (zie **Bunders**), **Grote Hurst** (zie **Hurst**), **Grote Bilk, Grote Raesbilk** (naar de eigenaar genoemd), **Kleine Hurst, Kleine Raesbilk, Zeven Gemeten** en **Zickelvoets Gemet** (genoemd naar de eigenaar).

6.2.1.4 Naar de vorm

AKKERLAND

Wanneer een kavel een opvallende vorm had, diende die vaak als motief bij de naamgeving. Zo werden sommige partijen naar hun lengte genoemd, zoals **Lange Akker** en **Lang Stuk**. Het onregelmatige uitzicht van een perceel gaf dan weer aanleiding tot het gebruik van bestanddelen als *bek*, *bijl* en *krom*.

Bek 5: In Wondelgem zijn vijf percelen met de naam *Bek* geattesteerd. *Bek 5* was een perceel bouwland, gelegen aan het Durmestraatje. *Bek* verwijst in eerste instantie naar de bek van vogels (WNT) en wordt als naam gebruikt voor een perceel dat dezelfde vorm heeft als een bek, namelijk driehoekig, spits toelappend (Devos 1992: 35).

Bijle: Het bestanddeel *bijl* is in Vlaanderen ruim verspreid voor het benoemen van stukken land met een L- vorm (Vandeveire-Devos 2008: 87). Ook in Wondelgem zijn zulke *bijl*-toponiemen sterk vertegenwoordigd, al dan niet in combinatie met een diminutiefsuffix of een grondwoord dat het terreintype benoemt: **Bijle 1**, **Bijle 2**, **Bijle 3**, **Bijlken**, **Bijlstuk** en **Bijlstuksken**. Geen van die Bijlen kan gelokaliseerd worden.

Bijldestuk: Het eerste deel van dit toponiem is het adjectief *bijlde*, gevormd uit *bijl* (zie **Bijle**) en het achtervoegsel *-de*, dat in de oudere taal en nog steeds in sommige dialecten de tegenhanger is van huidig AN *-ig* en als betekenis heeft ‘hebbende of van de aard zijnde van wat in het grondwoord genoemd wordt’. Vooral in het West-Vlaams zijn heel wat adjectieven bewaard die volgens dat procedé gevormd zijn (Devos & Vandekerckhove 1995: 75).

Brede: In tegenstelling tot vandaag kon het adjectief *breed* in de oudere taal behalve ‘van aanzienlijke breedte, wijd’ ook ‘groot’ betekenen. Het kon dus worden gebruikt om zowel de vorm als de omvang van een stuk te benoemen. In het eerste geval onderscheidde brede kavels zich van repelvormige percelen, die door het adjectief *lang* benoemd werden (Mattheeuws-Devos 1997: 97).

Krom stuk: Dit stuk zaailand, gelegen aan de Leistraat, was blijkbaar krom, dus onregelmatig van vorm.

Lange Veure: *Veure* of *vore* betekent ‘ploeggeul, ploegsnede’. Het adjectief *lang* duidt een langwerpig perceel aan, waar de ploegvoren dus lang waren.

GRASLAND

De volgende toponiemen duiden de opvallende vorm van een bepaald perceel grasland aan: **Lang Bिल्ksken**, **Lange Meers**, **Brede Meers** (zie **Brede**).

Bek 3, Bek 4: Zoals al vermeld bij **Bek 5** verwijzen deze toponiemen naar het bekvormige uitzicht van de percelen. **Bek 4** heeft zijn naam te danken aan zijn ligging tussen de Lieve en de Buntstraat, die elkaar daar in een scherpe hoek snijden.

Breken: Het is niet zeker of dit toponiem een perceel benoemt dan wel een groter complex. Wellicht is de naam een samentrekking van *Bredeken*, verkleinwoord van het gesubstantiveerde adjectief *brede*, dat ook als afzonderlijk toponiem voorkomt (zie **Brede**).

Korte Durme(n): Dit stuk land was een onderdeel van het graslandencomplex **Durme(n)**. Het adjectief *kort* heeft te maken met de vorm en grootte van het perceel: het wordt gebruikt om brede en kleine stukken aan te duiden (Van de Woestijne 1994: 83, 102).

Krom Bunder: Naar de naam te oordelen had dit perceel een omvang van een bunder (zie 6.2.1.3 Naar de grootte). Een bron uit 1615 geeft echter aan dat het perceel slechts één gemet groot was. Misschien heeft het stuk in de loop der tijden om de een of andere reden aan oppervlakte ingeboet en was het op het moment van de naamgeving ongeveer een bunder groot. Het adjectief *krom* wijst op de onregelmatige vorm van het perceel (Devos 1992: 35).

Kromme Zee: Dit toponiem wordt in de bronnen slecht één keer vermeld: *neffens den meersch ... ghenaempt de crome zee*, 1606. Misschien schuilt in *zee* de dialectische realisatie van het woord *zegge*, zoals in *Zelare* en *Sebbroek* in Hansbeke (Luyssaert 1995: 15). In sommige Oost-Vlaamse dialecten, waaronder die van het Meetjesland, kunnen medeklinkers die tussen klinkers staan, wegvallen, wat gepaard gaat met rekking van de eerste klinker. Zo wordt *zeggen* uitgesproken als *zae(en)* en *liggen* als *lèè(e)n*. *Zee* is misschien zo'n dialectische uitspraak van *zegge* 'waterbies, rietgras'. De Kromme Zee kan een nat stuk gransland zijn dat vooral begroeid is met *zegge*. Ook dit perceel is tevens naar de onregelmatige vorm van de zijden genoemd.

Lange Bilk: Dit langgerekte perceel lag in de Boterstraat.

AKKER- OF GRASLAND

Bij de volgende partijen lag de vorm aan de basis van de naamgeving: **Bek 1**, **Bek 2** (genoemd naar hun bekvormig uitzicht; zie **Bek 5**), **Bijle 1**, (naar de L-vorm; zie **Bijle**), **Lang Gemet** en **Lange Honderd Roeden**.

Geerken: *Geer* komt uit het Germaanse *gaiza* 'speer, werpspies'. In de toponymie duidt het percelen aan die schuin toelopen of die een geervormig uitsteeksel hebben (Vandeveire-Devos 2008: 87).

Lange Reep: Een *reep* is een smalle, langgerekte strook land. Die vorm wordt nog eens extra benadrukt door het adjectief lang.

Strepe 1, Strepe 2: *Streep* verwijst net zoals *reep* naar de ongewone verhouding tussen de lengte en breedte van percelen. Deze waren dus zo smal als een streep.

6.2.1.5 Naar de vroegere toestand of wijze van ontginning

Soms kunnen we uit een toponiem afleiden dat het benoemde akker- of grasland voorheen tot een andere werkelijkheidscategorie behoorde. Cultuurlandpercelen werden soms gewonnen uit drooggelegde waterplassen, bv. **Meerakker**, woest veld (bv. **Veldakker** en **Veldstuk**) of broek (bv. **Broekakker**) en akkerlanden ontstonden bovendien door het omploegen van grasland of meers, zoals bv. **Meersakkerken**. Het is evenwel niet altijd duidelijk of het grondwoord de oorspronkelijke of voormalige toestand van het terrein dan wel de ligging benoemt, zoals bijvoorbeeld bij *bos*-toponiemen: bij zulke namen kan de referent zowel naar de ligging aan een bos, als naar de oorspronkelijke aanwezigheid van een bos zijn genoemd.

Bij dit motief plaatsen we ook de toponiemen die iets zeggen over hoe lang de akker of weide als zodanig functioneerde op het moment van naamgeving. Die namen zijn te herkennen aan de adjectieven *oud* en *nieuw*.

AKKERLAND

Bos, Bosselken, Bosstuk, (ten) Bosse: Zoals al vermeld, kunnen deze toponiemen herinneren aan de ligging bij een bos of aan de oorspronkelijke aanwezigheid van bos op die plek. Het perceel *Bosselken*, opgebouwd met een dubbel achtervoegsel *-el* en *-ken* (zoals *wegelken*), was in de omgeving van de oude kerk gelegen. Het Bosstuk lag een stuk westelijker, in Holmere. Deze twee referenten hebben dus wellicht hun naam niet aan hetzelfde bos te danken. Bos zelf konden we niet lokaliseren, waardoor de kans bestaat dat het Bosselken en/of het Bosstuk kleinere kavels waren van het grotere Bos.

Bunt: *Bunt* is een afleiding van het Germaanse *bon* ‘riet’ met het collectiefsuffix *-t* en duidt aan dat het bouwland in kwestie vroeger een moerassige plek was waar veel riet groeide (Vandeveire-Devos 2008: 89). Bunt lag trouwens bij de Lieve: *een half ghemet Landts ... ontrent de Lieve ghenaeempt den buent* (1593). Zie ook Buntje.

Eienbilk: Deze partij ligt tussen de Gaverstraat en de Boterstraat. In de enige overgeleverde attestatie staat *eyen bilck* (*een stick landts gheheeten den eyen bilck*, 1610). Ongetwijfeld moet dit toponiem gelezen worden als *Heienbilk*,

in het citaat gespeld zonder de begin-*h*, die immers in de Vlaamse dialecten niet wordt uitgesproken. In die regionale vorm is de naam ook geattesteerd in Sint-Laureins (*an tpoelvoetstraetken ghenempt heyenbilck*, 1580). *Heie* is een *d*-loze vorm van *heide*. In onze streken duidt heide vanouds onbebouwde, met heidegewas en kreupelhout begroeide gronden aan, met moerassige plekken. Het zijn gronden die het langst onontgonnen bleven (Van de Woestijne, P. en Devos, M. 2010: 36).

Grote Boomgaard: Dit perceel was oorspronkelijk een boomgaard (zie **Boomgaard**) die in bouwland werd gelegd.

Hofmeers: Deze akker was oorspronkelijk een meers, gelegen bij een of ander hof op Wondelgemkouter. Voor de verklaring van *hof*, zie 5.0 Kernbestanddelen in hoevenamen.

Hoornemeers: Een voormalige meers die wellicht genoemd is naar zijn vorm, namelijk spits toelopend, zoals een horen van bv. een koe. Tenzij het eerste deel verwijst naar een eigenaar of gebruiker met de familienaam (*Van Hoorne*).

Nieuwland, Nieuwlandeken: Deze niet-gelokaliseerde toponiemen lagen wellicht vlak naast elkaar. Een andere mogelijkheid is dat Nieuwlandeken een kleiner perceel was binnen de landerij Nieuwland. De namen spreken voor zichzelf: op het moment van naamgeving waren de bedoelde bouwlanden pas ontgonnen (Mattheeuws-Devos 1997: 101).

Oude Akker, Oud Akkerken: Het adjectief *oud* kent in de toponymie twee betekenissen ‘voormalig’ en ‘al lang bestaand’ (Van de Woestijne 1994: 104). Uit de attestaties kunnen we afleiden dat beide toponiemen akkerland aanduiden, zodat *Oude Akker* niet kan worden begrepen als ‘voormalige akker’. Veeleer moeten we *oud* in contrast zien met nieuw gewonnen percelen, die vaak ook met het adjectief *nieuw* worden aangeduid, zoals **Nieuwe Lochting, Nieuwe Bilk, Nieuw Land**. Oude akkerlanden waren met andere woorden al een hele tijd als bouwland in gebruik op het moment van de naamgeving (Vandeveire-Devos 2008: 93). Wellicht mogen we aannemen dat in elk geval Oude Akker nog de oorspronkelijk betekenis van *akker* draagt, namelijk ‘gezamenlijk bouwland van een dorp of boerderij’ en dus inderdaad al lang voor de akkerbouw diende (zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen). Oud Akkerken was waarschijnlijk een kleinere kavel, gewonnen uit dat complex. In elk geval lagen beide referenten in elkaars buurt, aan het Gaverstraat(je).

Oud Landeken: In de naam van dit stuk akkerland moeten we *oud* interpreteren als antoniem van *nieuw* zoals in o.m. het toponiem *Nieuwland*: terwijl dit laatste naar pas gewonnen grond verwijst, gaat het in *Oud Landeken* om een partij die al lang in gebruik was (zie ook **Oude Akker**, **Oud Akkerken**). Mogelijk lagen de genoemde percelen in elkaars nabijheid.

Uitvang: Wellicht de verzamelnaam voor de akkerpercelen **Grote Uitvang** en **Kleine Uitvang**. Door de attestaties bij Kleine Uitvang weten we dat die percelen zelf nog deel uitmaakten van Heinakker, gelegen in Houtje. *Uitvang* werd vanaf de grote ontginningen (11^e – 14^e eeuw) gebruikt als terreinnaam (Devos 2007-08: 11). We herkennen er het substantief *vang* in dat afgeleid is van het werkwoord *vangen* ‘grijpen, vatten, opsluiten’. Een stuk grond vangen betekende in de Middelnederlandse ontginningswoordenschat het in bezit nemen en daartoe met een omheining afsluiten. *Uitvang* refereerde dus aan een perceel dat door een individuele ontginning op het veld, de gemene broeken of andere gemeenschapsgronden werd afgesloten, met de bedoeling er cultuurland van te maken (Mattheeuws-Devos 1997: 78-79).

Een aparte categorie zijn de (*hof*)*stede*-toponiemen. (*Hof*)*stede* werd al behandeld bij 5.0 Kernbestanddelen in hoevenamen. Daar vermeldde we dat vele Wondelgemse akkerpercelen genoemd zijn naar een woning die er vroeger gestaan heeft, maar op een bepaald moment verdwenen is (Vandeveire-Devos 2008: 44). Tweemaal verschijnt in de akkernaam ook de persoonsnaam van de vroegere bewoner of eigenaar van de voormalige woning: **Lybaerts Stede** en **Neeseste(d)eken** (*Neese* is een korte vorm van Agnes).

Oude Hofstede: *Oud* kan verwijzen naar de vroegere hofstede waar de akker -gelegen bij Spesbroekdries- naar genoemd is.

Verbernde Hofstede: Akkerland gelegen in de Boterstraat. *Verbernde* is het voltooid deelwoord van Middelnederlands *verbernen* ‘verbranden’. Het toponiem herinnert dus aan een hofstede die door een brand vernietigd is.

GRASLAND

Halve Zijde: Aangezien dit grasland aan de oostgrens van Wondelgem lag, kunnen we *zijde* wellicht interpreteren als ‘gelegen aan de uithoek’ (Andries 1993: 64). *Half* duidt aan dat *Halve Zijde* de helft van de oorspronkelijke oppervlakte benoemde en herinnert er dus aan dat veel percelen door verkaveling in tweeën werden verdeeld (Van de Woestijne 1994: 90).

Hurstje: Deze niet gelokaliseerde kleine meers was vroeger een beboste

opduiking in moerassig terrein (zie **Hurst**).

Kalfsmere: *Mere*, uit *mari*, was het gewone woord voor ‘waterplas’ (Gysseling 1978: 23). In de oudst geattesteerde vorm *Calfs meere* (ca.1390) is *Calfs* de genitief van de familienaam *Calf* (Beele 1975: 267). *Callesmeere* (1431) en *calis meere* (1575) zijn wellicht verschrijvingen.

Paardebosselken: Dit toponiem is opgebouwd uit *paard* en *bosselken*. In 1610 benoemt *Paardebosselken* een weide, maar oorspronkelijk zal er op die plek een (klein) bos gestaan hebben. In zo’n bos konden kweekpaarden met hun veulens vrij rondlopen (Andries 1993: 43-44). Later echter werden bossen vaak gerooid en als echte weiden gebruikt.

AKKER- OF GRASLAND

Aanwas: *Aanwas* betekent ‘aangeslibde, aangespoelde grond’. Het toponiem refereert dus aan nieuwgevormd land dat door een waterloop is aangeslibd en waardoor de bestaande oppervlakte vergroot werd (WNT).

Driebilken: Wellicht betrof het vroeger drie aaneengesloten bilken.

Halve Bilk: Deze bilk was nog maar half zo groot als de kavel waaruit hij gewonnen werd (Van de Woestijne 1994: 90).

Handworp: Dit toponiem doet denken aan *Antwerpen*, dat bestaat uit de delen *anda* ‘tegen’ (zoals in *antwoord*, dat ‘tegenwoord’ betekent) en de stam van het werkwoord *werpen*, en in zijn geheel ‘tegen een oever aangeworpen, d.i. aangewassen land’ betekent (TW: 62). *Handworp*, gespeld met hypercorrecte *h-*, duidt dus hetzelfde soort land aan als de al besproken naam **Aanwas**. In een attestatie van Evergem krijgen we een duidelijke beschrijving van wat *handworp* is: *zeker anworp van der Riviere van de moervaert gheheeten de schipgracht van der muude poorte vuytwaert tot de Langherbrugghe die hem bestrecken ende Ligghen an beede zijden lanx der voors. Riviere In meersschen Lande ende hettinghen, de welcke alle Jaeren minderen ende meerderen naer dat de voors. Riviere daeranne weerpt ofte afneempt metten stroome*, 1588, SAG-330/107, 65r.

Nieuwe Bilk: Dit perceel was bij de naamgeving wellicht pas ontgonnen. Zie **Oude Akker, Oud Akkerken**.

Zengebilksken/Zeugebilksken: Indien dit woord in de originele tekst gelezen mag worden als *senghebilksken* dan houdt *senghe* verband met het werkwoord *zengen* ‘aan de oppervlakte (doen) branden of (gedeeltelijk) verkolen; (doen) schroeien’ (WNT). Kiliaan verklaart *senghen* in het Latijn als ‘ustulare, urere’ d.i. ‘verbranden, door vuur vernietigen’. In de Meetjeslandse toponymie

verschijnt geregeld de naam *brand* in de betekenis ‘plaats die is ontgonnen door de gewassen af te branden’.

We kunnen *senghe* echter ook lezen als *seughe*, want in het Middelnederlandse handschrift geleken de *n* en *u* erg op mekaar. Het toponiem *zeugebilk* kan danop twee manieren verklaard worden (Luyssaert 2009: 76). *Zeug* kan in verband worden gebracht met het werkwoord *zuigen*. In dit geval betekent het ‘zuigende, vochtige grond’. Maar een *zeugebilk* is ook een weide, meestal klein en dicht bij het erf gelegen, waar varkens grazen (WVD 1, 115).

Veurmeers: *Veure*, de Vlaamse vorm van *vore*, verwijst niet alleen naar een ploegvoor, maar ook naar een afwateringsgreppel. Waarschijnlijk werd deze oorspronkelijk waterzieke meers met zulke greppels gedraineerd om de grond geschikt te maken voor de akkerbouw.

6.2.1.6 Naar de omheining of de begroeiing erop, errond of erbij

AKKERLAND

Berkenbilk/ Bekkenbilk: Dit zaailand lag aan Gaverstraatje. *Bekken* is waarschijnlijk een schrijffout voor *berken*, zoals we die ook vinden in het glossarium van Kaprijke onder het lemma Berken: *in de bekenen* (Van de Woestijne, 2012: 77). De bilk was dus omheind met berken, gelegen bij een berkenbosje of (tijdelijk) begroeid met berken.

Biesbilk: Dit perceel was gelegen in Houtje. Het bestanddeel *bies*, een plant die op waterrijke bodems gedijt, wijst erop dat het hier een laaggelegen akker betreft, waarop tijdens de braakperiode biezengroei (Mattheeuws en Devos 1997: 105).

Bilk: Blijkbaar was de naam *Bilk* voldoende om dit perceel te Westergem van de overige te onderscheiden.

Blauwbloemstuk: Dit perceel langs de Westergemstraat is wellicht genoemd naar de begroeiing met de zogenaamde *blauwe bloemkes* of korenbloemen. (Lievevrouw-Coopman i.v. blauw).

Boekstuksken: Het bestanddeel *boek* komt van het Germaanse *boko-* en betekent ‘beuk’ (Gysseling 1978: 18). Het kleine perceeltje was ofwel gelegen aan of omheind door beuken, ofwel was het vroeger met deze bomen beplant.

Braamstuk: Ofwel groeiden er (vroeger) bramen op dit stuk, ofwel was het omheind met braamstruiken, die als bescherming dienden tegen indringers en loslopend vee (Vandeveire-Devos 2008: 75).

Doornstuksken: Deze kleine akker is ofwel gelegen bij een doornbos, ofwel omringd met doornstruiken (Vandeveire-Devos 2008: 94). Een derde mogelijkheid is dat het (niet-gelokaliseerde) perceeltje gelegen was in het complex **Doorn** en daarnaar werd vernoemd.

Duusakker: Aan de oorsprong van het bestanddeel *duus* ligt het Germaanse *dunsa* ‘dons, mos’. Dat het om een plantnaam gaat, wordt mooi gereflecteerd in de naam *Ter Duist* (TW: 290), een vrouwelijk collectief dat van dat woord is afgeleid, in de betekenis ‘plaats begroeid met mos’. Vaak valt in samenstellingen de *-t* later weg wat dan leidt tot *duis* (schriftelijke mededeling van dr. Luc Van Durme). *Duusakker* betekent dus ‘mosakker’.

Dweerhage: Oorspronkelijk luidde dit toponiem waarschijnlijk *weerhaag*. Toen het volk *weer* niet meer begreep, werd het lidwoord *de* beschouwd als als een deel van het woord *weerhaag* en ontstond hieruit *dweerhaag* (*in de weerhaag* > *in dweerhaag* > *in de dweerhaag*). *Weer* is gevormd uit het werkwoord *weren* ‘afweren, beschutten’ (Mattheeuws-Devos 1997: 54). *Haag* moet hier begrepen worden in de betekenis ‘heining van houtgewas’. Het Wondelegemse *weerhaag* betekent dan ‘haag die dient als beschutting, bijv. tegen loslopende dieren’.

Haagstuk: Een kavel in Brede Broek langs het Vrouwenstraatje. *Haag* kan zowel een omheining door levend houtgewas aanduiden, als een omheind bosje (Gysseling 1981: 76). Beide betekenissen kunnen hier van toepassing zijn: de omheining van het stuk zelf, en de ligging nabij een bosje.

Hekkenbilk: Het bestanddeel *hekken* duidt aan dat dit perceel met een hek was afgesloten.

Vliender, Vlienderken, Vlienderpaal, Vlienderstuk: Behalve Vlienderstuk bevonden deze akkerpercelen zich volgens de historische bronnen allemaal in de omgeving van Wondelgemkouter. Het bestanddeel *vliender*, een oude, Vlaamse variant van *vlier*, verwijst naar struiken of bomen van het vliergeslacht. De *vliender*-percelen lagen wellicht aan zulke bomen of waren met vlierstruiken omheind. Het kan echter ook zijn dat *Vliender* een groter geheel benoemde, waarvan het Vlienderken en de Vlienderpaal kleinere onderdelen waren. In dat geval ontleen de twee laatste stukken hun naam aan hun ligging in het complex Vliender. Bovendien heeft *Vlienderpaal* nog een bijkomend benoemingsmotief. Het bestanddeel *paal* verwijst naar een grenspaal (Vandeveire-Devos 2008: 23), in het geval hier wellicht op de grens tussen Wondelgem en Mariakerke. Volgens het volksgeloof huisden er in de vlier goede geesten en dus werd hij ook geplant in de omgeving van hoeven en stallen.

Wiedauwe: Het citaat van 1610 *medauwen* is een foutieve schrijfwijze van het ongetwijfeld correcte *wiedauw*. *Wiedauw* is een Vlaams dialectwoord voor de teenwilg (WNT), waarvan de taaie en buigzame twijgen grondstof leverden voor de mandenmakerij. Wellicht was het benoemde bouwland omgeven of beplant met dergelijk houtgewas (Vandeveire-Devos 2008: 98-99). Over de ligging van dit bouwland zijn de historische bronnen niet duidelijk. Uit het citaat *landts ghenempt den Wedau Jnden breebrouc* (1559) leiden we af dat de kavel ten oosten van de Buntstraat lag, terwijl de attestatie *de medauwen zuut de buentstrate ... noort de Lieve* (1610) aangeeft dat hij ten westen van die straat lag.

Wijngaard: Op dit perceel was vermoedelijk aanvankelijk een wijngaard aangeplant: *inden Wyngaert* (1390). Aangezien dit toponiem overgegaan is op zowel een landschappelijk complex (**Bachten (de) Wijngaard**) als een straat (**Wijngaardstraat(je)**), vermoeden we dat het een groter, uit meerdere percelen bestaand geheel aanduidt.

GRASLAND

Biesmeers, Biesmeerselken: Beide weilanden bevonden zich aan de Lieve en waren mogelijk met biezen begroeid.

Elshage: Een kavel in Wondelgemmeers. *Els* is de naam van de bomen of struiken van het geslacht *Alnus*. *Haag* kan een levende haag of een omheind bosje aanduiden (Gysseling 1981: 76). Het gaat hier dus om een stuk grasland dat omheind is door elzen of dat vroeger met elzen begroeid was.

AKKER- OF GRASLAND

Bieskens: Er is slechts één attestatie van dit toponiem overgeleverd, waaruit niet eenduidig kan worden opgemaakt welke werkelijkheids categorie deze plaatsnaam benoemt. Uit de meervoudsvorm menen we te kunnen afleiden dat het om meerdere (kleine) percelen gaat. *Bieskens* is genoemd naar zijn begroeiing met biezen.

Bijloke: *Bijloke* is een afleiding uit het Germaanse werkwoord *bilūkan*, de voorloper van het Nederlandse *beluiken* ‘omsluiten, omheinen’. Deze meers in **Wondelgemmeers** was bijv. met bomen of struiken omheind. Wellicht is dit dezelfde Biloke als de meers, gelegen bij Meulestede: *pratum dictum Biloke* (1367) (Gysseling 1954:39).

Ekenbilken: Akker- of grasland gelegen aan de Gaverstraat. In de historische bronnen verschijnt het toponiem één keer in de meervoudsvorm en twee keer in het enkelvoud. Misschien waren er oorspronkelijk meerdere bilken en

werden die later omgevormd tot één perceel ofwel bleef er na verloop van tijd van de meerdere bilken maar één meer over die met die naam benoemd werd. Naar het eerste bestanddeel te oordelen, stond aan het perceel vermoedelijk een groepje eikenbomen of was de kavel vroeger met zulke bomen begroeid.

Mispelbilksken: Het eerste bestanddeel, *mispel*, wordt nog steeds gebruikt om de mispelboom aan te duiden (WVD I, Afl. 1, 109-110). Wellicht stond het perceeltje nabij een aantal van die bomen en werd het daarnaar genoemd. Een andere mogelijkheid is dat het deel uitmaakte van het complex **Mispelarewinkel** en een stuk van de naam van dat complex overgeërfd heeft. In dat geval kunnen we Mispelarewinkel op dezelfde plaats als Mispelbilksken lokaliseren, dat volgens de attestaties bij de grens tussen Wondelgem en Mariakerke gelegen was

Plantsoen: *Plantsoen* betekent ‘takje, scheut, stek, poot’ en duidt hier een perceel aan dat gebruikt werd om stekken wortel te laten schieten, waarna ze dan uitgeplant werden (Vandeveire-Devos 2008: 105).

Weerft: Dit toponiem is met het collectiefsuffix *-t* afgeleid van het substantief *weerf*, waarvan de klinker in het citaat uit 1385 dubbel gespeld staat, wat een gerekte uitspraak weergeeft, zie ook *Bolleweerc/Bollewerk*. *Werf* kent verschillende betekenissen: ‘een onbebouwde ruimte rondom een huis’ (VMNW); ‘een opgeworpen heuvel of verhoogde plaats tot bescherming tegen watervloeden’ (WNT); ‘een kade waar schepen aanmeren en geladen of gelost worden’ (WNT) en ‘bepaalde wilgensoorten’ (WNT). Alleen in de laatste betekenis kan het collectiefsuffix nog in zijn oorspronkelijke betekenis worden opgevat en *Weerft* betekent dan ‘plaats begroeid met *werven* of wilgen’.

6.2.1.7 Naar het gewas dat erop geteeld werd

AKKERLAND

Gurtakker: Zoals *wulf* - *wolf* is *gurt* een gepalataliseerde vorm van *gort*, dat zelf een wisselvorm is van *grut* door omzetting van de *r*. In de praktijk maakte men qua betekenis een onderscheid tussen beide vormen: onder *grut* verstond men ‘verbrijzelde boekweit of haver’, onder *gort* ‘gepelde gerst’ (WNT). In beide gevallen verwijst het toponiem naar de verwerking van de graansoort die op het perceel werd geteeld.

Haverbilk: Op dit perceel werd blijkens de naam haver geteeld. Terwijl het nu hoofdzakelijk als paardenvoer gebruikt wordt, speelde haver vroeger ook een rol bij de voeding van de boerenbevolking (Andries 1993: 55).

Nieuwe Lochting: Op het moment van naamgeving was dit stuk, gelegen aan de Belastraat, pas ontgonnen en dus nog nieuw. *Lochting* zou teruggaan op de samenstelling van *loch/loke* en *tuun*. Het eerste lid betekent ‘look’, het tweede ‘tuin, hof’. De samenstelling kan worden geïnterpreteerd als ‘omheinde ruimte waar look geteeld wordt’ (VMNW). In de middeleeuwen had *look* een ruimere betekenis dan vandaag: naast (bies)look werden er ook andere lookachtige groenten onder verstaan, met name ajuin en prei. In de Vlaamse dialecten zou *lochting* dan ook evolueren tot naam voor een tuin waarin alle soorten groenten en vaak ook bloemen worden gekweekt (Vandeveire-Devos 2008: 131).

Raapland: Op dit perceel werden rapen geteeld. Rapen waren een belangrijk voedingsmiddel voor mens en dier en het loof kon als groenvoer voor het vee dienen; uit het zaad van rapen kon olie geperst worden (Vandeveire-Devos 2008: 97).

Witte Evenstoppelen: Naast deze naam bevat het Wondelgemse glossarium bevat nog drie andere toponiemen met het bestanddeel *even(en)*, namelijk **Eerste Evenbilkken**, **Evenbilk** en **Evenbilkken**. *Evene* komt uit het Latijnse *avena* dat ‘haver’ betekent. In het oudere Nederlands en in de huidige dialecten kan het woord zowel betrekking hebben op haver in het algemeen als op specifieke haversoorten, maar in historische documenten lijkt het woord toch vooral op de zwarte haver te slaan. Deze haversoort diende als veevoeder of als grondstof voor bier. *Witte evene* is een andere haversoort, die ook *blanke* of *witte haver* wordt genoemd. Ook deze soort is vanouds een voedergewas, maar in sommige streken werd het graan van de witte evene verbakken tot brood. De *evene*-toponiemen kunnen op twee manieren worden geïnterpreteerd. Ofwel verwijzen ze naar de haver zelf, en benoemen ze percelen naar het gewas dat erop wordt geteeld. In de tweede plaats kan het bestanddeel kan verwijzen naar de rente die op het perceel moest worden betaald. Toen die betaling nog in natura gebeurde, waren heel wat landerijen belast met een bepaalde hoeveelheid *evene*. Tot lang daarna bleef het woord in gebruik als benaming voor een soort grondcijs (Vandeveire-Devos 2008: 97). In het geval van *Witte Evenstoppelen* echter lijkt de eerste toepassing het waarschijnlijkst. Het grondwoord *stoppel* in akkernamen wijst erop dat op het genoemde perceel het gewas is geoogst dat de voorbepaling aanduidt.

6.2.1.8 Naar een reliëfkenmerk

Percelen die hoger of lager dan het omliggende land gelegen waren, werden vaak naar hun reliëf genoemd door respectievelijk het adjectief *hoog* of *ne(d)er* aan het grondwoord toe te voegen. Dat geldt voor de akker **Hoog Stuk**, de weilanden **Hoge Bilk 1**, **Hoge Meers** en **Nedere Meers/Neermeers** en de akker- of graslandpercelen **Hoge Bilk 2**, **Hoge Bilk 3**, **Hoog Bilkken**

1, Hoog Bilksken 2 en Nederen Bilk.

In een aantal gevallen schuilt achter het grondwoord nog een ander kenmerk: het toponiem **Nederen Bek** zegt behalve over het reliëf ook iets over de vorm van het perceel, **Hoge Varendonk**, **Nedervarendonk** en **Hoge Geest** verraden de ligging van de kavels in de complexen **Varendonk** en **Geest(en)**, en **Hoge Hurst** en **Nederhurst** verwijzen naar de oorspronkelijke toestand van de stukken (zie **Hurst**).

AKKERLAND

Dal: *Dal* betekent ‘laagte, vallei’. De hier benoemde plaats was wellicht een laaggelegen akker op Wondelgemkouter.

Egalestuk/Egaaldestuk: Een stuk zaailand gelegen aan de Buntstraat. *Egaal* betekent ‘effen, vlak’, waaruit we kunnen afleiden dat de omgeving van het Egalestuk veel bultiger was dan de akker zelf en het terrein dus opviel door zijn vlakke uitzicht. De oudst geattesteerde vorm van het toponiem *Int eegaelde stic* (1502), bevat nog het suffix *-de* dat bij **Bijldestuk** wordt uitgelegd. Het is vrij vreemd dat dit suffix *-de* hier in combinatie met *egaal* opduikt, omdat het net gebruikt werd om van substantieven adjectieven te maken en *egaal* zelf al een bijvoeglijk naamwoord is. Wellicht berust *egaalde* op analogie met van substantieven afgeleide adjectieven.

Hoge Brake: *Hoge* verwijst naar de hogere ligging van het perceel in kwestie, in vergelijking met het omliggende land. Het substantief *brake* betekent ‘braakliggend land’. In de middeleeuwen liet men (meestal om de drie jaar) het land een tijdlang braak liggen. Het gras en onkruid dat in die periode opschoot, werd daarna als groenbemesting ingeploegd (Vandeveire-Devos 2008: 89).

Holmere: *Hol* duidt aan dat deze voormalige *mere* of waterplas (zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen i.v. Meers) in een uitholling gelegen was.

Het bepalen van de ligging van Holmere is problematisch, omdat onze bronnen elkaar in deze tegenspreken. Twee excerpten uit ons glossarium situeren het perceel op Wondelgemkouter: *up wondelghem cautere up dolmeere* (1569) en *op den cautere Jnde hoolmere* (1596). Op de kaart van Viglius echter ligt het perceel met de naam *Olmere* op enige afstand van die kouter verwijderd, meer bepaald ten zuiden van Appeltere Akker, die op zijn beurt aan de Belastraat grensde.

Hulleken: Uit het bestanddeel *hul* ‘heuvel’ (zie 7.0 Kernbestanddelen in hoogtenamen) leiden we af dat dit kleine partijtje gelegen was op een hoogte,

meer bepaald op een hoger gelegen deel van Nedervarendon

AKKER- OF GRASLAND

Berg: Naar het bestanddeel *berg* te oordelen moet dit akker- of grasland enigszins boven het maaiveld uitgestoken hebben, (zie 7.0 Kernbestanddelen bij hoogtenamen).

Hoog Driebunder, Nedere Driebunder: We vermoeden dat deze twee toponiemen respectievelijk een hoger en lager gelegen kavel van een complex *Driebunder* benoemen, dat echter niet als zodanig in het toponymisch materiaal is geattesteerd. Wellicht verwijst *driebunder* naar de grootte van het complex in zijn geheel, namelijk drie bunders of bijna vier hectare (zie 6.2.1.3 Naar de grootte).

Zaalkilk: Het eerste bestanddeel *zaal* is een samentrekking van *zadel*. Het bestanddeel *zaal* kunnen we vergelijken met het eerste deel van de benaming *zaalrug*, die in de dialecten van westelijk Vlaanderen overdrachtelijk toegepast wordt op een rund met een ingezakte rug (WVD I, Afl. Rund 1, 142-143). Vandaar het West-Vlaamse adjectief *zaalrugde*, dat o.m. gezegd wordt van een perceel dat naar het midden toe afloopt (WVD I, Afl. 1, 25). Deze kilk liep dus af naar het midden toe.

GRASLAND

Bol: Er is slechts één attestatie van dit toponiem overgeleverd. De woorden *bol*, *bolaard* en *bolland* verwijzen naar een partij met een of meer gebogen zijden (WVD I, Afl. 1, 176-177).

6.2.1.9 Naar de bodemgesteldheid

AKKERLAND

Buffetje: Een *buffet* was, net als nu, een meubelstuk waarin men tafelgoed en -gerei bewaarde en veelal ook spijs die voor onmiddellijk dagelijks gebruik bedoeld was (WNT). Dit perceeltje zorgde wellicht voor zo'n grote opbrengst, dat het buffet er goed door gevuld werd (Andries 1993: 59).

Cruppenden: *Den cruppenden* is de gesubstantiveerde vorm van het onvoltooide deelwoord van het werkwoord *crupen* 'kruipen' (MNW), met de buigings *-n* van het mannelijke genus. *Kruipend land* was grond die door de heterogene samenstelling (meestal zandlagen tussen kleilagen) gemakkelijk verschoof bij het bewerken ervan, bijvoorbeeld bij het delven van sloten of putten (WVD I, Afl. 1, 67- 68). Misschien mag hier gedacht worden aan een

oorspronkelijke vorm *kruip* en *ende* ‘een uithoek van een stuk land dat verschoof’.

Kwaad Bos: Vroeger lag op deze plek wellicht een bos, waaruit na rooiing bouwland is gewonnen. Een andere mogelijkheid is dat het perceel in kwestie zich aan een bos bevond. Het adjectief *kwaad* karakteriseert de bodem van het perceel als ‘schraal’, ‘vol onkruid’ of ‘zwaar, slijkerig en daardoor moeilijk te bewerken’ (Vandeveire- Devos 2008: 101).

Kwaad Veld, Kwaad Veldeken: Uit de attestaties blijkt dat Kwaad Veldeken in de Buntstraat lag. De kans bestaat dat Kwaad Veld ofwel ernaast lag, ofwel het grotere geheel benoemde waaruit Kwaad Veldeken als kleinere kavel werd gewonnen. Beide toponiemen verwijzen zowel naar de vroegere toestand van de partijen als naar hun bodemgesteldheid. *Veld* duidt immers oorspronkelijk open, woeste grond aan, waaruit later cultuurland werd ontgonnen, zoals hier het geval is (zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen). *Kwaad* informeert ons over de slechte hoedanigheid van het bouwland, zoals onder meer in het al behandelde **Kwaad Bos**.

Zompelarebilk: Een perceel aan de Boterstraat. In *zompelare* herkennen we een personificatie op *-aar*. *Zompel* is op zijn beurt een verkleinwoord van *zomp* (zoals *wegel* van *weg*) en betekent ‘drassige grond’ (Luyssaert 1999: 48). Het is verwant met het Duitse *Sumpfen* en het Engelse *swamp* (Vandeveire-Devos 2008: 92) en verwijst naar de bodemgesteldheid van de het perceel in kwestie.

GRASLAND

Botermeers: Dit grasland zal wellicht aan de Boterstraat, de huidige Botestraat, gelegen hebben. Het bestanddeel *boter* werd in de toponymie metaforisch gebruikt om de bodemgesteldheid van een perceel te karakteriseren. Dat gebeurde zowel in positieve als in negatieve zin: enerzijds vergeleek men rijke en vruchtbare gronden met de hoge kwaliteit van boter als voedingsstof, anderzijds dacht men bij zware en moeilijk te bewerken gronden aan de vette aard van boter (Andries 1993: 12). In welke zin we het bestanddeel hier moeten interpreteren, is niet duidelijk.

Donk(t) 1, Donk(t) 2, Donk(t) 3: Deze toponiemen komen in de bronnen zowel met als zonder collectiefsuffix *-t* voor. Wellicht duiden ze percelen aan die op een moerassig terrein lagen met verschillende ‘donken’ of ‘zandige opduikingen’ (zie 7.0 Kernbestanddelen in hoogtenamen).

Meerselken: Dit grasland grensde aan de Lieve. Misschien was het een kleinere kavel van Wondelgemmeers. De naam is een verkleinwoord van

meers met dubbel achtervoegsel *-el* en *-ken*, zoals bijv. in *wegelken* (Van de Woestijne 1994: 103).

Ollende: Deze meers lag bij de kerk van het oude Wondelgem. Gysseling (1956: 94) beschouwt het toponiem *Ollende* (uit Eksaarde) als een geassimileerde variant van het woord *onlende* (uit *unlandja-*), d.i. *onland*, waarin het voorvoegsel dezelfde ongunstige betekenis heeft als in *onkruid* en *onmens*. In Vlaanderen duidde *onland* slecht land aan, land dat zo zompig was dat het nog nauwelijks *land* kon worden genoemd. In de oudste vermelding van 1374 bestond de meers uit twee kavels: een **Hoge Ollende** en een **Neder Ollende**.

Ollendeken(s): Een attestatie uit 1614 maakt gewag van drie kleine percelen die *Ollendekens* heetten en, net als de vorige meers (**Ollende**) bij de kerk lagen. Misschien waren het kleinere kavels die tot Ollende behoorden.

Knabbelare/Knobbelare: Dit toponiem benoemde wellicht het grotere geheel waar **Grote Knobbelare** en **Kleine Knobbelare** deel van uitmaken. Waarschijnlijk is de vorm *knabbelare* een verschrijving van *knobbelare*. Een *knobbelweg* is een ‘ongelijke, hobbelige weg’ (WNT, i.v. knobbel). Zoals *zompelare* (in **Zompelarebilk**) is *Knobbelare* een samenstelling van *knobbel*, in de betekenis ‘bult, hobbel’, en het personificerend suffix *-aar*, *-are* en betekent ‘hobbelig terrein’.

Kwade Kreek: Een langgerekt perceel in Wondelgemmeers, dat met de korte zijde aan de Lieve grensde. Waarschijnlijk heeft de vorm aanleiding gegeven tot het tweede deel van de naam, *kreek*. *Kreek* wordt in het WNT omschreven als ‘een klein, smal, veelal stilstaand water, dikwijls een inham van de zee’. Misschien trad op die plaats de Lieve geregeld buiten haar oevers en vormde zich zo als het ware een kreek. In dat geval moet het om een bijzonder waterziek land gegaan hebben, wat dan het motief was voor het eerste lid van de naam, *kwaad*: dat adjectief wijst bij weilanden immers op moerassige grond (Devos 1992: 37).

Poffetje: Een klein grasland, gelegen achter de kerk van het oude Wondelgem. *Poffet* betekent ‘buffet, aanrechttafel’ (MNW) en verwees, net als **Buffetje**, naar een kavel met zo een grote opbrengst, dat het buffet er goed door gevuld werd (Andries 1993: 59).

Stenen Bilk/Steenbilk: *Steen* verbonden met *stuk*, *land* of *akker* is in de toponymie zeker niet vreemd (Luyssaert 2011: 61). *Steenbilk* betekent ‘perceel met (veel) stenen in de bodem’. Mogelijk gaat het om puin van afgebroken of vervallen gebouwen.

AKKER- OF GRASLAND

Medebilk: *Mede* is een oude wisselvorm van *made* ‘laaggelegen en vochtig hooiland’ (Andries 1993: 18-19) en vertelt ons iets meer over de aard van het terrein.

6.2.1.10 *Naar de dieren die er huisden*

AKKERLAND

Eendenbunt: Enkel de vorm *eendenboent* (ca. 1300) is geattesteerd. *Boent* is een fonetische variant van *bunt* ‘bentgras’ (VMVW, i.v. boente). Naast de vroegere toestand van het perceel, namelijk een moerassige plaats waar veel riet groeide (zie **Bunt**), herinnert dit toponiem ook aan een plek waar eenden graag huisden.

Vinkslag, Klein Vinkslag en Groot Vinkslag: Van deze drie akkerpercelen, die waarschijnlijk aan elkaar grensden, is alleen de locatie van het kleine perceel in de historische bronnen vermeld, namelijk aan de Boterstraat. Onder de samenstelling *vinkenslag* wordt enerzijds het gezang van vinken verstaan, anderzijds is het de benaming voor een slagnet aan te duiden om vinken te vangen. Waarschijnlijk werden ter plaatse ooit vinken in netten gevangen. Die gevleugelde diertjes vormden immers een delicatessen op het middeleeuwse menu.

6.2.1.11 *Andere motieven*

AKKERLAND

Helftwinninge: *Helftwinning* is een samenstelling van *helft* en *winning* ‘opbrengst’. Het woord verwijst naar een pachtsysteem waarbij eigenaar en pachter elk de helft van de kosten op zich namen en vervolgens de opbrengst eerlijk verdeelden (VMNW).

Calange: Deze partij ligt bij het Groen(e) Wegel(ken), binnen de Rietgracht. Het Middelnederlandse *calange* kent verscheidene toepassingen. Zo betekent het ‘eis in rechte, aanspraak, ook ‘onrechtmatige eis of vordering’, ‘twist, onenigheid’ en ‘rechtszitting’. Uit deze betekenissen kunnen we afleiden dat het perceel in kwestie op een bepaald moment wellicht onterecht door iemand werd opgeëist, wat tot een twist en misschien zelfs een rechtszitting leidde (Mattheeuws-Devos 1997: 128).

Regaalstuk: *Regaalstuk* duidt hetzelfde perceel aan als **Egaalstuk** en is een verschrijving van dit woord.

GRASLAND

Ettinge: Een stuk meers ten zuiden van de Kale(ne). *Etting* duidt i.t.t. *meers* blijvend graasland aan en werd niet voor de hooiwinning gebruikt (zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen). Op het moment van de naamgeving werd het stuk dus genoemd naar zijn functie, maar later is het wel, zo blijkt uit de bronnen, een meers geworden en zal het daar dus ook de dubbele functie van gekregen hebben, namelijk als graasland en voor de hooiwinning.

Kraaiienstok: Van dit toponiem is er slechts één attestatie: *meersche in crayen stoc* (1471), waaruit blijkt dat het een groter geheel benoemde, dat in ieder geval grasland bevatte.^[SEP] Het toponiem bestaat uit twee bestanddelen, *kraaien* en *stok*. Kraaien verzamelen graag op beboste hoogten of in hoge bomen. (Luyssaert 2009: i.v. Kraaieneke). *Stok* betekent ‘boomstam’, en vandaar ook ‘hoogstammig bos’. De Kraaiienstok zal dus zo’n bos zijn geweest, waar ’s avonds zwermen kraaien neerstreken in de bomen.

Roet: Uit de enige attestatie waarover we beschikken (1261-1274) is niet duidelijk welke landschappelijke component *Roet* benoemde. Gysseling blijkt echter te hebben vastgesteld dat het een meers was want hij haalt het aan als voorbeeld van een *roet*- toponiem dat meersland benoemt. Het toponiem is volgens hem problematisch, aangezien hij meent dat *roet* een variant is van *rot*, dat ‘plaats waar bos gerooid werd’ betekent en op zulke gerooide plekken doorgaans bouwland werd aangelegd. In Oost- Vlaanderen blijken de rotten echter overwegend meersen te zijn, en zo ook het Wondelgemse Roet (Gysseling 1950: 23-24).

Toevate/Toemate: Een perceel grasland ten zuiden van Groot Gemeente. We beschikken hier slechts over één attestatie en dan nog een vrij jonge, namelijk uit 1606. Waarschijnlijk is hier sprake van een verbastering/verschrijving of verkeerde lezing van *toemate*, dat een algemene Oost-Vlaamse benaming is voor nagras of etgroen, het gras dat na de hooioogst opschiet op de weide en waarop men het vee drijft (WVD I, Akkerland en weiland: 121 en OVEW).

6.2.1.12 Benoemingsmotief onzeker

AKKERLAND

Broodmeers: Het bestanddeel *brood* herinnert er wellicht aan dat op deze voormalige meers bepaalde verplichtingen of afdrachten rustten, zoals dat het geval was bij *Brootackers* in de gemeente Rolde (Edelman-Vlam 1969: 154). Een andere mogelijkheid is dat het hier om de familienaam *Brood* gaat, een beroepsbijnaam van de broodbakker.

Eindenakker: Een akker die, zoals de naam zegt, op het (uit)einde van iets ligt, waarschijnlijk van een of ander complex. Een andere mogelijkheid is dat ene (van den) Einde(n)/Ende(n) de eigenaar/gebruiker van het perceel was.

Groen Hulleken: Blijkens onze bronnen lag deze kleine partij op Wondelgemkouter. Hierdoor vermoeden we dat het perceel zijn naam te danken heeft aan zijn ligging in het complex **Hulle(n)**, dat eveneens op Wondelgemkouter lag. We mogen echter niet uitsluiten dat *hulleken* er gewoon op wijst dat de akker op een waarneembare hoogte lag (Gysseling 1978: 16). Voor het adjectief *groen* zien we twee interpretatiemogelijkheden. Aan de ene kant doet het denken aan de verbinding *groene weg*, d.i. een onverharde, met gras begroeide weg waarop het vee mocht grazen (Vandeveire-Devos 2008: 39). Misschien is het perceel genoemd naar de nabijheid van een groene weg. In Wondelgem was het Groen(e) Wegel(ken) zo'n straat en die lag in de buurt van het Groen Hulleken. Aan de andere kant kan *groen* verwijzen naar de oorspronkelijk groene bodembedekking van de hul, voordat die tot akkerland werd omgevormd. In dat geval is het waarschijnlijker dat het bestanddeel *hul* naar het reliëf van de kavel verwees en niet naar de ligging in **Hulle(n)**.

Kerkakker: Ofwel lag deze partij aan de oude kerk van Wondelgem, ofwel was het een elders gelegen perceel dat eigendom was van deze instelling.

Wilde Land: *Wild* kan worden begrepen als 'verwilderd, met onkruid overwoekerd'. In dat geval werd of was het perceel (voor een bepaalde periode) weer aan de wildernis prijsgegeven (Vandeveire-Devos 2008: 120 en Van de Walle-Devos 2006: 70). Een andere mogelijkheid is dat achter het toponiem de naam van de eigenaar/pachter ene (De) Wilde schuilgaat.

GRASLAND

Boomgaarddurme/Bogaerts Durme: Benoemt een deel van het grotere graslandencomplex **Durme(n)** en is daarom de naam van een meers. Ofwel herinnert het toponiem aan een zekere Bogaert, ofwel duidt het de nabijheid of oorspronkelijke aanwezigheid van een boomgaard aan.

Deelbilk: Een perceel gelegen in Wondelgemmeers. Uit een citaat uit 1609 blijkt dat de Lieve dwars door dit perceel heen liep, dat m.a.w. het land door de Lieve in tweeën werd gedeeld. Misschien moeten we de naam *deelbilk* dan ook interpreteren als 'in tweeën gedeelde bilk'. Een andere mogelijkheid is dat het om een stuk land gaat waar twee verschillende gebruikers/eigenaars een perceel in hadden, dat ze m.a.w. het land in kwestie met elkaar deelden. Deze betekenis komt ook voor in de Vlaamse dialecten, onder andere bij *deelhaag*, dat in het West-Vlaams een benaming is voor 'een haag op de grens

van twee percelen' en waarbij de twee eigenaars beide verantwoordelijk waren voor het onderhoud van die haag (WVD I, afl.1, 192-193).

Hullenmeers: Voor de naamgeving van deze partij kunnen we drie mogelijke verklaringen bedenken. Ofwel was deze meers gelegen op een *hul* of 'heuvel' (Gysseling 1978: 16) en werd hij dus naar zijn reliëf genoemd. Ofwel was het perceel een kleiner onderdeel binnen het complex **Hul(le[n])** en had het zijn naam daaraan te danken. Ofwel ligt de eigenaar, ene (van) Hulle aan de basis van dit toponiem.

AKKER- OF GRASLAND

Eerste Evenbilkken, Even(en)bilk, Evenbilkken: Wellicht vormden deze referenten samen één complex, dat in zijn geheel misschien *Even(en)bilk* werd genoemd. Ofwel herinnert dat toponiem aan het gewas dat op het perceel werd geteeld, ofwel aan de rente die erop moest worden betaald. Zie ook **Witte Evenstoppelen**.

Hullenbilk: Deze partij is ofwel naar zijn reliëf genoemd, ofwel naar zijn ligging in het complex **Hul(le[n])**, ofwel naar zijn eigenaar, ene (van) Hullen.

Kalverbilk/Calaerbilk: We weten niet welke vorm de authentieke is: *calaerbeelc* of *calver beelc*. *Calaer* herinnert aan de familienaam Calaert(s) (Debrabandere 2003: 216). *Kalver* kan in dit geval een verschrijving zijn van het oorspronkelijk *calaer*. Indien *Kalverbilk* de authentieke vorm is, betekent het 'graasweide voor kalveren'. Zulke weiden lagen meestal dicht bij de boerderij.

6.2.2 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR BOSSEN

Het is niet altijd duidelijk of een bepaald toponiem dat naar een bos lijkt te verwijzen op het moment van de attestatie nog steeds bos benoemde. De kans bestaat dat het terrein in kwestie op dat ogenblik al gerooid was en in cultuurland omgezet. In elk geval hebben we die toponiemen waarvan we uit de betekenis kunnen afleiden dat ze oorspronkelijk bossen aanduiden en waarvan de historische bronnen dat niet tegenspreken, in deze categorie opgenomen.

Driedeelbos: Driedeel betekent 'driekwart, het drierde deel' (WNT). Wellicht was dit bos oorspronkelijk groter en was er op het moment van naamgeving een kwart van gerooid en tot cultuurland omgevormd.

Eekt: Het collectiefsuffix *-t* voegt aan het grondwoord *EEK* 'eik' de betekenis 'veelheid van' toe. *Eekt* 'veelheid van eiken' verwijst dus naar een eikenbos.

Elsbosselken: *Bosselken* is het verkleinwoord van *bos*, gevormd met de achtervoegsels *-el* en *-ken*. Het bos van elzen dat het toponiem in kwestie aanduidt, was met andere woorden klein.

's Graven Bosselken: Dit kleine bosje behoorde, blijkens de naam, een bepaalde graaf toe of iemand met de bij- of achternaam *(de) Grave*.

Kerkbos: Een bos gelegen aan de oude kerk binnen het Vrije van Gent (zie **Achter de Kerk**).

Kiekenbos: Bevindt zich in het noordoosten van Wondelgem, ten zuiden van de Kale(ne), samen met de landerijen Kieken(en) en Kiekenmeers(en). Dit bos is naar ene Kieken genoemd.

Ruus' Hout: In het vroegere Middelnederlands was *hout*, uit het Germaanse *hultha-*, het gewone woord voor 'bos' (Gysseling 1978: 18). Dit bos heeft zijn naam aan een zekere Ruus te danken. *Ruus* is nog bewaard in de familienaam *Ruys* en varianten (Debrabandere 2003: 1064).

Varent: Het collectiefsuffix *-t* geeft aan dat er op de benoemde plek veel varens groeiden.

Warande: Een *warande* was een jachtterrein, veelal een bos, waar de heer het alleenrecht bezat om te jagen. Later werd het woord ook gebruikt voor een parkachtig bos, een lusthof, een boomgaard en een park (Vandeveire-Devos 2008:129).

6.2.3 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR BOOMGAARDEN

Nieuwe Boomgaard, Oude Boomgaard: Wellicht lagen deze twee boomgaarden in elkaars buurt en was de eerste op het moment van de naamgeving nog maar pas in gebruik, terwijl de tweede dat al veel langer was. *Boomgaard* duidt vanouds een omheind stuk grond aan waarop fruitbomen groeien. Boomgaarden lagen bij hoeven of nabij gehuchten. Op de kaart van Viglius zien we heel wat hoeven met een boomgaard (vooral in de omgeving van Vroonstalledries, Speibroek en Houtje), maar waar de twee boomgaarden in kwestie lagen, weten we niet.

6.2.4 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR ONONTGONNEN GROND

6.2.4.1 *Naar de vorm*

Lange Mate: *Mate*, afgeleid uit *meten*, betekent 'afgemeten stuk land, oppervlakte' en zou een technische term zijn uit het turfwinningsbedrijf. In de

12de eeuw werd het moergebied in het noorden van het Meetjesland massaal en planmatig uitgeturfd. Daarbij verdeelde men de grond in repels of *maten* die men vervolgens aan een ontginner toewees, zo heet bijv. in Bassevelde zo'n perceel 's *Busers Mate*. Die *maten* hadden een lengte/breedte-verhouding groter dan acht, wat door het adjectief lang extra in de verf wordt gezet. Na het onturven verwilderden de *maten*. Ze werden dan vaak *woestijnen* genoemd, bijv. in Sleidinge: *van der woustine de welke heet langhemate*, 1285. Nog later werden ze bebost of in akkerland omgezet (Van de Woestijne 1994: 77). Wondelgem lag ver buiten het Meetjeslandse moergebied; als daar al turf werd gestoken, was dat op kleine schaal en voor individueel gebruik. Van een systematische verkaveling van grote terreincomplexen in repels, zoals gebeurde in het noordelijke moergebied, was in Wondelgem zeker geen sprake. Daarom is het echter nog niet onmogelijk dat de term *mate* vanuit het moergebied een zekere verspreiding kende over de ruime omgeving daarvan en gebruikt werd om percelen te benoemen die door hun opmerkelijke repelvorm deden denken aan de echte *maten* in het turfwinninggebied. Dat lijkt te worden bevestigd door het feit dat in nog andere Meetjeslandse dorpen buiten het moergebied *mate*-toponiemen voorkomen. In de glossaria van Meetjeslandse toponiemen vinden we o.m. *Lange Mate* in Sleidinge, *Mate* in Oostwinkel (Vande Walle-Devos 2006: 119) en *Korte Mate* in Evergem.

Lang Veld: *Veld* duidt een wijde, woeste vlakte aan die de dorpen met hun akkers van elkaar scheidde (zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen). Hier verwijst het bestanddeel *veld* naar de oorspronkelijk toestand van het langgerekte complex, dat blijkens de kaart van Viglius al zeker in 1576 in cultuurland was omgezet, maar in 1390-1400 (*up dlanghevelt*) nog onontgonnen grond was.

6.2.4.2 Naar de eigenaar, de gebruiker of aangelande

Coemans Heet/ 's Konings Heet: *Heet* is de Vlaamse vorm voor heide en betekent 'veld, woeste grond' (Vandeveire-Devos 2008: 90). De vorm *Koning* lijkt een verbastering te zijn van de familienaam Coeman(s) (zie **Coemans Hinghers Akker**). Op de kaart van Viglius wordt dit perceel *Comersheede* genoemd.

Ser Boudins Veld: Het is niet zeker of op het moment van de naamgeving dit veld al in cultuurland was omgezet en de naam dus verwijst naar de oorspronkelijke toestand van het geheel, of dat het toponiem nog steeds een stuk woest land benoemde. Het was in elk geval in het bezit van een zekere Boudin. Het element *ser* is een samentrekking van *des heren* en betekent dus 'van heer' (MNW). Zie ook **Ser Boudins Riet/Rijt**.

Ser Willems Veld: Ook hier is niet zeker welke werkelijkheids categorie veld

benoemde. Wel zeker is dat het naar een zekere Willem is genoemd. Voor het element *ser*, zie **Ser Boudins Veld**.

Schoutetenveld: In het Frankische recht is de *scouthete* in eerste instantie de plaatselijke functionaris van de graaf, met uitvoerende en rechtsprekende macht. Later betekent het ‘plaatselijke vertegenwoordiger van de landsheer’ (EWN). *Schoutetenveld* is dus genoemd naar een persoon met een dergelijke functie, maar het kan ook om familienaam *Schouteete* gaan.

Vossenveld: Het eerste bestanddeel wijst mogelijk op de aanwezigheid (van het hol) van een vos nabij een *veld* (Vandeveire-Devos 2008: 104), of herinnert aan een persoon die luisterde naar de naam (*de*) *Vos*. Misschien is er een of ander verband (wat de ligging of de eigenaar betreft) met de akkerpercelen **Klein Vosstuk, Lang Vosstuk en Vosstuk(ken)**.

6.2.4.3 *Naar de ligging*

Houtjes Veld: Dit *veld* (zie 6.1 Kernbestanddelen in terreinnamen) heeft zijn naam te danken aan zijn ligging in Houtje.

Spesbroekveld: Dit veld was gelegen in **Spesbroek** en heeft er zijn naam aan te danken.

6.2.4.4 *Naar het reliëf*

Poltveld: Het eerste bestanddeel *pol* betekent zoals in de gemeentenaam *Pollare* vermoedelijk ‘kleine verhoging, heuveltje’ (VGN 2010: 204). *Polt*, met het collectiefsuffix *-t*, betekent letterlijk ‘veelheid van pollen’. Mogelijk lag het veld in kwestie bezaaid met graspollen. Het woord *pol* kan echter ook ‘heuveltje’ betekenen, zoals in de gemeentenaam *Pollare*. In dat geval is het achtervoegsel *-t* verbleekt tot een pure plaatsmarkeerder (Vandeveire-Devos 2008: 92), (zie ook **Venne(t)/Venhout**) en lag het veld op een kleine hoogte.

Wangeveld: *Wange* uit Germaans *wang* betekent ‘zachthellende weide’ (VGN 2010: 270). Dit veld was bij de Lieve gelegen en helde waarschijnlijk af naar deze rivier.

6.2.4.5 *Naar de begroeiing*

Buntje: *Bunt* is een afleiding van het Germaanse *bon* ‘riet’ met het collectiefsuffix *-t*, waarmee plantnamen tot plaatsnamen werden omgevormd. Het toponiem wijst dus op een (oorspronkelijk) moerassige plek waar veel riet groeide (Vandeveire-Devos 2008: 89).

7. HEUVELS EN HOOGTEN

7.0 KERNBESTANDDELEN IN HOOGTENAMEN

BERG

In het vlakke Vlaanderen kan elke hoogte *berg* worden genoemd, ook al steekt die maar amper boven het maaiveld uit. In ons bestand van Meetjeslandse toponiemen komen enkele honderden *bergen* voor.

DONK

Donk, uit het Germaanse *dunga*, is nauw verwant met de voorloper van het Nederlandse werkwoord *duiken* ‘opduiken’. Er bestaat onenigheid over de oorspronkelijke betekenis van het woord, dat in vele toponiemen is neergeslagen. Sommigen zien er een moeraswoord in, anderen (waaronder Gysseling) een hogere, zandige plek in moerassig terrein. De topografische aard van de *donken* in onze streek toont aan dat de Meetjeslandse toponiemen de laatste betekenis in zich dragen (Luyssaert-Vandevire 2004: 605).

HUL

In tegenstelling tot *berg*, verwijst *hul*, uit het Germaanse *hulja*, steeds naar duidelijk zichtbare bulten en heuveltjes. (Vandevire-Devos 2008: 137)

WAL

Wal komt uit het Latijnse *vallum*, dat ‘opgeworpen verdedigingswerk, verschansing’ betekende. In de Vlaamse dialecten zou het woord twee realia gaan aanduiden, die weliswaar met elkaar in verband stonden. Zo refereerde het aan kunstmatige verhogingen, meer bepaald aan bermen rond een middeleeuwse stad of aan een opgeworpen heuveltje waar een gebouw op stond. Voor het opwerpen van dergelijke wallen moest er natuurlijk grond worden uitgegraven, waardoor er rondom de stad, het kasteel, hoeve of de molen een ringgracht ontstond. Die ringgracht werd dan eveneens *wal* genoemd (Vandevire-Devos 2008: 48).

7.1 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR HOOGTENAMEN

Berg van Weelden: Aan deze verhevenheid heeft een zekere (van) Weelden zijn naam heeft geleend.

Galgenberg: Naar deze berg verwijst een attestatie uit 1614 als volgt: *den galghen beerch vanden gherecht vanden Graefschape van Everghem* (1614).

Hierdoor kunnen we met zekerheid zeggen dat op de hoogte in kwestie de galg van Evergem stond (zie **Galgenstuk**).

Goudbloemmolenwal: Een *wal* of kunstmatige verhoging waar blijkens de naam de niet-geattesteerde Goudbloemmolen op stond.

Hoge: Hert zelfstandig naamwoord *hoge* betekent ‘hoogte’.

Hoge Barm: *Barm*, de dialectvorm van *berm*, duidt een langgerekte, smalle, aarden opworp aan (Vandeveire-Devos 2008: 126). Blijkens het voorbepalende adjectief *hoog* moet de berm waar het toponiem naar verwijst opvallend hoog zijn geweest.

Capenberg: Het eerste bestanddeel *capen* komt van het Germaanse *kappon* en kunnen we vergelijken met het Oudhoogduitse *kapf* ‘hoogtepunt, uitkijktoren’ en met het Oudengelse *cape* ‘uitkijkpost’ (TW).

Molenwal: Dit toponiem verwees naar een *wal* of kunstmatige verhoging waarop een molen stond. Uit het toponymisch bestand kunnen we afleiden dat de molen in kwestie *Lichtvoetmolen* heette (1346).

Het glossarium bevat eveneens het toponiem **Molenwalleken**, dat slechts eenmaal geattesteerd is en waarvan het ook niet duidelijk is naar welke werkelijkheid het verwees. Het is mogelijk dat *Molenwalleken* een klein stukje cultuurland benoemde, dat aan of op de hoogte *Molenwal* lag. Van die hoogte heeft het perceeltje in kwestie vervolgens de naam overgeërfd. Naar of langs deze referenten liep de Molenwalstraat, die vandaag in het zuiden van Wondelgem ligt.

Stuivenberg: In de West- en Oost-Vlaamse dialecten wordt aarde die opstuift bij winderig weer, *stuifaaarde*, *stuifgrond* of *stuifzand* genoemd (WVD I, Afl. 1, 87). In dit toponiem verwijst het eerste deel dus naar de bodem van de hoogte, die zandig was en dus bij wind gemakkelijk opwaaide (Vandeveire-Devos 2008: 26).

8. STROMEND EN STILSTAAND WATER

8.0 KERNBESTANDDELEN IN WATERNAMEN

BEEK

Beek, uit het Germaanse *baki*, duidt vanouds een smalle, natuurlijke waterloop aan. (Mattheeuw-Devos 1997: 138).

GRACHT

Uit het werkwoord *graven* werd het substantief *graft* afgeleid, dat op zijn beurt evolueerde tot *gracht*, het gewone woord voor een gedolven afwateringssloot (Mattheeuws-Devos 2008: 139).

PUT

Put was een zeer algemene benaming voor natuurlijke of kunstmatige vijvers, voor gegraven of geboorde putten waaruit men drink- of bluswater haalde, voor kuilen en groeven die dienden om zand, mergel, leem, turf e.d. boven te halen en tenslotte voor elke inzinking van het terrein, die al dan niet met water was gevuld (Mattheeuws-Devos 2008: 141)

VIJVER

Vijver komt uit het Oudfranse *vivier*, dat op zijn beurt afkomstig is van het Latijnse *vivarium*, een afleiding van het werkwoord *vivere* ‘leven’. Een *vivarium* was oorspronkelijk een waterplas waarin vissen levend werden gehouden. Later verruimde de betekenis van het begrip tot ‘visvijver’ en ‘grotere waterplas’ (Vandeveire-Devos 2008: 139-140).

8.1 KANALEN EN RIVIEREN

Zoals we op de kaarten kunnen zien, liepen door en om Wondelgem heen een aantal belangrijke waterlopen. Zo diende de Kale(ne) als noordgrens van het dorp en liep aan de oostelijke grens de Schipgracht. Ook de Rietgracht, in het zuidoosten, fungeerde als grens, zoals hieronder duidelijk zal worden. De Lieve ten slotte stroomde dwars door het dorp en maakte op het Wondelgemse grondgebied een grote bocht.

Durme

De Durme vindt haar oorsprong in de Miseriebeek die ontspringt op de hellingen ten noorden van Reigerlo en Hulstlo te Beernem. Deze waterloop

vormt over een zekere afstand de grens tussen Beernem en Sint-Joris-ten-Distel, vloeit vervolgens door het noordelijke deel van Aalter en Bellem en verder door het grondgebied van Hansbeke, Zomergem, Merendree, Lovendegem, Vinderhoute en tussen Evergem en Wondelgem richting Moerbeke-Waas, Daknam en ten slotte Tielrode, waar hij uitmondt in de Schelde (Vandermaesen-Ryckaert-Coornaert 1979: 36). *Durme* is voor het eerst in 694 onder de vorm van *Dormia* geattesteerd (TW).

Deze rivier heeft zijn naam geleend aan het natuurlijke meersengebied dat zich langs zijn oevers had gevormd, de **Durme(n)**.

De productiviteit van *Durme*-toponiemen in Wondelgem was zo overvloedig dat *durme* er als soortnaam werd gebruikt in de betekenis ‘meersland langs de Durme’ (De Vos 1958: 7).

Kale(ne)

De bovenloop van de Durme werd reeds vrij vroeg *Kalene* genoemd. In Wondelgem komt *caelne* voor het eerst voor in 1392: *een ghemet mersche ligghende int houtkin up de caelne*. Aan de waternamen *Kale*, *Kalle* en *Kaandel* ligt een vorm *ka(a)nle* ten grondslag die zich op twee manieren heeft ontwikkeld, enerzijds *kanle*>*kandl*>*kaandel* (met een ingelaste *d* tussen *n* en *l*), anderzijds *kanle*>*kalene* (door metathesis) en *kalle* (door assimilatie). De grondvorm *kanle* kan afkomstig zijn van Lat. *canalis*, *canella* ‘kanaal’.

Dat waterlopen een nieuwe naam krijgen, ligt niet voor de hand. Dat gebeurt pas wanneer een of andere materiële omstandigheid de volksmond tot een dergelijke vernieuwing aanzet. Historisch onderzoek wijst uit dat er op de oude Durmelooop waar die *Kalene* heet waterwerken, meer bepaald kanalisaties hebben plaatsgevonden (Luyssaert 2001: 219-230 en Van Durme 2011: 273-276). Zowel op de Popp-kaart als op de kaart van Viglius zien we dat deze rivier de grens vormde tussen Wondelgem en het noordoostelijk gelegen Evergem. De Stenen Brug zorgde voor verbinding tussen beide dorpen (De Potter-Broeckaert 1864- 1870: Wondelgem, 4).

Lieve: Deze gegraven waterloop vloeide te Wondelgem door Wondelgem-meers, boog ter hoogte van Meulestedebrugge af naar het westen, liep vervolgens benoorden Vroonstalledries om zich dan parallel aan de Kale(ne) zuidwaarts richting Mariakerke te begeven. De Lieve maakte m.a.w. een ruime bocht om de hoger gelegen delen van Wondelgem heen. Over het Wondelgemse deel van het kanaal lagen twee bruggen, de **Karnemelkbrugge** en **Bennins Brugge** (Vanaverbeke 1968: 6).

De Lieve werd gedolven naar aanleiding van de bloeiende lakennijverheid te Gent in de 12de-13de eeuw. De economische bloei die daaruit voortkwam,

noodzaakte immers een rechtstreekse verbinding tussen Gent en de zee. In het jaar 1251 verklaarde Margareta van Constantinopel, gravin van Vlaanderen, dat zij de door de stad Gent voorgeschoten 3000 pond als kosten voor het graven van het kanaal naar Aardenburg zou verdelen tussen Gent, Aardenburg en al wie voordeel bij het kanaal zou hebben (Van Durme 2011: 262). De werken begonnen enige tijd voor 1251 en eindigden omstreeks 1269. Het startpunt van de waterloop was de Leie aan het Gravenkasteel te Gent, het eindpunt de zeearm het Zwin. Daartussen vloeiende het kanaal door Wondelgem, Mariakerke, Vinderhoute, Waarschoot, Zomergem, Eeklo, Maldegem-Adegem en Moerkerke.

In een tweede oorkonde stippelde de gravin het tracé als volgt uit: van Vinderhoute tot aan de Durme bij Vroonstalle in Wondelgem, vervolgens door de Wondelgemse meersen. In de late middeleeuwen zou de Lieve veel van zijn economisch belang verliezen, naarmate het Zwin verder verzandde en Brugge zijn wereldmarktrol verloor ten voordele van Antwerpen. In de volgende eeuwen werd het kanaal op verschillende plaatsen gedempt, vooral op het voormalig Wondelgemse gebied binnen de Rietgracht, dat ondertussen door Gent was geannexeerd (Vanaverbeke 1968: 6-7).

Aangezien de Lieve een deel is van de Oude Leie zijn volgens Gysseling (1978: 3-4) 15) *Lieve* en *Leie* etymologisch verwant; ze stammen van de Indo-Europese wortel *lei*, die vermoedelijk ‘slijmerig, glibberig, glad’ betekent.

Van Durme (2011: 264 en 266) verwerpt de stelling dat de waternaam *Lieve* tezamen met *Leie* tot de Indo-Europese prehistorie opklimt. Veeleer ziet hij er een middeleeuwse naam in, gevormd uit het adjectief *lief* en het grondwoord *ee*. Dat laatste is in de Nederlandse kustdialecten gebruikelijk als variant van het binnenlandse *aa*, uit Germaans *ahwa*, met betekenis ‘water’. Zo staan kusttoponiemen als *Bredene* (uit [*de*] *brede-ee* ‘het brede water’) tegenover binnenlandse namen als *Breda* (uit [*het*] *breed-aa*). De Lieve heette oorspronkelijk *Lief-ee*, d.i. ‘het lieflijke water’, of ‘het rustige, langzaam vloeiende water’, welke eigenschap in latere tijden in elk geval in stand werd gehouden door het installeren van sluizen en rabotten.

Toen het grondwoord *ee* niet meer als waternaam werd begrepen, verloor het zijn klemtoon en verdofte het tot *-e*, vandaar de vorm *Lieve*. De naam duidde oorspronkelijk een vak van het latere kanaal aan dat al voor 1251 op het grondgebied van Oudburg (Gent) uitgegraven werd.

Rietgracht: Was een waterloop die Gent bijna volledig omgaf en zodoende een gebied afgrensde waarbinnen het Gentse stadsmagistraat sinds 1160-1170 een beperkte juridische en administratieve bevoegdheid verwierf: het Vrije of de Vrijheid van Gent. Deze gracht scheidde het voormalige centrum van de

fiscus Marka, d.i. Marka-Vroonstalle, van de oude nederzetting Wondelgem, waardoor deze laatste (samen met de kerk en het kasteel van Wondelgem) binnen het Vrije van Gent kwam te liggen (Vanaverbeke 1968: 7).

In De Potter en Broeckaert (1864-1870: Wondelgem, 5-6) vinden we een fragment uit het Stedelijk Archief van Gent, waarin vermeld wordt dat er *een nieuwe ende oude Rytgracht* is geweest. Dat verklaart meteen het toponiem **Oude Rijt**, dat logischerwijs naar de oude Rietgracht verwijst. Verder lezen we in dat fragment dat de waterloop eigenlijk diende tot defensie van de stad. In dat gegeven kunnen we misschien de verklaring zien voor **Oude Veste**, dat blijkens een citaat uit 1605 wel degelijk aan de Rietgracht refereerde (*ande Rietgracht oft oude veste van ghendt*, 1605): *veste* betekent immers ‘kunstmatige verhoging in het terrein, voor de verdediging in tijd van oorlog’ en ook ‘gracht, vaak ontstaan door het opwerpen van een wal’ (WNT) en dat zijn betekenissen die we kunnen associëren met de defensie van de stad. Het adjectief *oud* heeft dezelfde functie als in **Oude Rijt**, maar we komen ook de naam **Veste** zonder *oud* tegen, net zoals er ook gewoon **Rijt/Riet** is geattesteerd. De toponiemen zonder voorbepalend *oud* verwijzen vanzelfsprekend naar de nieuwe Rietgracht, die in het jaar 1415 gegraven werd (De Potter-Broeckaert 1864-1870: Wondelgem, 6).

Wat het voorbepalende *riet* betreft, kan de juiste etymologische theoretisch zowel de de plantnaam *riet* als de waternaam *rijt* zijn. Het eerste lijkt ons minder waarschijnlijk vanwege de frequent voorkomende varianten met *ij* en *y*. Het zou immers verbazen dat men de vanouds welbekende naam van het oevergewas zo frequent als *rijt* of *ryt* zou zijn gaan schrijven. Diezelfde spellingvariatie duikt overigens op bij tal van andere Vlaamse waternamen, te Wondelgem o.m. bij **Lestriet** (1478 *Lest Rijt*; 1535 *lest Riet*), **Rijt** (1390-1400 *rijt*; 1502 *riet*) en **Ser Boudins Riet** (1445 *ser boudins rijt*; 1496 *serboudins Riet*). Temeer daar de oudste variant doorgaans met *ij* (of *y*) gespeld staat, vermoeden we dat het eerste deel in *Rietgracht* geïdentificeerd moet worden met *rijt*, een afleiding van Germaans *rī*, dat zelf teruggaat op een Indo-Europese wortel *rei* met betekenis ‘vloeien’. *Rijt*, in het Oudnederlands als *rīth* geattesteerd, is ten nauwste verwant met Fries *ryd(e)* ‘brede greppel’, Nederduits *rīde*, *rīt* ‘greppel, sloot’, en Oudengels *rīdh*, *rīdhe* ‘stroom, beek’.

Nieuwe Vaart: Deze waterloop zal op het moment van de naamgeving pas gegraven geweest zijn, zoals blijkt uit het adjectief *nieuw*.

De enige attestatie van het toponiem dateert uit 1610, niet lang nadat de Sassevaart in 1547 in de bedding van de Schipgracht werd gedolven (Vanaverbeke 1968: 6). De mogelijkheid bestaat dus dat *Nieuwe Vaart* een alternatieve naam was voor de *Sassevaart*.

8.2 BRUGGEN EN VOORDEN

Bennins Brugge: Deze brug over de Lieve, gelegen op de Evergemse Weg, werd genoemd naar een persoon met de familienaam *Benn(e)* (Debrabandere 2003: 110).

Brugstok: Een *brugstok* is een smal, houten voetgangersbruggetje over een kleine waterloop (WNT; WVD I, Afl. 1, 240). Dankzij de legger en de kaart van Viglius kunnen we het bruggetje in kwestie lokaliseren over een beekje dat aan Holmere grensde.

Melkbrugge, (Karne)melkbrugge: Deze brug over de Lieve, die ook bekend stond als **Mahieus Brugge**, lag in de Meulestedestraat. In de bronnen van 1390 tot 1553 wordt *Melkbrugge* geattesteerd. Nadien komen *Melkbrugge* en *Karnemelbrugge* naast elkaar voor. Waarschijnlijk is dus *Melkbrugge* de oorspronkelijke vorm. Die brug lag over de Lieve en leidde naar een meers langs deze waterloop. *Melk* is in de Vlaamse toponymie een frequent voorkomend bestanddeel, bij De Flou (132, 13:404-408) vinden we o.m. *Melkbilk*, *Melkbrugge*, *Melktiende*, *Melkstuk*, *Melkweide*. Het toponiem *Melkbrugge*, dat De Flou enkel kent uit een jonge bron (1905), wordt door hem verklaard als ‘eene tijdelijke brug, in de broekagiën, om de koeien in de weiden te gaan melken’. Goed denkbaar is dat de middeleeuwse Melkbrug in Wondelgem eveneens diende om toegang te verschaffen tot weilanden waar melkvee graasde, meer bepaald tot de meersen bij de Lieve.

Echter, aangezien Wondelgem dicht bij Gent aansluit en dus in een semi-stedelijke opgeving ligt, kunnen we *Melkbrug* ook verklaren als ‘een brug waarover de melk werd vervoerd’ (schriftelijke mededeling van dr. Luc Van Durme).

In *Karnemelbrugge* kunnen we *karnemelk* als het tegengestelde van *zoetemelk* beschouwen en dus als een voedingselement dat thuishoorde op de tafel van armen (Van Durme 1988: 333). Zo beschouwd verwijst het bestanddeel eerder naar de armoedige toestand van de Wondelgemnaren, een toepassing die we trouwens ook aantreffen in de spotnaam voor de inwoners: zij werden vanwege hun armoede *kirremelkziekers* (karnemelkzeikers) genoemd (Vanaverbeke 1968: 30).

Mahieus Brugge: Dit is een andere naam voor de **(Karne)melkbrugge**, die dus naar een aangelande werd genoemd, een zekere Mahieu(x).

Meulestedebrugge: Deze brug lag over de Schipgracht ter hoogte van Meulestede.

Stenen Brugge: Deze stenen brug over de Kale(ne) zorgde voor de verbinding tussen Wondelgem en Evergem.

Waalbrugge: Lag misschien over het zie **Waalbeeksken**.

8.3 BEKEN EN SLOTEN

Kromme Lede: *Lede* stamt van het werkwoord (*ge*)*leiden*, Vlaams *leden*, en betekent ‘gegraven waterloop’ Uit het voorbepalen de adjectief blijkt dat men bij het delven ervan geen recht parcours heeft gevolgd.

Kruisbeke: Wellicht stroomde deze beek langs of in de richting van een of ander kruis, al dan niet aan een grens gelegen (vergelijk met *Kruiskale* in Merendree, Luyssaert 1999: 71). Voor de verschillende toepassingen van het bestanddeel *kruis*, zie **Kruisbilk 1**, **Kruisbilk 2**.

Molengracht: Afgaand op de attestaties van dit toponiem, vermoeden we dat de naam gebruikt werd om zowel een waterloop aan te duiden, als de cultuurlandpercelen die ernaast lagen. Aangezien we het toponiem niet kunnen lokaliseren, weten we niet naar welke molen de gracht in kwestie genoemd is.

Waalbeeksken: Dit toponiem is slechts eenmaal geattesteerd in de vorm *twaelbeecxkin* (1569). Deze vorm zou een verbastering kunnen zijn van *twaelbelcxkin*, in welk geval het dezelfde plaats benoemt als **Waalbilk(sken)** en de naam dus helemaal niet naar een beek verwijst. Betrof het toch een beek, dan werd die mogelijk genoemd naar een *waal* ‘plek waar de grond is weggespoeld door de stroming van water bij een dijkbreuk’ (WNT).

Waalgracht/Walens Gracht: Hoewel het hier op het eerste gezicht om hetzelfde bestanddeel als in **Waalbeeksken** gaat, moeten we in *waal* van *Waalgracht* wellicht een persoonsnaam zien. Een attestatie uit 1505 luidt immers *up Walins gracht* en daarin herkennen we de naam *Walens* of de gemeenzame vorm van de naam *De Wale*.

Waterlaat: De naam *waterlat* is afgeleid van het Middelnederlandse werkwoord *waterlaten* ‘van het overtollige water ontdoen’. Een *waterlat* is dus een afwateringssloot.

Willems Gracht: Deze gracht is naar een zekere Willem genoemd. Wellicht werd met dit toponiem zowel de gracht zelf als het aangrenzende cultuurland aangeduid.

Wijde Gracht: Het adjectief *wijd* ‘breed, uitgestrekt’ wijst op de omvang van

de gracht in kwestie. Een andere mogelijkheid is dat het toponiem een perceel benoemde van dergelijke omvang, gelegen aan een gracht.

8.4 VIJVERS EN PUTTEN

Lindenvijver: Deze vijver is genoemd naar zijn ligging bij een of meerdere lindebomen.

Paddenpoel: Blijkens de naam huisden er opvallend veel padden aan deze poel (Devos 1992: 54).

Vijverken: Het is niet zeker of dit toponiem een klein vijvertje benoemde, dan wel een klein perceeltje gelegen aan een vijver. In elk geval was de plaats bij Spesbroekdries gelegen.

De meeste *put*-toponiemen in Wondelgem benoemden, zoals al vermeld, cultuurland gelegen aan een put. Dat geldt voor het complex **Kleemput(ten)** en voor de akkers **Neckers Put** en **Zavelput**. Alleen van het toponiem **Burreput(je)** weten we niet zeker of het alleen de put benoemde of ook gebruikt werd ter aanduiding van een perceel land dat bij deze put gelegen was. Het eerste bestanddeel *burre* gaat terug op het Middelnederlandse *borne*, op zijn beurt een metathesis van *bron* (Vandeveire- Devos 2008: 76).

9. OMHEININGEN, KRUISEN, MOLENS, GRENSTEKENS, VERSTERKINGEN EN VARIA

Bij heel wat namen voor omheiningen, kruisen en andere opvallende markeerders binnen het landschap is het soms niet duidelijk of het toponiem gebruikt werd om alleen het object zelf te benoemen of dat de naam ook is overgegaan op een nabijgelegen perceel.

Zo bevat het glossarium heel wat *hek*-toponiemen maar uit de attestaties hebben we niet kunnen afleiden of ze (ook) cultuurlandpercelen benoemden die naast het hek in kwestie lagen. Hekken dienden om bebouwde percelen te beschermen tegen loslopend vee (Luyssaert 2001: 22). Het hek waaraan het simplexe toponiem **Hek** herinnert, diende bijvoorbeeld ter afsluiting van Kolegemkouter. Andere Wondelgemse hekken zijn **Hekken** (naast de Molenwal), **Heksken** en **Klophekken**. Dit laatste toponiem is ook geattesteerd in Nevele en is genoemd naar het geluid dat het hek maakt bij het dichtklappen (Luyssaert 2011: 180).

Ook bij een toponiem als **Begijnenhage** is het onzeker of het een haag benoemde dan wel een perceel gelegen aan die haag. Ingewikkeld wordt het als we bedenken dat haag zelf ook twee toepassingen kende (zie **Haagstuk**).

Haag kon naar een omheind bosje verwijzen maar het kon ook om een levende haag gaan (Gysseling 1981: 76). Het eerste bestanddeel, *begijnen*, lijkt de eigenaar aan te duiden, namelijk een begijnhof of een zekere Beghijn (Debrabandere 2003: 104). Als het toponiem hier een haag aanduidt (en dus niet een perceel), kan het eerste deel ook ontleend zijn aan namen van percelen die genoemd zijn naar een begijnengemeenschap of een persoon met de bij- of achternaam Begijn, namelijk **Begijnenstuk** en **Begijnenbucht**. Die kavels werden in dat geval door de haag in kwestie omheind.

Samengevat zijn er voor dit toponiem drie mogelijkheden: ten eerste kan het verwijzen naar een perceel dat genoemd is naar zijn eigenaar en naar de ligging aan (of op) een (ondertussen verdwenen) omheind bosje; ten tweede kan het een partij benoemen, waarbij het zowel herinnert aan de eigenaar als aan de ligging aan een levende haag; en ten derde kan het toponiem zelf een levende haag aanduiden, dat de *begijn*-percelen, Begijnenstuk en Begijnenbucht, omheinde.

Verder bevonden zich in Wondelgem een aantal kruisen, molens, palen, ... die als oriëntatiepunt konden dienen en waarvan sommige hun naam ook zullen hebben geleend aan aanpalende percelen of andere realia.

Galge: Zoals al vermeld bij **Galgenstuk** waren er in Wondelgem twee galgen: die van het graafschap Evergem in het noorden van het dorp en die van Gent (De Potter- Broeckaert 1864-1870: Wondelgem, 16). Uit de attestaties blijkt dat Galge zich in de buurt van Wondelgemmeers en de Rietgracht bevond, waaruit we kunnen concluderen dat het toponiem de galg van Gent benoemde. Het citaat *In den bodem vander galghen* (1505) doet echter vermoeden dat de naam ook werd gebruikt om een bepaalde plaats in Wondelgem aan te duiden (zie **Bodem**). Naar welke galg die dan is genoemd en waar die gelegen was, is uit de citaten niet af te leiden. Wel vinden we in de 20e eeuw te Wondelgem een wijk Galge, die we kunnen situeren waar de galg van Evergem zich bevond (Storme 1988: 35).

Andere referenten die naar één van de twee galgen genoemd werden, waren **Bachter Galgen, Voor de Galge, Galgenberg, Galgenmeers** en **Galgenstuk**.

Kruise: Een citaat uit 1585 (*bij tcruce int hautkin*) maakt duidelijk dat hier gaat om een veldkruis, een kruisbeeld in het landschap, meer bepaald in Houtje.

Het Wondelgemse glossarium bevat nog een heel aantal *kruis*-toponiemen, maar omdat *kruis* verschillende toepassingen kent (zie **Kruisbilk 1**), is het niet zeker dat ze allemaal naar een soortgelijke referent als Kruise verwijzen.

Lichtvoetmolen: Deze molen was op een hoogte gelegen, namelijk op de Molenwal en bevond zich dus in het zuiden van Wondelgem. Het eerste bestanddeel verwijst wellicht naar de eigenaar van de molen, ene Ligtfoot (Debrabandere 2003: 771).

Loocxkens Molen: De eigenaar/gebruiker van deze molen was een zekere Looock(x). Volgens Vanaverbeke (1968: 9) kreeg Wondelgem zijn eerste houten windmolen (de Galgemolen) pas in de 17de eeuw, maar dat is dan toch buiten deze molen gerekend waarvan al in 1523 de naam is overgegaan op de wal waarop hij stond: Loocxkens Molenwal.

Meestove: In een *meestoof* droogde men door verwarming de wortels van de mede, een gewas dat rode verfstof opleverde (WNT). Blijkbaar stond er in Wondelgem zo'n droogoven op de kavel Kromme Wa(e)l bij Meulestede.

Middelpaal: Uit het toponiem kunnen we afleiden dat deze paal in het midden van een grotere landschappelijke entiteit stond. Deze entiteit was blijkens de enige attestatie van de naam (1577) Wondelgemmeers.

Paardenkerkhof: Dit toponiem herinnert aan het feit dat paarden vroeger niet werden geslacht voor consumptie, maar wel werden begraven. Ook na oorlogen werden de kadavers van gestorven paarden samen op een stuk grond begraven. Dat gebeurde natuurlijk niet in de vruchtbaarste grond, maar in schrale, magere zandgrond, wat ook aanleiding gaf tot spottend gebruik van de term: gronden die zo schraal en onvruchtbaar waren dat ze nergens anders voor deugden dan om paarden in te begraven, werden ook wel *paardenkerkhof* genoemd (Van de Woestijne 1994: 129).

Sint-Kathelijnekruiſe: Dit kruis is genoemd naar de patroonheilige van Wondelgem, de Heilige Catharina van Alexandrië (Vanaverbeke 1968: 43). Het stond vlakbij de oude kerk binnen het Vrije van Gent.

Smoutpotmolen: De naam zinspeelt op het product dat door persen wordt verkregen: olie of algemener uitgedrukt, vet, dat vroeger ook *smout* werd genoemd (Luyssaert 2009: 34). In het toponymisch bestand van Wondelgem vinden we ook een akker die **Smoutpot** werd genoemd, wellicht naar zijn ligging aan de molen in kwestie.

Stenen Kruise: De motieſleverancier voor de naam van dit kruis was het materiaal waaruit het vervaardigd was, namelijk ſteen. Dat door deze naam het kruis kon worden geïdentificeerd, doet vermoeden dat de overige kruisen in Wondelgem uit hout vervaardigd waren. De huidige ſtraat Stenen Kruise, in het noordoosten van Wondelgem, geeft ons een aanwijzing wat de locatie van Stenen Kruise betreft.

Bollewerk, Evergemse Veste, Oude Veste (van Gent) en Veste: Uit een citaat van 1492 kan worden afgeleid dat *bolleweerc* en *veste* dezelfde werkelijkheid aanduiden (*up tbolleweerc daerment eedt up de veste*, 1492). Bovendien ligt *bollewerk* over de Rietgracht (*up tbollewec over de Rytgracht*, 1551) en met *Oude Veste van Gent* wordt ook die *Rietgracht* bedoeld (*ande Rietgracht oft oudde veste van ghendt*, 1605).

Veste en *bollewerk* betekenen hetzelfde ‘houten schotwerk van palen of planken, palissadering’ later ook ‘aarden werk’ (WNT). In het EWN wordt *bol* verklaard uit het Middelnederlandse *bolle* ‘stronk’, etymologisch hetzelfde als Middelhoogduits *bole* ‘dikke plank’ (Duits *Bohle*). Verschansingen waren immers vaak houten palissades of paalwerk. In het VMNW wordt *veste* verklaard als ‘vesting, bolwerk’. De *veste* of het *bollewerk* lagen beide in de nabijheid van de Rietgracht en dat kan erop wijzen dat de Rietgracht zelf als grens van de Vrijheid van Gent een soort van versterking vormde. Deze Rietgracht was een gegraven waterloop die Gent volledig omgaf en zo een gebied afbakende dat het Vrije of Vrijdomme van Gent werd genoemd. Daarbinnen verwierf het Gentse stadsmagistraat een beperkte juridische en administratieve bevoegdheid. Het grondgebied van het oude Wondelgem lag binnen dat Vrije van Gent en zou in de 18^e eeuw definitief bij de stad worden aangehecht (Vanaverbeke 1968: 7-9).

Hoe moeten we ons nu zo’n *veste* of *bollewerk* voorstellen? Aangezien *veste* en *bollewerk* bij de Rietgracht worden gelokaliseerd en een versterking bij die gegraven waterloop aanduiden, is de kans groot dat aanvankelijk *veste* de aarden wal aanduidde die was ontstaan door het graven van de Rietgracht. Houten palissades kunnen als extra versterking of borstwering op die wal zijn gebouwd en op die manier de grens met Gent hebben afgebakend en beschermd (*ande Rietgracht oft oudde veste van ghendt*, 1605 en *te Voghelen zanghe buter veste inde prochie van Wondelghem*, 1502). De beschermde grens tussen Wondelgem en Evergem werd terecht de *Evergemse Veste* genoemd.

10. WERKELIJKHEIDSCATEGORIE ONZEKER

In deze categorie hebben we de toponiemen geplaatst waarvan we niet met zekerheid konden bepalen tot welke werkelijkheids categorie de referenten die ze benoemden, behoren.

Aard: Volgens Gysseling (1978: 21-22) duidde *aard* oorspronkelijk een gemene weide aan. Van Durme kwam echter tot de bevinding dat in het stroombekken van de Leie, de Schelde en de Dender alle met *aard*-samengestelde nederzettingsnamen (die de oudste laag van de *aard*-toponiemen vormen) zonder uitzondering aan de buitenste, d.i. de hoogst gelegen, oever van een rivierbocht zijn gelegen. Hij vermoedt dan ook dat

aard als benaming voor die licht verheven oevers in tegenstelling stond tot *ham*, waarmee men gronden benoemde aan de lager gelegen binnenkant van meanders. De hogere rivieroevers waren aanvankelijk gemeenschapsbezit, vandaar dat het woord *aard* de betekenis ‘gemene weide’ aannam. Door hun hogere ligging waren de aarden ook geschikt als aanlegplaats voor vaartuigen, waardoor *aard* ook, en met name in Oost-Vlaanderen, tot benaming werd voor zulke losplaatsen. Die betekenis is bewaard in o.m. *Oudenaarde* en in de Gentse toponiemen *Hooiaard*, *Korenaard* en *Wijdenaard* (Van Durme, ter perse 1).

In Wondelgem werden een aantal plaatsen met het bestanddeel *aard* aangeduid (**Aard**, **Banaard**, **Grote Zwaanaard**, **Vijveraard**, **Zwaanaard**). We weten echter niet welke van die namen betrekking hebben op weiland op de hoge oever van een meander en welke (ook) verwijzen naar aanlegplaatsen voor schepen. De context waarin die toponiemen geattesteerd zijn, geven ons daarover geen uitsluit. Ook over het enkelvoudige **Aard** hebben we, behalve de naam, geen verdere informatie: we weten niet welke soort referent het toponiem benoemde en waar die dan gelegen was.

Alxhoeke: Het grondwoord *hoek* is al bij **Hoge Hoek** behandeld. Samengevat kan het vier realia aanduiden: een wijk, gehucht of buurt, een onbewoonde plaats, een plaats waar wegen elkaar kruisen en dus een hoek vormen, en een uithoek of plaats ver van de dorpskern (Mattheeuws-Devos 1997: 17). Aangezien de referent in kwestie aan Bennins Brugge lag, dicht bij het centrum Vroonstalledries, kunnen we moeilijk spreken van een uithoek. Wel zien we op die plek duidelijk een kruising, meer bepaald van de Lieve en de huidige Evergemsesteenweg, waardoor we *hoek* wellicht in die toepassing moeten opvatten. Het eerste bestanddeel *alx* doet een niet geattesteerde persoonsnaam vermoeden, met genitief –s.

Banaard: *Ban* betekent naast ‘gebod, rechtspraak’ (MW) ook ‘rechtsgebied’ (EWN en VGN i.v. Bambrugge). Deze aard was lag vermoedelijk in een bepaald rechtsgebied.

Vijveraard: Uit de naam zelf leiden we af dat deze *aard* aan een vijver lag (misschien het **Vijverken**) en dus een gemeenschappelijke weide kan zijn geweest (zie **Aard**).

BIBLIOGRAFIE

- Acker, J.-P. van (1997). De Wondelgemse Big Bizou. *De Gentenaar* 12-12-1997.
- Andries, G. (1993). *Meetjeslandse toponiemen tot 1600*. Deel III: Het Gentse. Band 2: Lovendegem. Landegem : Stichting Achiël De Vos.
- Beele, W. (1975). *Studie van de Ieperse persoonsnamen uit de stads- en baljuwsrekeningen 1250-1400*, deel 2 glossarium. Handzame: uitgeverij Familia et Patria.
- Buys, D. (2000). Geschiedenis. Wondelgem. *Cultuur-info* 13, p. 7-11.
- CG= *Corpus van Middelnederlandse teksten (tot en met het jaar 1300)*, uitgegeven door M. Gysseling, m.m.v. en van woordindices voorzien door W. Pijnenburg, Leiden 1977.
- De Bo, L. L. (1892). *Westvlaamsch Idioticon*. Handzame: uitgeverij Familia et Patria.
- Debrabandere, F. (1993). *Verklarend woordenboek van de familienamen in België en Noord-Frankrijk*, 2 dln., Brussel: Gemeentekrediet.
- Debrabandere, F. (2003). *Woordenboek van de familienamen in België en Noord- Frankrijk*. Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij L. J. Veen.
- De Langhe, J. (1972). 'Toponymica uit de Kuststreek. De Keuvele te Knokke'. In *Biekorf* 73, p. 153-154.
- De Mey, L. (zj). *Transcriptie van de legger van Sint-Baafs, behorende bij de kaart van Viglius 1576*. (Fonds Sint-Baafs R872/1a. Wondelgem. Metinghe van pachthoeven ende thienden aldaer de anno 1576).
- De Potter F. en Broeckaert (1864-1870). *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, Wondelgem*. Gent: drukkerij C. Annoot-Braeckman.
- Devos, M. (1991). *Meetjeslandse toponiemen tot 1600. Deel II: Het Houtland. Band I: Aalter*. Maldegem: Stichting Achiël De Vos.
- Devos M. (1991). *Bouwlandtermen in de Vlaamse dialecten: spreidings- en betekenisgeschiedenis*. Tongeren: Michiels.
- Devos, M. (1992). *Meetjeslandse toponiemen tot 1600. Deel II : Het Houtland. Band 2 : Bellem*. Maldegem : Stichting Achiël De Vos
- Devos, M. (1995). 'Naamkunde.' In: Art, J. (red.). *Hoe schrijf ik de geschiedenis van mijn gemeente? Deel IIIa. Hulpwetenschappen*. Gent: Stichting Mens en Cultuur, p. 215-277.

- Devos, M. (2000). 'Microtoponiemen in de agrarische geschiedenis.' In: *Naamkunde* 32, p. 69-87.
- Devos, M. (2002). 'Betekenis en motivering van enkele diernamen in de toponymie.' In: *Naamkunde* 34, p. 205-224.
- Devos, M. en Vandekerckhove, R. (2006). *West-Vlaams*. Tielt: Lannoo.
- Devos, M. e.a. (2015). 'Knokke'. In: *De Grote Rede. Informatieblad uitgegeven door het Vlaams Instituut voor de Zee* (Oostende), nr. 40, p. 28-30.
- Edelman-Vlam, A.W. (1969). 'Veldnamen in de gemeente Rolde.' In: *Naamkunde* 1: p. 138-156.^[1]_{SEP}
- De Flou, K. (1932). *Woordenboek de Toponymie van Westelijk Vlaanderen* (enz.). Brugge: Drukkerij A. Van Poelvoorde.
- EWN= Philippa, M., Debrabandere, F. en Quak, A. (2003-). *Etymologisch woordenboek van het Nederlands*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Gysseling, M. (1947). 'Antwerpen en Anvers.' In: *Mededelingen van de vereniging voor naamkunde te Leuven en de commissie voor naamkunde te Amsterdam* 23, p. 21- 25.
- Gysseling, M. (1950). 'Oostvlaamse plaatsnaamproblemen.' In: *Mededelingen van de vereniging voor naamkunde te Leuven en de commissie voor naamkunde te Amsterdam* 26, p. 17-27.
- Gysseling, M. (1951). 'Bagattenstraat en Savaanstraat te Gent'. In: *Album Dr. Jan Lindemans*, p. 223-224.
- Gysseling, M. (1952). 'Inleiding tot de studie van het oude Belgisch'. In: *Mededelingen van de vereniging voor naamkunde te Leuven en de commissie voor naamkunde te Amsterdam* 28, p.69-76.
- Gysseling, M. (1953/54). 'Overzicht over de Toponymie van Zeeuws-Vlaanderen.' In: *Oudheidkundige kring 'De vier ambachten'*. Jaarboek, p. 23-35.
- Gysseling, M.(1954a). 'Enkele topografische termen in Nederlandse plaatsnamen.' In: *Mededelingen van de vereniging voor naamkunde te Leuven en de commissie voor naamkunde te Amsterdam* 30, p. 99-107.
- Gysseling, M. (1954b). *Gent's vroegste geschiedenis in de spiegel van zijn plaatsnamen*. Antwerpen: Standaard.
- Gysseling, M. (1956). 'Overzicht van de toponymie van Waasland.' In: *Mededelingen van de vereniging voor naamkunde te Leuven en de*

- commissie voor naamkunde te Amsterdam* 32, p. 91-100.
- Gysseling, M. (1966). 'Schets van de oude toponymie van Oostakker en Sint-Amandsberg.' In: *Mededelingen van de vereniging voor naamkunde te Leuven en de commissie voor naamkunde te Amsterdam* 42, p. 4-13.
- Gysseling, M. (1972). 'Oude toponiemen in het werkgebied Scheldeveld.' In: *Heemkring Scheldeveld*. Jaarboek 3, p. 7-9.
- Gysseling, M. (1978). 'Inleiding tot de toponymie, vooral van Oost-Vlaanderen.' In: *Naamkunde* 10, p. 1-24.
- Gysseling, M. (1979). 'Principes van de straatnaamwijziging te Gent.' In: *Naamkunde* 11, p. 88-117.
- Gysseling, M. (1980). 'Speurtocht in het vroege verleden van Gent en omgeving.' In: *Naamkunde* 12, p. 180-194.
- Gysseling, M. (1981). 'Voornaamste bestanddelen van Zuidnederlandse plaatsnamen.' In: *Naamkunde* 13, p. 75-78.
- Gysseling, M. (1983). 'Inleiding tot de oude toponymie van West-Vlaanderen.' In: *De Leiegouw* 25, p. 39-58.
- Gysseling, M. (1986). Maal, gaver en andere raadselachtige moeraswoorden. In: *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie* 59, p. 7.
- Kaart van Viglius= Verhulst, A. (1995). *Landschap en Landbouw in Middeleeuws Vlaanderen*. Brussel : Gemeentekrediet van België, p. 178-179.
- Kempeneers, P. (1983). 'Hydronymie van het Dijle- en Netebekken.' In: *Naamkunde* 15, p. 5-95.
- Kerckhaert, N. (1983). Oude Oostvlaamse huisnamen. In: *Kultureel jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen, bijdragen nieuwe reeks*, nr. 21, p. 80.
- Kerckhaert, N. (1991). Oude Oostvlaamse huisnamen. In: *Kultureel jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen, bijdragen nieuwe reeks*, nr. 34, p. 43.
- Kiliaan= Kilianus C. (1599). *Etymologicum Teutonicae linguae sive dictionarium Teutonico-Latinum*. Antwerpen.
- Lampole, J. (1965). *Toponymie van Avelgem tot 1650*. Gent: Rijksuniversiteit, onuitgegeven licentiaatsverhandeling.
- Lievevrouw-Coopman, L. (1950-1951). *Gents woordenboek*. Gent: Erasmus.
- Lindemans, J. en Van der Linden, E. (1931). *Het cijnsboek van Duyst. Excerpten en aanteekeningen*. Leuven: Vlaamsche toponymische vereniging.

- Lindemans, J. (1933). *Brabantsche plaatsnamen. 4: Baardegem*. Leuven: Instituut voor naamkunde.
- Lindemans, J. (1935). *Brabantsche plaatsnamen. 5: Beersel*. Leuven : Vlaamsche toponymische vereeniging .
- Lindemans, J. (1943) In: *Nieuw Vlaanderen* IX, 21.
- Lindemans, J. en Borgers, F. (1949). *Oostvaamse plaatsnamen*^{[1][2]}3: *Geetbets*. Leuven: Instituut voor naamkunde.^{[1][2]}
- Lindemans, P. (1945). ‘Het brood en het bakkersambacht.’ In: *Eigen Schoon en De Brabander* 28, p.58-67.
- Lindemans, P. (1952). *Geschiedenis van de landbouw in België*. Antwerpen: De Sikkel. 2 delen.
- Loon, J. van (1977). ‘Leerwijk en Steenborgerweert: Noormannen en Leidenaars in de wordingsgeschiedenis van het Noordantwerpse Waterland.’ In: *Naamkunde* 9, p. 139-170.
- Luyssaert, J. (1995). *Meetjeslandse toponiemen tot 1600. Deel III: Het Gentse. Band 1: Hansbeke*. Gent : Stichting Achiël De Vos.
- Luyssaert, J. (1999). *Meetjeslandse toponiemen tot 1600. Deel III: Het Gentse. Band 4: Merendree*. Maldegem : Stichting Achiël De Vos.
- Luyssaert, J. (2001). De hydroniemen Leie, Kale, Kalle, Kaandel voor de bovenloop van de Durme. In: *Naamkunde* 33, p. 219-230.
- Luyssaert, J. (2001). *Meetjeslandse toponiemen tot 1600. Deel III: Het Gentse. Band 5: Vinderhoute*. Maldegem: Stichting Achiël de Vos.
- Luyssaert, J. (2009). *Meetjeslandse toponiemen tot 1600. Deel III: Het Gentse. Band 5: Landegem*. Maldegem: Stichting Achiël de Vos.
- Luyssaert, J. (2011). *Meetjeslandse toponiemen tot 1600. Deel III: Het Gentse. Band 8: Nevele*. Maldegem: Stichting Achiël de Vos.
- Luyssaert, J. en Vandeveire J. (2004). Donken in het Meetjesland. In: De Caluwe J., e.a., Taeldeman, *Man van taal, schatbewaarder van de taal*. Gent: Academia Press.
- Maas, L.H. (1990). ‘De toponymische elementen zwart, wit en grijs.’ In: *Naamkunde* 22, p. 5-87.
- Maas, L.H. (1992). ‘De toponymische elementen rood, bruin en geel, in het bijzonder in relatie tot de bodemgesteldheid.’ In: *Naamkunde* 24, p. 14-86.
- Mattheeuws, K. en Devos, M. (1997). *Meetjeslandse toponiemen tot 1600. Deel IV: Het Ambacht Zomergem. Band 3: Zomergem*. Maldegem:

Stichting Achiël De Vos.

MNW= Verwijs, E. en Verdam, J. *Middelnederlandsch Woordenboek*. 's Gravenhage: Nijhoff, 1882-1952 (de versie op cd-rom werd geraadpleegd).

Notteboom, H. e.a. (2008). *De Lieve, tscoenste juweel dat de stede heeft*. Wondelgem: De Gentsche Lieve.

OGV= Prevenier, W., de Hemptinne, Th. & Verhulst, A., m.m.v. De Mey, L. *De oorkonden der graven van Vlaanderen (1191-aanvang 1206)*. I-II. Brussel, 1964-2009.

OVEW=Debrabandere, F. (2005). *Oost-Vlaams en Zeeuws-Vlaams etymologisch woordenboek. De herkomst van de Oost- en Zeeuws-Vlaamse woorden*. Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij L. J. Veen.

Popp, P.C. (1842-1879). *Atlas cadastral parcellaire de la Belgique publié avec l'autorisation du gouvernement, sous les auspices de M. le ministre des Finances*. Bruges: Popp, n.d.

Potter, F. de en Broeckart, J. (1864-1870). *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen. 1 reeks: Arrondissement Gent. 7: Vinkt, Vosselare, Vurste, Waarschoot, Wachtebeke, Winkel, Wondelgem, Wontergem, Zaffelare*. Gent: Annoot-Braeckman.

Tavernier-Vereecken, C. (1968). *Gentse Naamkunde van ca. 1000 tot 1253*. Tongeren.

Schönfeld, M. (1947). *Historische grammatica van het Nederlands: schets van klankleer, vormleer en woordvorming*. Zutphen: Thieme

Schreibers, J. (1994). *Wondelgem*. Nazareth: De Klaroen n.v. Storme, J.

Thema Wondelgem. Recht en orde. *Kroonblaadje* jg. 9, nr. 3, p. 35.

Taeldeman, J. (1989). *Meetjeslandse Toponiemen tot 1600. Deel 1: Het Ambacht Maldegem. Band 1: Adegem*. Adegem: Het Ambacht Maldegem.

Taeldeman, J. (1990). *Meetjeslandse Toponiemen tot 1600. Deel 1: Het Ambacht Maldegem. Band 2: Maldegem. Band 3: Sint-Laureins*. Adegem: Het Ambacht Maldegem.

Teirlinck, I. (1908-1922). *Zuid-Oostvlaandersch Idioticon*. Gent.

TW= Gysseling, M. (1960). *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (voor 1226)*. Tongeren: Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek. 2 delen.

Vanaverbeke, L. (1968). *Geschiedenis van Wondelgem*. Gent: Stevens^[L]_[SEP]

Vandermaesen, M., Ryckaert M. en Coornaert, M. (1979). *De Witte Kaproenen. De Gentse Opstand (1379-1385) & De geschiedenis van de*

- Brugse Leie. In: *Kultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen. Bijdragen. Nieuwe reeks* nr. 10, p. 36.
- Vandeveire, J. (1969). 'Wondelgem meer dan 1000 jaar'. In: *Toerisme in Oost-Vlaanderen* 4, p. 59-61.
- Vandeveire, J. en Devos, M. (2008). *Meetjeslandse Toponiemen tot 1600. Deel II: Het Houtland. Band 4: Ursel*. Maldegem : Stichting Achiel De Vos.
- Van de Woestijne, P. (1994). *Meetjeslandse Toponiemen tot 1600. Deel IV: De Keuren van Eeklo-Lembeke en Kaprijke. Band 1: Eeklo*. Maldegem : Stichting Achiel De Vos.
- Van de Woestijne, P. en Devos, M. (2010). *Meetjeslandse Toponiemen tot 1600. Deel IV: De Keuren van Eeklo-Lembeke en Kaprijke. Band 2: Lembeke*. Maldegem : Stichting Achiel De Vos.
- Van de Woestijne, P. (2012). *Meetjeslandse Toponiemen tot 1600. Deel IV: De Keuren van Eeklo-Lembeke en Kaprijke. Band 3: Kaprijke*. Maldegem : Stichting Achiel De Vos.
- Van de Walle, F. en Devos, M. (2006). *Meetjeslandse Toponiemen tot 1600. Deel VIII: Het ambacht Zomergem. Band 1: Oostwinkel & Ronsele*. Maldegem : Stichting Achiel De Vos.
- Van Durme, L. (1986). *Toponymie van Velzeke-Ruddershove en Bochoute. Deel I*. Gent: Secretariaat van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.
- Van Durme, L. (1988). *Toponymie van Velzeke-Ruddershove en Bochoute. Deel II: Verklarend glossarium (1)*. Gent: Secretariaat van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.
- Van Durme, L. (1991). *Toponymie van Velzeke-Ruddershove en Bochoute. Deel II: Verklarend glossarium (2)*. Gent: Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.
- Van Durme, L. (2010). Klapwiekend vrouwvolk in het middeleeuwse Gent. In: J. De Caluwe en J. Van Keymeulen, *Voor Magda. Artikelen voor Magda Devos bij haar afscheid van de Universiteit Gent*, Gent: Academia Press.
- Van Durme, L. (2011). Enkele waternamen en andere toponiemen uit het noorden van Vlaanderen. In: *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie & Dialectologie*, LXXXIII, p. 259-287.
- Van Durme, ter perse 1 = Van Durme, L. De toponymische elementen *aard, eerde, ert (art), hard, heerd, herde* en *hert*. Te verschijnen in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie*.
- Van Durme, ter perse 2 = Van Durme, L. Uit de Oost-Vlaamse toponiemenkorf. Te verschijnen in *Handelingen van de Koninklijke*

Commissie voor Toponymie en Dialectologie.

- Van Langendonck, W. (1979). 'Paradoxen van de eigennaam.' In: *Naamkunde* 11, p. 181-195.
- Van Passen, R.L. (1962). *Toponymie van Kontich en Lint*. Gent: Secretarie der Academie.
- Verhulst, A. (1958). *De Sint-Baafsabdij te Gent en haar grondbezit (VIIe-XIVe eeuw): bijdrage tot de kennis van de structuur en de uitbating van het grootgrondbezit in Vlaanderen tijdens de middeleeuwen*. Brussel: Paleis der Academiën.
- Verhulst, A. (1966). *Het landschap in Vlaanderen in historisch perspectief*. Antwerpen: De Nederlandse Boekhandel.
- Verhulst, A. (1995). *Landschap en Landbouw in Middeleeuws Vlaanderen*. Brussel: Gemeentekrediet van België.
- VGN=Debrabandere, F., Devos, M., Kempeneers, P., Mennen, V., Ryckeboer, H., Osta, W. (2010). *De Vlaamse gemeentenamen. Verklarend woordenboek*. Brussel: KCTD.
- VMNW= *Vroegmiddelnederlands woordenboek : woordenboek van het Nederlands van de dertiende eeuw in hoofdzaak op basis van het Corpus-Gysseling*. Groningen : Gopher publishers, 2001. (de onlineversie werd geraadpleegd).
- Weyns, J. (1963). *Bakhuis en broodbakken in Vlaanderen*. Sint-Martens-Latem: Verbond voor Heemkunde.
- Weyns, J. (1974). *Volkshuisraad in Vlaanderen*, 4 delen. Beerzel: "Ter Speelbergen".
- WNT= *Woordenboek der Nederlandsche Taal*. 's Gravenhage/Leiden, 1863-1998. (de onlineversie werd geraadpleegd)
- WVD I, Afl. 1= Magda Devos & Hugo Ryckeboer (1979): *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten. Deel I: Landbouwwoordenschat. Aflevering 1: Akkerland en weiland*. Gent: RUG. Seminarie voor Vlaamse dialectologie.
- WVD I, Afl. Bemesting= Hugo Ryckeboer, Kristien van der Sypt en Jacques Van Keymeulen (1995). *Woordenboek van de Vlaamse dialecten. Deel I: Landbouwwoordenschat. Aflevering Bemesting*. Gent: RUG. Vakgroep Nederlandse taalkunde.
- WVD I, Afl. Rund 1= Hugo Ryckeboer, S. Coppen, e.a. (1993). *Woordenboek van de Vlaamse dialecten. Deel I: Landbouwwoordenschat. Aflevering Rund 1*. Gent: RUG. Vakgroep Nederlandse taalkunde.
- WVD II, Afl. 4= Jacques van Keymeulen, Kristien Van der Sypt, Magda

Devos en Hugo Ryckeboer (1988). *Woordenboek van de Vlaamse dialecten. Deel II: Niet- agrarische vaktalen. Aflevering 4: De kuiper en de hoepelmaker*. Gent: RUG. Seminarie voor Nederlandse taalkunde en Vlaamse dialektologie.

WVD III, Afl. 2= Tineke De Pauw, Jacques Van Keymeulen en Vicky Van den Heede (1999). *Woordenboek van de Vlaamse dialecten. Deel III: Algemene Woordenschat. Aflevering 2: Land- en waterfauna*. Gent: UGent. Vakgroep Nederlandse taalkunde.

WVD III, Afl. 3= Tineke De Pauw, Jacques van Keymeulen en Har Brok (2002). *Woordenboek van de Vlaamse dialecten. Deel III: Algemene woordenschat. Aflevering 3: Flora*. Gent: RUG. Vakgroep Nederlandse taalkunde.

Internetbron

www.gent.be/eCache/THE/1/563.html (Stad Gent). www.familienaam.be (Besite)

kempeneers. org: Wange in Nieuwsbrief 10 mei 2007

KLEINE VERKLARENDE WOORDENLIJST

adjectief: bijvoeglijk naamwoord.

alluviale grond: grond door aanslibbing ontstaan.

alluvium: aanslibbinggebied.

apocope: weglating van een letter of lettergreep op het eind van een woord (bijv. *goe* i.p.v. goed).

assimilatie: aanpassing aan een volgende of voorafgaande klank (bijv. korrel uit kornel, aambeeld uit aanbeeld). Het omgekeerde is **dissimilatie** of ongelijkmaking (bijv. *tovenaar* uit *toveraar*).

attesteren: bevestigen met een bewijsplaats uit een document (een **attestatie**).

collectiefsuffix: achtervoegsel dat bij een woord gevoegd, er een verzamelnaam mee vormt (bijv. **-te** in *gebergte*, *gevogelte*).

diftongeren, diftongering: het vormen van een tweeklank uit één klinker (bijv. **ij** uit **i**, **ui** uit **u**).

diminutiefsuffix: achtervoegsel om verkleinwoorden of diminutieven te maken (**-je**, **-tje**, **pje**, **-ke**).

epenthese: invoeging van een klan in een woord (bijv. een **n** in *antoom*, een **m** in *pampier*).

etymologie: taalwetenschap die de oorsprong van woorden bestudeert. Wie dat doet, is een **etymoloog**.

etymologisch: wat de oorsprong van het woord betreft.

excerperen: een deeltje uit een geschrift met een of ander doel noteren. Dat deeltje is een **excerpt**.

fonetisch: wat de klank betreft.

genitief: bezitsvorm van substantieven, bijv. vaders vrienden, de dag **des** heren.

Germaans: de gemeenschappelijke moedertaal van een aantal West- en Noord-Europese talen (o.a. Duits, Nederlands, Engels, Noors, Zweeds, enz.) zoals die voor enkele duizenden jaren werd gesproken.

glossarium: lijst met trefwoorden en excerpten.

hydroniem: waternaam, naam van rivieren, beken, plassen, vijvers, enz.

hypercorrect: foutief uitgesproken of geschreven uit vrees voor onjuistheid (bijv. iemand die de **h** niet aanblaast, zou zeggen: *Ik heb de heer u **h**uit te nodigen*).

Indo-europees: de gemeenschappelijke moedertaal van bijna alle Europese en een aantal Aziatische talen, zoals die vele duizenden jaren geleden zou gesproken zijn.

metathesis: omwisseling van klanken (meestal van medeklinkers) in een woord, bijv. **bron** naast **borne**, **gras** naast **gers**.

Middelnederlands: de vorm van onze taal tussen de 12^e en de 15^e-16^e eeuw.

migratiennaam: een naam die werd ingevoerd door een inwijkeling in de gemeente.

landboek: beschrijving van alle percelen in een bepaald gebied, de voorloper van ons kadaster.

Oudnederlands: de vorm van onze taal vóór de 12^e eeuw.

palataliseren: verschuiving van de articulatie naar voren in de mond, naar het palatum of harde verhemelte, bijv. *deur* ‘door’, *meugen* ‘mogen’, *veugel* ‘vogel’, *weunen* ‘wonen’.

substantief: zelfstandig naamwoord.

suffix: achtervoegsel, woorddeel waarmee men afleidingen maakt; bijv. *-ig* (*handig*), *-elijk* (*eerlijk*), *-es* (*barones*).

verscherping: een stemhebbende medeklinker stemloos uitspreken, bijv. *feister* i.p.v. *veister* (venster).

vleivorm: de liefkozende, gemeenzame vorm van een naam, bijv. *Tine* voor *Albertine*.

volksetymologie: vervorming van vreemde, onbekende of ondoorzichtige woorden, zodat ze op bekende woorden uit de eigen taal gaan lijken, bijv. *ledikant* uit *lit-de-camp*, *Plezante Vest* (in Gent) voor *Blaisantvest*.

INDEX

Aalmoezenmeers	123	Bek 2	66
Aanwas	70, 71	Bek 3	17, 65
Aard	98, 99, 100	Bek 4	65
Achterbilk	62	Bek 5	65
Achter de Kerk	15, 31, 85	Bek 6	17
Achterdreef	28	Beke	55, 89
Achtermeers	59	Belau	9, 16, 25
Achterste Breebroek	18, 43, 59	Belastraat	9, 27
Achterste Kleemput	62	Bennins Brugge	20, 90, 93
Achthonderd Roeden	64	Berg	76, 87
Akker	40	Berg van Weelden	87
Akkerken	40	Berkenbilk	71
Alegheers Akker	47	Bertenakker	48
Alins Meers	50	Beyens Veld	49
Altenay	24	Biesbilk	71
Alxhoeke	99	Bieskens	73
Appeltere Akker	15, 42	Biesmeers	73
Appelakker	15, 42	Biesmeerselken	74
Appelterkouter	15, 42	Biest/Biezen	18
Bachten de Stede	14	Bijldestuk	65, 77
Bachten Hendrik Damman	14	Bijle 1	65, 66
Bachten 't Kasteel	14	Bijle 2	65, 66
Bachten Kolegem	15	Bijle 3	65
Bachten (de) Oude Akker	14	Bijlen	65
Bachten (de) Wijngaard	14, 73	Bijlken	65
Bachter Galgen	62, 96	Bijloke	73
Baeghe	125	Bijlstuk	65
Bakker	52	Bijlstuksken	65
Banaard	99	Bilk	41, 71
Basstuk	47	Bilk ter Durmen	60, 62
Bassevelds Bilk	52	Blauwbloemstuk	71
Bavestok	125	Bloems Goed	36
Bedelf	18	Bloembilk	129
Begijnenbucht	48, 52, 96	Bloembilksken	129
Begijnenhage	48, 95	Bodem	22
Begijnenstuk	48, 53, 96	Boekstuksken	21, 52
Bek 1	66	Boelbilksken	52

Bol	77	Bunders	18, 64
Bollewerk	98	Bueninc	52
Boomgaard	59	Bunt	28, 67
Bogaerts Durme	82	Buntje	86
Bogaardstraatje	28	Buntstraat	18, 25, 28
Boomkens	59	Burg	34
Boonstraat	28	Burreput(je)	55, 95
Bortoens Bilk	47	Celisakker	47
Bos	42, 67	Cijnsbilk	135
(Ten) Bosse	67	Dal	76
Bosselken	67	Dam	26, 55
Bosstuk	67	Damstraat	31
Botermeers	28, 78	Deelbilk	82
Boterstraat	16, 18, 28	Diskmere (zie Heegsmere)	10, 27
Boterstraatje	28	Doets Akker	41, 48
Boukens Hofstede	131	Donk(t) 1	78, 87
Boven Beke	14	Donk(t) 2	78, 87
Boven den Hulle	14	Donk(t) 3	78, 87
Bovengaver	19, 54	Doorn	20
Boven Meerse	62	Doornstraat(je)	22, 27
Boven Putten	132	Doornstuksken	71
Boven Vennen	14	Dorp	136
Boven Winkel	54	Dreefbilkskens	62
Braakbosselkens	19	Driebilken	70
Braamstuk	71	Driebunder	77
Brede	65, 66	Driedeelbos	83
Brede Broek	18, 19, 28, 43, 64	Drieweegschede	32
Brede Dreve	30	Drieweegschede bilk	32, 62
Brede Meers	65	Durme(n) 15, 17, 46, 66, 82, 89	
Breestraat	30	Durme (rivier)	89
Breken	65	durme (soortnaam)	90
Broekakker	67	Durmestraatje	27
Broekelken	43	Duusakker	71
Broodmeers	81	Dweerhage	72
Brugstok	93	Eekt	83
Bruins Mere	20	Eendenbunt	80
Buffetje	77, 79	Eerste Evenbilksken	75, 83
Bugem	10	Egalestuk/Egaaldestuk	76, 80
Bugemmeers	59	Eienbilk	67
Bunderken	54	Eigen	50

Eindenakker	41, 81	Goed ten Houtkine	34, 37
Ekenbilken	67, 73	Goed te Kolegem	34
Ekkergemmeers(en)	50	Goed ter Linden	34
Elfhonderd Roeden	63	Goed ter Lucht	24
Elsbosselken	83	Goed te Ruwenhove	38
Elshage	17, 73	Goed te Smeskens	16, 34
Elst	20, 21	Goed te Spesbroek	35
(Ten) Elze	21	Goed te Vroonstalle	8, 35, 37
Erps Bilk	52	Goed te Westergem	35
Erps Land	48	Goed ten Zompele	37
Ettinge	44, 80	Goudbloemmolenwal	88
Even(en)bilk	75, 83	's Graven Bosselken	84
Evenbilksken	42, 75, 83	's Graven Meers	84
Evergemse Veste	98	Grietgracht (zie Rietgracht)	
Evergemse Weg	28	Groen Hulleken	81
Everstein	37	Groen(e) Wegel(ken)	39
Fobberechts Bilk	47	Grote Akker	144
Galge	61, 96	Grote Bilk	64
Galgenberg	87, 96	Grote Boomgaard	64, 68
Galgenmeers	96	Grote Bredebroek	18, 43, 64
Galgenstuk	55, 96	Groot Bunder	62, 64
Gasthuismeers	50, 60	Grote Celisakker	64
Gaver 1	19, 59	Grote Durme	46, 64
Gaver 2	19, 59	Grote Elst	64
Gaverbilk	19	Grote Gaver	19, 59, 64
Gaverken	19, 59	Groot Gemeente	24, 25
Gavers	19	Groot Gemet	64
Gaverstraat(je)	27	Groot Houtje	18
Geerken	66	Grote Hurst	64
Geertakker	141	Grote Kleemput	15, 54, 64
Geest(en)	21, 23, 75	Grote Knabbelare	64, 79
Geestje	59	Grote Mere	59, 64
Gheatte	142	Grote Meestakker	146
Gemene Meers(en)	23	Grote Raesbilk	64
Gemet	63	Groot Stuk	63
Gemet van Hamme	50	Grote Uitvang	64, 69
Gentweg	29	Groot Vinkslag	80
Gewad	62	Groot Vlienderstuk	64
Goed te Heegsmeeere	34	Grote Wasdonk	17, 54, 64
Goed te Everstein	36	Grote Zwaanaard	61, 64, 99

(G)ruterigge	50	Hoog Hof	38
Gurtakker	74	Hoge Hurst(weg)	27, 76
Haagstuk	72	Hoge Kerkweg	31
Hage	57	Hoge Kuipen	22
Hackaerts Goedeken	36	Hoge Meers	17, 75
Haenkens Meers	50	Hoge Ollende	79
Halve Bilk	70	Hoog Stuk	75
Halve Zijde	69	Hoge Varendonk	20, 75
Handworp	70	Hoge Weg	31
Haverbilk	42, 74	Holmere	76
Heegsmere/Diksmere	10, 27	Hoornemeers	68
Heegsmerestraat(je)	27	Houtje	11, 20, 28
(H)eeckaerts Bilk	50	Houtjes Meers	59
's Heers Bilk	53	Houtjes Veld	86
Heiligegeesthulle(n)	48, 51	Hul(le)	22, 87
Heinakker	13, 41	Hulleken	76, 81
Heinakkerken	53	Hullen	22, 23, 81
Heinebilk	13, 53	Hullenbilk	83
Hek	96	Hullenmeers	82
Hekken	96	Hulst (zie Hurst)	20, 76
Hekkenbilk	72	Hurst	20, 76
Heksken	96	Hurstje	69
Helftwinninge	80	Hurstweg 1	20, 29, 55
Hellens Voorde	13	Hurstweg 2	20, 29, 55
Hoge	88	Hutte	38
Hendriks Voorde	14	Impens Straatje	27
Herenbouds Meers	49	Ijpe	55
Hoekstuk	55	Iweins Meers	50
Hoerix Voorde	14	Jan Liefs Bilk	53
Hofmeers	68	Jan Liefs Goed	36
Hoge Barm	88	Jans vanden Heede Stede	36
Hoge Bilk 1	75	Calange	80
Hoge Bilk 2	75	Kale(ne)	15, 90
Hoge Bilk 3	75	Kalfsmere/Kallemere	69
Hoog Bilksken 1	75	Kallemerestraat	27
Hoog Bilksken 2	75	Kalverbilk/Calaerbilk	42, 83
Hoge Brake	76	Kalverbilksken	83
Hoog Driebunder	77	Cam(m)ackers Hul	49
Hoge Geest	59, 75	Kamerken	55
Hoge Hoek	22, 99	Campens Stede	51

Campens Veld	51	Klein Vinkslag	80
Kapellestraatje	29	Klein Vosstuk	49, 86
Capenberg	88	Kleine Wasdonk	17, 54, 64
Karkel/Karker/Karpelbilk	51	Kloosterbilk	53
Karkerken/Karpelken	51	Kloosterdurme	46, 51
(Karne)Merkbrugge	90, 93	Klophikken	96
's Carpers	50, 51	Knabbelare/Knobbelare	79
Kasteelakkerken	55	Knippendam	53
Kasteelken	36, 62	Knokke	35
Katelen Hofstede	37	Koebilk	42
Kateline van Oost Stede	37	Coemans Heet	85
Keistraatje	157	Coemans Hinghers Akker	48
Kempenbilk	48	('s) Coemans Straatje	27
's Kempen Geest	36, 48, 51	Koestraat	32
('s) Kempe(n) Stede	36, 48	Cocx Bilk	47
Kerkakker	82	Kolegem	11, 16
Kerkbos	84	Kolegemdries	43
Kerkweg	29	Kolegemse Weg	27
's Kesels Bocht	52	's Commers/Commere	14
Keuvelbilk/Kieveldbilk	53	Commensche	14
Keuvelde Veld	53	Koninginne	38
Kieken(en)	51	's Konings Heet (zie Coemans Heet)	
Kiekenbilk	53	's Konings Meersen	50
Kiekenbos	84	Cooryns Straat	27
Kiekenmeers(en)	51	Korte Durme(n)	66
Claeys' Bilk(en)	47	Korte Wae	162
Kleemput(ten)	15, 55, 95	Kouter (zie Wondelgemkouter)	
Kleine Bogaard	64	Kouterken	45, 56
Kleine Bredebroek	18, 43, 64	Kouterstraatje	27
Kleine Celisakker	64	Kraaienstok	81
Klein Drieselken	43	Kriekerie	60
Kleine Durme	15, 46, 64	Krokke	35
Klein Gemeente	24	Krom Bunder	66
Kleine Hurst	64	Kromme Lede	94
Kleine Kleemput	15, 54, 64	Krom Stuk	65
Kleine Knabbelare/		Kromme Tuin	21
Knobbelare	64, 79	Kromme Wa(a)l	56
Kleine Meestakker	159	Kromme Zee	66
Kleine Raesbilk	64	Kruise	96
Kleine Uitvang	64, 69	Kruisbeke	94

Kruisbilk 1	56, 94	(ter) Linde(n)	16
Kruisbilk 2	56, 94	Lindenbilk	62
Kruiseeksken(s)	56	's Linden Dries	43, 62
Kruisweg	32	Lindenvijver	57, 95
Cruppenden	77	Loocxkens Molen(wal)	97
Kuipe(n)	11, 22	Luchoude	169
Kuipstraatje	27	(ter) Lucht	24
Kwaad Bos	77	Lybaerts Stede	69
Kwade Kreek	79	Maeyens Straatje	27
Kwaad Straatje	62	Maeyens Stuk	47
Kwaad Veld	78	Mahieus Brugge	93
Kwaad Veldeken	78	Medebilk	79
Lange Akker	64	Meerakker	67
Lange Bilk	66	Meerbeke	62
Lange Bilksken	65	Meersstraatje	29
Lange Bostie	165	Meersakkerken	67
Lange Dreve	30	Meerselken	78
Langedurmestraatje	31	Meestove	97
Lange Els	56	Melkbrugge	60
Lang Gemet	66	Mere	20
Lange Hage	57	Mesvoorde	16
Lange Honderd Roeden	66	Meulestede	11, 16, 20, 30
Lange Mate	84	Meulestedeakker	40, 54
Lange Meers	65	Meulestedebrugge	93
Lange Reep	66	Meulestedemeers	59
Lange Straat	31	Meulestedestraat	30
Lang Stuk	64	Meulestedeweg	30
Lang Veld	85	Michiels Bilk	52
Lange Veure	65	Middelakker	57
Lang Vosstuk	49, 86	Middelmere	59
Larsijn/Latsijn	53	Middelpaal	97
Leistraat(je)	29	Middelwee	46, 60
Lendstraat	29	Mispelarewinkel	21, 74
Lenden Vand	167	Mispelbilksken	21, 73
(Ter) Lest	21	Molenare	48
Lestriet	21, 25, 90	Molenaarstraat	27
Liefbilk	57	's Molenaren Bilk	52
Lieve	15, 21, 22, 90	Molenbilk	63
Lieven(s) Stuk	47	Molengracht	94
Lieven van Bijsteele Stuk	47	Molengrachtstraat	27

Molenstraat	30	Oostmeers	60
Molenwal	16, 88	Oostvlasmere	22
Molenwalleken	88	Orsbilk (Hurstbilk)	179
Molenwalstraat	27	Oude Akker	68, 70
Morek/Marek/Meerek	8, 10, 24	Oud Akkerken	68, 70
Morek-/Marekbilk	54	Oude Boomgaard	84
Morek-/Marek-		Oude Hofstede	69
/Meerekstraat(je)	24, 27	Oud Landeken	68
Morekstuk	54	Oude Stede	33
Mote	35	Oude Rijt	92
Munkhul	51	Oude Veste	90, 98
Neckers Bilk	52	Overbroek	12, 28, 43
Neckers Put	55, 95	Paardenbosselken	70
Nederen Bek	75	Paardenkerkhof	97
Nederen Bilk	75	Pachtgoed	52
Nedere Driebunder	77	Paddenpoel	95
Ne(d)ergeest / Lage Geest	59	Paradijs	60
Nederhurst	76	Paradijsmeers	60
Nederlieve	22	Paradijzeken	60
Nedere Meers/Neermeers	75	Pesterie	38
Neder Ollende	79	Plantsoen	74
Ne(d)erstraat	31	Poffetje	79
Nedervarendonk	20, 75	Poltveld	86
Nedervenne	22	Poortbिल्ksken	63
Neeseste(d)eken	69	Populier	21
's Nekkers Bilk	47, 49, 52	Populierdurme	15, 60
Nieuwe Bilk	68, 70	Poshol/Popshole	22
Nieuwe Boomgaard	84	Raapland	75
Nieuwe Land	68	Raes' Akker	47
Nieuwe Lochting	68, 74	Regaalstuk	80
Nieuwe Vaart	82	Reit/Rijt	90
Nieuwland	68	Rietgracht	21, 22, 23, 25
Nieuwlandeken	68	Rietje	21
Obas Land	176	Rijspier	24, 25
Ollende	78	Rijststuk	91
Ollendeken(s)	79	Roegers Akker	47
Oostakker	57	Roegiers Bilk	52
Oostbrake	57	Roet	81
Oostbroek	28, 43	Ruus' Bilk	49
Oosterbedelf	18, 60	Ruus' Hout	84

Ruw Zand	23	(ten) Stijle	17
Schalken	181	Stovers Berg	185
Schaloen	49	Strepe 1	66
Scheers Bilk	47	Strepe 2	66
Schipgracht	16, 21	Stuivenberg	88
Schipgrachtakker	57	Stuk aan de Hage	57
Schore	23	Suelman	53
Schoutetenveld	85	Terrins Voorde	14
Schud den Boer	38	Toevate	81
Seghers Durme	15, 52	Tussen Bermen	185
Seynken	53	Tussen Grachten	58
Ser Boudins Riet/Rijt	21, 25, 52, 90	Twee Gemeten	63
Ser Boudins Bilk	52	Twee Viergemeten	63
Ser Boudins Veld	85	Uitert	186
Ser Brandins	36	Uitvang	13, 64, 69
Ser Brandins Goed	30, 36	Vaart/Gentse Vaart	187
Ser Brandins Straatje	30	Varent	20, 84
Sernayken	49	Varentbilk	63
Servoorbilk	63	Varentdonk	20, 54, 75
Ser Willems Veld	85	Varen(t)donksken(s)	20, 54
's Heers Bilk/Sersbilk	53	Veld	20
Symoen van Dyckens Land	47	Veldakker	67
Sint-Janshuisgoed	37	Veldstuk	67
Sint-Kathelijnekruise	97	Venne(t)/Venhout	14, 23
Smalle Dam	16	Verbernde Hofstede	69
Smesken	16	Verheilenbilk	54
Smesse	57	Verloren Gaver	19
Smoutpot	57, 97	Vernayken	49
Smoutpotmolen	97	Vernaystraatje	27
Snoek	49	Veste	98
Spesbroek/Speibroek	12, 17, 35, 43	Veurmeers	71
Spes/speibroekakker	54	Vierbunders	63
Spes/speibroekdries	17, 37	Vierendeelbunders	64
Spesbroek Veld	86	Vier Gemeten	63
Spierings Bilk	52	Vierweegse	32, 36
Stalledries (zie Vroonstalledries)		Vijfvoordestuk(ken)	187
Stede te Westergem	54	Vijveraard	99
Stenen Bilk	79	Vijverken	95, 99
Stenen Brugge	94	Vinkslag	80
Stenen Kruise	97	Vlasmere	22

Vlassenare	190	Weerft	74
Vliender	72	Weilens Gracht	191
Vlienderken	72	Wessegem(se)	9
Vlienderpaal	72	Westakker	58
Vlienderstuk	72	Westbank	192
Vogelenzang	25	Westergem	13
Vondel	58	Westergemstraat	16, 27
Vondelken 1	63	Westweg	30
Vondelken 2	63	Weidauw	72
Voordreve	28	Wienskens	54
Voorgang	191	Wijde Gracht	94
Voormeers	59, 61	Wijk	49
Voorste Breebroek	18, 43, 59	Wijlstuk	58
Voorste Kleemput	15, 62	Wijngaard	73
Voorstuk	58	Wijngaardstraat(je)	27, 73
Voortakker	58	Wilde Land	82
Vossenveld	86	Willems Gracht	94
Vosstuk(ken)	49, 86	Winkel	17
Vriesland	47	Winkelbilsken	62
Vriesmonts Land	47	Winkelgat	32
Vrijen/Vrijdomme	98	Winkelken	62
Vroonmeers	61	Winkelstraat	30
Vroonstalle	8, 45	Winkelstuk	58
Vroonstalledries	8, 12, 18, 24, 35	Witte Evenstoppelen	75
Vrouwenstraat(je)	18, 27	Wondelgem	7, 9
Waalbeeksken	94	Wondelgemdries	43
Waalbilk(sken)	58	Wondelgemkasteel	36
Waalbrug	94	Wondelgemkerk	15
Waaldamme	17, 58	Wondelgemkouter	22, 23, 41, 45
Waalgracht	94	Wondelgemmeers	17, 21, 23, 24, 25, 46
Wabilksken		Wondelgemstraat	30
(zie Waalbilk(sken))	58	Zaalbilk	77
Walleken	63	Zand	23
Wallekens	63	Zandeken	58
Walsdonk	17	Zandput	58
Wangeveld	86	Zandweg	31
Warande	84	Zavelput	55, 59, 95
Wasgracht	17	Zenauts Akker	201
Was(sen)donk (zie Walsdonk)	17	Zengebilsken/Zeugebilske	70
Waterlaat	94	Zeven Gemeten	64

Ziekeliëden	38
Zickelvoets Bilk	54
Zickelvoets Gemet	54, 64
Zompelarebilk	78
Zompelstraat	30
Zottinnengat	32
Zwaanaard	61, 99
Zwaanaardstraatje	27
Zwane	61
Zwanenbilk	61
Zwanenstraatje	27

GLOSSARIUM

Aanwijzingen

- Het lemma volgt de huidige spellingregels, behalve bij plaatsnamen die met een persoonsnaam beginnen en bij enkele vormen van onduidelijke oorsprong.
- Als de naam tot op de dag van vandaag nog gebruikt wordt, is voor de huidige spelling gekozen, bijv. Kolegem.
- Diminutieven op -ken worden ongewijzigd gelemmatiseerd, tenzij die vorm in het huidige dialect niet meer mogelijk is.
- Op het lemma volgen alle in de archiefstukken gevonden attestaties, chronologisch geordend en telkens gevolgd door de bron (zie afkortingen hierna) en de bladzijde of het blad (recto/verso). Indien in de originele bron de bladzijde niet is aangegeven wordt het cijfer 0 geschreven.
- Aan de hand van de kaart van Viglius van 1576 konden sommige namen gelokaliseerd worden. Bij die namen vindt u tussen < > een letter-cijfercombinatie, die verwijst naar de losse kaart.
- Afkortingen worden tussen haakjes opgelost volgens de spelling die in het bewuste document gebruikelijk is.
- Bij namen die zeer frequent in dezelfde bron voorkomen, zijn slechts een paar excerpten per bron opgenomen.
- Als een toponiem met een **c** begint die als **k** wordt uitgesproken, vindt u die in het glossarium bij de **k**-namen, bijv. Capenberg.

Gebruikte afkortingen

Archiefbronnen

28	Penningcohierien (SAG)
301/	Jaarregisters van de Keure (SAG)
330/	Registers van Gedele (SAG)
94bis	Verkoop geestelijke goederen (SAG)
BZ	Belzele-Evergem(RAG)
Ev	Evergem (RAG)
K/SMG:	Kerkarchief Sint-Michiels Gent (RAG)
K/Wo	Kerkarchief Wondelgem (RAG)

KP	Kaarten en Plannen (RAG)
OB	Oudburg (RAG)
RAG	Rijksarchief Gent
RG	Rijke Gasthuis (RAG)
RSA	Raad van State en Audiëntie (ARA)
RvVl	Raad van Vlaanderen (RAG)
SAG	Stadsarchief Gent
SB	Sint-Baafsabdij (RAG)

Andere

b	begin
e	eind
r	recto
v	verso
sic	zo staat het in het document

WONDELGEMSE PLAATSNAMEN

AALMOEZENMEER: an de haelmoessene mersch van sente baefs, 1445, RAG-SB/46, 99v.

AANWAS: oost den aanwas, 1610, RAG-Ev 77, 48v.

AARD: zuudt den Aert, 1610, RAG-Ev 77, 10v.

ACHTERBILK: Jn den achterbeelc, 1392, SAG-330/9, 196r.

ACHTER DE KERK: daerment heet achter de kercke binnen vrijen, 1603, RAG-Ev 576, 409v.

ACHTERDREVE: dachter dreve, 1610, RAG-Ev 77, 13v.

ACHTERMEERS: tlant gheheeten denb achtermersch, 1457, RAG-SB/O; in den achter meersch, 1487, RAG-K/Wo 245, 25r.

ACHTERSTE BREEBROEK <A3>: St Baefs den achtersten breebrouck bylachtich noort de buent straete west de beke gescheet vande prochie, 1919R, 1610, RAG-Ev 77, 76v.

ACHTERSTE KLEEMPUT: Jnden achtersten cleemput, 1502, RAG-SB/K 2610, 153r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 175r.

ACHTHONDERD ROEDEN: daer ment eedt Jnde viijC r., 1505, SAG-330/43, 61r; daerment heedt Jnde viijC Roeden, 1539, RAG-SB/K 2611, 174r; Jnden ghemeenens meersch daerment heet dacht hondert roeden, 1611, RAG-Ev 577, 139v; , 1614, RAG-Ev 578, 9v.

AKKER: j alf ghemet lants lettelt min ofte meer ligghende in wondelghem up den hacker, 1359, SAG-330/2, 206v; up den ackere, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r.

AKKERKEN: int ackerkin, 1569, ARA-RSA 618/30, 17v; up tackerken, 1593, RAG-Ev 576, 163v; twee bundren hondert roeden Landts ghenaeft tackerken, 1603, RAG-Ev 576, 406r; het ackerken, 1610, RAG-Ev 77, 13r; , 1618, RAG-Ev 227, 321r; , 1625, SAG-330/137, 104v.

ALEGHEERS AKKER: up alegheers acker, 1390-1400, RAG-SB/R 2450, 14v, 19v; up alegheers ackere, 1445, RAG-SB/R 46, 101r; , 1462, RAG-SB/K 2448,

97r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 157r; up alaeghertsackere, 1539, RAG-SB/K 2611, 193r.

ALINS MEERS: bij Alins mersche, ca.1390, ARA-RR 2063.

ALTENAY: Ottena, 1208, RAG-SB/o. (op het zegel); Theodericus de Outhena, 1238, RAG-SB/o; te Altenay, ca.1390, ARA-RR 2063; , 1431, ARA-RK 45406, 38v.

ALXHOEKE: ghenaeempt alxhouce ghelegghen ande bennensbrugghe, 1569, ARA-RSA 618/30, 29v.

APPELTERE AKKER/APPELAKKER/APPELTERKOUTER <C3>: tapeltrijne, 1479, SAG-330/35, 91r; up den apeltrin acker, 1483, SAG-330/36, 275r; up appeltrijn achkere, 1487, RAG-K/Wo 245, 6v; appelteren ackere, 1502, RAG-SB/K 2610, 153v; appele ackere, id, 138r; appelter acker, 1527, RAG-SB/R 1029/1; appelacker, 1535, SAG-330/53, 179r; appele ackere, 1539, RAG-SB/K 2611, 162v; appeltren ackere, id, 179v; appelter acker, 1543, RAG-SB/K 2732, 6v; appelt ten ackere, 1547, RAG-K/Wo 128, 13v; appelten ackere, id, 31v; , 1556, SAG-330/74, 22v; , 1559, SAG-330/77, 126v; up Appelkins Achker hendende ant belau, 1563, RAG-SB/K 2734, 3r; appel hacker, 1563, SAG-330/81, 3r; appel ten ackere, 1569, ARA-RSA 618/30, 11v, 23r/v; appele ten ackere, id, 12v; appelken ackere, 1574, SAG-28/80/340, 15v; ten appeltier ackere, 1577, RAG-Ev 575, 218v; appelter ackere, 1586, RAG-SB/K 2736, 11r; appelken ackere, 1588, SAG-330/109, 16r; appelteracker, 1595, RAG-SB/R 1029/26; in appelteracker suut colegghem dries, 1602, RAG-K/Wo 128, 38v; an dolmeere up appelden Ackere, 1605, RAG-Ev 576, 469r; totten appelackere, 1610, RAG-Ev 77, 89r, 90r; appelter ackere, 1610, SAG-330/130, 70r; appelter cautere, 1610, RAG-Ev 577, 47r; Jnt gheweste ghenaeempt den appelacker, 1627, RAG-Ev 227, 437r.

BACHTEN DE STEDE: eene buelc ghelegghen daerment heet bachten de stede, 1450, SAG-330/24, 582r.

BACHTEN HENDRIK DAMMAN: daerment heet bachten heyndric dammans, 1456, SAG-330/27, 307r.

BACHTEN 't KASTEEL: over de lieve bachten casteele, 1445, RAG-SB 46, 98v; bachten casteele, 1474, SAG-330/32, 303r.

BACHTEN KOLEGEM: CxCvj Roeden gheheeten bachten coelegghem, 1539, RAG-SB/K 2611, 170v; bachten coelegghem, 1610, SAG-330/130, 70r.

BACHTEN (DE) OUDE AKKER: daerment heet bachten ouden ackere, 1462,

SAG-330/29, 194v.

BACHTEN (DE) WIJNGAARD: bachten wingaerde, 1432, SAG-330/20, 209v; ½ ghemet bachten wijngaert, 1445, RAG-SB 46, 101v; daerment heet bachten Wyngaerde, 1462, SAG-330/29, 194v; , 1619, RAG-Ev 578, 197v.

BACHTER GALGEN: een half ghemet ghenaeempt bachter galghen, 1588, RAG-Ev 225, 106r.

BAEGHE?: daerment noempt in baeghe, 1563, SAG-330/81, 171r.

BAKKER: vC roeden gheheeten den backere, 1502, RAG-SB/K 2610, 138v.

BANAERT: neffens banaerde, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 14v; up den banaert, 1445, RAG-SB/R 46, 99r; up den baernaert, id, 85v, 86r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 73r.

BASTUK: ghenaeempt bastick, 1553, SAG-330/71, 97r; ghenaeempt bastic, 1563, SAG-330/81, 140v.

BASSEVELDS BILK: bachten bassevelts bulc, 1452, SAG-301/42, 4v.

BAVESTOK: up den bavexstoc, 1425, SAG-301/28, 72r;

BEDELF: toten nieuwen ghedelve te Wondelghem, 1417, SAG-301/24, 121v; Jn tbedelf up de lieve, 1445, RAG-SB/R 46, 90v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 82r; in dbedelf, 1487, RAG-K/Wo 245, ??; Jnt bedelf up de lieve, 1502, RAG-SB/K 2610, 141r; int bedelf an beede zijden vander lieve, ca.1505, RAG-K/Wo 127, 16r; Jnt bedelf te Wondelghem bij der kerken, 1517, RAG-SB/R 65, 97v; , 1535, SAG-330/53, 179r; int bedelf, 1595, RAG-SB/K 2737, 13r; , 1602, RAG-K/Wo 128, 35r.

BEGIJNENBUCHT: Jn den beghijnen bucht, 1486, SAG-301/59, 51r.

BEGIJNENHAGE <D1>: de beghinen haghe, 1425, SAG-301/28, 72r; , 1429, SAG-301/30, 57v; dat men heet de beghinen haghe, 1456, SAG-330/27, 198v; ande beghijns haghe, 1538, SAG-330/55, 131v; de beghynen haghe, 1559, SAG-330/77, 126v; ande baghinen haghe, 1563, SAG-330/81, 171r; an de baghijnen haghe, 1575, SAG-330/92, 213v; den waterloop van de beghijnen haghe, 1615, RAG-Ev 578, 24r; an de beghijnen haghe ... west de bevrijtgracht, 1620, RAG-Ev 578, 236v.

BEGIJNENSTUK: een partie landts ... ghenaeempt het baghijnestick, 2G, 1611, RAG-Ev 577, 95r.

BEK 1: ten becke, 1487, RAG-K/Wo 245, 3r; an den becke, 1580, SAG-330/97, 266v.

BEK 2: den bec bij der galghe naer tcuupen, 1588, SAG-330/107, 65r.

BEK 3: in Wondelghem meersch ... ghenaeamt den bec, 1486, SAG-301/59, 51r; meersch Jnden becke, 1572, SAG-330/89, 267r; den becke onder Wesseghem, 1585, SAG-330/89, 267r; Jn Wondelghem meersch Jnden becke, 1610, RAG-Ev 577, 18r.

BEK4 <B5>: den bec, 1453, SAG-330/25, 372r; vC roeden gheheeten den bec noordt de lieve; 1502, RAG-SB/K 2610, 152v; iiC roeden meersschen gheheeten den bec, 1517, SAG-330/46 II, 68r; boven den becke, 1539, RAG-SB/K 2611, 178v, 194r; boven becque, 1575, RAG-Ev 575, 86v; een stick landts ghenaeamt den becke groot ontrent vC R ... oost de buenstrate, 1606, RAG-Ev 576, 484r; 400 r. meersschen ... ghenaeamt den bec oost de lieve, 1614, RAG-Ev 576, 63v.

BEK 5: iiijCv roeden lants ... gheheeten den bec ant dueremstraetkin, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 7r; iiijCx roeden heet den bec, 1445, RAG-SB/R 46, 98r, 99v; iijCv roeden lants heet de bec ant dueremstraetken, 1462, RAG-SB/K 2448, 95v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 155v.

BEK: ghenaeamt den becke, 1569, ARA-RSA 618/30, 10r; den becq, id, 15r.

BEKE: te Wondelgheem up de beke, ca.1280, RAG-BZ 381; bachten coeleghem up de beke, 1374, SAG-330/5, 296v; up de beke te Wondelghem, 1425, SAG-301/28, 72r; , 1429, SAG-330/19, 264r; te Wondelghem up de cautere an de beke, 1443, SAG-330/23, 88v; boven beeke, 1453, SAG-330/25, 372r; daermendt heedt up de beke, 1483, SAG-330/36, 257r.

BELAU: Roelf de Belau, ca. 1212, RAG-SB/R 30, 55 r°; Roelf de Belau, 1223, RAG-SB/R 30, 55r; Belau, 1262-1279, RAG-SB/R 54 (leenrol); Petr. de Balau, ca.1280, RAG-SB/R 31b, 7r; de balau, ca.1300, RAG-SB/K 2306, 22v; Petrus de Balau, 1326-1329, RAG-SB/K 1435, 11r, 12r; Petri de Balau, 1368-1374, RAG-SB/R 39, 23r; an Belau, 1374, RAG-SB/R 39, 23r; int balau, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6r, 9r, 13r; jnt balau, 1445, RAG-SB/R 46, 89v; , 1462, RAG-SB/2448, 81r; Jnt belau, 1502, RAG-SB/K 2610, 138v, 164v; , 1539, RAG-SB/K 2611, 162r; ant belau, 1551, SAG-330/69, 2v; ant bellau, 1556, SAG-330/74, 22v; an tbelau, 1561, RAG-RvVI 974, 327v; ant belau, 1563, RAG-SB/K 2734, 3r; an tbelau, 1569, ARA-RSA 618/30, 18r; bij tbelau, 1585, SAG-330/104, 160r; up Wondelghem cautere ghenaeamt tbelau, 1601, RAG-Ev 576, 351v; Wondelghem St Baefs Jnt belau, 1611, RAG-Ev 577, 119v.

BELAUSTRAT <C2-C3>: de belaustrate, 1457, RAG-SB/R 63, 76v; de

ballaustrate, 1478, RAG-SB/R 64, 40v; de Balau strate, 1483, G Leenhof SB; de bellau straete, 1556, SAG-330/74, 22v; de bellaustrate, 1559, SAG-330/77, 126v; de belaustraete, 1561, RAG-RvVl 974, 327v; de belaustrate, 1563, SAG-330/81, 2v; de balaustrate, 1574, RAG-Ev 575, 11r; de belaustrate, 1575, SAG-330/92, 214r; teynden de belaustrate, 1591, RAG-Ev 576, 101r; , 1605, RAG-Ev 576, 468v; thenden van de ballaustrate, 1609, RAG-Ev 577, 44r; de belaustraete, 1610, RAG-Ev 77, 83r, 86r; tbelaustraetken, 1610, RAG-Ev 577, 82v.

BENNINS BRUGGE <C5>: bi bennins brugghe, 1280, RAG-SB/R 31a, 17r; bi bennincs brigghe, 1325-30, RAG-SB/K 1436, 7r; bij bennins brugghe, 1355, SAG-330/2, 14v; tferre te benninsbrugghe in wondelghem, 1e helft 14e, RAG-SB 31a, 7r; bachten bennins brugghe, 1369, SAG-330/4, 237v; te benninx brugghe, 1371, RAG-SB/R 59, 25r; te bennincx brugghe, 1385, RAG-SB/K 2301, 21v; bennins brugghe, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 14v, 23r; , 1444, SAG-330/23, 176r; , 1445, RAG-SB/R 46, 5v, 80r, 85v, 99r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 83r; , 1478, RAG-SB/R 64, 42r; bennoets brugghe, 1485, SAG-301/58 II, 13v; bennins brugghe, 1486, SAG-330/37, 348r; , 1496, SAG-330/40, 244v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 142r; , 1503, SAG-330/42, 276r; , 1517, RAG-SB/R 65, 83v; , ca.1505, RAG-K/Wo 127, 20r; , 1524, RAG-RvVl 958, 236r; te bennyns brugghe, 1526, SAG-330/49, 69v; bennins brugghe, 1534, SAG-330/53, 4v, 22v; daerment heet bennins brugghe, 1535, RAG-RvVl 961, 310r; bennins brugghe, 1539, RAG-SB/K 2611, 174v, 183r, 194v; , 1541, SAG-301/95, 13v; daerment noompt te bennyns brugghe, 1546, SAG-330/64, 98v; bennyns brugghe, 1547, RAG-K/Wo 128, 31v; bennens brugghe, 1553, SAG-330/71, 97r; bens brugghe, 1559, RAG-RvVl 973, 179r; bennens brugghe, 1563, SAG-330/81, 140v; byder bennens brugghe, 1569, ARA-RSA 618/30, 2v; bennens brugghe, id, 6r, 21v, 22v; bennins brugghe, 1574, RAG-Ev 224, 2r; benninsbrugghe, 1574, SAG-28/80/340, 14r; bennens brugghe, 1582, SAG-330/99, 210v; bennins brugghe, 1588, RAG-Ev 225, 136v; bennensbrugghe, 1588, RAG-Ev 576, 8v; , 1591, RAG-Ev 576, 99r; , 1594, RAG-Ev 576, 209r; Bennincx brugghe, 1596, RAG-OB 160, 51v; bennins brugghe, 1602, SAG-330/125, 74r; , 1603, SAG-330/125 II, 58v; bennensbrugghe, 1603, RAG-Ev 576, 410r; bennins brugghe, 1610, RAG-Ev 77, 35v; bennensbrugghe, 1612, RAG-Ev 577, 223v; bennes brugghe, 1615, RAG-Ev 578, 25r; bennens brugghe, 1616, RAG-Ev 578, 34r; , 1619, RAG-Ev 578, 176r.

BERG: een leen dats de berch te westerghem, 1371, RAG-SB/R 59, 23r.

BERG VAN WEELDEN: up den beerch van weelde, 1439, SAG-330/22, 134r; ter stede daerment heet up den berch van Weelden, 1456, SAG-330/27, 147v; op den beerch van weelden, 1569, ARA-RSA 618/30, 1r; daerment naempt anden berch van weelden, 1609, RAG-Ev 577, 16v; tusschen den beerch van weelden ende den galghen beerch vanden gherecht vanden Graefschep van

Everghem, 1614, RAG-Ev 578, 25r.

BERKENBILK: twee ghemeten zaylant ghe-naempt den beckenbilck ... oost het gaverstraetken, 1609, RAG-Ev 577, 63v.

BERTENAKKER: in berten acker, 1262-1279, RAG-SB/R 54 (leenrol).

BEYENS VELD: een stick Lands ghe-naempt Beyens velt, 1610, RAG-Ev 577, 52v.

BIESBILK: in den biesbeelc, 1487, RAG-K/Wo 245, 25r; Jnden biesbeelc, 1502, RAG-SB/K 2610, 143r; an thautkin bij tgoet ter linden ghe-naempt de donck oost de biesbilck, 1598, RAG-SB/R 65, 118r; een stick saeylandts ghe-naemt den biesbulck neffens de dreve commende ande dixmerre, 1610, RAG-Ev 577, 82r; de biesbilck, 1610, RAG-Ev 77, 3r.

BIESKENS: de bieskins, 1585, SAG-330/103, 275r.

BIESMEERS: een half ghemet meersch ghe-naempt de biesmeersch west ande Liefve, 1606, RAG-Ev 576, 473v.

BIESMEERSELKEN: tmeersschelken ghe-naemt tbiesmeersschelken ... noort de Lieve, 1610, RAG-Ev 577, 84r.

BIEST/BIEZEN: ter Vrouwen stalle Jnde biesen, 1439, SAG-330/22, 190r; ter biest up de lieve, 1496, SAG-330/40, 244v; Jnde biesen, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r; daerment heet Jnde bijsen, 1529, SAG-301/84, 225v; Jnde biesen, 1539, RAG-SB/K 2611, 164r.

BIJLDESTUK: midden den ackere heet tbijlde stic, 1445, RAG-SB/R 46, 97r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 151v.

BIJLE 1: viiCxxxvi roeden heet de bijle, 1445, RAG-SB/R 46, 89v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 81r; iijClxvii roeden heet de bile, id, 81r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 139v; , 1539, RAG-SB/K 2611, 180v.

BIJLE 2: vC Roeden landts gheheeten de bijle, 1539, RAG-SB/K 2611, 176r; ghe-naempt de bijle, 2G, 1594, SAG-330/116, 66r; een stick landts ... ghe-naempt de bijle Jnt tgheweste daerment heet het velt, 1610, RAG-Ev 577, 52v; , 1611, RAG-Ev 577, 106v; de bijle groot xC roeden, 1615, RAG-Ev 578, 63v.

BIJLE 3: uter boeterstraten toter byle up waert, 1418, SAG-330/16, 234r; de bijle bij den wynckelzak, 1549, SAG-330/67, 69v; een ghemet Landts ghe-naempt de bijle, 1586, RAG-Ev 225, 85r; een bilck ghe-naempt de bijlle,

977R, 1610, RAG-Ev 77, 63v.

BIJLEN: ghehaempt de bijllen in drie sticke met de Wallen ... oost de vaert, 1610, RAG-Ev 77, 3r.

BIJLKEN: opt bijlken, 1592, RAG-Ev 576, 126v; een bilck Lant ghehaempt het bijlken ... noort de beunt, 1610, RAG-Ev 77, 63v.

BIJLOKE: van eenen sticke mersche ligghende in wondelghem mersch datmen heet de biloke, 1345, RAG, Oostenrijks Fonds.

BIJLSTUK: up tbijlstic, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 8v; up tbijlstic ant ruwe sant, 1445, RAG-SB/R 46, 95v, 98v; up Vondelghem cautre daerment heet tbijlstic, 1496, SAG-330/40, 244v; ghehaempt bilstic, 1526, SAG-330/49, 70r; Jnt bijlstic up den hurstwech, 1539, RAG-SB/K 2611, 161r.

BIJLSTUKSKEN: het bijlsticxken, 1615, RAG-Ev 578, 76r.

BILK: j ghemet xxxij r. in den beelc ande waelgracht, 1445, RAG-SB 46, 105r; ghehaempt den bilck, 1559, SAG-330/76, 270v; van eenen sticke an Westerghem ghehaempt den bilck, 1563, SAG-330/81, 3r; zeker stick Landts ghehaemt den bilck, 550R, 1577, RAG-Ev 575, 203r.

BILK TER DURMEN: de buelc ter duermen, 1452, SAG-301/42, 4v.

BLAUWBLOEMSTUK <D2-D3>: ant blaubloum stic, 1445, RAG-SB/R 46, 99v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 95r; in blaublomstic, 1487, RAG-K/Wo 245, 23r; ijClxxxij roeden lants gheheeten tblaue bloum stic, 1502, RAG-SB/K 2610, 141v; tblaublomstic, 1539, RAG-SB/K 2611, 170v; in blau blommestuck, 1595, RAG-SB/R 1029/26; ghehaempt het blaublomstick ... up den cautere, 1600, RAG-Ev 576, 317r; op den cautere de blaublomstick west den wech, 306R, 1610, RAG-Ev 77, 101v.

BLOEMS GOED: (Lauwereins Bloume verkoopt aan Janne Bloume, pr.) zijnen goede ... te Wondelghem gheheeten bloums goed, 1454, SAG-301/42 II, 82v; van eender coorenwintmuelene staende voor tgoet te Bloms inde prochie van Wondelghem, 1484, SAG-301/57 II, 160v.

BLOEMBILK: tsernaykin ende den bloembulc, 1452, SAG-301/42, 4v; Jnden bloum beelc, 1502, RAG-SB/K 2610, 146v; een stick lants thiende vrij ghehaempt den blombilc, 1606, RAG-Ev 576, 473v; een stick landts ghehaempt den blombilck, 1610, RAG-Ev 577, 82v.

BLOEMBILKSKEN: drye bunderen gheheeten de mere metten blombilcxkine ande meere oost de lieve, 1539, RAG-SB/K 611, 188r.

BODEM: in de bodem C roeden, 1453, SAG-330/25, 372r; Jnden bodem vander galghen, 1505, SAG-330/43, 61r;

BOEKSTUKSKEN: ijC Roeden landts gheheeten tboucsticxken, 1502, RAG-SB/R 2610, 155v; , 1539, RAG-SB/K 2611, 180r, 209r; ghenaeamt het bouckstick boven meere, 1590, RAG-Ev 576, 69v.

BOELBILKSKEN: ijC roeden gheheeten tboelbeelcxkin, 1490, SAG-330/39, 37v.

BOL: een alf ghemet mersche dat heet bol, 1280, GY-CM, 491.

BOLLEWERK: up tbolleweerc daerment eedt up de veste, 1492, SAG-330/39, 238r; up tbollewec over de Rytgracht, 1551, SAG-330/69, 2v.

BOOMGAARD: in den boemgaert, 1453, SAG-330/25, 372r; meersschen gheheeten de bogaert, 1517, SAG-330/46, 68r.
Zie ook GROTE, NIEUWE & OUDE BOOMGAARD.

BOGAERTS DURME: lant ende duermen heet de boengaert duerme, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 23r, 89r; in de duermen in den boghaert, 1425, SAG-330/18, 300r; xC roeden up tvelt heet boeghaerts duerme, 1445, RAG-SB/R 46, 98v; de bogaert duerme, 1502, RAG-SB/K 2610, 151v.

BOGAARDSTRAATJE: an tbogaert straetkin, 1452, SAG-301/42, 4v.

BOOMKENS: eene hofstede ... met een meersselen ghenaeamt de boomkens ... zuut lanx het gaverstraetken ... oost de booterstrate, 1606, RAG-Ev 576, 473v; een weede ghenaeamt de boomkens, 1610, RAG-Ev 577, 83r.

BOONSTRAAT: de boenstrate, 1417, SAG-301/24, 123r; an de boenstrate thenden der dreve, 1420, SAG-330/17, 123r.

BORTOENS BILK: in bortoens beelc voor de hulst, 1433, SAG-301/32, 62v.

BOS: iiijCl Roeden gheheeten den bosch, 1539, RAG-SB/K 2611, 177r; een half bundere lants gheheeten den bosch, 1549, SAG-330/67, 69v; up tbosch, 1611, RAG-Ev 577, 131v.

(TEN) BOSSE: te(n) bussche, 1385, SAG-330/7, 325v.

BOSSELKEN: L roeden gheheeten tbosschelkin, 1520, SAG-330/47, 183v; achter Wondelghem keercke ... in twee stucken ghenaeamt het bosschelken, 1612, RAG-Ev 577, 225v.

BOSSTUK: up den cautere te Wondelghem daerment heedt up tboschstic, 1450, SAG-330/24, 582r; Jn de hoelmeere ghenaeamt het boschstick, 1608, SAG-330/129, 97r.

BOTERMEERS: in boetremeersch, 1385, RAG-SB/K 2301, 20r; , 1394, RAG-SB/R 61, 68r.

BOTERSTRAAT <B2-C3>: an de boeterstrate, 1390-1400, RAG-SB/R 2450, 8r, 20r; de boterstrate, 1406, SAG-330/13, 244v; uter boeterstraten, 1418, SAG-330/16, 234r; de boterstrate, 1445, RAG-SB/R 46, 91v, 93r, 95r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 89r; de booterstrate, 1496, SAG-330/40, 244v; Jnde boterstraete, 1502, RAG-SB/K 2610, 142v, 148v; , 1539, RAG-SB/K 2611, 168v; de boeterstraete, 1547, RAG-K/Wo 128, 5r, 8r; boeters straete, 1551, SAG-330/69, 2v; boterstraete, 1556, SAG-330/74, 22v; boterstrate, 1561, RAG-RvVl 974, 327v; , 1563, RAG-SB/K 2734, 3r; , 1569, RAG-SB/K 2735, 2r; booterstraete, 1569, ARA-RSA 618/30, 5r, 8r; boterstraete, 1574, SAG-28/80/340, 16r; boeterstrate, 1574, RAG-Ev 575, 34r; booterstrate, 1575, RAG-Ev 575, 68r; de bootestrate, id, 93r; boterstrate, 1577, RAG-Ev 575, 204r; boeterstrate, 1579, RAG-Ev 575, 276r; Bootestrate, 1585, RAG-Ev 225, 13r; boote-straete, 1586, RAG-SB/K 2736, 5v; bootestrate, 1588, RAG-Ev 225, 105r, 136v; , 1590/1591/1592, RAG-Ev 576, 67v/88v/136r; bootestrate, 1594, SAG-330/116, 66r; bootestraete, 1595, RAG-SB/K 2737, 5r; booterstrate, 1600, RAG-Ev 576, 326r; , 1605, RAG-Ev 227, 129r; , 1606, RAG-Ev 576, 472r, 498v; boterstraete, 1608, SAG-330/129, 79v; boterstrate, 1609, RAG-Ev 577, 29r, 44r; , 1610, RAG-Ev 227, 230r; booter strate, 1610, RAG-Ev 77, 57v, 83r; booterstraete, 1610/1612, RAG-Ev 577, 78v/175r; , 1615, RAG-Ev 578, 12v; , 1618, RAG-Ev 227, 309v; booterstrate, 1621, RAG-Ev 578, 240r.

BOTERSTRAATJE: tboterstraetken, 1526, SAG-330/49, 70r; an deen zijde van den buerent straetkene ghenaeamt tboterstraetken, 1553, SAG-330/71, 97v; boter straetkin, 1563, SAG-330/81, 141r.

BOUKENS HOFSTEDE: een buunre lands dat men heet boukins hostede, 1393, RAG-SP, 277, 9r.

BOVEN BEKE: daerment nomt boven beeke, 1483, SAG-330/36, 399r; ghenaeamt boven beke, 1585, SAG-330/103, 275r.

BOVEN DEN HULLE: daerment heet boven den hulle, 1490, SAG-330/38, 313r.

BOVENGAVER: boven ghavere, 1559, SAG-330/76, 272r; , 1563, SAG-330/81, 2v; een stick landts ghenaeamt den boven gavere (942R) ... noort de buenstrate, 1610, RAG-Ev 577, 83v; , 1619, RAG-Ev 578, 179v.

BOVEN MEERSE: een ghemet ghenaept boven merssche, 1575, RAG-Ev 575, 86v.

BOVEN PUTTEN: boven pitten, boven pitte, 1410, SAG-330/14, 285v.

BOVEN VENNEN: boven Vennen, 1562, SAG-330/79, 172r.

BOVEN WINKEL: boven Wincle, 1449, RAG-K/Wo 132; boven den Wincle, 1450, SAG-330/24, 582r; boven Wynckele, 1478, SAG-330/34, 74v; daerment heet boven Wyncle, id, 123v; boven Wijnkele, 1487, RAG-K/Wo 245, 4r; boven wijnkele, 1551, SAG-330/69, 2v; , 1552, SAG-330/70, 29r; , 1556, SAG-330/74, 23r; boven wincle, 1559, RAG-RvVI 973, 179r; up de cautere boven Wynckele, 1577, SAG-330/95, 37v; boven winckele, 1580, SAG-330/97, 109r; percheel ghenaept boven Wyncle, 1598, RAG-Ev 576, 265v; boven Wincle, 1600, SAG-330/124, 61r; boven Wynkele, 1602, RAG-K/Wo 128, 37r; boven Wynckele, 1606, SAG-330/127, 180r; , 1610, SAG-330/130, 70r.

BRAAKBOSELKENS: de braeckbosschelkins, 1610, RAG-Ev 77, 13v.

BRAAMSTUK: ten braemsticke, 141, SAG-330/14, 285v; up braem stic, 1543, RAG-SB/K 2732; braemstijc, 1547, RAG-K/Wo 128, 10v; braem stic, 1553, RAG-SB/K 2733, 4r.

BREDE: een stick landts ghenaept de Breede, 1563, SAG-330/81, 36v.

BREDE BROEK <B2>: in breedenbrouc, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 8r, 15v; in breetbrouc, 1425, SAG-330/21, 300r; up breeden brouc, 1445, RAG-SB/R 46, 89r; , 1452, SAG-301/42, 4v; Jn breenbrouc, 1453, SAG-330/25, 372r; breeden brouc, 1462, RAG-SB/K 2448, 84r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 143r; Jnden breebrouc, 1539, RAG-SB/K 2611, 175v; , 1559, SAG-330/77, 126v; Jnde breebrouck, 1569, RAG-RvVI 978, 185v; een stick landts ghenaept den breeden brouck hendende ande boterstrate ... oost onse vrouwe straetken zuut de boterstrate, 1610, RAG-Ev 577, 84r; een bilck landts ghenaept den breebrouck, 1615, RAG-Ev 578, 26v.

Zie ook VOORSTE, ACHTERSTE, GROTE & KLEINE BREDEBROEK.

BREDE DREVE: de bree dreve, 1600, RAG-SB/R 65, 120r.

BREDE MEERS: in breede mersch, ca.1390, ARA-RR 2063; , 1431, ARA-RK 45406, 39v; in den breemeersch, 1487, RAG-K/Wo 245, 22v; in breemeersch, ca.1505, RAG-K/Wo 127, 18r; Jnde breede meersch, 1539, RAG-SB/K 2611, 173v; in bree meers, 1547, RAG-K/Wo 128, 26r; Jnden breemeersch, 1551, SAG-330/69, 2v; Jn breemeersch achter tcasteel te Wondelghem, 1556,

SAG-330/74, 22v; in den breemeersch eyndende up de Rietgracht, 1586, RAG-SB/K 2736, 15v; , 1595, RAG-SB/K 2737, 14r; breemeersch, 1595, RAG-SB/R 1029/26; meersch ghenaeamt breemeersch ... gheleghen binnen den vrijdomme van Ghendt, 1600, RAG-Ev 576, 326r; breemeersch, 1602, RAG-K/Wo 128, 35v; meersch daerment nompt Jnden breemeersch, 1603, SAG-330/126, 24r; breemeersch, 1605, RAG-Ev 576, 468v.

BREESTRAAT: tot de bree straete, 1610, RAG-Ev 77, 28v.

BREKEN: int breken ½ ghemet meerssche, 1383, SAG-330/7, 192r.

BROEKAKKER: ij ghem. gheseit den brouckere, 1502, RAG-SB/K 2610, 154v; , 1539, RAG-SB/K 2611, 188r.

BROEKELKEN: up dbroukelkin, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v; up tbrouckelkyne, 1445, RAG-SB/R 46, 89r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 80r.

BROODMEERS: Jnt hurstkin gheleghen Jnde brootmeersch, 1539, RAG-SB/K 2611, 179v.

BRUGSTOK <D2>: up den brucx stoc, 1425, SAG-301/28, 72r; brucx stoc, 1429, SAG-301/30, 57v; anden brughstoc, 1457, RAG-SB/R 63, 81r; an den brughstock, 1517, RAG-SB/R 65, 75v; an de bruchstock, 1583, SAG-330/101, 118r; aen Loocxkens muelene ofte aenden brughstock oost de lieve, 1588, RAG-Ev 576, 6r; anden brugstoc zoomen gaet naer Wondelghem, 1603, SAG-330/125 II, 58v; an den bruchstock, 1621, SAG-330/135 II, 105r.

BRUINS MERE/MEERSCH: boven bruuns meersch, 1389, SAG-330/8, 351v; boven bruuns meere, 1405, SAG-330/13, 148r;

BUFFETJE: een stick Lants ... ghenaeamt den blombilc tsamen met tbuuffetken ten eenen sticke groot xiiCvi roeden, 1606, RAG-Ev 576, 473r.

BUGEM: in bueghem, 1502, SAG-330/42, 210v; in buedeghem, 1505, SAG-330/43, 61r; in bueghem, 1539, RAG-SB/K 2611, 167v; meersch in bueghem, 1575, SAG-330/92, 214r; in buweghem, 1595, RAG-SB/R 1029/26.

BUGEMMEERS: in bueghem meersch, 1490, SAG-330/38, 313r; in bueghem mersch achter Vondelghem castel, 1496, SAG-330/40, 244v; Jnt burghem mersch, 1526, SAG-330/49, 70r; bueghen meersch, 1553, SAG-330/71, 97r; , 1563, SAG-330/81, 140v; thenden bueghem meersch, 1575, SAG-330/92, 213v; Jn bueghem meersch achter Wondelghem casteel, 1592, RAG-Ev 576, 136r.

BUNDERKEN: up den oestacker een ghemet ligghende dat men heet tbuunrekin, 1394, RAG-SB/R 61, 74r; dbunderkin, 1478, RAG-SB/R 64, 43r.

BUNDERS: up de bunders, 1502, RAG-SB/K 2610, 157v.

BUENINC: gheheeten den bueninc an tquade veldecken, 1524, SAG-330/48, 222r.

BUNT: in de buent up tvelt, 1390-1400, RAG-SB/K 2451, 19v; voir den buent, 1418, SAG-330/16, 234r; Jnden buent, 1445, RAG-SB/R 46, 93r; demi bonnier appellé den buent, 1473, ARA-RK 1090, 334r; Jnden buent, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r; vCl roeden gheheeten den buent, 1539, RAG-SB/K 2611, 179r; de buent, 1559, SAG-330/76, 272r; een half ghemet Landts ... ontrent de Lieve ghenaeempt den buent, 1593, RAG-Ev 576, 151r; , 1594, RAG-Ev 576, 221r; den buendt, 1600, RAG-SB/R 65, 120r; een drije cant stick ghenaeempt de buent, 439R, 1610, RAG-Ev 77, 15r; de beunt, id, 63v; een audt ghemet Landts ... ghenaeemt de beunst ... noort de beunstraete, 1613, RAG-Ev 577, 239v; de beunt, 1619, RAG-Ev 578, 179v.

BUNTJE: in buuentkin, 1445, RAG-SB/R 46, 95r.

BUNTSTRAAT <A1-B4>: up de buen strate, 1445, RAG-SB/R 46, 97r; daerment noumpt aen de buenstrate, 1448, SAG-330/24, 409v; daer ment heet ter buenstraten, 1457, RAG-SB/R 63, 76r; de buenstrate, 1462, RAG-SB/K 2448, 81v; de buntstrate, 1487, RAG-K/Wo 245, 9v; de buemstrate, 1496, SAG-330/40, 244v; de buenstrate, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r; daer ment heet ter bunder strate, 1517, RAG-SB/R 65, 73v; ant burre(m) straetken, 1526, SAG-330/49, 70r; de buenstrate, 1539, RAG-SB/K 2611, 161v, 181r; de buentstraete, 1547, RAG-K/Wo 128, 30v; ant buerent straetkin, 1553, SAG-330/71, 97r; buerem straete, 1563, SAG-330/81, 141r; tburremstraetken, 1564, SAG-330/81, 310v; buenstraete, 1569, ARA-RSA 618/30, 1v, 13v, 20v; , 1574, SAG-28/80/340, 16v; buenstrate, 1574, RAG-Ev 224, 65r; , 1585, SAG-330/103, 275r; , 1595, RAG-Ev 576, 221r; bunstrate, 1602, RAG-K/Wo 128, 38r; bundstrate, 1602, RAG-Ev 576, 388r; buen straete, 1606, SAG-330-127, 180r; buenstrate, 1606, RAG-Ev 576, 482v, 484r; , 1609, RAG-Ev 577, 44r; , 1610, RAG-Ev 577, 5v, 83v, 84r; Buentstrate, 1610, RAG-Ev 77, 57v; buenstrate, 1612, RAG-Ev 577, 165r; beunstraete, 1613, RAG-Ev 577, 239v; Bunstratte, 1616, RAG-Ev 578, 48v; beuntstrate, 1619, RAG-Ev 578, 179v.

BURG: een leen dats de borch metten grachten ende de tweedeel van den nederhove, 1371, RAG-SB/59, 23r. (van de abdij gehouden door de graaf van wondelgem)

BURREPUT(JE): anden burreput, 1575, SAG-330/92, 214r; Jnt burreputken,

1588, RAG-Ev 576,

CELISAKKER: zie GROTE & KLEINE CELISAKKER.

CIJNSBILK: daerment heet den cheyns bilck, 1569, ARA-RSA 618/30, 4r.

DAL: daerment nompt jnt dal, 1536, SAG-330/54, 91r; up wondelghem cautere daerment noemt Jnt dal, 1621, SAG-330/135 II, 150r.

DAM: j stic lants heet de dam, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 10v; ½ ghemet lants heet den dam, 1445, RAG-SB/R 46, 103r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 99v.

DAMSTRAAT <B2-C2>: thenden damstraete, 1569, ARA-RSA 618/30, 4v; ande damstraete scheedende Wondelghem ende maryekercke, 1610, RAG-Ev 77, 83r.

DEELBILK: lants ghenamt den deelbilck, 1585, SAG-330/104, 160r; Jnden deelbilck, 1605, RAG-Ev 227, 133v; een ghemet ende vyftich Roeden meersch ghenampt den deelbilck ... achter de keercke daer de Lieve duer loopt, 1609, RAG-Ev 577, 2r.

DIKSMERE: zie HEEGSMERE.

DOETS AKKER: ½ bunder bij bennins brugghe heet doetsacker, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 23v.

DONK(T) 1: up de donc, 1374, RAG-SB/R 59, 24r; , 1385, RAG-SB/K 2301, 20r; , 1385, SAG-330/7, 325v; , 1394, RAG-SB/R 61, 70v; up de donct, 1457, RAG-SB/R 63, 68v; een maymersch ghenampt de donck commende up de oostzyde lanxxt ter nieuwe vaert, 1581, SAG-94bis/18, 73v.

DONK(T) 2: heetende de donct, 1507, SAG-330/43, 266r; meersch ter donct in Wondelghem, 1524, SAG-330/48, 208v; meersschen ande scipgracht gheheeten de donct, 1539, RAG-SB/K 2611, 180r; ter donct, 1593, RAG-Ev 576, 163v; de donck, 1598, RAG-SB/R 65, 118r; de donct, 1619, SAG-330/135, 28v.

DONK(T) 3: viij ghemeten mersschen voor de galghe gheheeten de donct, 1445, RAG-SB/R 46, 93v, 102r; de donc, 1462, RAG-SB/K 2448, 85v; viij ghemeten mersschen over de ghalghe gheheeten de donc, 1502, RAG-SB/K 2610, 144v; meersschen ghenamt de donct, 1518, SAG-330/46 II, 80v;

DOORN: een ghemet merssce an den doren, 1347, RAG-SB/O; an den doeren, 1401, SAG-301/16, 64r; daerment heet ten doerne, 1449, RAG-K/Wo 132; an de doeren, 1487, RAG-K/Wo 245, 9r.

DOORNSTRAAT(JE): an doren straetkyn, 1360, SAG-330/2, 290r; tusschen der olofmeere ende der doerenstraten, ca.1390, ARA-RR 2063; tusschen der Vlasmere ende der Doerenstrate, 1431, ARA-RK 45406, 41v; de doerenstrate, 1449, RAG-K/Wo 132; thenden der dorenstrate, 1462, SAG-330/29, 194v; bij der dorenstrate, 1487, RAG-K/Wo 245, 23v; ant doeren straetkin, 1502, RAG-SB/K 2610, 138v; de doerenstrate, ca.1505, RAG-K/Wo 127, 22v; ant doorenstratkin, 1539, RAG-SB/K 2611, 161r; de doerren straete, 1547, RAG-K/Wo 128, 6r, 30r; de doren strate, 1553, RAG-SB/K 2733, 3r; doorestraete, 1556, SAG-330/74, 22v; doorenstraete, 1559, SAG-330/77, 126v; de doorestraete oost den Everghemschen wech, 1563, SAG-330/81, 3r; de doorestraete/doorsstrate, 1588, SAG-330/109, 16r; de Doorestrate, 1595, RAG-SB/K 2737, 16v; doorestraete, 1608, SAG-330/129, 79v; up den Wondelghemschen Cautere daerment noempt boven de doorentstrate, 1610, RAG-Ev 577 II, 4r.

DOORNSTUKSKEN: lxxx Roeden gheheeten tdoresticxkin, 1539, RAG-SB/K 2610, 179v.

DORP: vor torp te wondelghem, CG 1, 489.

DREEFBILKSKENS: de dreve bilcxkens, 1610, RAG-Ev 77, 18r.

DRIEBILKEN: eenen bundere gheheeten de drije bulcken te stallendriessche, ca.1560, RAG-SB/K 2611, 188r.

DRIEBUNDER: zie HOOG DRIEBUNDER & NEREN DRIEBUNDER.

DRIEDEELBOS: daerment heet Jnde drietelbosch, 1490, SAG-330/38, 313r; daerment heet den driedeel bosch, 1502, RAG-SB/K 2610, 146v; de trytelbosch, 1529, SAG-301/84, 225v.

DRIES: zie VROONSTALLEDRIES.

DRIEWEEGSCHEDI: drie Weechscheede, 1517, RAG-SB/R 65, 83v.

DRIEWEEGSCHEDI BILK: beneden bennins brugghe ... gheheeten de drie Weeghsceeden bilck, 1517, RAG-SB/R 65, 83v.

DURME(N) <A4-C7>: meersch die leecht in de duurme, ca.1280, RAG-BZ 381, rol; meersch in de durme, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 7r; boven duermen, id, 23r; in de duerme, 1425, SAG-330/18, 300r; de duerme, 1425, SAG-301/28, 72r; de duerme groot wesende iiij ghemete ende xiiij R., 1429, SAG-301/30, 57v; Jn de duermen, 1445, RAG-SB/R 46, 99v; een stic merssche gheheeten de duerme, 1450, SAG-330/24, 582r; meersschen Jnde duerme,

1453, SAG-330/25, 372r; heet jnde dyerme, 1490, SAG-330/38, 313r; ter duermen, id; in de duermen, 1496, SAG-330/40, 244r; up de duerne, 1502, RAG-SB/K 2610, 164r; buten der duerne, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r; up de duerne, 1539, RAG-SB/K 2611, 163r; west de duerne, 1517, SAG-330/46, 68r; naer de duerne, 1547, RAG-K/Wo 128, 2r; vC r. ghenaeempt de durme, 1559, SAG-330/77, 126v; een mesch ghenaeempt de duerne, 1563, SAG-330/81, 3r; boven durmen, 1569, ARA-RSA 618/30, 1v; boven durmen, id, 4r; Jn de durme binnen Wondelghem, z. de Lieve, n. de Calene, 1573, RAG-Ev 224, 14r; daerment heedt inde durmen, 1574, RAG-Ev 575, 53v; Jn den durme, 1583, SAG-330/101, 118r; in de durme achter everghem casteel, 1585, SAG-330/103, 275r; een stick meersch ghenaeempt den durme, 1592, RAG-Ev 576, 126v; Jnde durmen, 1594, SAG-330/116, 66r; in de durme, 1602, RAG-K/Wo 128, 40r; een stick lants groot twee ghemeten ghenaeempt de durme, 1603, SAG-330/125-II, 58v; , 1610, RAG-Ev 577, 47r; Inden durmen, 1605, RAG-Ev 227, 129r; ghenaeempt de durme, 1610, SAG-330/130, 70r; de duerne, 1610, RAG-Ev 77, 25v; in de duermen, id, 30r; iiijC R. Landts ghenaeempt de dorme, 1611, RAG-Ev 577, 140v; In den durme, 1612, RAG-Ev 577, 205v; up het Cuypen ghenaeempt de durme noort de calene, 1614, RAG-Ev 578, 25r.

DURME (rivier): up cupin over duerne, 1471, SAG-330/31, 353r; ute ghedaen de duerne, 1425, SAG-301/28, 72r; Jn de duerne commende up de lieve, 1553, SAG-330/71, 97r; up cuypen daerment heet den keer vanden dorme, 1556, SAG-330/73, 255r; Jnden durme commende up de lieve, 1563, SAG-330/81, 140v; op den keer van de durme, 1577, RAG-Ev 575, 209r; up den keer vanden durmen, id, 3r, 1573, RAG-Ev 224, 14r;

DURME (soortnaam): i bunre dorme ende meer in ij steden, 1280, GY-TW, 488; i ghemet dormen dat legghet bosthalven evergem der brigghen, 1280, GY-TW, 489. eene duerne, 1502, SAG-330/42, 210v;

DURMESTRAATJE <A3>: ant duerem straetkin, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 7r; ant duerem straetken, 1445, RAG-SB/R 46, 99v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 95v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 155v; thenden dueremstratkine, 1539, RAG-SB/K 2611, 187v; ant durmstraetken, 1598, RAG-SB/R 65, 117r; duerne straetken, 1610, RAG-Ev 77, 25v, 26v.

DUUSAKKER: up duusackere, 1445, RAG-SB/R 46, 95v.

DWEERHAGE: in de dweerhaghe, ca.1390, ARA-RR 2063; inde dweeraghe, 1431, ARA-RK 45406, 39v.

EEKT: Jnde deect, 1520, SAG-330/47, 183v; deeck(t), 1553, SAG-330/70, 194r.

EENDENBUNT: een stic eet eendenboent, ca.1300, RAG-SB/R 31a, 28r

(invoeegblad); upt doege varendonc up een stic eet qaendenboent, ca. 1365, RAG-SB 31a, 5bis.

EERSTE EVENBILKSKEN: het eerste Evenbulcxken, 1610, RAG-Ev 77, 13r.

EGALESTUK/EGAALDESTUK: vijC roeden gheheeten tregael stiic, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r; ; , 1539, RAG-SB/K 2611, 164r; Jnt eegaelde stic, 1502, RAG-SB/K 2610, 153r; twee ghemeten lants ... ghehaempt tegale stick, 1580, SAG-330/97, 109r; twee ghemeten zaeylants ghehaempt theegale stick, 1584, SAG-330/101, 336r; een stic ghehaempt het egale stic, 1601, SAG-330/125, 32r; vC roeden ... ghehaempt *tegalickstick metten westhende ande buenstrate, 1602, RAG-Ev 576, 388r; een stick landts ... ghehaempt het eegale stick ... west de buenstrate, 1610, RAG-Ev 577 II, 5v; daerment heet teegalestick, 1615, RAG-Ev 578, 76r; een stick Lants ghehaempt het egale stick, 1615, SAG-330/132 II, 47v.

EIENBILK: een stick landts gheheeten den eyen bilck ... oost tgaverstraetken zuut de boterstraete, 1610, RAG-Ev 577, 83v.

EIGEN: up i stick mersch dat men heet up deigine, 1280, GY-CM, 488; up eighin, 1280, GY-CM, 489.

EINDENAKKER: eenen belck ghehaemt den enden ackere, 1496, SAG-330/40, 244r.

EKENBILKEN: de eecken bilcken, 1563, SAG-330/81, 3r; de heelft van den eecken bilck, id, 36v; eenen bulck ghehaempt den heeken bilck ... noort oost de gaverstrate, 1575, SAG-330/92, 214r.

EKERGEMMEERS(EN) <D3-D4>: in prato de heckergthem, 1234, RAG-NB, O; eckerghem meersch, 1360, RAG-SB/R 34, 9r; Jn eckerghem meersch, 1502, RAG-SB/K 2610, 141v; heckergthem meersch, 1539, RAG-SB/K 2611, 175r; boven Ackergthem meersch, 1577, SAG-330/95, 37v; Jn eckerghem mersch, 1577, RAG-Ev 575, 218v; Jn eckerghem meersch, 1588, RAG-Ev 576, 17v; heckergthem mersch, 1609, RAG-Ev 577, 62v; de Eckerghem meerssch, 1610, RAG-Ev 77, 123r; heckergthem mersch, 1609, RAG-Ev 577, 62v; eckerghem meersch, 1611, RAG-Ev 577, 96r; Eckerghem meersschen, 1614, RAG-Ev 578, 19v; Eckerghem meersch, 1615, RAG-Ev 578, 64r; daerment noemt Eykerghem mersch, 1627, RAG-K/SME 18.

ELFHONDERD ROEDEN: van eenen sticke lants gheheeten xiC roeden, 1509, SAG-330/44, 18r.

ELSBOSSELKEN: dat men heet het hels bosschelken, 1610, RAG-Ev 577, 83v.

ELSHAGE: xC roeden mersch genaemt delshaghe in Wondelghem meersch, 1626, RAG- 25, 5r.

ELST: up dhelst, ca.1300, RAG-SB/R 31a, 28r (invoegblad); upt helst, ca. 1365, RAG-SB 31a, 5bis;
Zie ook GROTE ELST.

(TEN) ELZE: ten helse, 1385, SAG-330/7, 325v.

ERPS BILK: tote den erps beelke, 1394, RAG-SB/R 61, 74v.

ERPS LAND: terra Erpes, ca. 1215, RAG-SB/R 30, 12 v; up eenen beelc eet erpslant, ca.1300, RAG-SB/R 31a, 28r (invoegblad); vp eenen beilc eet Erpslant, ca. 1365, RAG-SB/R 31a, 5 bis; een stic lands ghenoumt herpsland, 1392, SAG-301/13 II, 53r.

ETTINGE: metten lande ghenaempt de hettynghe, 1600, RAG-SB/R 65, 120r; meersch ghenaempt de hettynghe ... noort de Calene, 1625, SAG-330/137, 104r.

EVEN(EN)BILK: vyf hondert Roeden ghenaempt de Evenen bilck ande mareckstrate de zelve strate streckende up de west zijde, 1576, RAG-Ev 575, 136v.

EVENBILKSKEN: daerment heet tevenbilcxken, 1569, ARA-RSA 618/30, 7v; een stick Lants ghenaemt het Even bulcxken, 1578, RAG-Ev 575, 265v.
Zie ook EERSTE EVENBILKSKEN.

EVERGEMSE VESTE: an de everghemsche veste, 1535, SAG-330/53, 179r.

EVERGEMSE WEG <C5>: daer den everghemsche wech duergaet, 1462, RAG-SB/K 2448, 86r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 145v; daer den everghemschen wech jn light, 1512, SAG-301/72, 108v; den everghemschen wech, 1517, RAG-SB/R 65, 75v; , 1532, SAG-301/87, 127v; den everghemschen wech, 1556, SAG-330/74, 22v; den Everghemschen wech, 1563, SAG-330/81, 3r; de doorestrate oost den Everghemschen wech, id; , 1572, SAG-330/89, 267r; upden Everghemschen wech, 1588, RAG-Ev 225, 105r; den everghemschen wech, 1602, RAG-K/Wo 128, 35v; achter Wondelghem kercke daer den wech van Everghem deure loopt, 1611, RAG-Ev 577, 121v.

EVERSTEIN <C6>: an spesbrouck driesch ghenaempt eversteyn, 1569, ARA-RSA 618/30, 29r; , 1574, SAG-28/80/340, 18r; ghehauden van (den) Laetscepe van Eversteyn, 1578, RAG-Ev 575, 280r; tlaetscip van Eversteyn, 1591, RAG-Ev 576, 89r; den Laetscepe van Eversteyn, 1593/1605, RAG-Ev 576, 163v/458r; Everstain, 1597, SAG-330/119, 144v; een leen int hautkin ... daer

up staet het huys ghe-naempt Eversteyn, 1600, RAG-SB/R 65, 120r; up tLaetscip van Eversteyn, 1609, RAG-Ev 577, 74r; achter de dreve van tcasteel van Eversteyn, 1619, SAG-330/135, 28v.

FOBBERECHTS BILK: in fobberechts beelc, 1445, RAG-SB/46, 108r.

GALGE: voor de galghe, 1425, SAG-330/18, 300r; , 1445, RAG-SB/R 46, 89r; de galghe, 1449; RAG-K/Wo 132; an de galghe up de Rijt, 1453, SAG-330/25, 372r; voor de galghe, 1462, RAG-SB/K 2448, 83r; in Wondelghem meersch daer ment heet voor de galghe, 1478, SAG-330/34, 123v; biider galghe, 1502, RAG-SB/K 2610, 138v; In den bodem vander galghen, 1505, SAG-330/43, 61r; voor de galghe, 1517, SAG-330/46, 68r; bij der galghen, 1524, SAG-330/48, 222r; biider galghe, 1539, RAG-SB/K 2611, 179v; jheghen hoever de ghalghe, 1547, RAG-K/Wo 128, 4v, 28v; voor de galghe, 1563, SAG-330/81, 36v; de galghe, 1602, RAG-K/Wo 128, 35v.

GALGENBERG: tusschen den beerch van Weelden ende den galghen beerch vanden gherecht vanden Graefschep van Everghem, 1614, RAG-Ev 578, 25r.

GALGENMEERS: voir de galghe meersch, 1502, RAG-SB/K 2610, 147r.

GALGENSTUK: vijCviiij Roeden Lants ghe-naempt tgalghe stick zuydt tstraetkin, 1577, RAG-Ev 575, 207v; viijC Roeden ghe-naempt het ghalghe stick oock ligghende in de bootstrate, 1605, RAG-Ev 227, 129r; een bilck ghe-naempt tghalghestick ... oost de straete, 511R, 1610, RAG-Ev 77, 23v; een ghalghestick ... oost de straete, (964R), id; een bijlstick ghe-naempt het ghalghestuck oost de straete, 1204R, id.

GASTHUISMEERS: ande gasthuus meersch, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 13r; ant tgasthuus mersch, 1462, RAG-SB/K 2448, 88r; ande gasthuus meersch, 1539, RAG-SB/K 2611, 172r.

GAVER 1: in den gaver, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v; up den gaver inde prochie van Wondelghem, 1416, SAG-330/16, 43v; In den gaver, 1427, SAG-330/19, 121v; , 1445, RAG-SB/R 46, 89r, 97r; gaver, 1449, RAG-K/Wo 132; , 1452, SAG-301/42, 4v; den gaver, 1462, RAG-SB/K 2448, 80r; daerment heet Inde gaver, 1486, SAG-330/37, 220v; den gaevere, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r; gaver, ca.1505, RAG-K/Wo 127, 25r; , 1529, SAG-301/84, 225v; , 1535, SAG-330/53, 179r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 161v; ghaevere, 1547, RAG-K/Wo 128, 33r; gaver, 1578, RAG-Ev 575, 276r; , 1602, RAG-K/Wo 128, 38v; , 1590, RAG-Ev 576, 61v; , 1609, RAG-Ev 577, 44r.
Zie ook GROTE GAVER.

GAVER 2: een stick meersch ghe-naempt den gaver gheleghen Jnt neder, 1610,

RAG-Ev 577, 83v.

GAVERBILK: up den gaverbilc, 1559, RAG-RvVI 973, 179r; een ander stick Lants ghenaeemt den gaverebilck ... oost tgaverstraetken ... noort de buenstraete, 1610, RAG-Ev 577, 83v.

GAVERKEN: ant tgaverkin, 1445, RAG-SB/R 46, 89r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 80r; ant gaverkin, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 164r; een partie meersch ghenaeemt tgaverkin, 1590, RAG-Ev 576, 57v; de gaverkens, 1619, RAG-Ev 578, 179v.

GAVERS <B2-B3>: inde gavers, 1569, ARA-RSA 618/30, 4r; de gavers, 1585, SAG-330/103, 275r; twee ghemeten en halff Landts ghenaeemt de Gavers, 1613, RAG-Ev 577, 253r; winnende lant ende meersch ghenaeemt de ghavers, 1616, RAG-Ev 578, 48v.

GAVERSTRAAT(JE) <B3>:ant gaver straetkin, 1390--1400, RAG-SB/K 2450, 6v; ant gaverstraetkin, 1445, RAG-SB/R 46, 89r; tenden der gaver strate, id, 97r; de gaverstrate, 1449, RAG-K/Wo 132; , 1452, SAG-301/42, 4v; Jnt gaverstraetkin, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 164r; gaverstrate, 1543, RAG-SB/K 2732; tenden ghaeverstraettghen, 1547, RAG-K/Wo 128, 11v; gaverstrate, 1553, RAG-SB/K 2733, 5r; tgaverstraetkin, 1569, ARA-RSA 618/30, 7r, 10v; , 1570, SAG-330/87, 290v; , 1574/1575/1577, RAG-Ev 575, 32r/91v/204r; gaverstrate, 1575, SAG-330/92, 214r; tgaverstraetken, 1578, RAG-Ev 575, 293v; , 1592, RAG-Ev 576, 136v; , 1605, RAG-Ev 227, 120r; , 1606, RAG-Ev 576, 473v; , 1609/1610, RAG-Ev 577, 63v/83r; het gaverstraetken, 1610, RAG-Ev 77, 57v, 68v, 72v; Jnt gavers straetken, 1618, SAG-330/134, 71v.

GEERKEN: gheheeten tgheerkijn, 1505, SAG-301/68 II, 94r.

GEERTAKKER: up gheertacker, 1406, SAG-330/13, 244v.

GEEST(EN) <E2-E3>: tenden den gheeste, ca. 1427, RAG-SP 66, 46v; up den gheest, 1445, RAG-SB/R 46, 93r; up den gheenst, 1462, RAG-SB/K 2448, 94v; up den cautere boven den gheest, 1484, SAG-330/36, 433r; up den gheest, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 164r; an den gheest, 1552, SAG-330/70, 29r; up den cauter ghenaeemt den gheest, 1582, SAG-330/99, 210r; up den cauter boven den gheest, 1600, SAG-330/124, 61r; ettinghe ende bosch ghenaeemt de gheest, 1610, RAG-Ev 77, 94v; noort de Calene zuudt den gheest, id, 5r; hier beghinnen de gheesten, id, 117r; de gheesten?, 1614, RAG-Ev 578, 19v; boven den gheest, 1621, SAG-330/135 II, 105r.

Zie ook HOGE GEEST, 's KEMPEN GEEST & NEERGEEST.

GEESTJE: up tgheestken, 1539, RAG-SB/K 2611, 168r.

GHEATTE?: lants ligghende up tgheatte, 1365, SAG-301/4, 5v.

GEMEENTE: zie GROOT & KLEIN GEMEENTE.

GEMENE MEERS(EN): Jnden ghemeenen mersch tusschen Wondelghem ende der mude poorte an deen zijde vander lieve, 1477, RAG-K/SMG, O; in den ghemeenen meersch, 1477, SAG-301/54 III, 8r; ghemeene meersch, 1569, SAG-330/87, 79v; Jnde ghemeene mersch, 1574, RAG-Ev 575, 49v; , 1586, RAG-SB/K 2736, 20v; Jnde ghemeene meersch van Wondelghem, 1588, RAG-Ev 225, 105r; Jnden ghemeenen meersch, 1601, SAG-330/125, 32r; Jnde ghemeen Wondelghem meersch, 1603, RAG-Ev 227, 113v; inde ghemeene meersschen, 1608, SAG-330/129, 79r; hier naer volcht den ghemeenen mes, 1610, RAG-Ev 77, 119v; inde ghemeene meersschen, 1611, SAG-330/131, 9v; Jnde(n) ghemeene(n) meersch, 1612, RAG-Ev 577, 139v, 178v, 225v; , 1614/1615, RAG-Ev 578, 22v/8r?; Jnden ghemeenen meersch, 1615, SAG-330/132 II, 47v.

GEMET: stick Lants ghenaeft het ghemet, (293R), 1610, RAG-Ev 77, 8r.

GEMET VAN HAMME: Jnde ghemeen Wondelghem meersch ghenaeft tghemet van hamme, 1603, RAG-Ev 227, 113v.

GENTWEG: den ghensschen wech, 1457, RAG-SB/R 63, 81r; daer den gentschen wech duer gaet, 1502, RAG-SB/K 2610, 144r; up den ghendtwech, 1539, RAG-SB/K 2611, 179v; den gendt wech, 1563, SAG-330/81, 3r; de ghentwech, 1610, RAG-Ev 77, 126v.

GEWAD: an tghewat van Vondelghem casteel, 1559, SAG-330/77, 126v; achter Wondelghem casteel an tghewat, 1573, RAG-Ev 224, 14v; 60 roeden ghenaeft het ghewat, 1627, RAG-K/SME 18.

GOED TE HEEGSMERE <B2>: Domicelle Adelise de heegsmere ... curtim nostram de heegsmere ... in parrochiis de Wondelghem et sancti xpi iacentibus, 1277, RAG-SB, O; thof t(er) heeghsmeere groet xxij bunere, 1394, RAG-SB/R 61, 64v; Jnt goet te eecxmee(re), 1462, RAG-SB/K 2448, 83v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 142v; thof ende pachtgoet gheheeten tgoet texmeere, 1578, SAG-330/95, 253r; het goet t'exmeere, 1581, SAG-94bis/18, 74v.

GOED TE EVERSTEIN: achter thof ende huus van eversteyn, 1580, SAG-330/97, 266v; het goet T'Eversteyn, 1610, RAG-Ev 77, 4v.

GOED TEN HOUTKINE <C5-C6>: Janne Goesseins die men heet vanden

houtkine, 1365?, SAG-330/4, 5v; tgoed int houtkin, 1394, RAG-SB/R 61, 68r; haer goed gheheeten tgoed ten houtkine, 1428, SAG-301/29 II, 65r; sijn goed gheheeten tgoed ten hautkine gheleghen te spesbrouc an den driesch, 1432, SAG-301/31 II, 59r; heinricx goed gheheeten ten hautkine te spesbrouc anden driesch, 1446, SAG-301/38 II, 131v; van eenen goede ... gheheeten int houtkin, 1454, SAG-330/26, 280r; van eenen goede ... gheheeten Jnt thoutkin, 1460, SAG-330/28, 388r; een goet dat men heet ten houtkine, 1461, SAG-330/29, 97r; tgoed int houtkin, 1484, SAG-330/37, 40r; Jnt goet ten houtkine, 1525, SAG-330/48, 334r; Jnt goed ten houtkine, 1531, SAG-330/51, 22r; tpachtgoet ghenaeamt tgoet te nautiens, 1576, SAG-330/93, 325r; an Spesbrouck driesch ... ghenaeamt thuys ofte tgoet ten hautkins, 1611, RAG-Ev 577, 146v.

GOED TE KOLEGEM: up tgoed te coeleghem jnde prochye van wondelghem, 1440, SAG-330/22, 237v.

GOED TER LINDEN: an thautken bij tgoet ter linden, 1598/1600, RAG-SB/R 65, 118r/120r; De weduwe Hultem sijn hofstede ghenaeamt het goet ter Linden oost de vaert noort den aert zuudt de schipgracht, 1610, RAG-Ev 77, 10v; het goet ter Linden, id, 1r; an tgoet van ter Linden, 1611, SAG-330/131, 9v; het goet ter Linden, 1625, SAG-330/138, 133r.

GOED TER LUCHT: tgoet ter lucht, 1460, SAG-301/45, 2, 93r.

GOED TE RUWENHOVE <C3>: Een haerl(ieder) huus van plaisanc uten watere ghemeten metten neerhove, huussen, schuere, stallen ende poorten, zo tzelve ghestaen ende gheleghen es, binnen der prochie van Wondelghem ghenaeamt tgoet rue nove groot metten neerhove, bogaerde, singhelen ende dreve met eecken beplant ontrent de vijf ghemeten ... de selve dreve comende met den noorthende ande booterstrate ende zuuthende ant belau, 1606, RAG-Ev 576, 472r; huerliedder huus van playsance ... gheheeten tgoet te Ruwenhove, (33 bunder), 1610, RAG-Ev 577, 14r, 82r; bij het goet te Ruwenhove, 1613, RAG-Ev 577, 264v. (32 b)

GOED TE SMESSEN/SMESKENS: tgoet ter smessen, 1576, RAG-SB/K 872/1, 33; neffens tgoet te smeskens west de moreck strate, 1609, RAG-Ev 577, 62v.

GOED TEN SOMPELE: van eenen goede ende stede datmen eet ten somple te wondelghem anden driesch ... verstorven van ver lisbetten vanden soomple, 1370, SAG-330/4, 300r; int goed te zomple, 1375, SAG-330/5, 362r.

GOED TE SPESBROEK <D6>: eene behuuse stede also zoe ghestaen ende gheleghen es inde prochie van Wondelghem dat men heet te Spesbrouc anden driesch, 1420, SAG-301/26, 44r; tgoet te spesbrouck, 1487, RAG-K/Wo 245,

3r; goet spesbrouc, 1527, RAG-SB/R 1029/1.

GOED TE VROONSTALLE <C4>: een behuust goet gheheeten tgoed te Vrouwenstalle streckende inde proche van Wondelghem, 1486, SAG-330/37, 389r;

GOED TE WESTERGEM: vanden goede te Westerghem, 1430, SAG-301/30 II, 39v; huerl. goet te Westerghem binnen der prochie van Wondelghem, 1493, SAG-330/39, 339v; vande stede te Westerghem wesende een wal ghelegghen an Westerghem strate, 1534, SAG-330/53, 179r.

GOUDBLOEMMOLENWAL: 100 roeden te Wondelghem ... gheenaempt den gaublom muelenwal, 1623, SAG-330/136 II, 98v.

‘S GRAVEN BOSSELKEN: sgraven bosschelken, 1610, RAG-Ev 77, 130r.

‘S GRAVEN MERSCH: an sgraven mersch, SAG-330/18, 300r.

GRIETGRACHT: zie RIETGRACHT.

GROEN HULLEKEN: an tgroen hullekin, 1569, ARA-RSA 618/30, 22v; een half ghemet Lants gheenaempt tgroen hulleken ghelegghen upden cautre, 1574, RAG-Ev 575, 9r; up Wondelghem cautere gheenaempt tgroen hulleken, 1580, SAG-330/97, 150v.

GROEN(E) WEGEL(KEN): an tgroen Weghelken, 1559, SAG-330/77, 126v; bachten Wijngaerde anden groenen Weghele, 1585, SAG-330/104, 160v; bachten Wondelghem kercke anden groenen weghele, 1588, SAG-330/109, 16r.

GROTE AKKER: oude stede in den groten acker, 1365, SAG-330/4, 5v.

GROTE BILK: Jnden grooten buelc ter muelegracht, 1453, SAG-330/25, 372r; eenen buelc gheheeten den grooten buelc, 1454, SAG-330/26, 229v; , 1464, SAG-330/29, 563v.

GROTE BOOMGAARD: van eene sticke landts gheheeten den grooten bogaert groot iiijC Roeden, 1539, RAG-SB/K 2611, 178r.

GROTE BREDEBROEK: ij bundere den groten breedte brouc, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r; , 1539 , RAG-SB/K 2611, 163v.

GROOT BUNDER: tgroete bundere boven den gaevere, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r.

GROTE CELISAKKER: de grootte ende cleene celisacker, 1597, RAG-SB/R

65, 118r; ghenaeamt den grooten Selys ackere, 1625/1626, SAG-330/138, 80r/132r.

GROTE DURME <A3: de grootte durme over de lieve, 1576, RAG-SB/R 872/1, 3; over de Lieve een stick weede ghenaeamt den grooten durreme, z. de Lieve, n. de calene, 1610, RAG-Ev 577, 84r.

GROTE ELST: ijC Roeden lants ... diemen Eet de groete helst, 1360, SAG-330/2, 295v; in de grote eelst, 1365, SAG-330/4, 5v.

GROTE GAVER: tenden den grooten gaver, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r; den groten gaevere, 1539, RAG-SB/K 2611, 162v.

GROOT GEMEENTE: Jnt groote ghemeenten 1590, RAG-Ev 576, 81v; , 1606, RAG-Ev 576, 477r; Jnt groot ghemeente, 1611, RAG-Ev 577, 105v; jnt gheweste ghenaeamt tgroot ghemeente, 1620, RAG-Ev 578, 210v; daerment nompt het groot ghemeente, 1627, RAG-K/SME 18.

GROOT GEMET: Jnt groote gemet, 1615, RAG-Ev 578, 29r.

GROOT HOUTJE: Jnt groete houtkijn, 1360, SAG-330/2, 295v; in groethautkyn, id, 296r; Jnt grote hautkin, 1365, SAG-330/4, 5v.

GROTE HURST: een ghemet ghenaeamt den grooten hurst, 1575, RAG-Ev 575, 86v.

GROTE KLEEMPUT: (4 g. 57r.) landts ghenaeamt den grooten cleenputte, 1535, SAG-330/53, 179r; iij ghemeten lxxvij Roeden gheheeten den grooten cleemput, 1539, RAG-SB/K 2611, 179v; den grooten cleemput, 4G, 1563, SAG-330/81, 36v; Jnde booterstraete, deen heelf van den grooten cleemput, 1613, RAG-Ev 577, 224v.

GROTE KNOBBELARE: een stick weede ghenaeamt den grooten Cnobbelaere ... noort de Lieve, 4G, 1610, RAG-Ev 577, 83v.

GROTE MERE: de groote meere, 1619 , RAG-Ev 578, 176r.

GROTE MEESTAKKER: in groetmeestacker, 1360, SAG-330/2, 289v; in groessemeest acker, 1365, SAG-330/4, 5v.

GROTE RAESBILK: den grooten Raesbilck, 1609, RAG-Ev 577, 32v.

GROTE SPEI: an desside den grooten speye, 1389, SAG-330/8, 351v.

GROOT STUK: viijC Roeden ende heetet tgrote stic, 1455, SAG-330/27, 62r;

xiiijC xxxvij Roeden landts gheheeten tgroot stic boven de voormeersch, metten noordthende comende upde lieve, 1539, RAG-SB/K 2611, 170r; upt groote stick, 1577, RAG-Ev 575, 218v; tgroote stuck, 1603, RAG-Ev 576, 404r; tgroot stick, 1610, RAG-Ev 577, 47r; tgroote stick, 1610, SAG-330/130, 70r; tgrootstick, 1614, RAG-Ev 578, 18r; een styck Landts (2G) ... gheenaemt t'groote stuck, z. de str. Jnde booter straete, 1618, RAG-Ev 227, 305v.

GROTE UITVANG: lants heet den groeten vutfanc, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 7r; xiiijC lxxv roeden lants heet den groeten huutfanc, 1445, RAG-SB/R 46, 99v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 95v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 155v.

GROOT VINKSLAG: twee ghemeten Landts gheenaempt tgroote vyncslach, 1594, SAG-330/116, 66r; het groot vyncslach, 2G, 1615, RAG-Ev 578, 63v.

GROOT VLIENDERSTUK: iij Ghemeten xiiij roeden landts gheheeten tgroote vlienderstick, 1535, SAG-330/53, 179r.

GROTE WASDONK: een stic zaylant gheenaempt den grooten Wasdonc, 2G 37R, 1625, SAG-330/139, 77v.

GROTE ZWAANAARD: dheelft van den grooten swanaert, 1619, SAG-330/135, 28v.

(G)RUTERIGGE: van eender merch gheheeten de gruterigghe gheleghen in Wondelghem merch, 1486, SAG-301/58 II, 156r; meersch gheenaempt de Ruterigghe gheleghen in Wondelghem meersch bij der mude poorte, 1559, SAG-330/77, 126v; twee ghemeten meersschen gheenaempt de rutereghe, 1588, SAG-330/109, 16r; een ghemet merschen ... gheenaempt de Rutterigghe, 1573, RAG-Ev 224, 14r; yweins meersch ofte de Ruyterigghe, 1608, SAG-330/129, 79r; de Ruyterigghe, 1609/1612, RAG-Ev 577, 77v/178r.

GURTAKKER: up ghurtacker, 1406, SAG-330/13, 244v.

HAAGSTUK: taechstiic ij ghem. groet, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r; jCxlvi roeden gheenaempt thaechstick ligghende Jnde breede brouck, 1575, RAG-Ev 575, 91v; een half bunder lants ... gheenaempt het haechstick, 1601, RAG-Ev 576, 344r; thaechstick, 1612, RAG-Ev 577, 162v.

HAGE: an de haghe, 1535, SAG-330/53, 179r; gheenaempt an de haghe, 1563, SAG-330/81, 36v.

HACKAERTS GOEDEKEN: bij hackaerts goedekine, 1483, SAG-330/36, 257r.

HAENKENS MEERS: Jn haeynkens meersch ... noort de Calene, 1610, RAG-Ev 77, 6r; haenkins meersch, id, 6v.

HALVE BILK: den bilc ghenaept den alven bilc, 1539, SAG-301/94, 30r; vijf hondert Roeden ghenaept den halvenbeelck, 1577, RAG-Ev 224, 65v; den halfven bilck, 1592, RAG-Ev 576, 126v.

HALVE ZIJDE: twee ettinghe an een ghenaept dalfzijde oost de nieuvaert west de wijck zuudt de zwanaert, 1610, RAG-Ev 77, 3v.

HANDWORP: ghenaept den handt worp, 1569, ARA-RSA 618/30, 17r.

HAVERBILK: up den haverbilc, 1559, RAG-RvVl 973, 179r.

HEEGMERE/DIKSMERE: Roger de Heigesme (lees: Heigesmere), ca. 1215/25, RAG-SB/R 30, 11bis v°. curtim nostram de heegsmere, 1277, RAG-SB, O; Jn de exmeere / de heechsmere, 1326, RAG-SB/K 1435, 9v; ter heecxsmereen, 1379, SAG-330/6, 248v; leen ... ter heeghesmeere ... binnen der prochie van Wondelghem xxiiij bunre groet, 1384, SAG-330/7, 299r; curtim de hegsmere, 1385, RAG-SB/K 2301, 19r; thof ter heeghsmeere, 1394, RAG-SB/R 61, 64r; ter heegsmere, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 15r; in deecxmee(re), 1445, SAG-SB/R 46, 93r; de exmee(re), 1449, RAG-K/Wo 132; in de eexmeere, 1462, RAG-SB/K 2448, 85v; bachten deexmeere, 1502, RAG-SB/K 2610, 139v; Jn de dichts meere, 1509, SAG-330/44, 128r; daerment eedt in dicxmeere, 1524, SAG-330/48, 222r; in dyxmeire, 1539, SAG-301/94, 30r; bachten deexmeere?, 1539, RAG-SB/K 2611, 164v; Jn de exmeere / heechsmere, id, 192v; eenen bilc gheheeten dixmeere, 1551, SAG-330/69, 3r; eenen bilc ghenaept dycx meere, 1556, SAG-330/74, 22v; dicxmeere, 1561, RAG-RvVl 974, 327v; dixmeere, 1569, ARA-RSA 618/30, 4r, 12r, 29r; Jn sdicxmeere, 1570, SAG-330/87, 290v; twee hondert xl Roeden Lants gheheeten de dixmeere, 1578, RAG-Ev 575, 293v; Jnde prochie van Wondelghem daerment heet Jn dicxmeere, 1598, RAG-Ev 576, 261r; ande dixmerre, 1610, RAG-Ev 577, 82r; een stuck landts ghenaept de dixmerre wesende een dobbel ghebylt stick, (2G 32R), id, 82v; Jnt gheweste daerment nompt de dicsmeere, 1613, RAG-Ev 577, 243v.

HEEGSMERESTRAAT(JE): an deegsmere strate, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 70v; an heexmeere straetkin, 1445, RAG-SB/46 22r; an eexmeere straetkin, 1445, RAG-SB/46, 22v.

(H)EECKAERTS BILK: een ghemete gheheeten den heeckaerts belck ... oost de Rietgracht, 1539, RAG-SB/K 2611, 160v; een anderen maymeersch Jnt vrije alsvooren gheheeten den heckaerts bilck ... in Wondelghem meersch ... west de Lieve, 1610, RAG-Ev 577, 84v; in eeckaerts bilck, 1615, RAG-Ev 578, 60v.

'S HEERS BILK: an sheersbilck noort de boterstrate oost de belaustrate, 1561, RAG-RvVI 974, 327v.

HEILIGEESTHULLE(N): meersch ... dat men heet schelichs gheest hulle, 1487, RAG-K/Wo 245, 23v; meersch ghenaeamt helich gheest hullen, 1595, RAG-SB/R 1029/26.

HEINAKKER: in den heinacker, 1383, SAG-330/7, 192r; den heinacker, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v, 7r, 19r; Jnden heynackere, 1445, RAG-SB/R 46, 11r, 24v, 98v, 99v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 21r, 94r; inden heinackere, 1502, RAG-SB/K 2610, 154v; Jnden heynackere, 1539, RAG-SB/K 2611, 167r, 179r; den heynackere, 1569, ARA-RSA 618/30, 14r, 21v; den heynackere, 1578, RAG-Ev 575, 280r; Den eynackere jnt hautken, 1610, RAG-Ev 77, 19r; den heynackere, 1620, RAG-Ev 578, 217v.

HEINAKKERKEN: Landts ghenaeamt theinackerken, 1569, SAG-330/87, 79v; 100 roeden Landts bachten thautken ghenaeamt het heymackerken, 1595, RAG-Ev 576, 240r.

HEINEBILK: een stick ghenaeamt den heynebilck, 1581, SAG-94bis/18, 72v.

HEK: te colegheem ant hec, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v; te coelegheem ant hec, 1445, RAG-SB/R 46, 89r; an het heck van de cautere, 1610, RAG-Ev 77, 129r.

HEKKEN: an theckin neffens den muelewalle, 1483, SAG-330/36, 401r; an het heck(en), 1610, RAG-Ev 77, 110r.

HEKKENBILK: in den hecke buelc, 1374, SAG-330/5, 296v; in den hecke beelc, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 15v; in den heckin buelc Jn de prochie van Wondelghem, 1400, SAG-301/16, 2r; ij ghem. x roeden heet den heckin beelc, 1445, RAG-SB/R 46, 100r; Jn den hecke belc, id, 91r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 83r; den hecken belc, 1487, RAG-K/Wo 245, 21v; inden ecke beelc, 1502, RAG-SB/K 2610, 142r; den (h)ecken beelc, id, 138r, 156r; ixC roeden Landts heet den heckenbeelc boven gavere, 1539, RAG-SB/K 2611, 161v; (526 roeden) ghe-naempt den hecken bilck oost ghelandt tgaver straetkin, 1574, RAG-Ev 575, 32r; vyfhondert Roeden ghenaeamt den hecken bilck, 1590, RAG-Ev 576, 61v; twee ghemeten ... ghenaeamt den hecken bilck oost ghelandt het gaverstraetken, 1592, RAG-Ev 576, 136v; ij ghem. ghenaeamt den hecken bilck, 1597, RAG-Ev 227, 47v; an tgaverstraetken ghenaeamt den hecken bilck, 1605, RAG-Ev 227, 120r; een stick landts ghenaeamt den hecken bilck, 1610, RAG-Ev 577, 83v.

HEKSKEN: ant thecxkin, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r.

HELLENS VOORDE: te hellins voerde, ca. 1390, RAG-SB/K 2446, 9r.

HELFTWINNINGE: een stick ghenaeamt de helft winninghe, 1563, SAG-330/81, 3r.

HENDRIKS VOORDE: te muelenstede daerment noompt hendricx voirde, 1546, SAG-330/64, 67r.

HERENBOUDS LAND: helenbouts land, 1360, RAG-SB 34, 34r.

HERENBOUDS MEERS: iijC roeden hettinghe ligghende in heerenbauts, 1365, SAG-330/4, 5v; iijC roeden lands ... bi sire stede ten hautkijne ... dat men heet herenbouds meersch, 1380, SAG-330/2, 295v.

HOEKSTUK: viijC roeden upden Cautre gheheeten touchstic, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r; toucstic, 1539, RAG-SB/K 2611, 164r.

HOERIX VOORDE: tusschen muelenstede ende der langher brugghen ter stede daer ment eet te hoerixvoerde, 1403, SAG-330/12, 297r.

HOFMEERS: Jn dofmersch, 1445, RAG-SB/R 46, 93v; Jnde ofmeersch, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r, 144v; de hofmeersch, ca.1505, RAG-K/Wo 127, 18r; Jnde ofmeersch, 1539, RAG-SB/K 2611, 162v; up Wondelghem cautere hofmeersch, 1559, SAG-330/77, 126v; den hofmeersch hendende up tsteenken van den castele, 1603, SAG-330/126, 24r.

HOGHE: ut hoghe, 1347, RAG-SB/O.

HOGHE BARM: te wondelghem an den hooghen baerme, 1513, RAG-BZ 1, 142r.

HOGHE BILK 1: thenden den hoeghen belke thenden meeren up de zijde ter muelenstede, 1418, SAG-WH O.100; meersch ghenampt den hooghen bulcq, 1570, SAG-330/88, 203r; een half bunder meersch ghenampt den hooghen bulck, 1576, SAG-330/93, 326r.

HOGHE BILK 2: de Hooghe bulck, 586R, 1610, RAG-Ev 77, 3r.

HOGHE BILK 3: de Hooghe bulck west de Hooghe drije bunder n. de gheest, 976R, 1610, RAG-Ev 77, 9r.

HOOG BILKSKEN 1: het Hoochbulcxken, 124R, 1610, RAG-Ev 77, 19r.

HOOG BILKSKEN 2: Hoochbulcxken, 146R, 1610, RAG-Ev 77, 29v.

HOGE BRAKE: up de hoeghe brake, 1368-70, RAG-SB 39, 48r; bachten hogher brake, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 15r; bachten hoegher brake, 1445, RAG-SB/R 46, 93r, 95v; duermen tender hogher brake, 1462, RAG-SB/K 2448, 91r; bachten ogher braeke, 1502, RAG-SB/K 2610, 150r.

HOOG DRIEBUNDER: de hooghe drye bunders, 1600, RAG-SB/R 65, 120r; de hooghe drij bunder, 1610, RAG-Ev 77, 5r; de Hooghe drije bunder zuudt Eversteyn noort de gheest, 3032R, id, 9r; dheelft van den hooghen drij bundere oost de donct noort de kieckemeerschen, 1619, RAG-SB/R 65, 120r.

HOGE GEEST: (1000 roeden) meersch ghenampt den hooghen gheest, 1580, SAG-330/97, 109r; eyndende upden hooghen geest, 1586, RAG-SB/K 2736, 20v; up den hooghen Gheest, 1595, RAG-SB/2737, 19r; oost de hooghe gheest, 1610, RAG-Ev 77, 114r.

HOGE HOEK: boven den Hoeghen hoec, ca.1390, ARA-RR 2063.

HOOG HOF: boven den Hoghenhove, 1431, ARA-RK 45406, 41r.

HOGE HURST(WEG): up de hoghe hurst, 1445, RAG-SB/R 46, 97v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 93r; bij den hooghen hurstwech, 1543, RAG-SB/K 2732, 6r; , 1553, RAG-SB/K 2733, 2r/v; , 1563, RAG-SB/K 2734, 2r; , 1569, RAG-SB/K 2735, 2r; de hooghe hurst, 1588, RAG-Ev 576, 6r; den hooghen hurstwech, 1595, RAG-SB/K 2737, 4r; de hooghe hurst, 1615, SAG-330/132, 79r.

HOGE KERKWEG: tcounterland up den hoeghen keercwech, 1374, SAG-330/5, 296v.

HOGE KUIPEN: up hoghe cupin, 1543, SAG-SB/K 2732; up hoeghe cupin, 1547, RAG-K/Wo 128, 2r; up thooghe cupen, 1553, RAG-SB/K 2733, 1v; , 1563, RAG-SB/K 2734, 1v; , 1569, RAG-SB/K 2735, 1v; upt hooghecuypen, 1586, RAG-SB/K 2736, 3r; up thooghe cuypen, 1595, RAG-SB/K 2737, 2v.

HOGE MEERS: Jn Wondelghem mersch daerment heet up hoogh mersch ... commende metten west hende an doude Rijt ghehouden vanden hove van Wesseghem, 1473, SAG-301/52, 100r; up de hoechmeersch, 1486, SAG-301/59, 51r; hoghemersch, ca.1505, RAG-K/Wo 128, 3r; hoghe mersch, 1543, RAG-SB/K 2732; hooghe meers, 1547, RAG-K/Wo 128, 3r; hooghe mersch, 1553, RAG-SB/K 2733, 1v; hoochmeersch, 1559, SAG-330/77, 126v; hooghe mersch, 1569, RAG-SB/K 2735, 1v; de hooghemeersch, 1595, RAG-SB/J 2737, 13r; hooghe meers, 1602, RAG-K/Wo 128, 35r.

HOGE OLLENDE: mersch up thoeghe ollende j ghemet, 1374, SAG-330/5,

296v.

HOOG STUK: het hooghe stuck, 1623, RAG-RvVI 989, 147v.

HOGHE VARENDONK: upt doeghe varendonc, ca.1300, RAG-SB/R 31a, 28r (tussenblad).

HOGHE WEG: boven den Hoeghen Weghe, ca.1390, ARA-RR 2063; boven den Hoghen Weghe, 1431, ARA-RK 45406, 41v; boven den hooghen weghe, 1562, SAG-330/79, 172r; jn wondelghem straete ... west den hooghen wech, 1616, RAG-Ev 578, 53r.

HOLMERE <C2>-C3>: in doolmeere, 1445, RAG-SB/R 46, 93r, 96v; up de hoolmeere, 1457, RAG-SB/R 63, 81r; ande hoelmeere, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r; up de hoolmeere, 1514, SAG-330/45, 215v; , 1517, RAG-SB/R 65, 75v; lants ghezeyt de holmeere, 1534, SAG-330/52, 202r; an dolmeirt, 1539, SAG-301/94, 30r; ande hoelmeere, 1539, RAG-SB/K 2611, 162v; up dolmeere, 1551, SAG-330/69, 2v; ande hoolmere, 1559, RAG-RvVI 973, 179r; up de holmeere, 1559, SAG-330/76, 272r; up de hoelmeere, 1559, SAG-330/77, 126v; up wondelghem cautere up dolmeere, 1569, ARA-RSA 618/30, 12r; hoelmeere, id, 17r; holmeere, id, 4v; up hoelmere, 1574, SAG-28/80/340, 7v; Jnde holmeere, 1577, RAG-Ev 575, 218v; , 1578, SAG-330/96 II, 82r; op den cautere Jnde hoolmere, 1595, RAG-Ev 576, 222r; de holmeere, 1605, RAG-Ev 576, 469r; dolmeere, id; de hoelmeere, 1608, SAG-330/129, 79r; dolmeere, 1610, RAG-Ev 77, 89r; holmeere, 1610, SAG-330/130, 70r; , 1610, RAG-Ev 577, 47r; , 1614, RAG-Ev 578, 18v.

HOORNEMEERS: vC roeden lants gheseit den hoorne meersch, 1502, RAG-SB/K 2610, 154v.

HOUTJE <C5-C6>: Arnout Vitte de Houtekine, ca. 1215/27, RAG-SB/R 30, 8 v°; Houtekine, 1223, RAG-SB/R 30, 8v; Houtkine, 1262-1279, RAG-SB/R 54 (leenrol); apud Houtkine, 1280, RAG-SB/R 31a, 6v; , ca.1280, RAG-SB/R 31b, 4r; Ghoselm vanden houtekine, 1280, GY-CM, 487; ten hautkine ligghende, 1280, GY-CM, 490; dat men heet ten houtkine, ca.1300, RAG-SB/R 31a, 28r (invoegblad); ten hautkine, 1345, RAG-SB/R 1038, 7v; , 1360-1413, RAG-SB/R 43, 19r; van den hautkine, 1360, RAG-SB/R 34, 35r; bi sire steden ten houtkyne jnde prochie van Wondelghem, 1360, SAG-330/2, 295v; ten houtkine, 1365, SAG-330/4, 5v; , 1371, RAG-SB/R 59, 23v; , 1383, SAG-330/7, 192r; , 1385, RAG-SB/K 2301, 21v; ten hautkine, 1385, SAG-330/7, 325r; int houtkin, id, 343r; , 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v; , 1392, SAG-301/13 II, 53r; tgoed int houtkin, 1394, RAG-SB/R 61, 68r; int houtkin, 1404, SAG-330/13, 110v; , 1434, SAG-301/32 II, 64v; , 1445, RAG-SB/R 46, 100v; van eenen goede ... gheheeten int houtkin, 1454, SAG-330/26, 280r; int thoutkin, 1457, RAG-SB/R 63, 75r; appellé en thioys int houtkin, 1473, ARA-

RK 1089, 364v; int houtkin, 1473, ARA-RK 1090, 330v; tgoed int houtkin, 1484, SAG-330/37, 40r; in thoukin, 1487, RAG-K/Wo 127, 13r; Jn hautkin, 1489, SAG-330/38, 163v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 154r; int houtkin, 1506, SAG-330/43, 227v; , 1507, SAG-301/67 II, 61r; jn thautkin, 1517, RAG-SB/R 65, 74v; int houtkin, 1529, SAG-301/84, 225v; Jnt hautkin, 1539, RAG-SB/K 2611, 170v; int houttghen, 1547, RAG-K/Wo 128, 5v; int houtkin, 1551, SAG-330/68, 129v; daerment heet ten hautkene, 1568, RAG-RvVI 978, 59v; int hautkin, 1569, SAG-330/87, 79v; , 1569, ARA-RSA 618/30, 2v, 21v; ten hautkene, id, 3r, 8v, 17r; bij tcruuse int hautkin, 1585, SAG-330/104, 160r; Jnt hautken, 1587, RAG-Ev 225, 85r; , 1595, RAG-Ev 576, 240r; daerment naempt Jnt thautken, 1606, RAG-Ev 576, 485r; het Hautken, 1610, RAG-Ev 77, 1r; in thautken, 1611, RAG-Ev 577, 123r; int hautken, 1625, SAG-330/137, 104v; het Hautken, 1628, RAG-Ev 227, 455v.

Zie ook GROOT HOUTJE.

HOUTJES MEERS: Jn houtkinre mersch, 1369, SAG-330/4, 237v; in houtkin mersch, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 14r; j gh. heet houtkins meersch, 1445, RAG-SB/R 46, 100r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 96v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 152v; Jnt hautkin mersch, 1577, RAG-Ev 575, 208r; Jn houtkensmeersch noort de Cale, 1593, RAG-Ev 576, 164r; Jnt thautken meersch, 1605, RAG-Ev 227, 134r.

HOUTJES VELD: up hautkine velt, 1375, SAG-330/5, 368v.

HUL(LE): up den hul, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 23v; ter plaetsen gheheeten de hul, 1444, SAG-330/23, 176r; de hulle, 1445, RAG-SB/R 46, 91v; daer ment eedt up de hulle, 1492, SAG-330/39, 238r; boven den hulle op vondelghem cautere, 1496, SAG-330/40, 244v; up den cautre boven hulle, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r, 142v; up de hul noort de lieve, id, 157v; boven den hulle up Wondelghem cauter, 1526, SAG-330/49, 70r; boven hulle up wondelghem cautere, 1563, SAG-330/81, 141r; up dhulle, 1569, ARA-RSA 618/30, 21r; bij den hulle, 1575, SAG-330/92, 214r; den hul, 1581, SAG-94bis/18, 73v; boven de hulle op den cautre, 1592, RAG-Ev 576, 136r.

HULLEKEN: in de nedervarendonc upt hulleken, ca.1300, RAG-SB/R 31a, 28r (invoegblad); int hullekin, 1569, ARA-RSA 618/30, 20r; een bilck Lant ghenaeempt het Hulleken oost de strype, 1610, RAG-Ev 77, 16v.

HULLEN: bij den hullen, 1547, RAG-K/Wo 128, 25r; an de hullen, 1551, SAG-330/69, 3r; bij den hullen, 1552, SAG-330/70, 29r; boven den hullen, 1553, SAG-330/71, 97v; bij den hullen, 1556, SAG-330/74, 22v; de hullen, 1562, SAG-330/79, 172r; ande hullen, 1563, SAG-330/81, 3r, 36v; , 1577, SAG-330/95, 37v; Jnde hullen, 1588, RAG-Ev 576, 6r; an dhullen, 1598, RAG-Ev 576, 265v; up Wondelghem cautere bij den hullen, 1605, RAG-Ev 576, 469r;

an de hullen, 1608, SAG-330/129, 79r; up de hullen, 1610, RAG-Ev 577, 46r; an dullen, 1611, RAG-Ev 577, 140v; Jn-de hul-len, 1615, SAG-330/132, 79r; daerment noempt dullen, 1621, SAG-330/135 II, 109r.

HULLENBILK: anden hullen beelc, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r.

HULLENMEERS: boven den hullen meersch, 1552, SAG-330/70, 29r.

HULST: zie HURST.

HURST: j stic lands dat men heet ter horst, 1280, GY-CM, 488; up de hurst, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6r; up de horst, 1425, SAG-330/18, 300r; up de hurst, 1425, SAG-301/28, 72r; , 1429, SAG-301/30, 57v; , 1445, RAG-SB/R 46, 89r; ter plaetsen daerment heet up de hurst, 1450, SAG-330/24, 582r; up de horst, 1453, SAG-330/25, 372r; up de hurst, 1457, RAG-SB/R 63, 76v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 80r; , 1478, RAG-SB/R 64, 38v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 139r; , 1517, RAG-SB/R 65, 79v; daerment zeeght up de hust, 1526, SAG-330/49, 146r; de hurst, 1535, SAG-330/53, 179r; de hust, 1547, RAG-K/Wo 128, 12v; de urst, id, 14r; de huerst, 1551, SAG-330/69, 2v; durst, 1569, ARA-RSA 618/30, 5r, 11r; up Wondelghem cautere ghenaeft den hurst, 1556, SAG-330/74, 22v; de hurst, 1570, SAG-330/87, 290r; Jnde mersch van Wondelghem bijder kercke ghenaeft de hust, 1574, RAG-Ev 575, 32r; daerment heedt up durst, 1574, SAG-28/80/340, 16v; lants up Wondelghem cautere ghenaeft de hulst, 1590, RAG-Ev 576, 57v; up dhulst, 1598, RAG-Ev 576, 265v; ter hurst, 1603, SAG-330/126, 24r; up de hurst in Wondelghem cautere, 1605, RAG-Ev 576, 469r; upden hurst, 1614, RAG-Ev 577, 83r.

Zie ook GROTE & KLEINE HURST, HOGE HURST & NEDERHURST.

HURSTJE: Jnt hurstkin, 1539, RAG-SB/K 2611, 179v; landts gheheeten thustken, 1535, SAG-330/53, 179r; een mersch ghenaeft het hurstkin, 1563, SAG-330/81, 36v; hurstkin, 1586, SAG-330/105, 12r.

HURSTWEG 1: an de hurst wech, 1445, RAG-SB/R 46, 93v; an den hurstwech, 1449, RAG-K/Wo 132; hurst wech, 1462, RAG-SB/K 2448, 86r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 143v; an den hurstwech, ca.1505, RAG-K/Wo 127, 17v; hurstwech, 1539, RAG-SB/K 2611, 161r, 179r; bij den hurstwech, 1543, RAG-SB/K 2732; an den hustwech, 1546, SAG-330/64, 98v; , 1547, RAG-K/Wo 128, 4r; den ustwech, id, 12v; den hurst wech, id, 14r, 25v; hustwech, 1572, SAG-330/89, 267r; up den huistwech, 1575, SAG-330/92, 214r; up den *fustwech, 1585, SAG-330/103, 275r; hurstwech, 1586, SAG-330/105, 12r; inden husewech, 1588, SAG-330/109, 16r; den hulstwech, 1598, RAG-Ev 576, 265v; den hurst wech, 1602, RAG-K/Wo 128, 35v; de hustwech, 1610, RAG-Ev 77, 103r; den hurstwech, 1610/1611, RAG-Ev 577, 18r/117v; achter de kercke daerment heet den huswech, 1619, RAG-Ev 578, 176r.

HURSTWEG 2: een stick ghelegghen up Wondelghem cautere gheheeten den

hulstwech, 400R, 1611/1612, RAG-Ev 577, 139r/162r.

HUTTE: an de hutte, 1535, SAG-330/53, 179r.

IMPENS STRAATJE: an jmpens straetkin an spesbrouch driesch, ca.1560, RAG-SB/K 2611, 186r.

IJPE?: een partij zaylant ghenaeamt dype, 1625, SAG-330/138, 77r, 132r.

IWEINS MEERS: ½ ghemet in ysewijns mersch, 1445, RAG-SB 46, 104r; in Wondelghem meersch ghenaeamt yweins meersch ofte de Ruyterigghe, 1608, SAG-330/129, 79r.

JAN LIEFS BILK: jn Jan liefs bilck, 1428, SAG-301/29 II, 65r; , 1432, SAG-301/31 II, 59r; Jn Jan liefs beelc, 1446, SAG-301/38 II, 131v.

JAN LIEFS GOED: te Wondelghem bi Jhan liefs goede, 1366, SAG-330/4, 55v; haerlieder goed gheleghen te Wondelghem gheheeten Jan liefs goed, 15B+591R, 1429, SAG-301/30, 57v; haerlieder goet gheleghen te Wondelghem gheheeten Jan liefs goet, 16B, 1461, SAG-301/46, 89v; van den goede gheheeten Jan liefs goed, 1461, SAG-301/46 II, 37r; in de prochie van Wondelghem gheheeten Jan liefs goed, 1479, SAG-301/55 II, 18v; een goedt ... gheheeten Jan liefs goed, 1480, SAG-330/35, 197r; Jnt goedt gheheeten Jan liefs goedt binnen Wondelghem, 1483, SAG-330/36, 401r; een goedt ... gheheeten Jan liefs goed, 1489, SAG-301/60, 138r.

JANS VANDEN HEEDE STEDE: een behuuse stede gheheeten Jans vanden heede stede, 1483, SAG-330/36, 254r.

CALANGE: landts ghenaeamt de callaenge commende ... an tgroen Weghelkin, 1559, SAG-330/77, 126v; een ghemet lants ghenaeamt de calaingne, 1588, SAG-330/109, 16r; een sticxken Landts ... ghenaeamt de calaingne, 1611, RAG-Ev 577, 139r.

KALE(NE) <A3-C7>: een ghemet mersche ligghende int houtkin up de caelne, 1392, SAG-301/13-II, 53r; tusschen der lieven ende der caelne, 1427, SAG-330/19, 121v; hendende up de calene, 1457, RAG-SB/R 63, 76r; over de caelne, 1461, SAG-330/29, 97r; estandant au long de la riviere appelle le calne comenchant a le muelestede allant jusques a la langhe brugghe, 1473, ARA-RK 1089, 14v; , 1473, ARA-RK 1090, 13r; an de calene, 1487, RAG-K/Wo 245, 7v; de caelene, id, 24v; tusschen der caelne ende der lieve, 1502, RAG-SB/K 2610, 144r; de caelne, 1520, RAG-K/Wo 132; de caelene, 1539, RAG-SB/K 2611, 161v, 185r; de calene, 1573, RAG-Ev 224, 14r; de Caelene, 1610, RAG-Ev 77, 1r.

KALFSMERE/KALLESMERE: boven Calfs meere, ca.1390, ARA-RR 2063; Caliefs meere, id; , 1431, ARA-RK 45406, 39v; Calfs meere, id, 39r; Callesmeere, id, 40r/v; calis meere, 1575, SAG-330/92, 214r.

KALLEMERESTRAAT: an callemere strate, 1559, RAG-RvVI 973, 179r.

KALVERBILK/CALAERBILK: Jnden calaerbeelc, 1445, RAG-SB/R 46, 98v; Jn den calver beelc, 1502, RAG-SB/K 2610, 153v.

KALVERBILKSKEN: j ghemet datmen heet calver belcxken, 1539, RAG-SB/K 2611, 180r.

CAM(M)ACKERS HUL: C roeden lants welch heet camackers hul ten hautkine ligghende, 1280, GY-CM, 490.

KAMERKEN: i ghemet int camerkin commende van rase onredene, 1445, RAG-SB/R 46, 95v; vC roeden gheheeten caemerkin, 1462, RAG-SB/K 2448, 82r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 142r; tusschen den camerkinde ende vraustallen driesch an de lieve, 1502, SAG-330/42, 210v; een stick Landts ghenaeft het Camerken noort de Lieve, 500R, 1588, RAG-Ev 225, 137r.

CAMPENS STEDE: canphins stede, 1410, SAG-330/14, 285v.

CAMPENS VELD: mersch daer ment heet campins, 1553, SAG-330/71, 97r; up campens ofte quaet velt, 1564, SAG-330/81, 310v; up campensvelt gheheeten tquaet velt, 1602, SAG-330/125 II, 58v; up campens velt gheheeten het quaetvelt, 1621, SAG-330/135 II, 105r.

KAPELLESTRAATJE: recht over tcappeelle straeten, 1606, SAG-330/128, 43r. CAPENBERG: apud Capenberg, 1262-1279, RAG-SB/R 54.

KARKELBILK/KARKERBILK/ KARPELBILK: neffens den kaerckelbelc, 1517, SAG-330/46 II, 68r; iiijC roeden meerschen gheheeten den caeckerbeelc ... metten oosthede up de Rietgracht, 1539, RAG-SB/K 2611, 161v-162r; voor den kaeckel bilc, 1556, SAG-330/74, 22v; lande ghenaeft den caerpelbilck n.de straete w.de vaert, 1569, SAG-330/86, 224r; meersch ghenaeft den karkelbuelc, 1588, SAG-330/109, 16r; meersch voor den carkelbilck, 1605, RAG-Ev 576, 469r.

KARKERKEN/KARPELKEN: van eenen ghemete meerschen hendende up de Riet heet tcaerkerken, 1539, RAG-SB/K 2611, 193r; het caerkerken ooc ghelegghen ande Ruterigghe, 1559, SAG-330/77, 126v; bij den karkerkine, 1577, RAG-Ev 575, 218v; meersch ghenaeft tcarpelken groot een ghemet, 1606, RAG-Ev 576, 477r.

(KARNE)MELKBRUGGE: bij der melc brugghe ant gasthuus mersch, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 13r; meers ter melcbrugghe, 1487, RAG-SB/K 2703; viijC roeden de melcbrugghe hendende up de lieve, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r; de melc bruchhe, ca.1505, RAG-K/Wo 127, 27v; niet verre van der melc brugghe, 1527, SAG-330/49, 287r; viijC roeden de melcbrugghe hendende up de lieve, 1539, RAG-SB/K 2611, 162v; de melcbrugghe, 1543, RAG-SB/K 2732; bij der melcbruggen, 1547, RAG-K/Wo 128, 32v; melcbrugghe, 1553, RAG-SB/K 2733; ande keeremelcbrugghe, ca.1560, RAG-SB/K 2611, 200r; melcbrugghe, 1563, RAG-SB/K 2734, 3r; an mayhuusbrugghe ofte kerremelcbrugghe, 1577, RAG-Ev 575, 223v; an de melckbrugghe, 1586, RAG-SB/K 2736, 19v; , 1595, RAG-SB/K 2737, 18r; aen de melck brugghe, 1602, RAG-K/Wo 128, 38v; tot de kerremelckbrugghe, 1610, RAG-Ev 77, 38v; an de keeremelckbrugghe, id, 94v.

‘S CARPERS: mersch gheheeten scarpers, ca.1505, RAG-K/Wo 127, 16v; meersch ghehaemt scarpers, 1543, RAG-SB/K 2732; meerssche ghehaemt scoerpers te stijle, 1547, RAG-K/Wo 128, 25r; mersch ghehaemt scorpers, 1553, RAG-SB/K 2733, 7v; mersch ghehaemt scorpers, 1586, RAG-SB/K 2736, 14v; tCorpers, 1595, RAG-SB/K 2737, 13r; C roeden meersch ghehaempt tscorpers, 1602, RAG-K/Wo 128, 35v.

KASTEELAKKERKEN: op het Casteel ackerken ... zuyt den waegheweck, 1628, RAG-Ev 227, 455r.

KASTEELKEN: eene partije ghehaempt het Casteelken, 1625, SAG-330/138, 69r.

KATELINEN HOFSTEDE: ½ ghemete heet katelinen ofstede ant laetscip ter muelestede, 1502, RAG-SB/K 2610, 155r; katelijnen hofstede ant laetscip ter muele stede, 1539, RAG-SB/K 2611, 161v.

KATELINE VAN OOST STEDE: 1 ghemet heet kateline van hoest stede, 1445, RAG-SB/R 46, 5r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 31v.

KEISTRAATJE: ter keistratekinnen, 1486, SAG-301/58, 2, 100r.

KEMPENBILCK: upden kempenbilc, 1517, SAG-330/46 II, 68r; een stic landts gheheeten den kempenen beelc, 828R, 1539, RAG-SB/K 2611, 178r; een stick lants ... gheheeten den kempenen bilck ligghende ommegracht ande muelengracht straete, 1577, SAG-330/95, 37v; 828 roeden Lants gheheeten den kimpn bulck, 1615, RAG-Ev 578, 65r.

‘S KEMPEN GEEST: an skempen gheest, 1425, SAG-330/18, 300r.

('S) KEMPE(N) STEDE: ijCl roeden heet skempen stede, 1445, RAG-SB/R 46, 92r, 97v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 84v; ijCl roeden heet kempe stede, 1502, RAG-SB/K 2610, 150r; , ca.1560, RAG-SB/K 2611, 188r.

KERKAKKER: bij den kerckackere, 1610, RAG-Ev 577, 47r; , 1614, RAG-Ev 578, 19v.

KERKBOS: op den Cautere an den kerckbosch, 1615, RAG-Ev 578, 64r.

KERKERKEN: van eenen ghemete meersschen hendene vpde riet heet tcaerkerken, 1539, RAG-SB/K 2611, 193r.

KERKWEG: an den k(er)cwech, 1374, SAG-330/5, 296v; de keercwech, 1431, ARA-RK 45406, 41r, 42r; kercwech, id, 41v; , 1445, RAG-SB/R 46, 93r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 160v; daer den kercwech duer gaet, 1512, SAG-301/72, 108v; kercwech, 1547, RAG-K/Wo 128, 2r; , 1575, RAG-Ev 224, 25r; neffens den kerckwech, 1600, RAG-Ev 576, 317r; den kerckwech, 1613, RAG-Ev 577, 232r.

'S KESELS BOCHT: tskesels boecht, 1441, SAG-330/22, 415r.

KEUVELDBILK/KIEVELDBILK: den kueveltbeelc den groeten ende den cleenen, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r; den kieveltbeelc den grooten ende den cleenen (1½B 400R) ... hendende up de lieve ende up de buenstraete, 1539, RAG-SB/K 2611, 162v.

KEUVELDSE VELD: de plaetse ghenemt hamelrijcke ende cuevelsche velt, 1493, SAG-330/39, 360r.

KIEKEN(EN): int kiekin, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 7r; Jnt kiekin, 1445, RAG-SB/R 46, 99v; merssche ... daer men heet tkiekin, 1461, SAG-330/29, 97r; Jnt kiekin, 1462, RAG-SB/K 2448, 95v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 155v; Jnt kieken, 1505, SAG-301/68 II, 94r; inde kiekenen, 1569, ARA-RSA 618/30, 1r; in de kiekenen, 1574, SAG-28/80/340, 1r; , 1580, SAG-330/97, 266v; Inde kiekene, 1610, RAG-Ev 77, 4v;

KIEKENBILK: voor den kieken beelc streckende tote up de calene, 1487, RAG-K/Wo 245, 24v.

KIEKENBOS: up den kieken bosch, 1543, SAG-301/97, 11v.

KIEKENMEERS(EN): mersch ghgenaemt den kiecken mersch ... noort de Cale, 1577, RAG-Ev 575, 208r; daerment naempt Inde kiekenen

meersschen ... noort de Calene, 1605, RAG-Ev 227, 133v; eenen kieckemeersch ... noortwest de Caelene oost de Hooghe bulck, 1610, RAG-Ev 77, 2v; de kieckemeerschen, 1619, SAG-330/135, 28v; drie parcheelen kieckemeerschen, 1625, SAG-330/138, 77v.

CLAEYS BILK(EN): ghenaeamt den Claeisbilck noort de strate, 1590, RAG-Ev 576, 61v; clays bilck aende buenstrate, 1606, RAG-Ev 576, 474v, 482v; een stick Landts ghenaeamt den claysbilck, 1B, 1611, RAG-Ev 377, 130v; de Clays bilcken, 1615, RAG-Ev 578, 76r.

KLEEMPUT(TEN): i stic merschs dat heet cleenpitte, 1280, GY-CM, 488; de cleempitte, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 12v; de cleems putte, 1425, SAG-330/18, 300r; de cleemputte, 1445, RAG-SB/R 46, 90r; de cleems putte, 1453, SAG-330/25, 372r; an den cleemputte, 1483, SAG-330/36, 257r; den cleemput, 1517, SAG-330/46, 68r; een stic landts gheheeten den cleemput, 1539, RAG-SB/K 2611, 178r; daer ment heet cleemput, 1569, ARA-RSA 618/30, 6r; een stick Lants ghenaeamt de cleemput, 1573, RAG-Ev 575, 26v; den cleemput, 1598, RAG-Ev 576, 265v, 270r; een stick lants ... ghenaeamt den cleempuit, 1603, RAG-Ev 227, 113v; in de booter strate ghenaeamt den cleemput ... zuut de booterstrate, 1609, RAG-Ev 577, 72v; een ettinghe de Cleemputte, 342R, 1610, RAG-Ev 77, 66v; ghenaeamt de Cleemputten, 993R, id, 67v.

Zie ook ACHTERSTE & VOORSTE, GROTE & KLEINE KLEEMPUT.

KLEINE BOOMGAARD: van eenen sticke landts gheheeten den cleenen bogaert groot C roeden, 1539, RAG-SB/K 2611, 178r.

KLEINE BREDEBROEK: den cleene breede brouc een bunder groet, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r; xC lxx roeden gheheeten den cleenen breedten brouc ... west tVrouwe stratkin, 1539, RAG-SB/K 2611, 176v.

KLEINE CELISAKKER: de groote ende cleene celisacker, 1597, RAG-SB/R 65, 118r.

KLEIN DRIESELKEN: ant cleen driesschelken, 1543, RAG-SB/R 2732; , 1547, RAG-K/Wo 128, 7r; anden cleenen driesch, 1569, RAG-SB/K 2735, 2v; , 1586, RAG-SB/K 2736, 7r; , 1595, RAG-SB/K 2737, 6v.

KLEINE DURME <A4>: iiijC R. meersch ghenaeamt den cleenen durm, 1602, RAG-Ev 576, 367r; een ander meersch ghenaeamt den cleenen durme, 1606, RAG-Ev 576, 473v; een weede ghenaeamt tcleen dueremken, z.de Lieve, n.de calene, 1610, RAG-Ev 577, 84r.

KLEIN GEMEENTE: bachten Jn tcleen ghemeente, 1578, RAG-Ev 575, 276r; int cleen ghemeente, 1615/1620, RAG-Ev 578, 65r/199v; jn het cleyn

ghemeente, 1628, RAG-Ev 227, 455r.

KLEINE HURST: hondert vyftich R. gheheeten den cleenen hurst, 1575, RAG-Ev 575, 86v.

KLEINE KLEEMPUT: landts ghenaeamt den cleenen cleenput, 1535, SAG-330/53, 179r; ijClxvi roeden gheheeten den cleenen cleemput, 1539, RAG-SB/K 2611, 179v; den cleenen Cleemput, 266R, 1563, SAG-330/81, 36v; een ghemet Landts ... ghenaeamt den cleenen cleemput, 1613, SAG-Ev 577, 249v.

KLEINE KNABELARE/KNOBBELARE: de cleene cnabbelaere ... oost een dreefken zuudt de buentstrate, 637R, 1610, RAG-Ev 77, 79r; een ander weede ghenaeamt den cleenen cnobbelaer ... oost seker straetken zuut de buenstrate, 2G, id, 83v.

KLEINE MEESTAKKER: in Cleine meest acker, 2G, 1360, SAG-330/2, 296r.

KLEINE RAESBILK: kleenen raesbilck, 1609, RAG-Ev 577, 32v.

KLEINE UITVANG: iijClx roeden ... heet den cleenen uutfanc, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 7r; heet den cleenen huutfanc In den heynackere, 1445, RAG-SB/R 46, 99v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 95v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 155v.

KLEIN VINKSLAG: twee ghemeten lants ghenaeamt tcleyn vyncslach Jnde boeterstrate, 1594, SAG-330/116, 66r; het Cleen Vynckslach, 1615, RAG-Ev 578, 63v.

KLEIN VOSSTUK: tusschen der keerke ende Vraustalle gheheeten tcleen Vosstic, 1454, SAG-330/26, 229v; cleen vos stic, 1464, SAG-330/29, 563v.

KLEINE WASDONK: een stic zaylant ghenaeamt den cleynten Wasdonc, 1625, SAG-330/138, 133r.

KLOOSTERBILK: ghenaeamt den clooster bilck, 1574, SAG-28/80/340, 4r.

KLOOSTERDURME: eenen meersch ... ghenaeamt tclooster durme, 1581, SAG-94bis/18, 74r.

KLOPHEKKEN: ant clophecken, 1445, RAG-SB/R 46, 99r.

KNABELARE: een ettinghe ghenaeamt de knabbelaere noort de Lieve, 1332R, 1610, RAG-Ev 77, 79r.

Zie ook GROTE & KLEINE KNABELARE.

KNIPPENDAM: een partie ... ghe-naempt de knippendam, 1576, SAG-330/93, 110v.

KNOKKE: Jnde prochie van Wondelghem daermendt heedt de cnocke o.&w. sheeren strate, 1574, RAG-Ev 575, 2r; een behuude hofstede ... up vrau stalen driesch ghe-naempt de knocke, 1603, RAG-Ev 227, 113r.

KOEBILK: den coebeelc te cooleghem, 1493, SAG-330/39, 360r.

COEMANS HEET: an comans heet, 1445, RAG-SB/R 46, 96v; an coomans heet, id, 98r; , 1449, RAG-K/Wo 132; ter plecke daer ment heet an coomans heedt, 1474, SAG-330/32, 303r; an coemans heet, 1487, RAG-K/Wo 245, 9v; an coemans heet an de caelne, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r, 141r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 163r; in *tsconyncx heet, 1602, RAG-K/Wo 128, 38r.

COEMANS HINGHERS AKKER: in Coemans hinghers acker, 1360, SAG-330/2, 290r.

(S) COEMANS STRAATJE: an scomans straetken, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 9r; an scoemans straetkin, 1445, RAG-SB/R 46, 89r; coemans straetkin, 1452, SAG-301/42, 4v; scoemans straetkin, 1462, RAG-SB/K 2448, 80r; coemans straetkin, 1502, RAG-SB/K 2610, 150r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 188r.

KOESTRAAT <C4-C5>: in de koestrate, ca.1350, RAG-BZ 381 (rol); oost de coestrate, 1577, RAG-Ev 575, 218v; , 1588, RAG-Ev 576, 27v; daerment naempt de coestrate, 1605, RAG-Ev 227, 133v; de Coestrate, 1610, RAG-Ev 77, 53r; Jnde coestr(aete), 1612, RAG-Ev 577, 179v; Jnde Coestraete, 1613, RAG-Ev 577, 214v; de coestrate, 1614, RAG-Ev 578, 18r.

COCX BILK: van eenen sticke heet coocx belc, 1445, RAG-SB/R 46, 103v; van eenen beelcke gheheeten cocxbeelc groot een bundere ande vierweechseede, 1539, RAG-SB/K 2611, 198r.

KOLEGEM: te coleghem, 1390-1400, RAG-SB/R 2450, 6r; coelegheem, 1431, ARA-RK 45406, 39r?; coleghem, 1445, RAG-SB/R 46, 89v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 81r; coelegheem, 1452, SAG-301/42, 4v; , 1457, RAG-SB/R 63, 81r; coolghem, 1478, SAG-330/34, 123v; coelegheem, 1502, RAG-SB/K 2610, 138v; coelghem, 1517, RAG-SB/R 65, 75v; coleghem, 1539, RAG-SB/K 2611, 163v; cooleghem, 1551, SAG-330/69, 2v.

KOLEGEMDRIES <C2>: te coleghem anden driesch, 1390-1400, RAG-SB/R 2450, 6r; , 1445, RAG-SB/R 46, 89v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 81r; te coelegheem anden driesch, 1452, SAG-301/42, 4v; , 1457, RAG-SB/R 63, 81r;

daerment heet te coolghem thenden van den driessche, 1478, SAG-330/34, 123v; te coelegghem an den driesch, 1502, RAG-SB/K 2610, 138v; te coelghem an den driesch, 1517, RAG-SB/R 65, 75v; cooleghem driesch, 1538, SAG-330/55, 131v; te coleghem anden driesch, 1539, RAG-SB/K 2611, 163v; coleghem driesch, 1543, RAG-SB/K 2732; coelegghem dryes, 1547, RAG-K/Wo 128, 1v; cooleghem driesch, 1549, SAG-330/67, 69v; ter plaetsen ghezeyt cooleghem driesch, 1550, SAG-301/104, 160r; neffens den driesch te cooleghem, 1551, SAG-330/69, 2v; coleghem driesch, 1553, RAG-SB/K 2733; cooleghem driesch, 1556, SAG-330/74, 22v; coleghem driesch, 1569, RAG-SB/K 2735, 2v; cooleghem driesch, 1573, RAG-RvVI 980, 33r; coleghem dries, 1602, RAG-K/Wo 128, 38v; cooleghem driesch, 1605, RAG-Ev 576, 469r; , 1610, RAG-Ev 77, 83r.

KOLEGEMSE WEG: den coelegghems wech, 1425, SAG-301/28, 72r; den coelegghemschen wech, 1429, SAG-301/30, 57v.

‘S COMMERS/COMMERE <A3>: daerment heet an scommers, 1490, SAG-330/38, 313r; bij den Co(m)mere, 1547, RAG-K/Wo 128, 30v.

COMMENSCHEN: Ste Baefs met een bilck Lants ghenaeft de Commensche zuut de buentstraete west de prochie Van Mariekercke, 3114R, 1610, RAG-Ev 77, 77r.

KONINGINNE: teghen over de coninghinne up de vaert, 1581, SAG-330/98, 439r.

‘S KONINGS HEET: zie COEMANS HEET.

‘S KONINGS MEERSEN: oost de vaert suyt Sconincx meerschen, 1611, RAG-Ev 577, 141r; In de meerschen te Wondelghem zuyt sconyncx meerschen, 1625, SAG-330/138, 69r.

COORYNS STRAAT: an cooryns strate, 1520, SAG-330/47, 183v.

KORTE DURME(N): de curte duerme, 1374, SAG-330/5, 296v; in de curte duerme, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 43v; In de curte duermen, 1445, RAG-SB/R 46, 54v, 59v.

KORTE WAE: tweetste parcheel gheheeten Jnde curte wae, 1576, RAG-Ev 575, 139v.

KOUTER: zie WONDELGEMKOUTER.

KOUTERKEN <C2>: het cauterken, 1610, RAG-Ev 77, 83r.

KOUTERSTRAATJE: het cauterstraetken, 1610, RAG-Ev 77, 124r.

KRAAIENSTOK: meersche in crayen stoc, 1471, SAG-301/51, 114r.

KRIEKERIE: ghe-naemt de crieckerie, 1486, SAG-301/59, 51r; up de crieckerie, 1559, SAG-330/76, 272v; de krieckerye, 1564, ARA-WK 3431, O; , 1567, ARA-WK 3433, O; de krieckerie, 1574, ARA-WK 3432, O; een half ghemet meersch ghe-naemt de crieckerie ... eertijts buyten nu binnen ghendt, 1619, RAG-Ev 578, 180r.

KROKKE: ande crocke, 1539, RAG-SB/K 2611, 174r.

KROM BUNDER: pratum dictum crom bunre, 1313, RAG-SB/R 78, 16v; t-crom buunre mersch, 1345, RAG-SB/R 1038, 7r; t-crombunre meersch, 1360, RAG-SB/R 34, 9r; t-cromme bundere, 1539, RAG-SB/K 2611, 174r; meersch gheheeten t-cromme bunder, 1577, SAG-330/95, 37v; een ghemet ghe-naempt het Cromme bundere, 1615, RAG-Ev 578, 64v.

KROMME LEDE: ter cromme(r) leeden, 1369, SAG-330/4, 237v; ter crommer leede, 1385, SAG-330/7, 325v; boven den Cromme Leeden, 1600, RAG-SB/R 65, 120r.

KROM STUK: t-cromme stick, ca.1390, ARA-RR 2063; C Roeden lands ... gheheeten t-cromme stic gheleghen up de leyste, 1418, SAG-330/16, 234r; t-cromme stick, 1431, ARA-RK 45406, 41r; van eenen sticke gheheeten t-cromme stic, 1509, SAG-330/44, 18r; een ghemet zaylants gheheeten t-crommestick up t-leyste, 1570, SAG-330/87, 290v; het Crommestick binnen de bevrijtgracht z. het Leystraetken n.o; den wech loopende naer stalen driessche, 1625, SAG-330/137, 104r.

KROMME TUIN: ten Crommentune, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v, 11v; ten crommen thuune, 1445, RAG-SB/R 46, 89r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 82r; ten crommen thune, 1502, RAG-SB/K 2610, 138v; , 1539, RAG-SB/K 2611, 160v, 180r; ten crommen tune, 1543, RAG-SB/K 2732; ten crommen tun, 1547, RAG-K/Wo 128, 8v; ten crommen tune, 1569, RAG-SB/K 2735, 3r; ten crommen tuyne zuydt de Rietgracht, 1577, RAG-Ev 575, 218v; in Wondelghem meersch daerment heet Jn crommen thuyn, 1586, RAG-SB/K 2736, 20v; ten crommen tune, 1602, RAG-K/Wo 128, 39v; , 1610, RAG-Ev 577, 47r; ten crommen tuynen, 1610, SAG-330/130, 70r; Jn de gheesten ende ghemeen en meersch ghe-naempt ten crommen thuynen daer de lieve deur loopt, 1614, RAG-Ev 578, 19v.

KROMME WA(A)L: up den Crommen Wael, 1445, RAG-SB/R 46, 105v; ter muelenstede boven crommen walle in de prochie van Wondelghem, 1451, SAG-301/41, 149r; an den wael ter muelensteden, 1480, SAG-330/35, 259r; up

den crommen wael ter mueleste de daer de meestove up stont, 1502, RAG-SB/K 2610, 161r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 195r; up de crome waele bij der mueleste de, 1569, ARA-RSA 618/30, 16r; up den crommen wal, id, 17v.

KROMME ZEE: neffens den meersch ... ghenampt de crome zee, 1606, RAG-Ev 576, 473v.

KRUISE: ant cruse, 1390-1400, RAG-SB/R 2450, 6v; bi den cruce te Wondelghem, 1468, SAG-301/49 II, 76v; bij den crucen, 1496, SAG-330/40, 244v; bij teruce int hautkin, 1585, SAG-330/104, 160r.

KRUISBEKE: up de Cruus beke, 1425, SAG-301/28, 72r; , 1429, SAG-301/30, 57v; ande Cruusbeke, 1517, RAG-SB/R 65, 75v.

KRUISBILK 1: cruysbilck oost de vaert, 813R, 1610, RAG-Ev 77, 10v.

KRUISBILK 2: Jnde cruysbilck, 1577, RAG-Ev 575, 208r; cruysbilck oost de straete zuudt de neeren beck, 1610, RAG-Ev 77, 23r; een stick lants ghenampt den cruysbilk oost de Riviere noort anden swanaert, 1619, SAG-330/135, 28v.

KRUISECKSKEN(S): ten cruuseeckskine, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v; te cruusheecckskine, 1425, SAG-330/18, 300r; cruuseeckskine, 1445, RAG-SB/R 46, 89r; , 1453, SAG-330/25, 372r; teruus heecckskine, 1456, SAG-330/27, 192v; te cruuseeckkins, 1457, SAG-SB/R 63, 76v; ten cruuseeckskine, 1462, RAG-SB/K 2448, 80r; te cruus heekin, 1478, RAG-SB/R 64, 40v; up den waeterloep daert heet te cruuseeckskine, 1502, RAG-SB/K 2610, 138v; een stic lants gheheeten teruus eeckkins, 1509, SAG-330/44, 128r; ten Cruuseeckkins, 1517, RAG-SB/R 65, 78v; te cruusheekin, 1539, RAG-SB/K 2611, 156r; teruus eecckken, 1559, SAG-330/76, 272r, 302r; , 1562, SAG-330/79, 172r; een stick lants ghenampt teruuseeckskine, 1583, SAG-330/101, 79r; Jnt cruusheecckken, 1588, RAG-Ev 576, 6r; an de bevyrtgracht ghenampt het teruys heecckken, 1608, SAG-330/129, 79r; het cruus eecckken, 1615, SAG-330/132, 79r; cruysheecckken, 1619, RAG-Ev 578, 179v.

KRUISWEG: anden Cruyswech, 1610, RAG-Ev 77, 121r.

CRUPPENDEN: een ander stick ghenampt den cruppenden, 1559, SAG-330/76, 270r.

KUIPE(N) <B5>: bij den cupine, 1385, SAG-330/7, 325v; lants up tcupin, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 7r; up cupijn, 1445, RAG-SB/R 46, 44r, 95v, 97v, 99v; up cuupin, 1452, RAG-SB/K 2448, 83r; daerment heet up tcupijn, 1462, SAG-330/29, 194v; daerment heet up cupin over duerne, 1471, SAG-330/31, 353r; daerment heet up tcuupen, 1490, SAG-330/38, 313r; duermen up cupin,

1502, RAG-SB/K 2610, 142r; up de cupen, 1503, SAG-330/42, 276r; daerment eedt ter cuupen, 1512, SAG-330/44, 345r; dat men heet den cupen, 1514, SAG-330/45, 357r; tcuupen bij der galghen, 1524, SAG-330/48, 222r; an tcupen, 1529, SAG-301/84, 225v; up cupen, 1539, RAG-SB/K 2611, 169r; up tcupen, 1543, RAG-SB/K 2732; upt cupen, 1547, RAG-K/Wo 128, 1v; up tcupen, 1553, RAG-SB/K 2733; den kuuppen, 1565, SAG-330/82, 450v; up tcuupen, 1569, ARA-RSA 618/30, 7r, 13v; daerment heedt up cuupen, 1575, RAG-Ev 575, 81v; naer tcuupen, 1587, SAG-330/107, 65r; daerment heet opt Cuypen, 1592, RAG-Ev 576, 141r; up het Cuypen, 1614, RAG-Ev 578, 25r.

Zie ook HOGE KUIPE(N).

KUITPSTRAATJE <B5>: tcupin straetkin, 1512, RAG-SB, O; tcupijn straetkin, 1539, RAG-SB/K 2611, 186r; tcuperstraetkin, 1575, RAG-Ev 575, 80v; tcuypenstraetken, 1592, RAG-Ev 576, 141r; het Cuypen straetken, 1610, RAG-Ev 77, 27v.

KWAAD BOS: twee ghemeten Lants gheenaempt den quaetbosch, 1575, RAG-Ev 575, 86v.

KWADE KREEK <E3>: een mesch gheenaempt de quacreke, 1563, SAG-330/81, 3r; inde quade creke, 1626, RAG-RG 25, 5r.

KWAAD STRAATJE: een ghemet eerfven dat men heet quaet straetken bij den crucen, 1496, RAG-330/40, 244v.

KWAAD VELD: up tqade velt, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 8r; Jnt tqade velt, 1445, RAG-SB/R 46, 95r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 163r; zeker stick Landts quaet velt gheenaempt, 1553, RAG-RvVI 970, 357v; up campens ofte quaet velt, 1564, RAG-330/81, 310v; int quaetveldt, 1569, ARA-RSA 618/30, 14r; een stick lants gheenaempt tqaet velt, 1582, SAG-330/99, 210v; gheheeten tqaet velt, 1603, SAG-330/125 III, 58v; , 1621, SAG-330/135 II, 105r.

KWAAD VELDEKEN: tqade veldekin, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 17r; tqade veldekin, 1445, RAG-SB/R 46, 97r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 89v; tqade veldekin, 1462, SAG-330/29, 194v; ant quaede veldekin noort up de buenstraete, 1502, RAG-SB/K 2610, 138v, 145v; tqade veldeken, 1524, SAG-330/48, 222r; vC Roeden gheheeten tqade veldekin, 1539, RAG-SB/K 2611, 180r; het quaet veldeken, 1574, SAG-28/80/340, 4v; vier hondert Roeden Landts gheenaempt het quaet veldeken, 1592, RAG-Ev 576, 126v; het quaet veldeken, 268R/271R, 1610, RAG-Ev 77, 26v; een bylstick ... het quaet veldeken, id, 78r; tqaet Veldeken, 1614, RAG-Ev 578, 25r.

LANGE AKKER: in den langhen acker, 1383, SAG-330/7, 192r; in lancackere, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 19r; in lanchackere, 1394, RAG-SB/R 61, 72r; in den langhen acker, 1505, SAG-301/68 II, 94r; den Langhenacker, 1600, RAG-

SB/R 65, 120r; de Langhe ackere, 1610, RAG-Ev 77, 11r; west den Langhen ackere achter de dreve van tcasteel van Eversteyn, 1619, SAG-330/135, 28v.

LANGE BILK <B3>: in den langhen beelc, 1445, RAG-SB/R 46, 95r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 88r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 179r; anden langhen bilc, id, 178v; van oudts ghenaeamt sher bauwins bulc ende nu den langhen bulc, 1553, SAG-330/70, 211r; meersch ghenaeamt den Langhen bulck, 1559, SAG-330/77, 126v; , 1595, SAG-330/118, 35r; eene partije zaylants ... ghenaeamt wesende den langhen bulck, RAG-Ev 576, 276r; ghenaeamt den Langhen bilck ... in de booterstrate, 1613, RAG-Ev 577, 232r.

LANG BILKSKEN: meersch ghenaeamt tlanghe bilcxken ... oost de bevrytgracht west den cautere, 1621, RAG-Ev 578, 257v.

LANGE BOSTIE: upde Langhe bostie, 1577, RAG-Ev 575, 218v.

LANGE DREVE: lancx der langher dreve up den kieken bosch, 1543, SAG-301/97, 11v.

LANGEDURMESTRAATJE: Langhe duerme straetken, 1610, RAG-Ev 77, 24r.

LANGE ELS: i bunder xxij roeden heet de langhen hels, 1445, RAG-SB/R 46, 96r, 97r, 99r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 91r; up langhen hels, 1462, SAG-330/29, 194v; daerment heet up den langhen helst, 1490, SAG-330/38, 313r; iijC roeden ghenaeamt den langhen hels, 1496, SAG-330/40, 244v; de langhen hels, 1502, RAG-SB/K 2610, 143r; den langhen helst, 1526, SAG-330/49, 69v; Jnde langhe helst, 1529, SAG-301/84, 225v; Jnden langhen helst, 1539, RAG-SB/K 2611, 171r, 179v; den langhen helst, 1553, SAG-330/71, 97r; , 1563/1564, SAG-330/81, 140v/310v; Thien hondert Roeden gheheeten de Langhe elst, 1575, RAG-Ev 575, 86v; den langhen helst, 1582, SAG-330/99, 148r; , 1585, SAG-330/103, 275r; een stick landt ghenaeamt den langhen helst, 1615, RAG-Ev 578, 76r.

LANG GEMET: iijC xij roeden gheheeten tlanghe ghemet, 1539, RAG-SB/K 2611, 170r; in Rytgracht ghenaeamt tLanghe ghemet, 1559, SAG-330/76, 270r; tlanghe ghemet, 1565, SAG-330/82, 450v; ghenaeamt tLanghe ghemet an de rietgracht, 1576, SAG-330/93, 110r.

LANGE HAGE: een stic lants gheheeten de langhe haghe, 1483, SAG-330/36, 257r; , 1543, SAG-330/61, 31v.

LANGE HONDERD ROEDEN: C roeden wesende de langhe C roeden, 1539, RAG-SB/K 2611, 179v; gheheeten de langhe hondert roeden, 1562, SAG-330/79, 173r; , 1563, SAG-330/81, 79r.

LANGE MATE: Jnde langhe mate, 1546, SAG-330/64, 98v.

LANGE MEERS: de langhe mersch an de nieuwe poert ter muden, 1368-1374, RAG-SB/R 39, 22v.

LANGE REEP: ant durmstraetken ... z. den langhen reep, 1598, RAG-SB/R 65, 117r.

LANGE STRAAT <C5-D6>: in de langhe strate daer men gaet te spesbrouc waert, ca.1300, RAG-SB/R 31a, 28r (invoegblad); daerment eedt Jnde langhe strate, 1540, SAG-330/58, 71r; inde langhestraete, 1569, ARA-RSA 618/30, 2v, 13v, 22r; Jnde Langhestrate, 1588, RAG-Ev 225, 106r; , 1600, RAG-Ev 227, 65r; , 1618, RAG-Ev 227, 321r.

LANG STUK: ijC roeden ghenamt tlanghe stic, 1509, SAG-330/44, 128r; up tlanghe stic, 1535, SAG-330/53, 179r; het langhe stick, 1563, SAG-330/81, 3r.

LANG VELD <B4>: up dlanghevelt, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 19v; tlanghe velt, 1445, RAG-SB/R 46, 96r; --, 1462, RAG-SB/K 2448, 90v; , 1462, SAG-330/29, 194v; daerment heet dlanghe velt, 1478, SAG-330/34, 123v; tlanghe velt, 1502, RAG-SB/K 2610, 145v; , 1539, RAG-SB/K 2611, 169v, 181r; het langheveldt, 1569, ARA-RSA 618/30, 10r; , 1574, SAG-28/80/340, 18v; neffens den Langhen velde ... noordt de Lieve, 1577, RAG-Ev 575, 218v; het langhevelt, 1577, SAG-330/95, 37v; upt Langhevelt, 1578, RAG-Ev 575, 276r; het langhevelt, 1584, SAG-330/101, 336r; , 1601, SAG-330/125, 32r; , 1610, SAG-330/130, 70r; neffens het Langhe velt ... o.& n. de coestrate, 1610, RAG-Ev 577, 47r; het Langhe velt, 1614, RAG-Ev 578, 18r; het langhevelt, 1615, SAG-330/132, 47v.

LANGE VEURE: up den cautere van Wondelghem ghenampt de Langhe Vuere, 765R, 1606, RAG-Ev 576, 473v; een stick cauterlants ghenamt de langhe veure, 766R, 1610, RAG-Ev 577, 83r.

LANG VOSSTUK: tlanghe vostick, 1610, SAG-330/130, 70r; tlanghe vosstick, 1610, RAG-Ev 577, 47r; , 1614, RAG-Ev 578, 19r.

LARSIJN/LATSIJN: dat men Eet de meere ende larsijn, 1360, SAG-330/2, 296r; up dlaetsin, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 7r, 10v, 13r; up laersijn, 1425, SAG-330/18, 322r; dlaetsijn / lasijn, 1445, RAG-SB/R 46, 99v; daer ment heedt up laertchijn, 1460, SAG-330/28, 360r; up dlaetsijn, 1462, RAG-SB/K 2448, 96r.

LEISTRAAT <D1>: leystate, 1418, SAG-330/16, 234r; , 1481, SAG-301/56,

72r; , 1487, RAG-K/Wo 245, 10r; , 1490, SAG-301/61, 12r; , 1509, SAG-330/44, 128r; , 1512, SAG-301/72, 108v; , 1520, SAG-330/47, 183v; , 1527, RAG-SB/R 1029/1; , 1532, SAG-301/87, 172v; , 1551, SAG-330/69, 2v; , 1553, SAG-330/70, 194r; , 1559, SAG-330/77, 126v; , 1562, SAG-330/79, 173r; tleystraetkin, 1570, SAG-330/87, 290v; Leystraete, 1572, SAG-330/89, 267r; leysteate, 1575, SAG-330/92, 214r; an tleystraetken, 1575, RAG-Ev 575, 86v; , 1608, SAG-330/129, 79v; leysteate, 1611, RAG-Ev 577, 141r; Leystraete, 1619, RAG-Ev 578, 179v; Leysteate, 1621, SAG-330/135 II, 109r; het Leystraetken, 1625, SAG-330/137, 104r.

LENDSTRAAT: de lenstrate/lendstrate, ca.1390, ARA-RR 2063; lenstrate, 1401, SAG-301/16, 64r; leys strate, 1425, SAG-301/28, 72r; leysteate, 1429, SAG-301/30, 57v; lenstrate, 1431, ARA-RK 45406, 40r, 41v; lentstrate, id, 40v, 41r; leenstrate, id, 41v; leynstrate, 1445, RAG-SB/R 46, 90v.

LENDEN VAND?: den lenden vand, 1512, SAG-301/72, 108v.

(TER) LEST: ter lest C roen, 1355, SAG-330/1, 298v; ter lest, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v; merschen ter lest, 1445, RAG-SB/R 46, 92r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 84v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 141r; daerment nomt ter lest up Wondelghem cautere, 1524, SAG-330/48, 222r; ter lijst, 1526, SAG-330/49, 69v; ter lest, id; , 1539, SAG-SB/K 2611, 156r; , 1543, RAG-SB/K 2732; , 1553, SAG-330/71, 97r; , 1563, SAG-330/81, 140v.

LESTRIET: Jn Wondelghem meersch daer ment heet ter Lest Rijt, 1478, SAG-330/34, 119r; 400 roeden landts gheheeten de lest Riet, 1535, SAG-330/53, 179r; een meers ter lest Ryet, 1547, RAG-K/Wo 128, 9r; ter lestriet, 1553, RAG-SB/R 2733, 4r; meersch dat men heet ter lest riet up de lieve, 1563, SAG-330/81, 141r; ter Lestriet, 1586, RAG-SB/K 2736, 8r; meersch ter Lestriet opde Lieve, 1592, RAG-Ev 576, 136r; ter Liesriet, 1595, RAG-SB/K 2737, 7v.

LIEFBILK: een parcheel landts gheenaempt den liefbulck, 1552, SAG-330/70, 29r; an den liefbilck, 1580, SAG-330/97, 260v.

LIEVE <A2-E1>: upte lieve jnde voers. prochie, 1360, SAG-330/2, 296r; aqueductum dictum lieve, 1375, RAG-SB, O; bij der brugghen over de lieve, 1401, SAG-301/16, 64r; tusschen der lieven ende der caelne, 1427, SAG-330/19, 121v; ter lieven waert, 1449, RAG-K/Wo 132; an deez zijde van der lieve, 1477, RAG-K/SMG, O; de lieve, 1496, SAG-330/40, 244v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 164r; , 1502/1503, SAG-330/42, 210v/276r; , 1559, SAG-330/76, 57v; , 1569, ARA-RSA 618/30, 6v, 22r; , 1588, RAG-Ev 576, 6r; , 1610, RAG-Ev 77, 33r.

LIEVEN(S) STUK: viijC roeden heet lievin stic boven duermen, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 23r; viij c boven duermen heet lievin stic, 1445, RAG-SB 46, 95r.

LIEVEN VAN BIJSTEELE STUK: viijC roeden boven duermen heet lievin stic van bijsteele, 1445, RAG-SB/R 46, 89r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 80v.

(TER) LINDE(N): bij den muelenwal ter linden, 1575, SAG-330/92, 214r.

LINDENBILK: jn der lenden beile, ca.1300, EAG-SB/R 31a, 28r (invoegblad); in der lenden beile, ca. 1365, RAG-SB 31a, 5bis; Jnden Lindebilck, 873R, 1610, RAG-Ev 77, 17r, 42r.

'S LINDEN DRIES: up slinden driesch, 1606, SAG-330/128, 43r.

LINDENVIJVER <D1>: den lynden vijvere, 1532, SAG-301/87, 172v; boven de Lindevivere ... west de bevrijdt gracht, 1619, RAG-Ev 578, 179v.

LOOCXKENS MOLEN(WAL): van eender corenwintmuelne ghehaemt loocxken staende binnen Wondelghem buuten der Waelpoorten, 1523, SAG-301/79, 12v; muelene ghehaempt Loocxkins muelene, 1563, SAG-330/81, 143r; locxkin muelene, 1583, SAG-330/101, 118r; an Loocxkins muelene, 1595, SAG-330/119, 1r; aen Loocxkens muelene, 1598, RAG-Ev 576, 6r; buyten de brugsche poorte bij Loocxkens muelene, 1605, SAG-330/127, 1v; bij Loocxkens muelewal, 1615, SAG-330/132, 79r; Luucxkens muelene, 1621, SAG-330/135 II, 109r; achter Locxkens muelewal, 1625, SAG-330/138, 38r.

LUCHOUDE?: tenden luchoude in meerssche, 1383, SAG-330/7, 192r.

(TER) LUCHT: iij ghemeten ter lucht tenden pieter nueyts stede endende up de buenstraete, 1502, RAG-SB/K 2610, 140r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 162r.

LYBAERTS STEDE: lants genaemt lijbaerts stede, 1547, RAG-K/Wo 128, 5r; lant ... ghehaemt lijbaerts stede, 1553, RAG-SB/K 2733, 3r; , 1563, RAG-SB/K 2734, 3v; ghehaemt Libaerts stede, 1569, RAG-SB/K 2735, 2r; Liebaertstede, 1595, RAG-SB/K 2737, 5r; een partije landts ghehaempt Lybaerts Stede, 1625, SAG-330/137, 104r.

MAEYENS STRAATJE: an maeyens straetkin, 1552, SAG-330/70, 63r.

MAEYENS STUK: tmaeyestic, 1562, SAG-330/79, 173r.

MAHIEUS BRUGGE: an mahyeus brugghe, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 21v; an de lieve bij mahieus brugghe, 1502, RAG-SB/K 2610, 162r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 199v; an mayhuus brugghe ofte kerremelckbrugghe, 1577, RAG-Ev 575, 223v.

MEDEBILK: inden Meede buelc, ca.1390, ARA-RR 2063; inden Meede beelc, 1431, ARA-RK 45406, 41r.

MEERAKKER <C4-D4>: an merackere, 1445, RAG-SB/R 46, 23r, 97r; up meeracker, 1462, RAG-SB/K 2448, 93r, 97v; in meerackere, 1502, RAG-SB/K 2610, 163r; up de meer acker, 1503, SAG-330/42, 276r; in merackere, 1539, RAG-SB/K 2611, 175r; Jnden meere ackere, id, 180r; up den meeracker, 1559, RAG-RvVl 973, 179r; Jnden meerackere, 1578, RAG-Ev 575, 280r; in den meeracker ... west het meerstraetken, 1610, RAG-Ev 77, 46v; den meeracker, 1619, RAG-Ev 578, 176r; Jnden meerackere, 1628, RAG-Ev 227, 455r.

MEERBEKE: van eere stede ligghende in de prochie van wondelghem bij bennins brugghen die men eedt meerebeke, 1355, SAG-330/2, 14v.

MEERSTRAATJE <D5>: ant meerstraetkin, 1487, RAG-K/Wo 245, 22v; tmeere straetken, 1574, RAG-Ev 224, 2r; tmeerstraetken, 1578, RAG-Ev 575, 280r; tmeerestraetken, 1590, RAG-Ev 576, 58v; het meerstraetken, 1600, RAG-Ev 227, 66v; tmeerstraetken, 1603, RAG-Ev 576, 406r; het meer straetken, 1610, RAG-Ev 77, 38v; tmeerstraetken, 1619, RAG-Ev 578, 168r; , 1625, SAG-330/138, 77r; het meerstraetken, 1628, RAG-Ev 227, 455r.

MEERSAKKERKEN: een stick saeylandts ... ghenaeamt het meerschackerken, 200R, 1612, RAG-Ev 577, 45r, 219v.

MEERSELKEN: vC roeden heetet meerschelkin, 1462, RAG-SB/K 2448, 83r; meerschelken hendende up de lieve, 1502, RAG-SB/K 2610, 142r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 170v; ghenaeamt tmeersschelkin, 1569, ARA-RSA 618/30, 13r; ijC Roeden ghenaeamt tmeersschelken noordt de Lieve, 1590, RAG-Ev 576, 61v.

MEESTAKKER: zie GROTE & KLEINE MEESTAKKER.

MEESTOVE: up den crommen wael ter muelestede daer de meestove up stont, 1502, RAG-SB/K 2610, 161r; up de scipgracht ter muelestede heet de meestove up den crommen wael, 1539, RAG-SB/K 2611, 195r; bij der meulenstede ghenaeamt de meestove, 1563, RAG-K/SMG 394, 91v.

MELKBRUGGE: een maeymeersch ... Jn Wondelghem meersch Jnt vrije der stede van Ghendt ghenaeamt de melckbrugghen ... west de Lieve, 3G, 1610, RAG-Ev 577, 84r.

Zie ook KARNEMELKBRUGGE.

MERE: super hostat ter Mere, ca. 1212, RAG-SB/R 30, 58 v; super hostat ter Mere, 1223, RAG-SB/R 30, 58v; Boindin de Mere, ca. 1225, RAG-SB/R 30,

53 v, Gerart de Merren, ca. 1215/27, RAG-SB/R 30, 8 v; .i. stic merschs dat men heet de mere, 1280, GY-CM 489; up demerre, id, 490; in de meere, ca.1300, RAG-SB/R 31a, 28r (invoegblad); in meere, 1345, RAG-SB/R 1038, 21r; van der meere, 1360, RAG-SB/R 34, 32v; dat men eet de meere ende larsijn, 1360, SAG-330/2, 296r; in de meere, 1371, RAG-SB/R 59, 25r; , 1385, RAG-SB/K 2301, 21v; , 1389, SAG-330/8, 198r; in de mere, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 7r, 14v; de meere, 1392, SAG-330/9, 196r; , 1394, RAG-SB/R 61, 73v; boven bruuns meere, 1405, SAG-330/13, 148r; thenden meeren up de zijde ter muelenstede, 1418, SAG-WH O.100; meere, 1445, RAG-SB/R 46, 99v; , 1461, SAG-330/29, 97r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 100v; , 1487, RAG-K/Wo 127, 13r; , 1487, RAG-K/Wo 245, 4v, 10v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 148v; , 1526/1527, SAG-330/49, 67v/175r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 174v; daerment secht Jnde meere, 1540, SAG-330/58, 78r; in de meere, 1543, RAG-SB/K 2732; daerment noempt Jnde meere, 1546, SAG-330/64, 98v; meere, 1551, SAG-330/69, 2v; meersch gheheeten de meere, 1553, SAG-330/71, 97r; meere, 1559, SAG-330/76, 272r; , 1563, SAG-330/81, 36v; , 1569, ARA-RSA 618/30, 1r, 4v, 21v; meerre, 1572, SAG-330/90, 132v; Jnt gheweste daerment heedt Jnde meere, 1574, RAG-Ev 224, 2r; , 1574, RAG-Ev 575, 27v; thien hondert roeden mersch ghenaept de meere zw. de strate, 1574/1575, RAG-Ev 575, 45v/123r; meere, 1580, SAG-330/97, 266v; , 1590, RAG-Ev 576, 58v; , 1598, SAG-330/122, 26v; , 1603, RAG-Ev 576, 406r; , 1608, SAG-330/129, 79r; --, 1610, RAG-Ev 77, 17r, 19r; , 1611, SAG-330/131, 9v; , 1619, RAG-Ev 578, 162r; , 1625, SAG-330/138, 77r.

MESVOORDE: te mesvoorde tusschen der langher brugghe ende der muelenstede, 1554, SAG-330/72, 15r; daerment heet te mestvoorde, 1563, RAG-K/SMG 394, 92r; bijder muelenstede te mesvoorde, 1573, RAG-As 1025, 54r; buten der muyde poorte daerment noempt te mesvoorde, 1596, SAG-301/133, 166r.

MEULESTED E <E3-E4>: by der muelestede, 1569, ARA-RSA 618/30, 16r/v.

MEULESTED E AKKER: up den muelenstede acker, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 14v; molenstede acker, id, 6r; up muelenstede acker, 1425, SAG-330/18, 322r; den muelenstede ackere, 1428, SAG-301/29 II, 65r; in de *muelensteghe acker, 1432, SAG-301/31 II, 59r; Jn muelen stede ackere, 1445, RAG-SB/R 46, 99v; muelenstede ackere, 1446, SAG-301/38 II, 131v; , 1460, SAG-330/28, 360r; daerment heet in muelenstede acker, 1474, SAG-330/33, 20r; muele stede acker, 1482/1483, SAG-330/36, 94r/257r; in mueleste Ackere, 1484, SAG-330/36, 433r; muelenstede ackere, 1502, RAG-SB/K 2610, 158v; muelestede ackere, 1539, RAG-SB/K 2611, 173v, 177v, 191r; muelestede cauterre, 1580, SAG-330/97, 266v; muelestede ackerken, 1625, SAG-330/138, 77r.

MEULESTED E BRUGGE <E4>: iuxta pontem ter molenstede, 1368-1374,

RAG-SB/R 39, 22v; bij der muelenstede brugghe, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 21v; bij der muelestede brugghe, 1569, ARA-RSA 618/30, 9r, 28v.

MEULESTEDEMEERS: een ettinghe ghenaeamt den muelestede meersch, 1581, SAG-94bis/18, 72r.

MEULESTEDESTRAAT <D4-E4>: inde muelestedestraete, 1569, ARA-RSA 618/30, 23r; muelestede straetkijn naer everghem, 1581, SAG-94bis/18, 72r.

MEUELESTEDEWEG <D5>: up de muele stede wech, 1502, RAG-SB/K 2610, 144r; an muelestede straete, id, 158v; , 1539, RAG-SB/K 2611, 184v; oost den wegh naer muelestede, 1588, RAG-Ev 576, 6r; meulestede straete, 1611, RAG-Ev 577, 105v.

MICHIELS BILK: een leen ghenaeamt den Michiels bulck, 1600, RAG-SB/R 65, 120r; de Michiels bulck hem streckende lancxt de voordreve, 1714R, 1610, RAG-Ev 77, 15r.

MIDDELAKKER: Jn middel ackere, 1445, RAG-SB/R 46, 98v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 94r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 155v.

MIDDELMERE: in de middelmeere, 1445, RAG-SB/K 46, 103r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 102v.

MIDDELPAAL: Jn Wondelghem meersch thenden middelpaele, 1577, SAG-330/95, 37v.

MIDDELWEE: Jn de ghemeene mersch te Wondelghem achter de middelwee, 1574, RAG-Ev 575, 62v.

MISPELAREWINKEL: in mespeleere wynckel, 1445, RAG-SB/R 46, 92r; Jn mespeleeren wynckele, 1539, RAG-SB/K 2611, 190v.

MISPELBILKSKEN: het mispelbilxken zuut de straete oost St Baefs ... west den waterloop scheidende marye kercke ende wondelghem, 591R, 1610, RAG-Ev 77, 76v.

MOLENARE: twee stickin lants gheheeten den mueleneere, 1462, RAG-SB/K 2448, 102r, 103v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 153r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 175r, 188v.

MOLENAARSTRAAT: inde mueleneerstraete, 1569, ARA-RSA 618/30, 13r.

'S MOLENAREN BILK: Jn smueleneeren beelc, 1445, RAG-SB/R 46, 99r,

107v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 103v; smuelenaeren beelc, 1502, RAG-SB/K 2410, 161v.

MOLENBILK: in den muelen beelc, 1445, RAG-SB/R 46, 96r; Jn den muelenbelc an meerec straetkin, 1455, SAG-330/37, 62r; muelenbilck n.& w. de strate, 2800R, StBaefs, 1610, RAG-Ev 77, 113r.

MOLENGRACHT: ter molengracht, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 10r; ter muelengracht, 1425, SAG-330/18, 300r; de muelegracht, 1445, RAG-SB/R 46, 91r, 95v; ter muelegracht, 1453, SAG-330/25, 372r; an de muelengracht, 1455, SAG-330/27, 62r; ter muelen gracht, 1487, RAG-K/Wo 245, 8v; ter muelen gracht, 1496, SAG-330/40, 244v; muelegracht, 1502, RAG-SB/K 2610, 150v; daer ment eedt ter muelegracht, 1526, SAG-330/49, 69v; daerment heedt ter muelengracht, 1553, SAG-330/71, 97r; , 1563, SAG-330/81, 140v; iijC roeden ghenaeft de muelegracht, 1582, SAG-330/99, 148r; ter muelegracht, 1595, RAG-SB/R 1029/26; de muelegracht, 1610, RAG-Ev 77, 57v; de meulegracht, 1615, RAG-Ev 578, 76r.

MOLENGRACHTSTRAAT: ande voors. muelengracht strate, 1478, SAG-330/34, 123v; jnde muelengracht strate, 1484, SAG-330/36, 433r; muelen gracht straetkin, 1487, RAG-K/Wo 245, 8v; mulengracht straete, 1490, SAG-330/38, 313r; muelengracht straete, 1502, RAG-SB/K 2610, 141r; muelen gracht strate, 1517, SAG-330/46 II, 68r; muelegrachtstrate, 1539, RAG-SB/K 2611, 171r, 181v, 190r; de muelegracht straete, 1553, SAG-330/70, 211r; de muelegracht strate, 1559, RAG-RvVI 973, 179r; de muelegrachtstrate, 1574, RAG-Ev 575, 49v; muelengracht straete, 1577, SAG-330/95, 37v; muelegracht strate, 1580, RAG-Ev 575?, 45r? of RAG-Ev 450?; ande mue(le) gracht strate up de Liefve, 1610, RAG-Ev 577, 47r; muelengracht straete, 1610, SAG-330/130, 70r.

MOLENSTRAAT: ande muelestraete, 1569, ARA-RSA 618/30, 4v.

MOLENWAL: anden meulen wal, 1417, SAG-301/24, 123r; den muelenwal, 1427, SAG-330/19, 121v; an theekin neffens den muelewalle, 1483, SAG-330/36, 401r; bij den muelenwalle, 1509, SAG-330/44, 128r; bij den muelewal, 1551, SAG-330/69, 2v.

MOLENWALLEKEN: an tmuelewalleken, 1588, SAG-330/109, 16r.

MOLENWALSTRAAT: ande muelewal straete, 1588, SAG-330/109, 16r.

MOREK/MAREK/MEEREK <D4>: Marka, 864, TW, 688; Marca, 966, TW, 688; signum Gerbodonis de Marc, 1135, OGV 1988, 56; te meerhecke, 1429,

SAG-330/19, 266r; up de coutere an meerrex, 1445, RAG-SB/R 46, 94v; Jn merhec, id, 107v; in merec, id, 107v; , 1452, RAG-SB/K 2448, 103v; an merrec, id, 80v; daerment heet up tmerrec, 1462, SAG-330/29, 184v; in meerec, 1484, SAG-330/36, 433r; daer ment heet an tmarec, 1490, SAG-330/38, 313r; bij den voorn. maerc, id; an merrec, 1502, SAG-330/42, 210v; an dmorec, 1502, RAG-SB/K 2610, 138v; ant meerec, id, 145v; daer mendt eedt an tmorac, 1524, SAG-330/48, 222r; morec, 1529, SAG-301/84, 225v; , 1547, RAG-K/Wo 128, 12r; meereck, 1549, SAG-330/67, 69v; Jnt mooreck, 1559, SAG-330/76, 273r; int meereck, 1569, ARA-RSA 618/30, 21r; int marick, id, 24v; een stic Lants ghenaept merrec, 1574, RAG-Ev 575, 45v; beneden Wondelghem cautere daerment nompt Jn de marecken, 1576, SAG-330/93, 353v; Jn de marecken, 1585, SAG-330/103, 275r; Jnt moerecke, 1608, SAG-330/129, 79r; Jnt mareck, 1610, RAG-Ev 577, 17v.

MOREK-/MAREKBILK: Jn de mareckbeelck, 1576, RAG-Ev 575, 119v; een stick lants ghenaept den marecken bilck up de Vier weessche, 1585, SAG-330/103, 275r.

MOREK-/MAREK-/MEEREKSTRAAT(JE) <D4>: an merecx straetkin 1445, RAG-SB/K 46, 97r; an merecstrate, id, 107r; meerec straetkin, 1455, SAG-330/27, 62r; merecstrate, 1462, RAG-SB/K 2448, 103r; ant meerec straetkin, 1502, RAG-SB/K 2610, 143r, 145v; meerecstrate, 1539, EAG-SB/K 2611, 181r; morecstraete, 1572, SAG-330/89, 267r; daerment heedt tenden de maereckstraete, 1574, RAG-Ev 224, 21v; maereckstraete, 1574, SAG-28/80/340, 18v; mareckstraete, 1576, RAG-Ev 575, 136v; morecstrate, 1600, SAG-330/124, 61r; moreck strate, 1609, RAG-Ev 577, 62v, 74r; maerckstrate, 1610, RAG-Ev 577, 18r; mareckstraete, 1619, RAG-Ev 578, 176v; moreckstrate, 1621, RAG-Ev 578, 263v.

MOREKSTUK: het moreckstick ... oost de moreckstrate, 1609, RAG-Ev 577, 74r.

MOTE: een schoon steenen huys genaemt de mote, 1609, RAG-Ev 577, 32v.

MUNKHUL: vij bunder ettinghe gheheeten den muenc hul, 1471, SAG-301/51, 114r.

NECKERS BILK: tusschen muelenstede ende der langher brugghen ter stede daer ment eet te hoerixvoerde twelke es gheheeten sneckers buelc, 1403, SAG-330/12, 297r; up neckers bulc, 1452, SAG-301/42, 4v; gheheeten den neck(ers) bulc, 1535, SAG-330/53, 197r.

NECKERS PUT: tdander stick den neckersput ghenaept, 1553, RAG-RvVI 970, 357v.

NEDEREN BEK: dat men noumdt den nederen bec an de lieve, 1512, SAG-330/44, 345r; Jnde neeren beek oost de strate, 831R, 1610, RAG-Ev 77, 23r.
NEDEREN BILK: oost den neerenbelc, 1559, SAG-330/77, 126v.

NEDERE DRIEBUNDER: de neere drij bunder ... zuudt de straete an het ackerken oost de dreve west een dreefken, 2685R, 1610, RAG-Ev 77, 5v, 8v; ghenaeamt de neder drij bunders, 1611, SAG-330/131, 9v; de neder drie bunderen, 1625, SAG-330/138, 80r.

NE(D)ERGEEST / LAGE GEEST: de leeghe gheest, 1610, RAG-Ev 77, 114r; de neergheest, id, 115v.

NEDERHURST: up de neder hurst, 1445, RAG-SB/R 46, 93r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 85v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 145r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 173r; de nederste hurst, 1615, SAG-330/132, 78r.

NEDERLIEVE: vC Roeden ... heet ter needer lieven, 1539, RAG-SB/K 2611, 170v; ande neer lieve, 1569, ARA-RSA 618/30, 7v; ter neer lieven, id, 22v, 24r; daer ment eedt de neer lieve, 1578, SAG-330/96 II, 82r.

NEDERE MEERS/NEERMEERS: Jn de Vennet gheheeten den nederen meersch, 1570, SAG-330/87, 290v; jn neermersch, 1574, SAG-28/80/340, 16r.

NEDER OLLENDE: int neder hollende, 1374, SQAG-330/5, 296v.

NE(D)ERSTRAAT: de neerstraete, 1570, SAG-330/88, 203r; up de nederstrate, 1575, SAG-330/92, 213v; de nederstrate, 1591, RAG-Ev 226, 43v.

NEDERVARENDONK: in de nedervarendonc, ca.1300, RAG-SB/31a, 28r (invoegblad).

NEDERVENNE: in de nedervenne, 1583, SAG-330/101, 118r; , 1625, SAG-330/138, 38r.

NEESESTE(D)EKEN: 216 r. ... ghenaeamt tneesesteken, 1574, RAG-Ev 575, 45v; een stick Lants ghenaeamt tneese stedekin ... up de Lieve, 1578, RAG-Ev 575, 265v.

'S NEKKERS BILK: sneckers buelc, 1403, SAG-330/12, 297r; up neckers bulc, 1452, SAG-301/42, 4v.

NIEUWE BILK: Jn den nieuwe beelc, 1445, RAG-SB/R 46, 96v; ter plaetsen daerment heedt Jnden nieuwen beelc, 1483, SAG-330/36, 275r; den nieuwe

beelc, 1502, RAG-SB/K 2610, 151v; Jnden nieuwen beelc, 1529, SAG-301/84, 225v; in den nyeuwen beelc, 1539, RAG-SB/K 2611, 171r; twee ghemeten gheheeten den nieuwen bilck, 1577, SAG-330/95, 37v; , 1585, SAG-330/103, 275r.

NIEUWE BOOMGAARD: ghenampt den nieuwen bomgaert, 1570 SAG-330/88, 203r; den nieuwen boomgaert, 1576, SAG-300/93, 326r.

NIEUWE LOCHTING: een stick ghenampt den nieuwen lochtinck commende an de dreve ende tbelaustraetken, 1610, RAG-Ev 577, 82v.

NIEUWE VAART: inde nieuvaert, 1610, RAG-Ev 77, 1r.

NIEUWLAND: van eenen ghemete lants ligghende int nieuwe lant, 1e helft 15e, RAG-SB/leenhof; ij gh. xlij roeden landts gheheeten tnieulandt, 1535, SAG-330/53, 179r; ghehaempt het Nieulant, 1598, RAG-Ev 576, 265v.

NIEUWLANDEKEN: een bilck het nieulandeken, 286R, 1610, RAG-Ev 77, 132r.

OBES LAND: obes lant, 1360, RAG-SB 34, 50r.

OLLENDE: iijj ghemete merssce die men heet dollende, 1347, RAG-SB/O; eene meersch gheheeten tolhende, 1502, ARA-WK 3424, O; , 1504, ARA-RK 1091, 19r; Jnt holhende, 1520, SAG-330/47, 183v; tolhende, 1527, ARA-WK 3427, O; Jnt holhende, 1535, SAG-330/53, 179r; in doolhende, 1538, SAG-330/55, 131v; Jn dollende, 1551, SAG-330/69, 2v; Jnt hollende, id; Jnt holhende, 1553, SAG-330/70, 194r; , 1556, SAG-330/74, 22v; tolhende, 1559, SAG-330/76, 270v; int hollende, 1563, SAG-330/81, 3r; int thollende, id, 36v; meersch ghehaempt tolhende bij de kercken, 1568, SAG-330/86, 55r; tolhende, 1582, ARA-WK 3434, O; int hollende, 1584, SAG-330/101, 265v; Jnt dolhende, 1588, SAG-330/109, 16r; (349 r.) meersch ... ghehaempt thollende ghelegghen bij der kercke te Wondelghem, 1594, RAG-Ev 576, 166r; tolhende, 1594, ARA-WK 3435, O; thollende, 1605, RAG-Ev 576, 469r; eenen meersch ... ghehaemt de hollende, 1614/1615, RAG-Ev 578, 63v/29r.

OLLENDEKEN(S): Jnt holhendeken, 1570, SAG-330/87, 290v; drij partijkens ... Wondelghem bij de kercke ghehaempt de hollendekens, 1614, RAG-Ev 578, 71v.

OOSTAKKER: up den oest acker, 1383, SAG-330/7, 192r; den oestacker, 1394, RAG-SB/R 61, 72r; , 1457, RAG-SB/R 63, 77v; , 1478, RAG-SB/R 64, 42r; den oostachkere, 1487, RAG-K/Wo 245, 24v; den oostackere, 1517, RAG-SB/R 65?, 72v; den oest achkere, 1547, RAG-K/Wo 128, 10v; oostachkere, 1553, RAG-SB/K 2733, 5r?; eenen anderen bulck ghehaemt den oostackere,

groot iiij ghemeten l roeden, 1577, RAG-Ev 575, 207v; den oostacker, 1586, RAG-SB/K 2736, 9r?; oostacker, 1600, RAG-SB/R 65, 120r; ghenampt den oost ackere, 1605, RAG-Ev 227, 134r; den oost ackere zuudt het ackerken ... noort een dreefken west dander dreve, 2x585R, 1610, RAG-Ev 77, 8v; den oostacker, 1625, SAG-330/137, 104v.

OOSTBRAKE: up doestbrake, 1371, RAG-SB/R 59, 24r; , 1385, RAG-SB/K 2301, 20r; doestbrake, 1394, RAG-SB/R 61, 70v; de oost brake, 1457, RAG-SB/R 63, 78v.

OOSTBROEK: extra hoersbrouc, 1280, RAG-SB/R 31a, 6v; in den hoest brouc, id, 17r; up den oestbrouc, 1371, RAG-SB/R 59, 24r; den hoest brouc, 1385, SAG-330/7, 325v; den oostbrouc, 1394, RAG-SB/R 61, 74v; Jnden oest brouc, 1428, SAG-330/19, 325v.

OOSTERBEDELFF: up .i. stic merschs in dosterbedelf, 1280, GY-CM, 489.

OOSTMEERS: in de Oestmersch, 1371, RAG-SB/R 59, 24v; in die oestmeersch, 1385, RAG-SB/K 2301, 21r; , 1394, RAG-SB/R 61, 71r; met der oostmeersch, 1487, RAG-K/Wo 245, 5v.

OOSTVLASMERE: an doest vlamere, 1280/1300, CG I 488.

ORSBILK (HURTSBILK): den huertsbuelc groet synde xC R, 1458, RAG-SB/R 879, 51.

OUDE AKKER: den ouden acker, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 17r; Jn den ouden ackere tenden der gaver strate, 1445, RAG-SB/R 46, 97r; Jnden houden ackere, 1462, RAG-SB/K 2448, 96r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 148v; eenen bilc ghenamdt den houden acker, 1526, SAG-330/49, 70r; Jnden auden acker, 1539, RAG-SB/K 2611, 170r; een beelc gheheeten den ouden ackere ant buerent straetkin, 1553, SAG-330/71, 97r; bulck gheheeten den ouden ackere an beurnem straete, 1563, SAG-330/81, 140v; den auden Acker, 1577, RAG-Ev 575, 218v; een bunder Lants ghenampt den auden acker, 1582, SAG-330/99, 148r; een bilck Lant ghenampt de aude acker ... zuut de buentstrate, 1610, RAG-Ev 77, 79r; den ouden ackere, 1610, SAG-330/130, 70r; , 1610, RAG-Ev 577, 47r; , 1615, RAG-Ev 578, 76r.

Zie ook BACHTEN DE OUDE AKKER.

OD AKKERKEN: thaude ackerken, 1543, RAG-SB/K 2732; tenden ghaeverstraettghen ghenampt et houde ackerken, 1547, RAG-K/Wo 128, 11v; thaude Achkerkin, 1553, RAG-SB/K 2733, 5r.

OUDE BOOMGAARD: ghenampt den audden bomgaert, 1570, SAG-330/88,

203r; twee boomgaerden den eenen ghenaeft den audden ende den andere den nieuwen boomgaert, 1576, SAG-330/93, 326r.

OUDE HOFSTEDE: ijC xiiij roeden ghenaeft doude hofstede noort commende an spesbrouck driesch, 1580, SAG-330/97, 266v; up doude hofstede, 1603, RAG-Ev 576, 406r; een partije ghenaeft de oude hofstede oost den driesch, 1625, SAG-330/138, 77v.

OUD LANDEKEN: een stick ghenaeft het aude landekin, 1563, SAG-330/80, 36v.

OUDE STEDE: de haude stede, 1505, SAG-301/68 II, 94r; achter doude stede, 1551, SAG-330/69, 2v.

OUDE RIJT: commende met den west hende an doude Rijt, 1473, SAG-301/52, 100r.

OUDE VESTE: up de aude veste, 1575, RAG-Ev 224, 35r; ande Rietgracht oft oude veste van ghendt, 1605, RAG-Ev 576, 457v.

OVERBROEK: overbrouc in wondelghem acker, 1394, SAG-330/10, 46v; bachten casteele toverbrouck, 1474, SAG-330/32, 303r; in Overbrouc buter Waelpoorten te ghend up de zyde te Wondelghem inde prochie vors., 1502, ARA-WK 3425, O; Overbrouc, 1502, ARA-WK 3426, O; toverbrouck, 1536, SAG-330/54, 91r; Overbrouck, 1546, ARA-WK 3429, O; toverbrouck, 1562, SAG-301/113, 52v; daerment nompt toverbrouck recht over tcappellestraeten, 1606, SAG-330/128, 43r; heerl. van Overbrouck, 1608, SAG-330/129 II, 45v.

PAARDEBOSSSELKEN: den biesbulck ... ande dixmerre met eene weede ghenaeft tpeerde bosschelken, 1610, RAG-Ev 577, 82r.

PAARDENKERKHOF: ter stede daert mendt heedt der paerden kerchhof in de prochievan wondelghem, 1428, RAG-Sint-Niklaaskerk/O; tpeerde kerchhof, 1473, ARA-RK 1089, 144r; , 1473, ARA-RK 1090, 214r.

PACHTGOED: dheeft vander mersch ghenaeft pachtgoet, 1563, SAG-330/81, 165r; eenen meersch ghenaeft het pachthof met twee singhelen deene over de Liefve ende dander binnen de Lieve bij Loocxkens muelewal, 1615, SAG-330/132, 79r.

PADDENPOEL: jnde mersch bij meeren diemen heedt den padden poel, 1389, SAG-330/11, 144r; zuut den padden poel noordwest de Liefve, 1605, RAG-Ev 227, 133v.

PARADIJS: van eenen leene te wondelghem gheheeten tparadys, 1451, SAG-330/25, 89r; daerment heedt Jnt paradijs, 1486, SAG-330/37, 220v; meersschen gheheeten tparadijs, 1490, SAG-330/39, 70v; een ghemet meersschen gheenaemt tpaeredijs, 1547, RAG-K/Wo 128, 14v; upt paradijs, 1553, RAG-SB/K 2733, 4r; bachten den paredijse, 1556, SAG-330/74, 22v; upt paradijs, 1569, RAG-SB/K 2735, 2v; daerment nompt tparadijs, 1603, SAG-330/126, 24r; meersschen achter tcasteel gheenaemt tparadijs, 1605, RAG-Ev 576, 469r; , 1615, RAG-Ev 578, 29r; , 1617, RAG-Ev 578, 70v.

PARADIJSMEERS: paradijsmersch, 1473, ARA-RK 1089, 184r; paradismersch, 1473, ARA-RK 1090, 154r; gheheeten de Paradysmeersch, 1502, ARA-WK 3424, O; paradijsmeersch, 1504, ARA-RK 1091, 19v; Paradys mersch, 1527, ARA-WK 3427, O; achter tcasteel gheenaemt den paradijs mersch, 1551, SAG-330/69, 2v; Paradijs mersch, 1582, ARA-WK 3434, O; paradijs meersch, 1594, ARA-WK 3435, O.

PARADIJZEKEN: mersschen ghelegghen an casteel te Wondelghem gheenaemt tparadijsekin, 1506, SAG-330/43, 227v; meersch gheenaemt tparadijseken, 1525, SAG-330/48, 334r; ijC R. meersch gheenaemt tparadijsekin ... bij den casteele, 1531, SAG-330/51, 22r; meersschen gheenaemt tparadiseken, 1538, SAG-330/55, 131v; tparadiseken, 1586, SAG-330/105, 12r; een parcheelken meersch ... gheheeten tparadijseken, 1614, RAG-Ev 578, 64r.

PESTERIE: bij der pesterie, 1374, SAG-330/5, 296v.

PLANTSOEN: een ghemet gheheeten tplantsoen, 1594, RAG-Ev 576, 213r.

POFFETJE: iiijC roeden tpoffetkin streckende dweers over de lieve, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r, 144v; Jnt pofetkin, 1539, RAG-SB/K 2611, 161v; hondert Roeden merssche gheenaemt et poffettghen, 1547, RAG-K/Wo 128, 6r; hondert Roeden mersch ghelegghen Jnt poffetkin te Wondelghem achter de kercke ... oost de Lieve, 1575, RAG-Ev 575, 95v; up tpoffetkin Jn de vennet, 1578, SAG-330/96 II, 82v; meersch gheenaemt tpoffetken, 1586, RAG-SB/K 2736, 5v; meersch gheenaemt tpoffetken, 1618, SAG-330/134 II, 71v.

POLKVELD: half ghemet light up polcvelt, 1469, RAG-SB/leenhof; ½ ghemt light in polc velt, 1478, RAG-SB/R 879/113; Jnt poltvelt, 1478, RAG-SB/R 64, 42v.

POORTBILKSKEN: St Baefs het poort bilxken noort ende west de zeven ghemeten zuut het Cauterken oost de dreve, 442R, 1610, RAG-Ev 77, 83r.

POPULIER: up den Popelier, 1564, ARA-WK 3431, O; , 1567, ARA-WK 3433, O; , 1574, ARA-WK 3432, O.

POPULIERDURME: een meersch ... ghenaeamt de popeliere durme, 1602, RAG-Ev 576, 368v; de papelier durme, 1604, RAG-Ev 576, 435v; vier hondert roeden meersch ghenaeamt de popelier durme, n. de calene, 1609, RAG-Ev 577, 44r; een parcheel meesch ... gheheeten den popelier durme, 1611, RAG-Ev 577, 130v.

POSHOL/POPSHOLE: in loco qui dicitur pops holc (sic), 1251, RAG-SB/R 54, 5; in loco qui dicitur pops hole, 1262-1279, RAG-SB/R 54 (leenrol); twee ghemete in popscoelt, 1360, SAG-330/2, 296r; in paepstoelet ij ghemet heeltwinninghen, 1365, SAG-330/4, 5v; up den possel, 1371, RAG-SB/R 59, 24r; in den popsholt, 1383, SAG-330/7, 192r; possel, popsoelt, 1385, RAG-SB/K 2301, 20r; in den posholt, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 19r; in poshole, id, 7r; up den popscoelt, 1394, RAG-SB/R 61, 70v; Jn poshol, 1445, RAG-SB/R 46, 101v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 97v; in possol, 1487, RAG-K/Wo 127, 13r; jnt phosol, 1502, RAG-SB/K 2610, 157v; Jnden possole, 1505, SAG-301/68 II, 94r.

RAAPLAND: up traeplant, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 13v; Jn raep lant, 1445, RAG-SB/R 46, 97v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 93r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 158r.

RAES' AKKER: .j. alve bunre lants dat men heet up Raes achker, 1369, SAG-330/4, 237v; raes acker, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 13v; up den raesackere, 1445, RAG-SB/R 46, 95v, 100r; Raesacke(re), 1453, SAG-330/25, 372r; up den raese ackere, 1462, RAG-SB/K 2448, 90r; up Raes acker west de duerne, 1517, SAG-330/46, 68r; den Raes ackere, 1527, SAG-330/49, 287r.

RAESBILK: zie GROTE & KLEINE RAESBILK.

REGAALSTUK: vijC roeden gheheeten tregael stiic, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 164r.

RIET/RIJT: an de rijt, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v, 8v; de Rijt, 1425, SAG-330/18, 322r; de rijt, id, 300r; , 1445, RAG-SB/R 46, 92r; up de rijt ande lieve, id, 96r; de rijt, 1462, RAG-SB/K 2448, 90v; de riet, 1502, RAG-SB/K 2610, 143v; , ca.1505, RAG-K/Wo 127, 18r; de Riet, 1517, SAG-330/46 II, 68r.

RIETGRACHT <C1-D2>: de ryt gracht, 1449, RAG-K/Wo 132; de Rytgracht, 1460, SAG-330/28, 360r; de grietgracht, 1517, SAG-330/46, 68r; Rietgracht, 1539, RAG-SB/K 2611, 160v; Ryetgracht, 1547, RAG-K/Wo 128, 24r; Rijtgracht, 1551, SAG-330/69, 2v; Rietgracht, 1556, SAG-330/74, 22v; Rytgracht, 1559, SAG-330/76, 270r; , 1563, SAG-330/81, 3r; ande Grietgracht, 1564, ARA-WK 3431, O; , 1567, ARA-WK 3433, O; grietgracht, 1569, ARA-RSA 618/30, 11v, 17v; Rietgracht, 1570, SAG-330/87, 290v; bevrijtgracht,

1572, SAG-330/89, 267r; Grietgracht, 1574, ARA-WK 3432, O; bevrijt-gracht, 1575, SAG-330/92, 214r; Rietgracht, 1577, RAG-Ev 575, 218v; , 1578, SAG-330/96 II, 82r; , 1586, RAG-SB/K 2736, 15v; , 1591, RAG-Ev 576, 81v; , 1595, RAG-SB/K 2737, 14r; Vrijtgracht, 1595, RAG-Ev 576, 222r; rietgracht, 1598, SAG-301/134 II, 114r; ande Rietgracht oft oudde veste van ghendt, 1605, RAG-Ev 576, 457v; grietgracht, 1611/1612, RAG-Ev 577, 139r/162r; bevrijtgracht, 1612, RAG-Ev 577, 225v; , 1615, RAG-Ev 578, 29r; bevrijdt gracht, 1619, RAG-Ev 578, 179v.

RIETJE: up trietken, 1547, RAG-K/Wo 128, 33v.

RIJTSTUK: rijtstic iiij c ende vij roeden, 1347, RAG-SB/O.

RIJSPIER: mersschen in de rijspiere, 1445, RAG-SB/R 46, 20v; in de Reyspiere, id, 23v; , 1459, RAG-SB/R 52, 12r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 12v; de riespiere, 1502, RAG-SB/K 2610, 19v, 61v; vijf hondert Roeden gheheeten tRijspier oost de Rytgracht, 1539, RAG-SB/K 2611 160v; meersschen ligghende Jnt rijspier, 1547, RAG-K/Wo 128, 34r; int Ryspier, 1553, RAG-SB/K 2733, 11v; over beede zijden van der Lieve daerment heet trijspier, 1559, SAG-330/76, 57v; Jnt Ryspier, 1576, RAG-Ev 575, 139v; in den Rijspier, 1586, RAG-SB/K 2736, 20r; Jnt groote ghemeente daerment naempt Jnt Ryspiere, 1590, RAG-Ev 576, 81v; daerment noempt Jnt Ryspie, id, 61v; Jn Wondelghem meersch Jnt Ryspier, 1594, RAG-Ev 576, 198v; den Rijspier, 1602, RAG-K/Wo 128, 39r; Jn den rispij, 1612, RAG-Ev 577, 225v.

ROEGERS AKKER: in roegers ackere, 1487, RAG-K/Wo 245, 3v.

ROEGIERS BILK: up rogiers belc, 1280, GY-CM, 487; Roeghyers belc, 1547, RAG-K/Wo 128, 5v.

ROET: in loco qui dicitur Roet, 1262-1274, RAG-SB/R 54 (leenrol).

RUUS' BILK: acht hondert vyftich Roeden lants gheheeten den Ruesbilck, 1575, RAG-Ev 575, 86v.

RUUS' HOUT: daerment heedt Jnde ruushaudt, 1529, SAG-301/84, 225v.

RUW ZAND: ant ruwe sant, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 8v; , 1445, RAG-SB/R 46, 95v, 97v; ruwe sant, 1449, RAG-K/Wo 132; , 1462, RAG-SB/K 2448, 94v; daerment heet up tRuwe zand, 1462, SAG-330/29, 194v; ant ruwe sant, 1502, RAG-SB/K 2610, 143r, 162v; Jnt Ruwesant, 1539, RAG-SB/K 2611, 171r, 185v; rude sant, 1543, RAG-SB/K 2732, 9r; bij den hullen daerment eet trude sant, 1547, RAG-K/Wo 128, 25r; Jnt Rude sant, 1553, RAG-SB/K 2733, 7v; int ruude zandt, 1569, ARA-RSA 618/30, 17v; int ruwe zandt, id, 23v;

up truwe sant, 1575, SAG-330/92, 214r; upt Ruyde zandt, 1577, RAG-Ev 575, 218v; trude zant, 1586, RAG-SB/K 2736, 14v; trude sant, 1602, RAG-K/Wo 128, 35r; up Ruwesant, 1610, RAG-Ev 577, 17r; truwe sant, 1610, SAG-330/130, 70r.

SCHALKEN: up tscalkin, 1517, SAG-330/46 II, 68r.

SCHALOEN <C4-C5>: stic lands dat men heet scaloen, 1280, GY-CM, 488; lievijn van scaloen, 1345, RAG-SB/R 1038, 7r; livinus de scalloen, ca.1390, RAG-SB/R 41, ?; int scaloen, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 12v; in scaloen, 1425, SAG-330/18, 300r; , 1453, SAG-330/25, 372r; Jnt scaloen, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r; streckende lanxxt der lieve gheheeten schaloen, 1509, SAG-330/44, 54v; een stic landts gheheeten tscaloen, 1539, RAG-SB/K 2611, 178r; daerment heet tschalloon, 1569, ARA-RSA 618/30, 7r; het scaloen, 1609, RAG-Ev 577, 32v; Jnt schelloen ... noort de lieve west de coestrate, 1614, RAG-Ev 578, 18r.

SCHEERS BILK: an scheersbilk, 1551, SAG-330/69, 2v; tscheers bilc noort de boterstraete oost de bellau straete, 1428R, 1556, SAG-330/74, 22v; een stick Lants ghenaeamt scheerbilck comende ande belaustrate o.& z.de strate, 1428R, 1605, RAG-Ev 576, 468v.

SCHIPGRACHT <D7-E3>: dat men heet up tscipgracht, 1383, SAG-330/7, 192r; de scipgracht, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 7r, 19r; , 1425, SAG-330/18, 322r; de schipgracht, 1445, RAG-SB/R 46, 100v; die men noumt de scipgracht, 1460, SAG-330/28, 360r; de scipgracht, 1461, SAG-330/29, 97r; de schipgracht, 1462, RAG-SB/K 2448, 97v; scipgracht, 1502, RAG-SB/K 2610, 160r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 195r; lanxxt de schipgracht, 1610, RAG-Ev 77, 1r; schippersgracht, 1612, RAG-Ev 577, 225v.

SCHIPGRACHTAKKER: up scipgracht ackere, 1428, SAG-330/19, 221r.

SCHORE: up de scoere, 1445, RAG-SB/R 46, 93r.

SCHOUTETENVELD: an scouteten velt, 1445, RAG-SB/R 46, 91r.

SCHUD DEN BOER: eenen huuse ende eervve metten muelewal ghestaen ende ghelegghen binnen der prochie van Wondelghem tusschen de twee straeten ghenaeamt schut den boer, 1623, SAG-330/136 III, 22v; een huus ende herberghe ghenaeamt Schutdenboer met een meulewalleken, 1648, SAG-153, nr.48, 132r.

SEGHERS DURME: een meersch ghenaeamt den zegher durme ligghende tusschen de liefve ende calene groot ontrent vijf ghemeten, 1606, RAG-Ev 576, 473v; een ander weede ghenaeamt Seghers durme oock over de Lieve, 5G,

1610, RAG-Ev 77, 84r.

SEYNKEN: vC roeden heet tseinkijne, 1445, RAG-SB/R 46, 102r.

SER BOUDINS RIET/RIJT: ser boudins rijt, 1445, RAG-SB/R 46, 96v, 77r, 99v, 100r; mersch ghenaeamt serboudins Riet, 1496, SAG-330/40, 244v; ser baudins Riet, 1502, RAG-SB/K 2610, 148r; meersch ghenaeamt ser baudyns Riet, 1526, SAG-330/49, 69v; ser baudins Riet, 1539, RAG-SB/K 2611, 181v; mersch ghenaeamt sher baudins Riet, 1563, SAG-330/81, 140v; meersch ghenaeamt serbauders Rente, 1592, RAG-Ev 576, 136r.

SER BOUDINS BILK: van oudts ghenaeamt sher bauwins bulc ende nu den langhen bulc, 1553, SAG-330/70, 211r.

SER BOUDINS VELD: an ser boudijns velt ijC ende XLJ roeden, 1374, SAG-330/5, 296v; serboudijns velt, 1445, RAG-SB/R 46, 95v, 98r; daerment heedt serboudins velt, 1448, SAG-330/24, 409v; boudins velt, 1449, RAG-K/Wo 132; serboudin velt, 1462, RAG-SB/K 2448, 90r; ser baudins velt, 1484, SAG-330/36, 433r; serbaudins velt, 1502, RAG-SB/K 2610, 150r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 188r.

SER BRANDINS GOED: tgoet gheheeten serbrandins, 1452, SAG-301/42, 4v.

SER BRANDINS STRAATJE: up de gaverstrate an serbrandins straetkin, 1452, SAG-301/42, 4v.

SERNAYKEN: tsernaykin, 1452, SAG-301/42, 4v; een stick saylandts gheheeten den zompelaeren bilck met tsernayken nu een stick wesende ... suut den blombilck west de dreve noort de boterstrate, 1440R, 1610, RAG-Ev 577; 82v.

SERVOORBILK: in den servoer beelc, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 14r; ij ghemete inden servoer beelc, 1445, RAG-SB/46, 108r.

SER WILLEMS VELD: in s(er) will(ems) velt, 1425, SAG-330/18, 300r; jn serwillems velt, 1453, SAG-330/25, 372r.

'S HEERS BILK/SERSBILK: oost sers bilc, 1547, RAG-K/Wo 128, 6v; up sers belc an de noertzijde de boeterstraete, id, 8r; siers bilc, 1553, RAG-SB/K 2733, 4r; an sheersbilck noort de boterstrate oost de belaustrate, 1561, RAG-RvVI 974, 327v. , 1569, RAG-SB/K 2735, 2v; een stick Landts gheheeten tvernayken ande oostzijde seys bilck, 1595, RAG-SB/K 2737, 6r; de seysbilck zuut ende oost draeyende Jnde belaustrate, 1610, RAG-Ev 77, 88v.

SYMOEN VAN DYCKENS LAND: een stick landts ghe-naempt Symoen van dyckens lant, 1B 136R, 1619, SAG-330/135, 28v.

SINT-JANSHUISGOED: tgoed datmen heet Sente Janshuus goet, 1416, SAG-301/23 II, 101v.

SINT-KATHELIJNEKRUISE: bij den cruce daer men met sente kathelinen preecht, 1487, RAG-K/Wo 245, 6r; by den cruce van sente katheline, 1553, RAG-SB/K 2733, 5r; , 1563, RAG-SB/K 2734, 5r; , 1569, RAG-SB/K 2735, 3v; bij teruuce van Ste Catelijne, 1586, RAG-SB/K 2736, 9v; bij tCruce van Ste Catelijne, 1595, RAG-SB/K 2737, 9r.

SMALLE DAM: dat men heet in den smallen dam, 1369, SAG-330/4, 237v.

SMESKEN: Jnt smeskin, 1425, SAG-330/18, 300r; vyf ghemeten Landts ghelegghen ten smeskins, 1611, RAG-Ev 577, 93r, 96r.

SMESSE: Jnt smesse, 1502, RAG-SB/K 2610, 138v; vyf ghemeten landts gheheeten den mueleneere ende de smesse nu al een stic wesende, 1539, RAG-SB/K 2611, 175r.

SMOUTPOT: lants te Wondelghem ghe-naemt den smautpot, 1598, SAG-330/122, 74r.

SMOUTPOTMOLEN: den smautpots muelene buyten de brugsche poorte, 1603, SAG-330/125 II, 58v.

SNOEK: een stic landts ghe-naempt den snouck ... noort de buenstrate, 1610, RAG-Ev 577, 84r.

SPESBROEK/SPEIBROEK <D5-D6>: Specbroc, ca. 1220, RAG-SB/R 30, 58 v°; in loco qui dicitur specht brouc, 1259, RAG-SB, O; speisbroch, 1270, RAG-SB, O; in pesebrouc, 1280, RAG-SB/R 31a, 16r; speisebrouc, id, 37v; daer men gaet te spesbrouc waert, ca.1300, RAG-SB/R 31a, 28r; speybrouc, 1368-1374, RAG-SB/R 39, 26r; speybrouc, 1394, RAG-SB/R 61, 85r; speysbrouc, 1422, SAG-330/17, 321v; spesbrouc, 1425, SAG-330/18, 322r; speysbrouc, 1427, SAG-330/19, 60v; te speibrouc in de prochie van Wondelghem, 1428, SAG-301/29 II, 65r; spesbrouc, 1432, SAG-330/20, 231r; , 1433, SAG-301/31 II, 27v; in spesbrouc, 1445, RAG-SB/R 46, 100r; daerment heet te spes-brouc, 1457, SAG-330/27, 439r; spesbrouc, 1539, RAG-SB/K 2611, 193r; een contreye ghe-naempt speesbrouck, 1576, SAG-330/93, 325r.

SPESBROEKAKKER/SPEIBROEKAKKER: spesbrouc ackere, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v, 10v, 19r; , 1445, RAG-SB/R 46, 98v, 100r; speysbrouc ackere, id, 104r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 94r, 101r; spesbrouc ackere, 1502,

RAG-SB/K 2610; 154v, 157r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 193r.

SPESBROEKDRIES/SPEIBROEKDRIES <D5-D6>: Speysbrouc de driesch, ca.1326-ca.1329, RAG-SB/K 1435, 24v; spesbrouc driesch, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 7r; tenden spesbrouc driessche, id, 10v, 18r; speysbrouc an den driesch, 1422, SAG-330/17, 321v; te spesbrouc an den driesch, 1425, SAG-330/18, 322r; ter stede daerment heet te speysbrouc an den driesch, 1427, SAG-330/19, 60v; te spesbrouc an den driesch, 1432, SAG-301/31 II, 59r; spesbrouc tenden driesche, 1432, SAG-330/20, 231r; te spesbrouc an den driesch, 1445, SAG-301/38, 107r; te spesbrouc driessche, 1445, RAG-SB/R 46, 99v; spesbrouc driesch, id, 100v; te spesbrouc anden driesch, 1446, SAG-301/38 II, 104v, 131v; daerment heedt Jn spesbrouc anden driesch, 1456, SAG-330/27, 180r; anden driesch te spesbrouc, 1457, SAG-330/27, 439r; te speysbrouch anden driesch, 1457, RAG-SB/R 63, 80r; bij spesbrouch driessche / te spesbrouc an den driesch, 1460, SAG-330/28, 360r; spesbrouc driesch, 1462, RAG-SB/K 2448, 82r; , 1478, RAG-SB/R 64, 43r; te spesbrouc anden driesch, 1483, SAG-330/36, 257r; te spesbrouch an den dries, 1487, RAG-K/Wo 245, ??; te spesbrouc anden driesch, 1491, SAG-330/39, 79v; daerment eed tsesbrouc anden driesch, 1496, SAG-330/40, 283v; spesbrouc driesch, 1499, SAG-WH 270, 49v; , 1502, RAG-SB/K 2610, 139r, 157v; , 1511, SAG-301/72, 21v; spesbrouc driesch, 1514, SAG-330/45, 215v; te spesbrouc an den driesch, 1517, RAG-SB/R 65, 56v; , 1517, RAG-SB/R 66, 36v; te spesbrouc an den driesch, 1527, SAG-330/49, 172r, 287r; spesbrouc driesch, 1539, RAG-SB/K 2611, 180r; , 1541, SAG-301/95, 13v; de spesbroucdriesch, 1543, RAG-SB/K 2732; spesbrouc dryes, 1547, RAG-K/Wo 128, 10r, 12r; spesbrouck driesch, 1559, SAG-330/76, 273r; , 1569, ARA-RSA 618/30, 2v, 4v, 6v; spesbroucq anden drieschs, 1570, SAG-330/88, 110v; spesbrouck driesch, 1574, SAG-28/80/340, 18r; den driesch ghenaeamt spelbrouck, 1575, RAG-RvVI 980, 272r; spesbrouck driesch, 1580, SAG-330/97, 266v; , 1588, RAG-Ev 225, 106r; spelbrouck driesch, 1591, RAG-Ev 576, 89r; , 1593, RAG-Ev 576, 163v, 174v; , 1595, RAG-SB/R 1029/26; , 1600, RAG-Ev 576, 328v; den speybrouck driesch, 1600, RAG-SB/R 65, 120r; spelbrouck driesch, 1603, RAG-Ev 576, 406r; Speybr(ouck) driesch, 1605, RAG-Ev 576, 458v; spelbrouck driesch, 1605, RAG-Ev 227, 134r; , 1606, RAG-Ev 576, 489r; , 1609, RAG-Ev 577, 47v; spesbrouck driesch, 1610, RAG-Ev 77, 1r; *spelbrouck driesch, id, 42r; speesbrouck driesch is groot bevonden tot ande poorte van N met alle de weghen (5194r) [tghemeente], id, 48r; Spesbrouck driesch, 1611, RAG-Ev 577, 146r; spelbrouc driesch, 1611, SAG-330/131, 9v; spelbrouck driesch, 1618, RAG-Ev 227, 321r; , 1621/1622, RAG-Ev 578, 255v/296r; spelbrouc driesch, 1625, SAG-330/138, 39v; spelbrouck driesch, id, 77r; , 1628, RAG-Ev 227, 455b1s.

SPESBROEKVELD: spexbrouc velt, 1325-30, RAG-SB/K 1436, 7r; spexbroucvelt, ca. 1360, RAG-SB 43, 18v.

SPIERINGS BILCK: ij ghemete meersche ... dat men heed in spierincs bilck, 1384, SAG-330/7, 253v.

STALLEDRIES: zie VROONSTALLEDRIES.

STEDE TE WESTERGEM: de stede te Westerghem, 1374, SAG-330/5, 296v; , 1394, RAG-SB/R 61, 64r; , 1457, RAG-SB/R 63, 76v; --, 1478, RAG-SB/R 64, 38r; een half bunder Lants ghenaempt de stede te Westerghem, 1610, RAG-Ev 577, 47r.

STENEN BILCK: tvierde van (den) steenen bilck zuyt den wal, 1577, RAG-Ev 575, 207v; steenbulck, 937R, 1610, RAG-Ev 77, 17r.

STENEN BRUGGE <B6>: an de steenin brugghe, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v; jeghen de steenin brugghe te everghem, 1394, RAG-SB/R 61, 74r; bij der steenen bruggen bij everghem, 1457, RAG-SB/R 63, 75r; ande steenen brugghe, 1517, RAG-SB/R 64, 78r; ande steenen brugghe, 1577, RAG-Ev 575, 208r.

STENEN KRUISE: lanext de strate tot steenen cruyse, 1610, RAG-Ev 77, 19v.

(TEN) STIJLE: daerment heedt ten stijle, 1483, SAG-330/36, 257r; te stile, ca.1505, RAG-K/Wo 127, 17r; te stile, 1543, RAG-SB/K 2732; ten stijle, 1595, RAG-SB/K 2737, 13r; ten stijle ... z. het vestken, 1602, RAG-K/Wo 128, 35v; daerment noemt stijle ... zuyt het cleen vestken, 1619, RAG-Ev 579, 179v.

STOVERS BERG: an stoevers berch, 1394, SAG-330/10, 46v.

STREPE 1: .l. roeden heet de strepe, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 13r; ½ ghemet heet de strepe, 1445, RAG-SB/K 46, 103r.

STREPE 2: up streepte, 1451, SAG-330/29, 97r; de strijpe bijlachtich, 1610, RAG-Ev 77, 15v.

STUIVENBERG: op stuvenbergh, 1592, RAG-Ev 576, 126v.

STUK AAN DE HAGE: van eenen auden ghemete gheheeten stic ande haghe, 1539, RAG-SB/K 2611, 179v.

SUELMAN: an den suelman, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 14v; anden suelman, 1445, RAG-SB/46, 107v.

TERRINS VOORDE: ter stede daer ment heet terrins voerde, 1414, SAG-330/15, 209v, 215v.

TOEVATE: een meersch ghenaeamt de toevate ... noort t'groot ghemeente, 1606, RAG-Ev 576, 477r.

TUSSEN BERMEN: daerment noemt tusschen baerme, 1492, SAG-330/39, 238r.

TUSSEN GRACHTEN: daerment heedt tusschen grachten, 1486, SAG-330/37, 220v; de iiijC roeden heet tusschen grachten, 1502, RAG-SB/K 2610, 143r; daerment heet tusschen grachten, 1590, RAG-Ev 576, 66r; een stick Lants groot drie ghemeten ghenaeamt tusschen grachten, 1612, RAG-Ev 227, 278r; een bunder Landts ghenaeamt tusschen grachten, 1613, RAG-Ev 577, 249r; daerment noemt tusschen grachten, 1619, RAG-Ev 578, 179v.

TWEE GEMETEN: de twee ghemeten, 1517, SAG-330/46 II, 68r; een stick Landts groot ontrent twee ghemeten ... aen de bootstrate, ghenaeamt de twee ghemeten, 1591, RAG-Ev 576, 89v;

TWEE VIERGEMETEN: landts gheheeten de twee vier ghemeten, 1535, SAG-330/53, 179r.

UITERT: jn den hutert, 1410, SAG-330/14, 285v.

UITVANG <D5>: super Utvang, ca. 1212/23, RAG-SB/R 30, 58 v; in loco qui dicitur uutvang, 1255, RAG-SB/348; an den huutfanc, 1392, SAG-330/9, 196r; an den Vutfanc, 1414, SAG-330/15, 209v.

Zie ook GROTE & KLEINE UITVANG.

VAART/GENTSE VAART: oost de vaerdt, oost de ghendsche vaerdt, 1576, RAG-SB/R 872/1, 34.

VARENT: vor de Varent, 1385, SAG-330/7, 325v.

VARENTBILK: den varentbilck aenden cleenen driesch, 1586, RAG-SB/K 2736, 7r; , 1595, RAG-SB/K 2737, 6r.

VARENTDONK: Varendoncken, 1552, SAG-330/70, 29r; inde varentdonck, 1569, ARA-RSA 618/30, 22r; daerment heedt Inde varentdonck, 1574, RAG-Ev 224, 30v.

Zie ook HOGE VARENDONK & NEDERVARENDONK.

VAREN(T)DONKSKEN(S): twee sticken Lants ghenaeamt de Varendonckens, 1605, RAG-Ev 227, 133v; int hautken gheseyt het Varendoncxken, 1625, SAG-330/137, 104r.

VELD: up tfelt ... bachten bennins brugghe, 1369, SAG-330/4, 237v; upt velt, 1390-1400, SB/K 2450, 13r; up tvelt, 1445, RAG-SB/R 45, 90v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 82v; daerment heet an tvelt, 1474, SAG-330/32, 303r; int veldt, 1569, ARA-RSA 618/30, 4r, 5v, 6r; Jn tvelt binnen Wondelghem, 1570, SAG-330/87, 290r; daerment heet Jn tvelt, 1576, RAG-Ev 575, 154r; Int tgheweste daerment heet het velt, 1610/1611, RAG-Ev 577, 52v/106v.

VELDAKKER <C2>: veld acker, ca.1300, RAG-SB/R31a, 28r (invoegeblad); Veltacker, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v; up den velt acker, 1394, RAG-SB/R 61, 71v; veltacker, 1417, SAG-301/24, 123r; , 1425, SAG-330/18, 300r; veldackere, 1427, SAG-330/19, 121v; Jn velt ackere te coeleghen, 1445, RAG-SB/R 46, 89r, 102v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 80r; velt acker, 1452, SAG-301/42, 4v; veltackere, 1453, SAG-330/25, 372r; tvelt ackere, 1457, RAG-SB/R 63, 76v; veltackere, 1473, ARA-RK 1089, 363v; , 1473, ARA-RK 1090, 334v, 338v?; velt ackere, 1502, RAG-SB/K 2610, 138r, 158v; Veltacker, 1505, RAG-K/Wo 127, 19r; Veltackere, 1517, RAG-SB/R 65, 72r; velt ackere, 1539, RAG-SB/K 2611, 161v; , 1543, RAG-SB/K 2732; , 1547, RAG-K/Wo 128, 27r; tVeltackere, 1559, SAG-330/77, 126r; tveldtackere, 1569, ARA-RSA 618/30, 11r; up den veltackere ... hendende up de balastrate, 1574, RAG-Ev 575, 11r; velt ackere, 1595, RAG-SB/K 2737, 15r; , 1602, RAG-K/Wo 128, 36v; tVelt Ackere, 1606, RAG-Ev 576, 473v; op veltacker ... west het voorn. cauterken n. de zeven ghemeten, 1610, RAG-Ev 77, 85v; tveltackere, 1610, RAG-Ev 577, 82r; veltackere, 1614, RAG-Ev 578, 63v; daerment noempt het velt ackere, 1625, SAG-330/137, 104v.

VELDSTUK: daermen heet Jnt Veltstick, 1610, RAG-Ev 577, 16v.

VENNE(T)/VENHOUT <D1>: in de Vennet te Wondelghem, 1370, Cart.Béth. nr.153, 103; Venne / Vennet, ca.1390, ARA-RR 2063; in de Vennet, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 14v; een stic lants ... ter Vennet, 1401, SAG-301/16, 64r; boven den Vennet, 1425, SAG-301/28, 72r; de Vennet, 1429, SAG-301/30, 57v; , 1431, ARA-RK 45406, 39r, 40v; , 1445, RAG-SB/R 46, 93v, 97v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 86v; , vennet, 1502, RAG-SB/K 2610, 147r; tvenhoudt, 1512, SAG-301/72, 108v; de venne, 1538, SAG-330/55, 131v; vennet, 1539, RAG-SB/K 2611, 180v; venny, 1547, RAG-K/Wo 128, 2v; vennet, 1559, SAG-330/76, 302r; in den venny in Wondelghem, 1559, SAG-330/77, 126v; de Vent, 1564, ARA-WK 3431, O; , 1567, ARA-WK 3433, O; Vennet, 1570, SAG-330/87, 290v; de Vent, 1574, ARA-WK 3432, O; de venne, 1575, SAG-330/92, 213v; vennet, 1578, SAG-330/96 II, 82r; de venne, 1565, SAG-330/104, 160r; twee ghemeten Lants ghenaept de Venne, 1581, SAG-330/98, 180r; de Vennet, 1623, RAG-RvVI 989, 147v.

VERBERNDE HOFSTEDE: vier hondert Lxxv Roeden Landts ghenaept de verbernde hofstede ... in de voors. bootstrate zuudt sheeren strate, 1588, RAG-

Ev 225, 187r.

VERHEILENBILK: verheilen bulc, 1452, SAG-301/42, 4v.

VERLOREN GAVER: landts streckende van ande buenstrate neffens taverstraetkin totten verloren gaver, 1539, RAG-SB/K 2611, 176v.

VERNAYKEN: tfernaykin ende den bloembulc, 1452, SAG-301/42, 4v; voor vernaykin, 1487, RAG-K/Wo 245, 5v; van eennen ghemete gheheeten tVernaeyken, 1539, RAG-SB/K 2611, 176v; tVernaeyken, 1543, RAG-SB/K 2732; tvernayken, 1553, RAG-SB/K 2733, 3v; tvernaycken, 1563, RAG-SB/K 2735, 2v.

VERNAYSTRAATJE: het vernaystraetken, 1603, RAG-Ev 227, 129r.

VESTE: up de veste, 1457, RAG-SB/R 64, 81r; an de veste, 1487, RAG-K/Wo 245, 10r; up tbolleweerc daerment eedt up de veste, 1492, SAG-330/39, 238r; het vestken, 1602, RAG-K/Wo 128, 35v.

VEURMEERS: Jnden vuermersch, 1577, RAG-Ev 575, 218v; , 1593, RAG-Ev 576, 163v.

VIERBUNDERS: een partie ghehaempt tvier bunders, 1559, SAG-330/76, 270v.

VIERENDEELBUNDERS: hondert neghentich roeden Landts ghehaempt tvierendeel bunders, 1568, SAG-330/86, 55r; hondert neghentich Roeden ghehaempt tvierendeel bunders, 1593, RAG-Ev 576, 166r; de Vierendeelen, 1525, SAG-330/137, 104v.

VIER GEMETEN: dat men heet in de iiij ghemete, 1383, SAG-330/7, 192r; de brake buelc diemen heedt de vier ghemete, 1417, SAG-301/24, 123r; , 1420, SAG-330/17, 174r; de iiij ghe(mete) an den langhen hels, 1445, RAG-SB/R 46, 97r; de vier ghemete, 1462, SAG-330/29, 194v; daerment heet Jnde vier ghemeten, 1490, SAG-330/38, 313r; de iiij ghemete, 1502, RAG-SB/K 2610, 143r; thenden den vier ghemeten, 1505, SAG-301/68 II, 94r; daer ment eedt an de iiij ghemeten, 1526, SAG-330/49, 146v; Jn de Vier ghemete, 1529, SAG-301/84, 225v; een stick lants ghehaempt de vier ghemeten noort de belaustrate, 1575, SAG-330/92, 214r; , 1585, SAG-330/103, 275r.

VIERWEEGSE <C4>: an den hove van de vierweegh scheede daerment heet an merrec, 1502, SAG-330/42, 210v; ande Vier Weechscedde, 1502, RAG-SB/K 2610, 163r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 198r; eene behuusde hofstede ... gheheeten ande Vierweechschee, 1574, RAG-Ev 575, 25v; ande vierweechscedde, 1539, SAG-301/94, 30r; de Vierwechschede, 1549, SAG-

330/67, 69v; de vier weessche, 1569, ARA-RSA 618/30, 22v; ande Vier Weechscede, 1578, RAG-Ev 575, 247v; ande Vier weechscede Jn midden van (den) meerackere, id, 280r; de Vierweessche, 1585, SAG-330/103, 275r; ter Vierweghschee-de, 1587, RAG-Ev 225, 85r; op de Vierweech scede, 1615, RAG-Ev 578, 25r.

VIJFVOORDESTUK(KEN): lants Jnt tvijffoorde stic, 1445, SAG-SB/R 46, 92r; Jnt tvyfforde stic, 1462, RAG-SB/K 2448, 83r; ½ bundere dat men heet tViifvoerde stic up de buenstraete, 1502, RAG-SB/K 2610, 141r; een alf bundere dat men heet tVyfvoerde stic, 1539, RAG-SB/K 2611, 166v; een stic ghenaeamt tvyfvorde stic, 1553, RAG-SB/K 2733, 2r; Vijfvoordenstic, 1563, RAG-SB/K 2734, 1v; tvyfvorde stic, 1569, RAG-SB/K 2735, 1v; inde vyfvoorde sticken, 1569, ARA-RSA 618/30, 4v; vyfvoordestick, 1586, RAG-SB/K 2736, 3v; , 1595, RAG-SB/K 2737, 3r; een stick Lants ghenaeamt het vyf hoorde stick ... in de coestr., 1612, RAG-Ev 577, 179v.

VIJVERAARD: up de Vyveraert, 1564, ARA-WK 3431, O; , 1567, ARA-WK 3433, O; vyveraardt, 1574, ARA-WK 3432, O.

VIJVERKEN: up tviverken ... noort hende den spesbrouc dryes, 1547, RAG-K/Wo 128, 10r; upt vijverken, 1559, RAG-SB/K 2733, 4r; , 1569, RAG-SB/K 2735, 3r.

VINKSLAG: een bijstick het vynckslach, 1610, RAG-Ev 77, 63r.
Zie ook GROOT & KLEIN VINKSLAG.

VLASMERE <D2>: tusschen der Vlasmeere ende der Doerenstraten, ca.1390, ARA-RR 2063; in de Vlasmere, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 14v; een stic lants ter Vlasmere, 1401, SAG-301/16, 64r; tusschen Jans van Dronghene ende der *Vlasmete, 1431, ARA-RK 45406, 38v; tusschen der Vlasmere ende der Dorenstrate, id, 41v; Vlasmere, id, 41r; Vlasmeere, id, 41v; boven der Vlasmeere(re), 1445, RAG-SB/R 46, 92r; , 1462, RAG-SB 2448, 84v; Vlasmeere, 1502, RAG-SB/K 2610, 143v; , ca.1505, RAG-K/Wo 127, 18r; Vlasmeere, 1512, SAG-301/72, 108v; vlas meere, 1532, SAG-301/87, 172v; , 1538, SAG-330/55, 131v; Vlasmeere, 1543, RAG-SB/K 2732; , 1547, RAG-K/Wo 128, 27r; , 1564, ARA-WK 3431, O; , 1567, ARA-WK 3433, O; , 1574, ARA-WK 3432, O; , 1584, SAG-330/101, 265v; , 1586, RAG-SB/K 2736, 16v; , 1588, SAG-330/109, 16r; Jnt gheweste daerment heet de Vlasmeere ... up de gracht, 1598, SAG-301/134 II, 114r; Vlasmeere, 1602, RAG-K/Wo 128, 36r; , 1608, SAG-330/129, 79r.

VLASSENARE: C roeden landts ghenaeamt de Vlassenaere oost de Rietgracht, 1559, SAG-330/77, 126v.

VLIENDER: up Wondelghem cautre an den vliendere, 1578, SAG-330/96 II, 82r.

VLIENDERKEN: an tVlienderkin, 1551, SAG-330/61, 2v; , 1556, SAG-330/74, 22v.

VLIENDERPAAL: te Westerghem ende ten Vlie(n)d(er)pale, 1374, SAG-330/5, 296v; an den vlieder pael, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6v; anden Vliender pael, 1445, RAG-SB/R 46, 89r, 104r; up Wondelghem coutere ende es gheheeten den Vlienderpael, 1455, SAG-330/27, 62r; Vliender pael, 1463, RAG-SB/K 2448, 80r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 161r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 190r; een stic landts ghenaeft de Vlienderpale, 1563, SAG-330/81, 36v; up den cautere ande Vliender pale, 1598, RAG-Ev 576, 253r; up Wondelghem Cautere an de Vlienderpale, 1610, RAG-Ev 577, 62r.

VLIENDERSTUK: iiijClxxxv Roeden gheheeten tVliender stic, 1539, RAG-SB/K 2611, 179v; ghenaeft het *Vieldestick, 1582, SAG-330/99, 148r.
Zie ook GROOT VLIENDERSTUK.

VOGELENZANG: tusschen der Voghelensanghe ende Wondelghem meersch, 1483, SAG-330/36, 257r; te voghelen zanghe, 1504, ARA-RK 1091, 19r; te Voghelen zanghe buter veste inde prochie van Wondelghem, 1502, ARA-WK 3424, O; Voghelen zanghe, 1527, ARA-WK 3427, O; Voghele zanghe, 1582, ARA-WK 3434, O; te voghelesanghe in Wondelghem meersch, 1586, RAG-SV, O; Voghelenzanghe, 1594, ARA-WK 3435, O.

VONDEL: een sticxkin lants heet de Vondele, 1457, RAG-SB/R 63, 77v; , 1478, RAG-SB/R 64, 44r.

VONDELKEN 1: het Vondelken bij het steenen cruyse, 307R, 1610, RAG-Ev 77, 7v; het vondelken drijcantich oost tackerken zuudt ende noort de straete, 150R, id, 18v.

VONDELKEN 2: een leen ghenaeft het Vondelken, 1600, RAG-SB/R 65, 120r.

VOORDREVE: de voordreve, 1600, RAG-SB/R 65, 120r; , 1610, RAG-Ev 77, 13v.

VOORGANG: ½ ghemet inden voorganc, 1445, RAG-SB 46, 106r.

VOORMEERS <A3-A4>: in de voermersch te Wondelghem, 1371, RAG-SB/R 59, 23v; in de Voermeersch, 1394, RAG-SB/R 61, 71v; de voor mersch, 1445, RAG-SB/R 46, 97r; vijftich roeden voermeerssche, 1449, RAG-K/Wo 132;

Jnde Voormeersch, 1457, RAG-SB/R 63, 78v; , 1478, RAG-SB/R 64, 43r; Jnde voormeersch, 1502, RAG-SB/K 2610, 152r; daerment heet de Voormeersch noordt up de lieve, 1539, RAG-SB/K 2611, 184r; voormeersch, 1569, ARA-RSA 618/30, 8r, 10v, 16v; , 1610, SAG-330/130, 70v; de Voormeersch ende boven de voormeersch, 1610, RAG-Ev 577, 47r; een weede ghenaeft de Voormeerschen ... noort de Lieve, id, 84r; de Voormeerschen, 1614, RAG-Ev 578, 18v.

VOORSTE BREEBROEK <B2>: St baefs de voorsten breebrouck ... zuut de straete west het mespelbilcxken, 1327R, 1510, RAG-Ev 77, 76v.

VOORSTE KLEEMPUT: vC roeden gheheeten den voordn cleemput, 1502, RAG-SB/K 2610, 153r.

VOORSTUK: upt Voorstic, 1539, RAG-SB/K 2611, 161r.

VOORTAKKER: in voert acker, ca.1300, RAG-SB/R 31a, 28r (invoegblad); in voertacker, ca. 1365, RAG-SB/31a, 5bis; up voertacker, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 14v; Jn voert ackere, 1445, RAG-SB/R 46, 98v; C Roeden Jn Voort ackere, 1539, RAG-SB/K 2611, 176r; in den Voerackere, 1547, RAG-K/Wo 128, 11r.

VOSENVELD: neffens vossevelts, 1452, SAG-301/42, 4v.

VOSTUK(KEN): ijClxxxj roeden up tVosstijc, 1445, RAG-SB/R 46, 89v; iijC roeden heet tfosstijc, id, 93v; tvos stic, id, 95v; tvos stic, 1462, RAG-SB/K 2448, 85r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 144r; lands ... dat men heet tVosstic, 1520, RAG-K/Wo 132; tvossestic, 1533, RAG-SB/K 2733, 4r; , 1487/1543?, RAG-SB/K 2732; van eenen ghemete ... ghenaeft tVosstick, 1546, SAG-330/64, 98v; een ghemet lans ghenaeft tvosstyc, 1547, RAG-K/Wo 128, 9v; ghenaeft tvosstick up den cautere, 1569, ARA-RSA 618/30, 12v; up Wondelghem Cautere daerment noempt tvos stick, 1578, RAG-Ev 575, 260r; tvosstic, 1588, SAG-330/109, 16r; het Vossestick, 1595, RAG-SB/K 2737, 82r; C Roeden thalfven cautere ghenaeft tvosstick, 1606, RAG-Ev 576, 474v; op den cauter ghenaeft de vos sticken, 1618, RAG-Ev 227, 309v.
Zie ook KLEIN VOSTUK & LANG VOSTUK.

VRIESLAND: een stic lants ghenaeft tVrieslant, 1478, RAG-SB/R 64, 42v.

VRIESMONTS LAND: vriesmonts lant, 1360, RAG-SB 34, 44v.

VRIJEN/VRIJDOMME <D1-E2>: den vrijdomme van Ghendt, 1556, SAG-330/74, 22v; binnen (den) vryen, 1569, ARA-RSA 618/30, 13r, 30r; binnen den vrijdomme van Ghendt, 1600, RAG-Ev 576, 326r; achter de kercke binnen

vrijen, 1603, RAG-Ev 576, 409v; Jn Wondelghem meersch Jnt vrije der stede van Ghendt ... west de Lieve, 3G, 1610, RAG-Ev 577, 84r; Jnt vrije ... west de Lieve, id, 84v; up tVrije der stede van Ghendt ande Wijngaertstrate oost ande heerl. van Wisseghem, 1614, RAG-Ev 578, 19r.

VROONMEERS: de Vroenmersch, 1368-1374, RAG-SB/R 39, 22v.

VROONSTALLE: dominicalis curtis Fronestalla, 966, GY-TW, 1028; Vronestalle, 1102 kop.2e ½ 12e, id; Arnulfus de Fronestalla, 3de kwart 12de eeuw kop. ca. 1177, RAG-Ev 3, 121; Fronestalle, 1223, RAG-SB/R 30, 58v; Vronestalle, id, 11bisv; apud vroenstalle, 1262-1279, RAG-SB/R 54; in Vrostalle ende daer ontrent, 1373, SAG-330/5, 221r; vrostalle, ca.1380, RAG-SB/R 60, 25v; vroestalle, 1385, RAG-SB/K 2301, 19v; , 1394, RAG-SB/R 61, 65r; , 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 20r; Vrostalle, id, 9v; te Vrouwe stalle an den driesch, 1418, SAG-330/16, 234r; vroestalle, 1429, SAG-330/19, 266r; ter stede daerment heet ter Vrauwen stalle, 1439, SAG-330/22, 190r; Vrauwe stalle, 1443, SAG-330/23, 88v; vroustalle?, 1445, RAG-SB/R 46, 95v; vronstalle, id, 94v; Vraustalle, 1449, SAG-330/24, 478r; vrauwestalle, 1453, SAG-301/42, 56v; vraustalle, 1454, SAG-330/26, 229v; , 1462, SAG-330/29, 194v; vroustalle?, 1462, RAG-SB/K 2448, 84r; vrauwe stalle, 1464, SAG-330/29, 563v; te vrauwen stalle, 1481, SAG-330/36, 4v; vraustalle, 1483/1484, SAG-330/36, 257r/433r; vraustallen, 1517, RAG-SB/R 65, 79v; Vrauwen stallen, 1535, SAG-330/53, 179r; vraustallen, 1543, RAG-SB/K 2732; , 1553, RAG-SB/K 2733, 4r; , 1569, RAG-SB/K 2735, 3r; Vrauwestalle, 1586, RAG-SB/K 2736, 8r.

VROONSTALLEDRIES <C4>: te wondelghem anden driesch, 1370, SAG-330/4, 330r; an vrostalle driesch, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 11v; te Vrouwe stalle an den driesch, 1418, SAG-330/16, 234r; te vroestalle an den driesch, 1429, SAG-330/19, 266r; van den driessche van vronstalle, 1445, RAG-SB/R 46, 94v; bij Vraustalle an den driesch, 1449, SAG-330/24, 478r; te vrauwestalle an den driesch, 1453, SAG-301/42, 56v; an den driesch te vraustalle, 1462, SAG-330/29, 194v; van den driessche van vronstalle, 1462, RAG-SB/K 2448, 84r; an den driesch, 1478, SAG-330/34, 74v; , 1481, SAG-330/35, 452v; te vraustalle anden driesch, 1483, SAG-330/36, 257r; daerment heet te vrauwen stallen driessche, 1489, SAG-330/38, 313r; Vrau stallen driesch, 1492, SAG-330/39, 238r; , 1499, SAG-330/41, 288v; an vrau stallen driesch, 1502, RAG-SB/K 2610, 141v; vraustallen driesch, 1502, SAG-330/42, 210v; daer ment eedt bij stalendriessche, 1506, SAG-330/43, 227v; daer men heet vrau stallen driesch, 1509, SAG-330/44, 54v; zuut den driesch, 1517, SAG-330/46, 68r; te vraustallen an den driesch, 1517, RAG-SB/R 65, 79v; bij stallen driessche, 1525, SAG-330/48, 334r; stallen driessche, 1527, SAG-330/49, 175r; , 1529, SAG-301/84, 225v; , 1531, SAG-330/51, 22r; te Vrauwen stallen anden driesch, 1535, SAG-330/53, 179r; bij stalle driessche, 1538, SAG-330/55, 126r;

vrau stallen driesch, 1539, RAG-SB/K 2611, 167v, 179v; stallen driessche, id, 171r; an den driesch te vraustallen, 1543, RAG-SB/K 2732; Jn ghehuchte ghenaeamt stalendriessche, 1549, SAG-330/66, 85v; in vrouwe stallen driesch, 1549, SAG-330/67, 69v; anden driesch te vraustallen, 1553, RAG-SB/K 2733, 4r; stallen driesch, 1553, SAG-330/70, 211r; stalendriesch, 1559, SAG-330/76, 248v; stallendriessche, ca.1560, RAG-SB/K 2611, 188r; stallen driesch, 1568, SAG-330/86, 48r; anden driesch te vraustallen, 1569, RAG-SB/K 2735, 3r; staelendriessche, 1569, ARA-RSA 618/30, 1v; stallen driessche, id, 3v, 4r; inde wincle anden driesch, id, 10r; Jnt ghehuchte ghenaeamt stalen driessche, 1570, SAG-330/87, 217v; , 1571, SAG-330/89, 73r; den stallendriesch, 1574, RAG-Ev 575, 9r, 11r; daerment heedt Vrau stallendriesch, id, 47v; Vraustallendriesch, 1577, RAG-Ev 575, 230r; stalen driessche, 1578, SAG-330/96 II, 28r; stallen driessche, 1580, SAG-330/97, 109r; , 1585, SAG-330/103, 275r; aenden driesch te Vrauwestalle, 1586, RAG-SB/K 2736, 8r; stallendriessche, 1591, RAG-Ev 576, 88v; aen Vrouwe Stallen driesch, 1592, RAG-Ev 576, 126r; Stallendriesch, 1592/1593, RAG-Ev 576, 126v/172r; vrau stalen driesch, 1603/1605, RAG-Ev 227, 113r/129r; daerment naempt Vrau stallen driesch, 1606, RAG-Ev 576, 474v; vrau stalen driesch, 1609, RAG-Ev 577, 25r; staelen dries, id, 35r; an onse vrau stalen driesch, id, 63v; stalen driesch, 1610, RAG-Ev 577, 61r; vrau stallen driesch, id, 66v; de driesch, 1610, RAG-Ev 77, 55r; stallen driesch, id, 57v, 126r, stallendriesch is groot bevonden met syn weghen, plantinghe ende put (3188r) (ghemeente), 1610, RAG-Ev 77, 128v; bij staelendriessche, 1611, RAG-Ev 577, 131r, 141r; vraustallendriessche, 1612, RAG-Ev 577, 165r; up vrau stalendriessche, 1613, RAG-Ev 577, 244v; te staelendriessche, 1615, RAG-Ev 578, 70v; stallen driessche, 1615, SAG-330/132 II, 47r; den wech soomen gaet naer staelen driessche, 1621, SAG-330/125 II, 122r; den wech loopende naer Staelen driessche, 1625, SAG-330/137, 104v; stallen driesch, 1628, RAG-Ev 227, 455v.

VROUWENSTRAAT(JE) <B2>-B3>: onser vrouwen straetkijn, 1445, RAG-SB/R 46, 97r; onser vrouwen strate, 1449, RAG-K/Wo 132; onser vrouwen straetkijn, 1462, RAG-SB/K 2448, 92v; daerment eedt an onse vrouwe strate, 1492, SAG-330/39, 238r; onser vrouwen straetkin, 1502, RAG-SB/K 2610, 152r; tvrauwenstraetken, 1517, SAG-330/46 II, 68r; onser vrouwe straetken, id; tvrauwe stratkin, 1539, RAG-SB/K 2611, 176v; den breebrouc commende metter eende zijde an onser vrouwen strate, id, 178v; vrouwen straetken, 1563/1564, SAG-330/81, 141v/310v; tvrauwestraetkin, 1569, ARA-RSA 618/30, 4r, 24v; , 1574, SAG-28/80/340, 17r; tvrauwenstraetken, 1603, SAG-330/125 II, 58v; vrouwe straetken, 1610, RAG-Ev 77, 72v; ant vrouwen straetken, 1614, RAG-Ev 578, 63v.

WAALBEEKSKEN: ghenaeamt twaelbeecxkin, 1569, ARA-RSA 618/30, 9r.

WAALBILK(SKEN): Waelbilck, 1600, RAG-SB/R 65, 120r; een bijlstick ghenaeamt het Waebilcxken oost haenkins meersch noort de Caelene, 395R,

1610, RAG-Ev 77, 5v; het Waebilcxken daer tfort up staet west de Waelbrugghe noort de Caelene, 208R, id, 5v; het Waebilcxken, 400R, id, 10v.

WAALBRUGGE: het Waebilcxken daer tfort up staet west de Waelbrugghe noort de Caelene, 208R, 1610, RAG-EV 77, 5v.

WAALDAMME: ten waeldamme, 1504, ARA-RK 1091, 18v.

WAALGRACHT: an de Wael gracht, 1445, RAG-SB/R 46, 99r; up Walins gracht, 1505, SAG-330/43, 61r.

WABILKSKEN: zie WAALBILK(SKEN).

WALLEKEN: te Wallekine, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 10r; een stic lants vor dWallekin, 1401, SAG-301/16, 64r; ghenaeamt twallekin, 1569, ARA-RSA 618/30, 31r; Jan Plasschaert met het Walleken noort de Hooghe bilck oost de vaert, 1610, RAG-Ev 77, 3r, 8r.

WALLEKENS: eene partie ghenaeamt de Wallekens, 2G, 1600, RAG-Ev 227, 65r.

WALSDONK: up de Walsdonc, 1383, SAG-330/7, 192r; up den Walsdonc, 1425, SAG-330/18, 322r; in den Walsdonc, 1428, SAG-301/29 II, 65r; in den Waelsdonc, 1432, SAG-301/31 II, 59r; ter stede daer ment heedt up den Walsdonc, 1460, SAG-330/28, ??; iij gh. ... ghenaeamt den Wassendonck, 1603, RAG-Ev 576, 406r; beede de Wasdoncken, 1611, SAG-330/131, 9v. Zie ook GROTE & KLEINE WASDONK.

WANGEVELD: up de lieve up Wanghevelt, 1365, SAG-330/4, 5v.

WARANDE: de warande, 1410, SAG-330/14, 285v.

WASGRACHT: over de wasgracht, 1453, SAG-330/25, 383r; vijC roeden lants ligghende oest gheheeten de Wasgracht, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r; de weesgracht, 1539, RAG-SB/K 2611, 164r.

WAS(SEN)DONK: zie WALSDONK.

WATERLAAT: te waterlate, 1410, SAG-330/14, 285v; up twaterlaet, 1473, SAG-301/52, 2, 20v.

WEERFT: up de Weerft, 1385, SAG-330/7, 325v.

WEILENS GRACHT: boven weylins gracht, 1445, RAG-SB 46, 109v.

WESSEGEM(SE): commende vanden hove van wessegheem, 1431, ARA-RK 45406, 38r; ghehouden vanden hove van Wesseghem, 1473, SAG-301/52, 100r; bij der wet van wisseghem ... ande leytrate, 1490, SAG-301/61, 12r; up den coutre onder de heerliche de van Wisseghen, 1513, SAG-301/73, 25v; den beek onder Wesseghem, 1585, SAG-330/89, 267r; de calaingne ... gheleghen onder dheerel. van het Wisseghemsche, 1611, RAG-Ev 577, 139r; heerelicheyte van Wisseghem gheleghen Jn mariekercke, Wondelghem ende daerontrent, 1614, RAG-Ev 577, 64r; heerl. van Wisseghem, 1619, RAG-Ev 578, 179v.

WESTAKKER: in den Westacker, ca.1390, ARA-RR 2063; , 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 9r; , 1431, ARA-RK 45406, 41v; Jn west ackere, 1445, RAG-SB/R 46, 89r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 80r;

WESTBANK: inden Westbanc, 1358, SAG-330/2, 195r.

WESTERGEM <C3>: Arnout de Westrem, 1212/1223, RAG-SB/R 30, 55r; wouter van westergheem, 1280, GY-CM, 491; wouter van westrem, id; Gosuinus de westrem, 1280, RAG-SB/R 31a, 6v; de Westrem, ca.1280, RAG-SB/R 31b, 5r; de Westrem, 1326-1329, RAG-SB/K &435, 9v; , 1345, RAG-SB/R 1038, 7v; Gillis van Westergheem, ca.1360, RAG-SB/R 43, 68r; Gillis van Westrem, 1360-1413, RAG-SB/R 43, 18r; westergheem, 1360, RAG-SB/R 34, 30v; Westergheem, 1371, RAG-SB/R 59, 23r; de stede te Westergheem, 1374, SAG-330/5, 296v; , 1394, RAG-SB/R 61, 64r; Westergheem, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 6r; dleen te Westergheem, 1406, SAG-330/13, 244v; Westergheem, 1425, SAG-301/28, 72r; , 1429, SAG-301/30, 57v; , 1445, RAG-SB/R 46, 89r; Westrem, 1453, SAG-330/25, 372r; Westergheem, 1457, RAG-SB/R 63, 76v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 89r; , 1478, RAG-SB/R 64, 38r; , 1502, RAG-SB/K 2610, 138v; , 1505, RAG-K/Wo 127, 21v; , 1517, RAG-SB/R 65, 79v; , 1526, SAG-330/49, 70r; , 1535, SAG-330/53, 179r; Westrem, id; Westergheem, 1539, RAG-SB/K 2611, 176r; , 1543, RAG-SB/K 2732; , 1547, RAG-K/Wo 128, 29r; westergheem, 1551, SAG-330/69, 2v; Westergheem, 1553, SAG-330/71, 97r; , 1556, SAG-330/74, 22v; westergheem, 1561, RAG-RvVl 974, 327v; Westergheem, 1563, SAG-330/81, 3r, 140v; , 1564, SAG-330/81, 310v; westergheem, 1569, ARA-RSA 618/30, 9v, 22v, 23v; Westergheem, 1577, SAG-330/95, 37v; , 1577, RAG-Ev 575, 203r, 218v; , 1590, RAG-Ev 576, 61v; , 1595, RAG-SB/K 2737, 3r; , 1602, RAG-K/Wo 128, 37r; , 1605/1606, RAG-Ev 576, 469r/474v; , 1609/1610, RAG-Ev 577, 25r/47r; boven Westergheem up den cautere, 1613, RAG-Ev 577, 232r; an den kerckbosch daerment heet Westergheem, 1615, RAG-Ev 578, 64r.

WESTERGEMSTRAAT <C3>: voor Westerem strate jn Wondelghem, 1445, RAG-SB/R 46, 54v; Wes-terghem strate, 1478, RAG-SB/R 64, 38r; westergheem strate, 1517, RAG-SB/R 65, 79v; Westergheem strate, 1535, SAG-330/53, 179r; Westergheem straete, 1539, RAG-SB/K 2611, 184r;

Westerghemstrate, 1577, RAG-Ev 575, 218v.

WESTWEG: upden westwech ande veste, 1502, RAG-SB/K 2610, 138v.

WIEDAUW: Jnden Wedau metten hende ande buenstraete, 1502, RAG-SB/K 2610, 141v; landts ghenaeemt den Wedau Jnden breebrouc, 1559, SAG-330/77, 126v; iiijC roeden lants ... gheheeten de Widdau ande buenstrate, 1577, RAG-Ev 224, 65r; , 1590, RAG-Ev 576, 61v; den Wedau, 1606, SAG-330/127, 180r; de medauwen zuut de buentstrate ... noort de Lieve, 576+254R, 1610, RAG-Ev 77, 81r.

WIENSKENS: ghenaeemt de Wienskens, 1589, SAG-330/109, 102r.

WIJDE GRACHT: up de wijde gracht, 1499, SAG-330/41, 289r; zuudt de wijde gracht, 1610, RAG-Ev 77, 91r.

WIJK: een stuck Lants ghenaeemt de Wijck oost de zwaenaert en de Lieve ... noort den biesbulck, 1610, RAG-Ev 77, 3v.

WIJLSTUK: ghenompt Wijlstick, 1564, SAG-330/81, 310v.

WIJNGAARD <D2>: inden Wyngaert, ca.1390, ARA-RR 2063; bachten Wyngaerde, id; , 1431, ARA-RK 45406, 41v, 42r; inden Wijngaert, id, 41v; bachten Wyngaerde, 1520, SAG-330/47, 183v; an de Wijngaerte, 1547, RAG-K/Wo 128, 31r; bachten Wijngaerde, 1553, SAG-330/70, 194r; , 1559, SAG-330/76, 272r; , 1595, SAG-330/104, 160v.

Zie ook BACHTEN DE WIJNGAARD.

WIJNGAARDSTRAAT(JE): voor den casteel met der noort zijde an de wijngaert strate, 1487, RAG-K/Wo 245; ant wingaertstraetkin, 1543, RAG-SB/K 2732; de Wijngaertstraete, 1547, RAG-K/Wo 128, 2r; ant wingaert straetkin, 1553, RAG-SB/K 2733, ...; , 1563, RAG-SB/K 2734, ...; Jnde Wingaertstrate, 1577, RAG-Ev 575, 218v; het Wijngaertstraetken, 1585, SAG-330/104, 160r; wingaert straetkin, 1586, RAG-SB/K 2736, 18v; tWyngaert straetken, 1609, RAG-Ev 577, 62r; de Wijngheer straete, 1610, SAG-330/130, 70r; up tVrije der stede van Ghendt ande Wijngaertstrate oost ande heerl. van Wisseghem, 1614, RAG-Ev 578, 19r.

WILDE LAND: an dwildelant, 1445, RAG-SB/R 46, 90v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 82v; ant tdwilde landt ... oost de meere, 1539, RAG-SB/K 2611, 180r; een stic lants ghenaeemt tWilde lant, 1543, RAG-SB/K 2732; een stijc lans ghenaeemt et Wyldelant, 1547, RAG-K/Wo 128, 10r; tWilde lant, 1553, RAG-SB/K 2733, 4r; , 1569, RAG-SB/K 2735, 3r.

WILLEMS GRACHT: meersch ... daerment heet an wullins gracht, 1490, SAG-330/38, 313r; an Wyllems gracht, 1490, SAG-330/38, 313r daer ment heet Willems gracht, 1502, RAG-SB/K 2610, 144r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 171r; Willems gracht daer de lieve duer loopt, 1575, SAG-330/92, 213v.

WINKEL: jan uten wincle, 1280, GY-CM, 491; in Wincle, 1345, RAG-SB/R 1038, 29r; Jan hutten Winckele, 1360-1413, RAG-SB/R 43, 18v; up den Winkel, 1374, SAG-330/5, 296v; van Winckele, ca.1380, RAG-SB/R 60, 25v; boven Wincle, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 9r; Jn den Wincle, 1443, SAG-330/23, 88v; boven Winckele, 1445, RAG-SB/R 46, 89r, 97v; up den Winckele, 1450, SAG-330/24, 582r; boven Wynckele, 1462, RAG-SB/K 2449, 80r; up den wynckele, 1484, SAG-330/36, 433r; boven Winckele, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r, 149v; boven Winckele, ca.1505, RAG-K/Wo 127, 21r; daermen te wynckel waert gaet, 1512, SAG-301/72, 108v; te Winckel waerds, 1532, SAG-301/87, 172v; Wynckele, 1539, RAG-SB/K 2611, 166r, 173v, 180v; boeven Wynckele, 1547, RAG-K/Wo 128, 28v; inde wincle anden driesch, 1569, ARA-RSA 618/30, 10r; wincle, id, 8r, 13r; boven Wynckele, 1577, RAG-Ev 575, 218v; boven Wincle, 1594, RAG-Ev 576, 198v; boven Wynckel up de cautere, 1597/1603, RAG-Ev 227, 47v/113r; boven Winckele te Westerghe in Wondelghem, 1605, RAG-Ev 576, 469r; tenden Winckel, 1606, RAG-Ev 576, 474v; thenden Wincle, 1609, RAG-Ev 577 25r; boven Wynckle, 1610, RAG-Ev 577, 47r; boven Winckele, id, 61r.

Zie ook BOVEN WINKEL.

WINKELBILKSKEN: eenen beelc groot een haut ghemet gheheeten tWynkelbelcxken commende ant gat vanden Wynckele, 1539, RAG-SB/K 2611, 173v.

WINKELGAT: ant gat vanden Wynckele, 1539, RAG-SB/K 2611, 173v; bij den wynckelgate, 1549, SAG-330/67, 69v; ant twinckelgat, 1580, SAG-330/97, 109r; Wynckelgat, 1606, SAG-330/127, 180r; up den Cautere an het winckelgat, 1610, RAG-Ev 577, 83r; bij Vrouwen stallen driessche daerment noemt het Wynckelgat, 1618, RAG-Ev 578, 116r.

WINKELKEN: eenen buelc gheheten tWynkelken, 1505, SAG-330/43, 61r.

WINKELSTRAAT: de Wynckelstrate, 1539, RAG-SB/K 2611, 176v; ant Winkelstraetkin, 1543, RAG-SB/K 2732; ant wynckelstraettghen, 1547, RAG-K/Wo 128, 12r.

WINKELSTUK: Jnt Wynckelstic, 1539, RAG-SB/K 2611, 174r.

WITTE EVENSTOPPELEN: de witte evenstoppelen, 1597, RAG-SB/R 65, 118r.

WONDELGEM: Gundlehem, 966, GY-TW, 1089; Gundlegem, 1130, id; Gundelgem, 1153, id; Gundelghem, 1169, id; Gondelghem, 1210, id; scouteta de Wondelgem, 1223, RAG-SB/R 30, 5v; Wondelgem, 1223, id; in parrochia de Wondelghem, 1259, RAG-SB, O; Wondelghem, 1262-79, RAG-SB/R 54; , 1277, RAG-SB, O; in p(ar)rochia de Wondelghem, 1280, RAG-SB/R 31a, 6v; wondelghem, 1280, GY-CM, 488; Wondelghem, 1286, RAG-SB, O; , ca.1300, RAG-SB/K 2306, 1r; , 1319, RAG-SB, O; , 1325-30, RAG-SB/K 1436, 28r; , 1330-1331, RAG-StVI 4691, 17v; wondelghem, 1331, ARA-RR 1897; Wondelghem, 1350, SAG-330/1bis, 36r; , 1350, 1354, RAG-SB, O; , 1354, SAG-301/1, 144r; , 1358, SAG-330/2, 195r; , 1360, SAG-330/2, 289v, 295r; , 1360, RAG-SB/R 34, 9r; , 1360-1413, RAG-SB/R 43, 18r, 33r; , 1365, SAG-330/4, 5v; , 1371, RAG-SB/R 23r; , 1375, RAG-SB, O; , 1385, RAG-SB/K 2301, 19r; , 1390, SAG-330/9, 65v; , 1394, SAG-330/10, 34r; , 1406, SAG-330/13, 244v; , 1409, SAG-330/14, 126v; , 1414, SAG-330/15, 209v; , 1415, SAG-301/23, 74v; , 1417, SAG-301/24, 123r; , 1420, SAG-330/17, 174r; , 1425, SAG-330/18, 300r; , 1428, SAG-330/19, 169r, 221r; , 1429, SAG-330/19, 266r; Wondelgheem, 1431, ARA-RK 45406, 1r, 38v; Wondelghem, 1432, SAG-330/20, 231r; , 1434, SAG-301/32 II, 64v; , 1438, SAG-301/34 II, 106r; , 1439, SAG-301/35, 160v; , 1439/1441, SAG-330/22, 175r/415r; , 1445, SAG-301/38, 82v; , 1446, SAG-301/38 II, 104v; , 1449, SAG-330/24, 478r, 582r; , 1452, SAG-330/25, 372r; wondelghem, 1465, ARA-RK 45220, 127r; Wondelghem, 1470, SAG-330/31, 207r; , 1473, ARA-RK 1089, 355v; , 1473, ARA-RK 1090, 154r; , 1475, SAG-330/33, 49r; , 1504, ARA-RK 1091, 16r; , 1533, ARA-RK 45412, 1r; wondelghem, 1569, ARA-RSA 618/30, 1r.

WONDELGEMDRIES: anden driesch van wondelghem, 1569, ARA-RSA 618/30, 23v; anden driesch, id, 26r.

WONDELGEMKASTEEL <E1-E2>: voor den casteel, 1487, RAG-K/Wo 245, ??; achter Vondelghem castel, 1496, SAG-330/30, 244v; bachten den casteele, 1551, SAG-330/69, 2v; meersschen bij der kercke van Wondelghem bij ghendt daer wijlent tcasteel ghestaen heeft, 1553, RAG-RvVI 970, 309r; Wondelghem casteel, 1559, SAG-330/77, 126v; , 1563, SAG-330/81, 141r; achter wondelghem casteel, 1573, RAG-Ev 224, 14v; , 1592, RAG-Ev 576, 136r; bij den casteele van Wondelghem achter de kercke aldaer lanx der riviere vander Lieve, 1594, SAG-330/116, 66r; achter tcasteel, 1605, RAG-Ev 576, 469r.

WONDELGEMKERK: ligghende bij wondelghem kerke up de coutere, 1492, RAG-SB leenhof; ligghende bij wondelghem keercke up de cautre, 1507, RAG-SB leenhoof.

WONDELGEMKOUTER: te Wondelghem upte Cautre, 1360, SAG-330/2, 289v; up Wondelghem coutere, 1365, SAG-330/4, 5v; up de couter te

Wondelghem, 1371, RAG-SB/R 59, 23r; te Wondelghem up de coutere, 1390, SAG-330/9, 65v; Wondelghem coutere, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 10r; up den coutere te Wondelghem, 1394, RAG-SB/R 61, 66v; ter couteren waert, 1401, SAG-301/16, 64r; de coutere te Wondelghem, 1409, SAG-330/14, 126v; de cautere te Wondelghem, 1414, SAG-330/15, 209v; te Wondelghem up de coutere, 1417, SAG-301/24, 123r; te Wondelghem up de cautere, 1420, SAG-330/17, 174r; te Wondelghem up de coutere, 1425, SAG-330/18, 300r; de cautre te Wondelghem, 1427, SAG-330/19, 121v; de Cautere, 1431, ARA-RK 45406, 41r; te Wondelghem up de cautere, 1443, SAG-330/23, 88v; den cautere, 1445, RAG-SB/R 46, 93r; den cautere te Wondelghem, 1450, SAG-330/24, 582r; de cautre, 1452, SAG-301/42, 4v; Wondelghem coutere, 1455, SAG-330/27, 62r; de cautre, 1457, SAG-330/27, 445r; Wondelghem cautere, 1469, SAG-330/31, 164v; wondelghem cauter, 1471, SAG-301/51, 114r; de cautre te Wondelghem, 1478, SAG-330/34, 123r; Wondelghem up de cautre, 1481, SAG-301/56, 72r; wondelghem cautre, 1483, SAG-330/36, 257r; den coutere te Wondelghem, 1484, SAG-330/36, 433r; Wondelghem cautre, 1486, SAG-330/37, 220v; wondelghem cautere, 1496, SAG-330/40, 244v; wondelghem cautre, 1494, ARA-Acq.Lille 1130, O; , 1495, ARA-Acq.Lille 1130, O; Wondelghem cautere, 1499, SAG-330/41, 288v; Wondelghem coutere, 1501, SAG-301/67, 14v; den cautere, 1502, RAG-SB/K 2610, 139r; de Cautere te Wondelghem, 1502, ARA-WK 3425, O; wondelghem cautere, 1502, ARA-Acq.Lille 1131, O; Wondelghem cautere, 1503, SAG-330/42, 276r; de cautere, 1504, ARA-RK 1091, 18r?; up den coutere aldaer men vanden muelne naer Wondelghem gaet, 1510, SAG-330/44, 156r; te Wondelghem up den coutere, 1513, SAG-301/73, 25v; Wondelghem cautere, 1514, SAG-330/45, 215v; Wondelghem cautre, 1518, SAG-330/46 II, 52r; Wondelghem cautere, 1524, SAG-330/48, 222r; , 1526, SAG-330/49, 70r; , 1534, SAG-301/88 II, 42v; Wondelghem coutere, 1534, SAG-330/52, 202r; Wondelghem up den cautere, 1534, SAG-301/89, 49v; bij Wondelghem keerde up den cautere, 1535, SAG-330/53, 179r; Wondelghem cautere, 1537, SAG-330/54, 320r; den cautere, 1539, RAG-SB/K 2611, 162r; boven Winckele up Wondelghem cautere, id, 173r; Wondelghem cautere, 1543, ARA-WK 3428, O; den Cautere, 1546, ARA-WK 3429, O; den cautere, 1551, SAG-330/69, 2v; Wondelghem cautere, 1552, SAG-330/70, 29r; , 1553, SAG-330/71, 97r; , 1556, SAG-330/74, 22r; jeghen over de kercke up Wondelghem cauter, 1559, SAG-330/76, 57v, 126r; , 1562, SAG-330/80, 72r; , 1563, SAG-330/81, 140v; , 1569, SAG-330/87, 79v; up wondelghem cautere te westerghem, 1569, ARA-RSA 618/30, 23v; wondelghem cautere, id, 5v, 6r, 24v; ..den cautere, id, 1v, 2r, 5r; Wondelghem Cautere, 1570, ARA-WK 3361, O; up Wondelghem cautre daerment heedt tenden de maereckstraete, 1574, RAG-Ev 224, 21v; upden cautre, 1574, RAG-Ev 575, 9r, 32r; Wondelghem cautere, 1574, SAG-28/80/340, 16r; , 1576, SAG-330/93, 353v; Wondel-ghem cautre, 1578, SAG-330/96 II, 82r; Wondelghem cautere, 1578, RAG-Ev 575, 260r; , 1580, SAG-330/97, 150v; , 1585, SAG-330/103, 277v; , 1585, SAG-330/104, 160r; , 1587, SAG-GB 6, 35r; , 1590, RAG-Ev

576, 57v; , 1591, SAG-330/111, 131r; opden cautere, 1592, RAG-Ev 576, 126v, 136r; Wondelghem cautere, 1594, RAG-Ev 576, 213r; boven Wynckel up den cautere, 1597, RAG-Ev 227, 47v; upden cautere, 1598, RAG-Ev 576, 253r; , 1600, RAG-Ev 576, 317r; Wondelghem cautere, 1600, SAG-330/124, 70v; , 1601, RAG-Ev 576, 351v; , 1603, SAG-330/126, 24r; up den cautere, 1603, RAG-Ev 227, 113r; Wondelghem cautere, 1605, RAG-Ev 576, 457v, 469r; , 1606, SAG-330/127, 180r; , 1608, SAG-330/129, 79r; , 1609, RAG-Ev 577, 62v, 77r; , 1610, RAG-Ev 77, 91r, 94v; Wondelghem cauter, 1610, RAG-Ev 577, 61r, 78v; , 1611, RAG-Ev 577, 93v; Wondelghem Cautere, 1611, RAG-577, 96r, 117v; , 1612, RAG-Ev 577, 165r, 214v; , 1613, RAG-Ev 577, 244v; den cautere, 1618, RAG-Ev 227, 309v; , 1619, RAG-Ev 578, 176r; wondelghem cautere, 1621, SAG-330/135 II, 150r.

WONDELGEMMEERS <E1-E3: pratum de Wondelghem, 1249ns, Cart.Beth. nr.15, 12; , 1274, Cart.Beth. nr.30, 26; Wond(elghem) mersch, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 10v; Wondelghem mersch, 1422, SAG-330/17, 369r; , 1439, SAG-301/35, 160v; , 1445, RAG-SB/R 46, 93r, 96r, 97r; Wondelghem meersch, 1446, SAG-301/38 II, 64v; Wondelghem mersch, 1450, SAG-330/24, 582r; Wondelghem meersch, 1455, SAG-330/27, 62r; Wondelghem mersch, 1462, RAG-SB/2448, 86r; , 1462, SAG-330/29, 194v; , 1473, SAG-301/52, 100r; Wondelghem meersch, 1474, SAG-301/52, 86r; , 1478, SAG-330/34, 94r, 123v; , 1483, SAG-330/36, 257r; , 1486, SAG-301/59, 51r; Wondelghem merch, 1486, SAG-301/58 II, 156r; Jn Wondelghem meersch daer de lieve duer gaet te crommen thune, 1502, RAG-SB/K 2610, 144v; over de galghe in Wondelghem meersch, 1512, SAG-330/44, 356r; Wondelghem meersch, 1514, SAG-330/45, 239v; , 1519, SAG-330/47, 60v; , 1524, SAG-330/48, 222r; , 1539, RAG-SB/K 2611, 180v; , 1551, SAG-330/69, 2v; , 1552, SAG-330/70, 29r; Wondelghem mersch, 1557, SAG-330/75, 116v; Wondelghem meersch, 1559, SAG-330/76, 272r; , 1559, SAG-330/77, 126v; , 1569, ARA-RSA 618/30, 6v; wondelghem mersch, id, 14r; Wondelghem meersch, 1570, SAG-330/87, 290v; Wondelghem mersch, 1574/1575, RAG-Ev 575, 49v/86v; Wondelghem meersch, 1577, SAG-330/93, 354r; , 1577, SAG-330/95, 37v; , 1579, SAG-330/96 II, 82r; wondelghem meersch bachter kercken, 1582, RAG-WD 62, 66v; Wondelghem meersch, 1584, SAG-330/101, 336r, 499v; , 1586, RAG-SV, O; , 1586, RAG-SB/K 2736, 20v; , 1587, SAG-330/107, 65r; , 1588, SAG-330/109, 16r; , 1592/1594, RAG-Ev 576, 126v/198v; , 1600, SAG-330/124, 71r; , 1601/1603, RAG-Ev 576, 353v/406r; , 1605, RAG-Ev 227, 130r, 133v; , 1608, SAG-330/129, 79r; , 1608, RAG-K/Wo 252, 7r; Wondelghem meersche, 1611, SAG-330/-131, 9v; Wondelghem meersch, 1612/1613, RAG-Ev 577, 178r/231v; , 1614, RAG-Ev 578, 15v; , 1625, SAG-330/138, 77v; Wondelghem mersch, 1626, RAG-RG 25, 4v.

WONDELGEMSTRAAT: binnen der prochie van Wondelghem daerment heedt Jn Wondelghem strate binnen der Rietgracht, 1606, RAG-Ev 576, 486v;

daerment heet Jn Wondelghemstraete binnen de rytgracht, 1616, RAG-Ev 578, 53r; Wondelghem strate, 1620, RAG-Ev 578, 236v.

ZAALBILK: den saelbulck, 1600, RAG-SB/R 65, 120r; de zaelbulck, 1174R, 1610, RAG-Ev 77, 12v, 13r.

ZAND: up tsant, 1390-1400, RAG-SB/K 2450, 10r; up tsant daer den wech duere gaet, 1429, SAG-301/30, 57v; up tsant, 1484, SAG-330/36, 433r; up sant, 1502, RAG-SB/K 2610, 143r; upt sant, ca.1505, RAG-K/Wo 127, 16r; westwaert boven den zande, 1512, SAG-301/72, 108v; , 1532, SAG-301/87, 172v; tsandt, 1539, RAG-SB/K 2611, 166r.

ZANDEKEN: boven den hulle op den cautre ghenaeamt tzandeken, 1592, RAG-Ev 576, 136r.

ZANDPUT: eenen alven bundere landts heet den zandt put voor tstraetkin, 1539, RAG-SB/K 2611, 173v.

ZANDWEG: anden sant wech, 1445, RAG-SB/R 46, 89r; , 1462, RAG-SB/K 2448, 80r; de santwech ofte Langhe duerme straetken, 1610, RAG-Ev 77, 24r.

ZAVELPUT: up de westsijde vanden savelpitte, 1445, RAG-SB/R 46, 93v; , 1462, RAG-SB/K 2448, 85r; van een sticke lants gheheeten den savelput, 1492, SAG-330/39, 238r; den zaevelpit, 1502, RAG-SB/K 2610, 144r; den savelput, 1543, RAG-SB/K 2732; den zaevelput, 1547, RAG-K/Wo 128, 13r; den savelput, 1586, RAG-SB/K 2736, 11r.

ZENAUTS AKKER: vC r. in zenautsacker, ca. 1370, RAG-SB 31a, 17r.

ZENGEBILKSKEN/ZEUGEBILKSKEN: de Langhe ackere ende het senghe bilxken z. dachter dreve, 1610, RAG-Ev 77, 12v.

ZEVEN GEMETEN: St Baefs de zeven ghemeten bylachtich west de damstrate scheidende de prochie noort de straete oost de dreve, 2479R, 1610, RAG-Ev 77, 83r.

ZIEKELIEDEN: westhende de siekeliede, 1449, RAG-K/Wo 132.

ZICKELVOETS BILK: te coeleghem an den driesch jn zickelvoets beelc, 1389, SAG-330/8, 351v; te coeleghem an den driesch in sickelvoets beelc, 1393, SAG-330/9, 320r.

ZICKELVOETS GEMET: 1 ghemet 35 roeden gheheeten zichel vouts ghemets, 1490, SAG-330/39, 37v; eenen parcheel ghenaeamt zickelvoets ghemet, 1509,

SAG-330/44, 18r.

ZOMPELAREBILK: een stick zaylandts gheheeten den zompelaeren bilck met tsernayken nu een stick wesende ... suut den blombilck west de drevenoort de boterstrate, 1610, RAG-Ev 577, 82v.

ZOMPELSTRAAT: an vraustallen driesch noordt de zompelstrate, 1539, RAG-SB/K 2611, 180v; de sompelstraete, 1569, ARA-RSA 618/30, 1v; zompelstraete, id, 5r; up den hove van de sompel strate oost de morecstrate, 1600, SAG-330/124, 61r.

ZOTTINNENGAT: daerment noemt het belau ... west de belaustrate oost het zottinnen gat, 1620, RAG-Ev 578, 237; Jnt gheweste ghenaeempt den appelacker hendende aen het zottinnegat, 1627, RAG-Ev 227, 437r.

ZWAANAARD: ande zwaenaert, 1502, RAG-SB/K 2610, 159v; den swaenaert, 1547, RAG-K/Wo 128, 7r; straetkin vanden zwaenaert, 1569, ARA-RSA 618/30, 16r; eene meersch ... ghenaeempt den zwanaert, 1577, SAG-330/95, 40r; eenen mersch ... gheheeten den Zwaenaert groot Jnt gheheele zesthien hondert ende tachtich Roeden, 1579, RAG-Ev 575, 319r; Jnde Zwanaert, 1593, RAG-Ev 576, 163v; de wyck oost de Zwaenaert ende Lieve, 1610, RAG-Ev 77, 3v; een ettinghe ghenaeempt de Zwaenaert ... noch eene zwaenaert ... noch eene zwaenaert, 940R/403R/355R, id, 10r; anden swanaert, 1619, SAG-330/135, 28v; den swanaert, 1625, SAG-330/138, 133r.
Zie ook GROTE ZWAANAARD.

ZWAANAARDSTRAATJE: an spesbrouc driesch oost zwanaertstraetkin, 1502, RAG-SB/K 2610, 156v; oost zwanaerts straetken, 1539, RAG-SB/K 2611, 180r; an straetkin vanden zwaenaert, 1569, ARA-RSA 618/30, 16r; an tzwanaertstraetkin, 1577, SAG-330/95, 40r.

ZWANE: twee ettinghe ghenaeempt de zwaene ... west de zwaenaert, 1768R, 1610, RAG-Ev 77, 9v.

ZWANENBILK: an swanenbeilc, ca.1300, RAG-SB/R 31a, 28r (invoegblad); an swanenbeilc, ca. 1365, RAG-SB/31a, 5bis; boven swanen bulc, 1543, RAG-SB/K 2732; boeven swaene belc commende ant cleen driesschelken, 1547, RAG-K/Wo 128, 7r; ande zwane bilck ande cleenen driesch, 1569, RAG-SB/K 2735, 2v.

ZWANENSTRAATJE: neffens den zwaenen straetken, 1547, RAG-K/Wo 128, 7r; et zwae-nenstraettghen, id; an tzwanestraetkin, 1569, ARA-RSA 618/30, 6v.

COLOFON

ISBN: 978-90-8139-316-4

EAN: 9789081393164

Wettelijk Depot: D/2016/6156/1

© 2016

Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande toestemming van de Stichting Achiël De Vos.

Meetjeslandse Toponiemen tot 1600 – Deel III: Het Gentse – Band 6: Wondelgem, is een uitgave van de Stichting Achiël De Vos, p.a. Magda Devos, Kromme Leie 11, B-9051 Sint-Denijs-Westrem en wordt gedistribueerd in eigen beheer.

Omslagontwerp en logo: Luc Verstraete

Opmaak: Geert Andries

Toponymische kaart: Jan Luyssaert en Geert Andries

Eindredactie: Jan Luyssaert en Magda Devos

Druk: Nevelland Drongen

Bestellen via

www.meetjeslandseplaatsnamen.be

Deze publicatie kwam tot stand in samenwerking met Skribis.
Skribis is het publicatieplatform van drukkerij Nevelland Graphics.
Publicaties bij Skribis worden uitgebracht in eigen beheer.

Skribis – Nevelland Graphics cvba-so
Industriepark-Drongen 21
9031 Gent

Tel. 09 244 72 68
info@skribis.be
www.skribis.be

